

«Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың есебімен қоса*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	3-4
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	5-6
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	7-8

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер

1. Жалпы ақпарат	9
2. Қаржылық есептілікті дайындау негізі	10
3. Есеп саясатының маңызды аспектілеріне шолу	12
4. Маңызды бухгалтерлік бағалаулар мен пайымдаулар	34
5. Бірлескен кәсіпорынды сатып алу	54
6. Есептен шығарулар және акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтер	55
7. Негізгі құралдар	62
8. Материалдық емес активтер	66
9. Барлау және бағалау бойынша активтер	67
10. Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	68
11. Берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	73
12. Кредиттік мекемелердегі қаражат	74
13. Басқа да қаржы активтері	75
14. Басқа да ұзақ мерзімді активтер	76
15. Қорлар	76
16. Сауда дебиторлық берешек және өзге де ағымдағы активтер	77
17. Ақша қаражаты мен оның баламалары	78
18. Капитал	78
19. Қарыздар	86
20. Қазақстан Республикасы үкіметінің қарыздары	91
21. Резервтер	92
22. Жалдау бойынша міндеттемелер	93
23. Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	94
24. Сауда әрі басқа да кредиторлық берешек және басқа да ағымдағы міндеттемелер	95
25. Түсім	97
26. Өткізілген өнімнің және көрсетілген қызметтердің өзіндік құны	97
27. Жалпы және әкімшілік шығыстар	98
28. Тасымалдау және өткізу шығыстары	98
29. Құнсыздану шығыны	98
30. Қаржылық шығындар	100
31. Қаржылық кіріс	101
32. Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто	101
33. Табыс салығы бойынша шығыстар	102
34. Шоғырландыру	105
35. Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу	105
37. Шартты және шарттық міндеттемелер	113
38. Сегментті есептілік	119
39. Украинадағы Соғыстың Салдары	122
40. Есепті күннен кейінгі оқиғалар	123

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ-ның Акционеріне, Директорлар кеңесі мен Басшылығына

Пікір

Біз «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ мен оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі -«Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, шоғырландырылған есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының шоғырландырылған қозғалысы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері – біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселелерге қатысты бұл мәселелердің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселелерге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселелерді қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды

Ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануы

Біз бұл мәселе құнсыздануды талдау негізінде жатқан жорамалдар субъективтілігінің жоғары деңгейіне, сондай-ақ басшылық қабылдаған елеулі пайымдаулар мен бағалауларға орай аудитіміз үшін барынша маңыздылардың бірі болып табылады деп есептейміз. Сонымен бірге, қарыз алу құнының ұлғаюы және келешек экономикалық өсімге қатысты белгісіздік Топ қызметінің перспективаларына әсер етеді және Топ активтерінің құнсыздануына әкеп соқтыра алады.

Елеулі жорамалдарға дисконттау мөлшерлемелері, табиғи ресурстарға болжамды бағалар, тарифтер, инфляцияның болжамды мөлшерлемелері мен валюталарды айырбастау бағамдары жатады. Елеулі бағалауға өндіру және өндіріс деңгейінің жоспары, келешек күрделі шығындар және барлау мен өндіруге қолжетімді ресурстар қорлары кіреді.

Ұзақ мерзімді активтер мен құнсыздануға орындалған тесттер туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 4-ескертпесінде келтірілген.

Несиелік келісімдердің шеңберіндегі шарттық талаптарды сақтау

Несиелік келісімдердің талаптарына сәйкес Топ белгілі бір шарттық талаптарды сақтауы тиіс. Бұл талаптардың бұзылуы қаржыландыру дефицитімен қатар, айтарлықтай айыппұлдар мен өсімпұлдарға әкеп соқтыра алады. Сонымен қатар, Топтың көптеген несиелік келісімдеріне сәйкес кросс-дефолт туралы ережелер қолданылады.

Біз Басшылықтан, индикаторлар мен құнсыздануды тестілеу модельдерін талдауды қоса алғанда, құнсыздануды талдауды алдық.

Біз құнсызданудың талдауын тестілеу және басшылық дайындаған өтелетін құн есебі үшін бағалау мәселелері бойынша ішкі мамандарымызды тарттық. Біз басшылық жасаған болжамның негізінде жатқан жорамалдарды сараладық. Біз өтелетін құн есебінде пайдаланылған табиғи ресурстар мен тауарлардың бағаларын қолжетімді нарықтық болжамдармен салыстырдық. Біз дисконттау мөлшерлемелерін және ұзақ мерзімді өсім мөлшерлемелерін нарықтың жалпы көрсеткіштерімен және басқа да қолжетімді ақпаратпен салыстырдық. Біз құнсыздану модельдерінің математикалық дәлдігін тексердік және және олардың жорамалдардың өзгеруіне сезімталдылықты талдадық.

Біз шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануына қатысты ақпараттың ашылып көрсетілуін сараладық.

Біз кросс-дефолт туралы қосымша ережелерді қоса алғанда, несиелік келісімдердің талаптарын зерделедік.

Біз есептеулерде қолданылатын деректерді шоғырландырылған қаржылық есептілікпен және еншілес компаниялардың қаржылық есептіліктерімен салыстырдық. Біз қаржылық ковенанттар есептеулерінің математикалық дәлдігін бағаладық.

Шарттық талаптарды сақтау аудитіміз үшін барынша маңызды мәселе болып табылады, өйткені шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде пайдаланылатын қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалға, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі пайыздық міндеттемелердің жіктелуіне зор ықпалы бар.

Несиелік келісімдердің шеңберінде шарттық талаптарды сақтау туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің *19-ескертпесінде* ашылып көрсетілген.

Активтерді есептен шығару міндеттемелері бойынша резерв

Біздің ойымызша, бұл мәселе аудитіміз үшін ең маңызды мәселелердің бірі болып табылады, өйткені активтерді есептен шығару бойынша міндеттемелерді есептеу болашақ шығындарды бағалаудағы қиындықтарға және осы міндеттеменің маңыздылығына байланысты айтарлықтай пайымдауды қажет етеді. Бұл міндеттемелердің көп бөлігі ұзақ мерзімді перспективада өтеледі деп күтілуде. Топ активтерді есептен шығару бойынша міндеттемелерді бағалау үшін мамандарды тартты. Есептеуде пайдаланылған басшылықтың жорамалдары активтерді пайдаланудан шығаруға күтілетін тәсілді және дисконттау мөлшерлемесін, сондай-ақ инфляция қарқынындағы өзгерістердің әсерін қамтиды.

Шарттық келісімдерге және тиісті жергілікті заңнамаға сәйкес әр активті жоюға байланысты Топтың заңды және сындарлы міндеттемелерін бағалау басшылықтың пайымдауы мен бағалауын талап етеді және белгісіздікті білдіреді.

2022 жылы Топ активтердің есептен шығуы бойынша міндеттемелерге қатысты кейбір бағалауларды қайта қарады және шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі өзгерістерді көрсетті.

Активтерді есептен шығару бойынша міндеттемелер жөніндегі ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 4 және 21-ескертпелерінде ашылып көрсетілген.

Біз жақын арадағы 12 айда құқық бұзушылық ықтималдылығын бағалау үшін 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бекітілген бюджеттерге сай болжамды сараладық, егер несиелік келісімдердің талаптары бұзылса, біз қызметтің үздіксіздік қағидатына ықтимал ықпалға қатысты Басшылық жасаған бағалауды алып, сараладық.

Біз 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шарттық талаптардың сақталуына қатысты кредиторлардан алынған мәліметтерді талдадық.

Біз шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылып көрсетілген ақпаратты сараладық.

Біз шарттық келісімдер мен тиісті жергілікті заңнама негізінде активтерді жоюға байланысты заңды және сындарлы міндеттемелерді бағаладық.

Біз активтерді есептен шығару бойынша міндеттемелерге арналған резервтерді есептеу кезінде пайдаланылған шығындарды бағалау үшін Топ тартқан мамандардың құзыреттілігі мен объективтілігін қарастырдық.

Біз қолданыстағы дисконттау мөлшерлемесі мен инфляцияны қолдағы сыртқы деректермен салыстырдық. Біз есептеулердің математикалық дәлдігін тексердік.

Сондай-ақ, біз активтерді есептен шығару бойынша міндеттемелермен байланысты болжамды келешек шығындардағы өзгерістерді бағалап, Топ тиісті заңнамадағы соңғы өзгерістерді қалай ескергенін сараладық.

Біз шоғырландырылған қаржылық есептілікте резерв ретінде танылған сомалардың негізінде жатқан Топ басшылығының бағалауларын сараладық.

Біз шоғырландырылған қаржылық есептілікте тиісті ашылып көрсетілулерді сараладық.

Топтың 2022 жылғы жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Топтың 2022 жылғы жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. Топтың 2022 жылғы Жылдық есебі, жорамалмен, бізге осы аудиторлық есеп күнінен кейін ұсынылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз жоғарыда аталған басқа ақпаратпен, ол бізге ұсынылған кезде танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады.

Басшылықтың және Аудит жөніндегі комитеттің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, басшылықтың қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Аудит жөніндегі комитет Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән тұғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және Топ аудитінің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапты болып табыламыз.

Біз Аудит жөніндегі комитеттің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Аудит жөніндегі комитетке тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және осы тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - қауіп-қатерлерді жою үшін жасалған іс-қимылдар немесе қолға алынған сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

Біз Аудит жөніндегі комитеттің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық есебі шығарылған, аудиттің жүргізілуіне жауапты жетекші, - Адиль Сыздықов.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Адиль Сыздықов
Аудитор

Аудитордың 2013 жылғы 23 желтоқсандағы
№ МФ-0000172 біліктілік куәлігі

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.,
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2023 жылғы 20 сәуір

Рустамжан Саттаров
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік
лицензия: сериясы МФЮ-2, № 0000003,
Қазақстан Республикасы Қаржы
Министрлігімен 2005 жылғы 15 шілдеде
берілген

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

<i>Миллион теңгемен</i>	Ескөрт.	2022 жыл	2021 жыл
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	7	14.385.944	14.264.058
Материалдық емес активтер	8	1.945.362	2.004.032
Барлау және бағалау бойынша активтер	9	294.300	278.949
Инвестициялық жылжымайтын мүлік		36.529	37.014
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	10	6.734.581	5.681.234
Кредиттік мекемелердегі қаражат	12	270.568	104.803
Берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	11	151.726	357.413
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	13	739.611	687.832
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	14	473.725	578.190
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	33	88.968	69.148
		25.121.314	24.042.673
Ағымдағы активтер			
Қорлар	15	865.484	728.897
Өтелуге жататын ҚҚС		203.658	168.889
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		124.947	55.513
Сауда дебиторлық бөресек	16	1.081.402	1.024.892
Кредиттік мекемелердегі қаражат	12	1.433.305	671.859
Берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	11	66.889	48.703
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері	13	347.700	506.895
Басқа да ағымдағы активтер	16	250.022	209.986
Ақша қаражаты мен оның баламалары	17	2.940.203	2.810.730
		7.313.610	6.224.364
Сатуға немесе Акционерге бөлуге арналған деп жіктелген активтер	6	1.140.071	42.721
		8.453.681	6.267.085
Активтердің жиыны		33.574.995	30.309.758

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескөрт.	2022 жыл	2021 жыл
Капитал және міндеттемелер			
Бас компанияның Акционеріне жататын капитал			
Жарғылық капитал	18.1	5.268.819	5.268.580
Есептік валютасын қайта есептеу резерві	18.7	2.220.063	1.894.545
Басқа да жиынтық кіріс арқылы өдіп құны бойынша бағаланатын инвестицияларды қайта бағалау резерві		35.519	32.694
Хеджирлеу резерві	18.8	(5.900)	(48.908)
Басқа да күрделі резервтер	18.9	(16.986)	(16.984)
Бөлінбеген пайда		9.738.130	8.125.704
		17.239.645	15.255.633
Бақыламайтын қатысу үлесі	18.6	2.504.016	1.917.459
Капитал жиыны		19.743.661	17.173.092
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	19	5.400.163	6.908.483
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	20	679.844	569.105
Резервтер	21	407.211	442.394
Жалдау бойынша міндеттемелер	22	482.968	379.985
Жұмыскерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		126.476	125.455
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	23	178.680	187.843
Көйінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	33	1.654.216	1.333.617
		8.929.558	9.946.882
Ағымдағы міндеттемелер			
Қарыздар	19	1.267.512	954.209
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	20	3.760	10.264
Резервтер	21	155.101	100.348
Төленуге жататын табыс салығы		79.110	16.766
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	24	1.125.978	1.118.055
Жалдау бойынша міндеттемелер	22	138.192	129.676
Жұмыскерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		13.472	14.981
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	24	1.073.558	845.485
		3.856.683	3.189.784
Сауға немесе Акционерге бөлуге арналған деп жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер	6	1.045.093	—
		4.901.776	3.189.784
Міндеттемелер жиыны		13.831.334	13.136.666
Капитал мен міндеттемелер жиыны		33.574.995	30.309.758

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор -
Басқарма мүшесі

Бас бухгалтер

9 – 123 беттер аралығындағы есеп саясаты мен ескертпелер
осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылығы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Миллион теңгемен</i>	<i>Ескөрт.</i>	2022 жыл	2021 жыл
Түсім	25	14.785.284	11.709.658
Мемлекеттік субсидиялар		53.392	54.614
		14.838.676	11.764.272
Өткізілген өнім мен көрсетілген қызметтің өзіндік құны	26	(11.281.525)	(8.794.057)
Жалпы пайда		3.557.151	2.970.215
Жалпы және өкімшілік шығыстар	27	(482.482)	(443.619)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	28	(906.869)	(728.331)
Қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік шығын, нетто		(19.386)	(4.341)
Құнсыздану шығыны	29	(71.682)	(131.315)
Еншілес ұйымдардың шығуынан болған (шығын)/пайда, нетто	6	(1.882)	2.203
Операциялық қызметтен түскен пайда		2.074.850	1.664.812
Қаржылық шығындар	30	(653.989)	(555.537)
Қаржылық кіріс	31	320.100	174.898
Басқа да операциялық емес шығын		(114.924)	(51.327)
Басқа да операциялық емес кіріс		74.603	95.242
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто	32	1.449.260	1.142.082
Теріс бағамдық айырма, нетто		(9.898)	(777)
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда		3.140.002	2.469.393
Пайда салығы бойынша шығыстар	33	(771.118)	(561.036)
Бір жылғы таза пайда		2.368.884	1.908.357

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Басқа да жиынтық кіріс			
<i>Келесі кезеңдерде пайда немесе шығын құрамында қайта жіктелуге жататын басқа да жиынтық кіріс</i>			
Есептілік валютасын қайта есептеу		522.650	151.889
Басқа да жиынтық кіріс арқылы өділ құны бойынша бағаланатын инвестицияларды қайта бағалаудан іске асырылмаған шығын		(1.945)	(389)
Қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындардың басқа да жиынтық кірісіндегі үлес	10	5.188	2.382
Ақша ағындарын хеджирлеу құралдары бойынша кіріс	18.8	45.812	15.888
Басқа да жиынтық кіріс арқылы өділ құны бойынша бағаланатын инвестициялар бойынша таза өткізілген пайда		66	840
Басқа да жиынтық кіріс/(шығын) құрамдастарының салық өсері		(37.141)	(12.620)
Келесі кезеңдерде пайда немесе шығын құрамына қайта сыныптауға жататын өзге де жиынтық кіріс, салықты шегергенде		534.630	157.990
<i>Келесі кезеңдерде пайда немесе шығын құрамында қайта жіктелуге жатпайтын басқа да жиынтық кіріс</i>			
Қауымдасқан компания мен бірлескен кәсіпорындардың басқа да жиынтық шығынындағы үлес	10	(18)	(169)
Белгіленген төлемдермен жоспарлар бойынша актуарлық кіріс/(шығын)		9.145	(412)
Басқа да жиынтық кіріс құрамдауыштарының салық өсері		319	462
Келесі кезеңдерде пайданың немесе шығынның құрамына қайта сыныптауға жатпайтын басқа да жиынтық шығын		9.446	(119)
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы басқа да жиынтық кіріс		544.076	157.871
Бір жыл ішіндегі жиынтық кірістің жалпы сомасы, табыс салығын шегергенде		2.912.960	2.066.228
Мыналарға келетін бір жылғы таза пайда:			
Бас компанияның акционеріне		1.921.509	1.629.216
Бақыламайтын қатысу үлесіне		447.375	279.141
		2.368.884	1.908.357
Табыс салығын шегергенде мыналарға тиесілі бір жылдағы жиынтық кірістің жалпы сомасы:			
Бас компанияның акционеріне		2.430.394	1.774.115
Бақыламайтын қатысу үлесіне		482.566	292.113
		2.912.960	2.066.228
Акцияға пайда - төңге			
Базалық және бөлінген	18.10	680.33	548.07

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор –
Басқарма мүшесі

Бас бухгалтер

Назиро Нұрбаева

Алмаз Абрахманова

9 – 123 беттер аралығындағы есеп саясаты мен есептіліктің ажырамас бөлігі.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

		Бас компания акционеріне тиесілі									
Миллион теңгерімен	Есепт.	Жарғылық капитал	Есетілгік валютасын қайта есептеу резерві	Хеджирлеу резерві	Басқа да күрделі резервтер	Бөлінбеген пайда	Жиыны	Барыла-майтын қатысу үлесі	Жиыны	Жиыны	
											Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бааланатын инвестициялар арқы қайта бағалау резерві
2020 жылғы 31 желтоқсандағы сальдо		5.258.657	31.464	1.763.499	(60.416)	(16.984)	6.502.544	13.478.764	1.672.851	15.151.615	
Бір жылғы таза пайда		-	-	-	-	-	1.629.216	1.629.216	279.141	1.908.357	
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		-	1.230	130.449	11.960	-	1.260	144.899	12.972	157.871	
Бір жылғы жомыптық кіріс		-	1.230	130.449	11.960	-	1.630.476	1.774.115	292.113	2.066.228	
Акцияларды шығару	18.1	9.923	-	-	-	-	-	9.923	5.759	15.682	
Дивидендтер	18.2	-	-	-	-	(88.337)	-	(88.337)	(92.511)	(180.848)	
Акционермен жасалатын басқа да операциялар		-	-	-	-	6.286	6.286	6.286	-	6.286	
Акционерге басқа да бөлу	18.3	-	-	-	-	(65.582)	(65.582)	(65.582)	-	(65.582)	
Активтерді Акционерге беру	6	-	-	-	-	(37.434)	(37.434)	(37.434)	-	(37.434)	
Үкіметтен қарыздар бойынша дисконт	18.4	-	-	-	-	(278)	(278)	(278)	-	(278)	
Енішлес ұйымдардың шығуы		-	-	-	-	-	-	-	1.225	1.225	
Бақылаудан айырылуға өкп соқтырмайтын еншілес ұйымдарға қатысу үлестерін өзгерту - қатысу үлестерін сату	18.5	-	-	-	-	177.907	177.907	177.907	36.680	214.587	
Капиталдағы басқа да өзгерістер		-	-	597	(450)	122	269	269	1.342	1.611	
2021 жылғы 31 желтоқсандағы сальдо		5.268.580	32.694	1.894.545	(48.906)	(16.984)	8.125.704	15.255.633	1.917.459	17.173.092	

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

		Бас компания Акционеріне тиесілі								
Миллион теңгеммен	Ескерт.	Жарғылық капитал	Жарғылық капитал	Есептік валютасын қайта есептеу резерві	Хеджирлеу резерві	Басқа да күрделі резервтер	Бөлінбеген пайда	Жиыны	Бақыла-майтын қатысу үлесі	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсандағы сальдо		5.268.580	32.694	1.894.545	(48.906)	(16.984)	8.126.704	15.255.633	1.917.459	17.173.092
Бір жылғы таза пайда		-	-	-	-	-	1.921.509	1.921.509	447.375	2.368.884
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		-	2.825	453.184	43.365	-	9.511	508.885	36.191	544.076
Кезеңдегі жиынтық кіріс		-	2.825	453.184	43.365	-	1.931.020	2.430.394	482.566	2.912.960
Акциларды шығару	18.1	239	-	-	-	-	-	239	-	239
Еншілес компанияның капиталына жарна	18.2	-	-	-	-	-	-	-	433	433
Дивидендтер		-	-	-	-	-	(170.024)	(170.024)	(186.073)	(356.097)
Акционермен жасалатын басқа да операциялар	4	-	-	-	-	-	(4.201)	(4.201)	-	(4.201)
Акционерге басқа да бөлу	18.3	-	-	-	-	-	(212.644)	(212.644)	-	(212.644)
Үкіметтен қарыздар бойынша дисконт	18.4	-	-	-	-	-	68.684	68.684	-	68.684
Бірлескен кәсіпорынды сатып алу	5	-	-	-	-	-	9.937	9.937	1.062	10.999
Бақылаудан айырылуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдарға қатысу үлестерін өзгерту - қатысу үлестерін сату	18.5	-	-	(128.287)	272	(2)	(9.470)	(137.497)	288.571	151.074
Капиталдары басқа да өзгерістер		-	-	631	(631)	-	(876)	(876)	8	(868)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы сальдо		5.268.819	35.519	2.220.063	(5.900)	(16.986)	9.738.130	17.239.645	2.504.016	19.743.661

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор --
Басқарма мүшесі

Бас бухгалтер

Нұрбаева Нұрбаева

Әбілқайырханова

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Миллион теңгеммен</i>	<i>Ескерт.</i>	2022 жыл	2021 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Сатып алушылардан түскен ақша түсімдері		16.570.087	12.528.322
Өнім жеткізушілерге ақшалай төлемдер		(9.696.953)	(7.397.233)
Жұмыскерлерге ақшалай төлемдер		(1.459.091)	(1.114.920)
Басқа да салықтар мен төлемдер		(2.114.087)	(1.717.500)
Арбитраждық шешімге сай өнім жеткізушілерден түсім		-	112.058
Қаржы құралдарымен операциялар		12.548	13.690
Қысқа мерзімді жалдау бойынша төлемдер және ауыспалы жалдау төлемдері		(95.791)	(49.012)
Қаржылық міндеттемелер бойынша сыйақы мөлшерлемесін субсидиялаудан түскен түсімдер		29.276	-
Бюджеттен ҚҚС-ты қайтару		143.866	241.670
Өзге төлемдер		(244.566)	(100.811)
Төленген табыс салығы		(512.154)	(347.423)
Төленген пайыздар		(607.858)	(557.366)
Алынған пайыздар		213.899	114.565
Операциялық қызметтен ақша қаражатының таза түсімі		2.239.176	1.726.040
Инвестициялық қызметтен болған ақша ағындары			
Негізгі құралдарды, барлау және бағалау активтерін, басқа да ұзақ мерзімді активтерді сатып алу		(1.298.462)	(1.295.235)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(29.416)	(31.994)
Негізгі құралдарды сатудан түсетін түсімдер		6.849	36.956
Басқа да ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен түсімдер		42.565	47.662
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтер	10	734.518	547.447
Сатып алынған еншілес ұйымдардың ақшалай қаражаты шөгерілген еншілес ұйымдарды сатып алу		-	89
Банк депозиттерін орналастыру		(2.239.910)	(1.066.385)
Банк салымдарын алу		1.345.573	737.951
Қарыздар беру		(20.935)	(17.541)
Шыққан компаниялардың ақшалай қаражаты шөгерілген еншілес ұйымдарды сатудан түскен түсімдер		(2.869)	(27.819)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды сату/(сатып алу), нетто		44	12.181
Иелік ету үлесін өзгертпестен бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың жарғылық капиталына салымдар	10	(15.418)	(1.926)
Берілген қарыздарды өтеу		239.040	30.480
Борыштық құралдарды сатып алу		(1.136.781)	(728.299)
Эмитенттердің борыштық құралдарды сату/өтеу		1.045.138	722.163
Басқа да төлемдер		(40.957)	(36.916)
Инвестициялық қызметте ақша қаражатының таза жұмсалуды		(1.371.021)	(1.071.186)

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Қарыздар бойынша түсімдер	19, 20	1.341.055	1.462.347
Қарыздарды өтеу	19, 20	(1.618.738)	(1.171.065)
Қарыздарды өтеу үшін ақша қаражатын резервтеу	19	(152)	(292.258)
Жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу	22	(153.822)	(121.314)
Бас компания Акционерінің жарғылық капиталға жасаған жарналары	18.1	-	9.923
Бақыламайтын қатысу үлесінің жарғылық капиталға жасаған жарналары		50	792
Акционерге бөлу		(132.204)	(67.568)
Еншілес ұйымдардағы бақыламайтын қатысу үлестеріне төленген дивидендтер	18.2	(184.145)	(92.076)
Бақылаудан айырылуға өкеп соқтырмайтын қатысу үлесін сату	18.5	153.860	247.474
Акционерге төленген дивидендтер	18.2	(170.024)	(88.337)
Сақтандыру сыйлықақысын қайтару	19	7.370	-
Басқа да төлемдер		(3.939)	(2.120)
Қаржылық қызметте ақша қаражатының таза жұмсалуды		(760.689)	(114.202)
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өсуі		107.466	540.652
Айырбас бағамдары өзгерістерінің ақша қаражаты мен оның баламаларына өсері		102.497	41.984
Сатуға арналған активтерге қайта топталған еншілес ұйымдардың ақша қаражатындағы өзгеріс		(80.760)	979
Күтілетін кредиттік шығын резервіндегі өзгеріс		270	(554)
Жыл басындағы ақша қаражаты мен оның баламалары		2.810.730	2.227.669
Жыл соңындағы ақша қаражаты мен оның баламалары	17	2.940.203	2.810.730

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор –
Басқарма мүшесі

Бас бухгалтер

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін****1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ****Корпоративтік ақпарат**

«Самұрық-Қазына» ұлттық әл ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі - «Қор» немесе «Самұрық-Қазына») Қазақстан Республикасы Президентінің 2008 жылғы 13 қазандағы Жарлығына және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 17 қазандағы қаулысына сәйкес 2008 жылғы 3 қарашада құрылды. Құрылу «Қазына» орнықты даму қоры» акционерлік қоғамы мен «Самұрық» мемлекеттік активтерді басқару жөніндегі қазақстандық холдингі» акционерлік қоғамын біріктіру және Мемлекеттің Қорға Қазақстан Республикасы Үкіметіне (бұдан әрі - «Мемлекет» немесе «Үкімет») тиесілі кейбір кәсіпорындардағы өзінің қатысу үлесін қосымша беру жолымен жүзеге асырылды. Үкімет Қордың жалғыз акционері (бұдан әрі - «Акционер»).

Осы қайта ұйымдастыру кезіндегі Үкіметтің негізгі мақсаты – менеджменттің тиімділігін арттыру және Үкіметтің тиісті бағдарламаларында белгіленген стратегиялық міндеттерін табысты орындау мақсатында Қордың еншілес ұйымдарындағы ұйымдық құрылымдарды оңтайландыру.

Қор *34-ескертілмеде* санамаланған бірқатар компанияларды біріктіретін холдинг (бұдан әрі - «Топ») болып табылады. Қордың қызметі 2012 жылғы 1 ақпанға дейін «*Ұлттық әл-ауқат қоры туралы*» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 13 ақпандағы № 134-4 Заңымен реттелген және ел экономикасының тұрақты дамуын қамтамасыз етуге жәрдемдесуге; экономиканы жаңғыртуға және әртараптандыруға; Топ компаниялары қызметінің тиімділігін арттыруға бағытталған болатын. 2012 жылғы 1 ақпанда «*Ұлттық әл-ауқат қоры туралы*» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 1 ақпандағы № 550-4 Заңы қабылданды, оған сәйкес Қордың қызметі Топқа кіретін ұйымдардың ұзақ мерзімді құнын (құндылығын) ұлғайту және Топ активтерін тиімді басқару арқылы Қазақстан Республикасының ұлттық әл-ауқатын арттыруға шоғырлануы тиіс.

Басқарушылық мақсаттар үшін Топтың қызметі өндірілетін өнімнің түріне және көрсетілетін қызметтің түріне сәйкес 8 (сегіз) операциялық сегментке бөлінеді (*38-ескертілме*):

- Мұнай-газ сегменті мұнай мен газды барлау және өндіру, мұнай мен газды тасымалдау, шикі мұнайды, газды және қайта өңделетін өнімдерді қайта өңдеу және сату бойынша операцияларды, сондай-ақ мұнай-газ химия өнімдерінің өндірісін қамтиды;
- Тасымалдау сегменті жүктер мен жолаушыларды темір жолмен және әуе көлігімен тасымалдау жөніндегі операцияларды қамтиды;
- Коммуникация сегменті жергілікті, алыстағы қалааралық және халықаралық байланысты қоса алғанда (ТМД-ға кіретін және кірмейтін елдерді қоса алғанда), тіркелген байланыс қызметтері; сондай-ақ байланыс арналарын жалдау, деректерді беру және сымсыз байланыс қызметтері бойынша операцияларды қамтиды;
- Энергетикалық сегмент электр энергиясын өндіру және беру жөніндегі, электр энергетикалық жүйеге электр энергиясын жіберуді техникалық, диспетчерлеу және импортталатын электр энергиясын пайдалану жөніндегі операцияларды, Қазақстан Республикасының Бірыңғай электр энергетикасы жүйесінің объектілерін орталықтандырылған шұғыл-диспетчерлік басқару функцияларын қамтиды;
- Тау-кен сегменті минералды ресурстарды барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату жөніндегі операцияларды қамтиды;
- Өнеркәсіптік сегментке химия саласын дамыту кәсіпорындары мен жобалары жатады;
- Корпоративтік орталық сегменті Қордың инвестициялық және қаржы операцияларын, оның ішінде байланысты және бөгде ұйымдарға қарыздар беруді қамтиды;
- Басқалар сегменті мемлекетке тұрғын үй құрылысына инвестицияларды салу арқылы халық үшін тұрғын үйдің қолжетімділігін арттыруда қолдау көрсету операцияларын және басқа да операцияларды қамтиды.

Қордың тіркелген офісі Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Сығанақ көшесі, 17/10 мекенжайында орналасқан.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті шығаруға 2023 жылғы 20 сәуірде Қордың Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директоры - Басқарма мүшесі мен бас бухгалтері бекітті және нақ осы күні Қордың Директорлар кеңесінің Аудит комитеті алдын ала бекітті. Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікті кейіннен Директорлар кеңесі мен Жалғыз акционер бекітуі тиіс.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)****Жекешелендіру жоспары**

2014 жылғы 30 сәуірде Үкімет 2014-2016 жылдарға арналған бастапқы Кешенді жекешелендіру жоспарын бекітті. 2015 жылғы 30 желтоқсанда ол Қордың кейбір еншілес ұйымдарын қоса алғанда, жекешелендіруге жататын мемлекетке тиесілі активтердің жаңа тізбесін қамтитын 2016-2020 жылдарға арналған жаңа Кешенді жекешелендіру жоспарына ауыстырылды.

2020 жылғы 29 желтоқсанда «2021-2025 жылдарға арналған жекешелендірудің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің № 908 қаулысымен 2021-2025 жылдарға арналған жаңа Кешенді жекешелендіру жоспары бекітілді, оған бәсекелес ортаға берілуге жататын мемлекеттік ұйымдар мен Қор тобы активтерінің жаңа тізбесі қосылған.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілік есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелерде сипатталған жағдайларды қоспағанда, бастапқы құн қағидаты негізінде дайындалды.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен берілген және арнайы шарттасқан жағдайларды қоспағанда, ақша сомалары миллион теңгеге дейін дөңгелектелген.

Сәйкестілік туралы мәлімдеме

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттары жөніндегі кеңес (бұдан әрі - «ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына (бұдан әрі - «ҚЕХС») сәйкес әзірленді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті ҚЕХС-ке сәйкес дайындау белгілі бір сыни есептемелік бағалауды талап етеді, сондай-ақ басшылықтан есеп саясатын қолдану барысында жол берулер бойынша пікірлер қолдануды талап етеді. Жоғары күрделілік деңгейі мен жол берулерді қолдануды қамтитын қолданылу саласы, сондай-ақ бағалау мен жол берулерді қолдану шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін елеулі болып табылатын салалар *4-ескертпеде* ашылған.

Топ басшылығы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қызметтің үздіксіздігі қағидатын ұстанады.

Шетел валютасын қайта есептеу*Функционалдық валюта және білдіру валютасы*

Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған әрбір кәсіпорнының қаржылық есептілігінің элементтері кәсіпорын өз қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық орта валютасын пайдалана отырып бағаланады (бұдан әрі - «функционалдық валюта»). Шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен көрсетілген, әрі ол Топтың есептілігін білдіру валютасы болып табылады.

Операциялар және шоттар сальдосы

Шетелдік валютадағы операциялар операциялар жүзеге асырылған күнгі валюта бағамы пайдаланыла отырып, функционалдық валютаға қайта есептеледі. Осындай операциялар бойынша есептеулер нәтижесінде және жыл аяғындағы бағамдар бойынша шетелдік валютада берілген монетарлық активтер мен міндеттемелерді қайта есептеуден туындаған бағамдық айырмадан пайда болатын кірістер мен шығындар пайда мен шығын болып танылады.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шетел валютасын қайта есептеу (жалғасы)***Топ кәсіпорындары*

Функционалдық валютасы ұсыну валютасынан ерекшеленетін Топтың барлық еншілес ұйымдарының, бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компанияларының (олардың бір де бірі гиперинфляциялы экономикалардың валютасында операция жасамайды) кірістері, шығыстары және қаржылық жағдайы ұсыну валютасына мынадай түрде қайта есептеледі:

- Қаржылық жағдай туралы ұсынылған есептердің әрқайсысы бойынша активтер мен міндеттемелер есепті күндердегі бағамдар бойынша қайта есептеледі;
- Жиынтық кіріс туралы есептердің әрқайсысы бойынша кірістер мен шығыстар кезеңдегі орташа бағамдар бойынша қайта есептеледі (орташа бағам бағамдардың жиынтық әсерінің операция жүзеге асырылған күнгі бағамға ақылға қонымды жақындауы болып табылмайтын жағдайлардан басқа; бұл жағдайда кірістер мен шығыстар операциялар жүзеге асырылған күнгі бағам бойынша қайта есептеледі); және
- Барлық бағамдық айырмалар басқа жиынтық кірісте жеке компонент ретінде танылады.

Валюталарды айырбастау бағамдары

Қазақстан Қор Биржасында (бұдан әрі - «ҚҚБ») белгіленген орташа есептелген валюта айырбастау бағамы Қазақстан Республикасында ресми валюта айырбастау бағамы ретінде қолданылады.

Мына кестеде шетелдік валютаның теңгеге айырбастау бағамы ұсынылған:

	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы орташа алынған бағам	2021 жылғы орташа алынған бағам	2023 жылғы 20 сәуір
АҚШ доллары	462,65	431,80	460,93	426,06	455,63
Еуро	492,86	489,10	485,29	503,96	499,37
Ресей рублі	6,43	5,76	6,92	5,78	5,58

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы шетелдік валюталардың теңгеге қатысты бағамының тұрақсыздығына байланысты Қорда 9.114.106 миллион теңге мөлшерінде теріс бағамдық айырма және 9.104.208 миллион теңге мөлшерінде оң бағамдық айырма қалыптасты.

Украина аумағындағы соғыс

Украина аумағында 2022 жылы басталған соғыс қаржылық есептілікке әсер ететін ҚЕХС бойынша есепке алудың бірқатар ерекшеліктерінің пайда болуына әкелді.

Көптеген елдер қазірдің өзінде жекелеген ресейлік заңды тұлғалар мен Ресей азаматтарына жаңа санкциялар салуды жалғастыруда. Қалыптасқан жағдай, сондай-ақ тауар бағасының, валюта бағамының ықтимал ауытқуы, импорт пен экспорттың шектеулері, жергілікті материалдар мен қызметтердің қолжетімділігі және жергілікті ресурстарға қолжетімділік ТМД аумақтарында қызметтің елеулі көлемін жүзеге асыратын компанияларға тікелей әсер етті.

Басшылық қазақстандық экономикадағы өзгерістердің дәрежесін де, ұзақтығын да болжап білуге немесе олардың Топтың қаржылық жағдайына келешекте ықтимал ықпалын бағалауға қабілетті емес. Басшылық ағымдағы жағдайларда Топ қызметінің тұрақтылығы мен өсімін қолдау үшін барлық қажетті шараларды қолға алып отырғанына сенімді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)

IBOR реформасы контексіндегі қарыз шарттарын қайта қарау

IBOR реформасын жүзеге асыру шеңберінде кейбір қаржы құралдары IBOR-дан тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеге ауысу шамасына қарай өзгертілген немесе өзгертілетін болады. Қаржы құралының пайыздық мөлшерлемесінің өзгеруінен басқа, мұндай ауысу кезінде қаржы құралының шарттарына қосымша өзгерістер енгізілуі мүмкін. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары жағдайында Топ бастапқыда практикалық сипаттағы мынадай жеңілдетулерді қолданады:

- Практикалық сипаттағы жеңілдетуді, соған сай реформамен тікелей талап етілетін шарттың өзгеруі немесе ақша ағындарының өзгеруі нарықтық пайыздық мөлшерлеменің өзгеруіне баламалы болатын құбылмалы пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі ретінде қарастырылуы тиіс;
- Хеджирлеу ара қатынастарының анықтамасына және хеджирлеу ара қатынастарын тоқтатпастан хеджирлеу жөніндегі құжаттамаға IBOR реформасымен талап етілетін өзгерістерді енгізуге жол беріледі;
- Ұйымдарға тәуекелсіз мөлшерлемесі бар құрал ұйымның қарауына қарай хеджирлеу ара қатынастары шеңберінде тәуекелі бар құрамдас ретінде айқындалған жағдайларда бөлек сәйкестендірілетін құрамдастарға қатысты талаптарды сақтау қажеттілігінен уақытша босату беріледі.

Содан кейін практикалық сипаттағы жеңілдету қолданылмайтын кез-келген өзгерістерге қатысты Топ бұл өзгерістердің маңызды екенін бағалау үшін пайымдауды қолданады. Егер бұл өзгерістер елеулі болса, қаржы құралын тану тоқтатылады және жаңа қаржы құралы танылады. Егер өзгерістер елеулі болмаса, Топ қайта қаралған тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған практикалық сипаттағы жеңілдету қолданылмайтын өзгерістердің келтірілген құнына қаржы құралының жалпы баланстық құнын түзетеді.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қабылданған есепке алу қағидаттары, 2022 жылдың 1 қаңтарына күшіне енген қабылданған жаңа стандарттар мен түсіндірмелерді қоспағанда, 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топтың жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді.

Топ 2022 жылы Топ үшін қолданыста болатын және қолданылатын кейбір түзетулер мен түсіндірмелерді алғаш рет қолданды:

«Ауыртпалық түсіретін шарттар: шартты орындау шығындары» 37 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер

Түзетулер шарттың ауыртпалық түсіретін немесе шығын әкелетінін бағалау кезінде ұйымға осындай шарт бойынша тауарларды немесе қызметтерді өндірумен тікелей байланысты шығындарды, оның ішінде қосымша шығындарды (мысалы, тікелей еңбек шығындары мен материалдардың құнын) және шарт бойынша қызметпен тікелей байланысты шығындарды бөлуді (мысалы, шартты орындау үшін пайдаланылатын жабдықтар амортизациясы және шарттың орындалуын басқару және қадағалау құны) қосу қажет екенін көрсетеді. Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей байланысты емес және егер олар шарт бойынша контрагентке нақты түрде жүктелмесе, бағалаудан шығарылады. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

3 ҚЕХС-ке (IFRS) түзетулер - «Концептуалдық негіздерге сілтемелер»

Түзетулер ҚЕХС-тің «Концептуалдық негіздердің» алдыңғы нұсқасына сілтемені стандарт талаптарына елеулі өзгерістер енгізбестен, 2018 жылғы наурызда шығарылған ағымдағы нұсқаға сілтемемен ауыстырады. Түзетулер «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер мен шартты активтер» 37 ҚЕХС-тің (IAS) қолданылу аясына жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2 күннің» әлеуетті табысының немесе шығындарының пайда болуын болдырмас үшін «Бизнесерді біріктіру» 3 ҚЕХС-те (IFRS) мойындау қағидатынан ерекшелікті немесе егер олар жеке операциялардың шеңберінде туындаған болса, «Міндетті төлемдер» 21 ҚЕХСТК (IFRIC) Түсіндірмелерін қосты. Ерекшелік ұйымдардан 37 ҚЕХС (IAS) критерийлерін немесе 21 ҚЕХСТК (IFRIC) түсіндірмелерін қолдана отырып, сатып алу күніндегі жағдай бойынша ағымдағы міндеттеменің бар-жоғын анықтауды талап етеді, сәйкесінше, Концептуалдық негіздер ережелерін қолданудың орнына. Түзетулер сондай-ақ шартты активтер сатып алынған күні танылмайтынын түсіндіретін 3 ҚЕХС-ке (IFRS) жаңа абзацты қосады. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізген жоқ, өйткені Топта есепті кезең ішінде бұл түзетулердің қолданылу аясына жататын шартты активтер, міндеттемелер және шартты міндеттемелер туындамады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)**

«Жалдау» 16 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер - «Негізгі құралдар: мақсатына лайық пайдаланғанға дейінгі түсімдер»

Түзетулер ұйымдарға негізгі құрал объектісінің бастапқы құнынан бұл объектіні орналасқан жеріне дейін жеткізу және оны басшылықтың ниетіне сәйкес пайдалану үшін талап етілетін жай-күйге келтіру процесінде жасалған бұйымдарды сатудан түскен қандай да бір түсімдерді есептен шығаруға тыйым салады. Осының орнына ұйым мұндай бұйымдарды сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ бұл бұйымдарды шығару құнын пайданың немесе шығынның құрамында мойындайды.

Қордың еншілес ұйымы, «Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.», полипропилен өнімдерін сынау өндірісі мен сатуды бастады. Бұл өнім интеграцияланған газ-химия кешенін басшылықтың ниетіне сәйкес оны пайдалану үшін талап етілетін күйге келтіру кезінде алынды. Сынақ өнімдерін сатудан түскен кірістер басқа кірістер құрамында танылды, ал сынақ өнімдерін сатудан түскен шығындар басқа шығыстар құрамында танылды.

«Қаржы құралдары» 9 ҚЕХС (IFRS) – «Қаржылық міндеттемелердің мойындалуы тоқтаған жағдайда «10% тестісін» жүргізу кезіндегі комиссиялық сыйақы»

Түзету ұйым жаңа немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің талаптары бастапқы қаржылық міндеттеменің талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетіндігін бағалау кезінде ескеретін комиссиялық сыйақы сомаларын нақтылайды. Мұндай сомаларға тек, кредитор немесе қарыз алушы басқа тараптың атынан төлеген немесе алған комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, белгілі бір кредитор мен қарыз алушының арасында төленген немесе алынған сомалар ғана жатады. «Қаржы құралдары: Тану және бағалау» 39 ҚЕХС-ке (IAS) ұқсас түзетулер ұсынылмады. Бұл түзетулер Топтың аралық қысқартылған шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ, өйткені қаралып отырған кезең ішінде Топтың қаржы құралдарының түрлендірілуі болған жоқ. Топ, егер бұл қажет болса, түзетулерді келешек кезеңдерде қолдануға ниетті.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген жаңа және өзгертілген стандарттар мен түсіндірмелер төменде келтіріледі. Топ жаңа стандарттар мен түсіндірмелерді олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр.

Көрсетілген жаңа стандарттар мен түзетулер шоғырландырылған қаржылық есептілікке айтарлықтай әсерін тигізбейді.

- 17 ҚЕХС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»;
- «Қаржылық есептілікті ұсыну» 1 БЕХС-ке (IAS) түзету - «Қаржылық міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімділер ретінде жіктеу»;
- «Есеп саясаты, бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер және қателер» 8 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер - «Бухгалтерлік бағалауды айқындау»;
- «Қаржылық есептілікті ұсыну» 1 ҚЕХС-ке (IAS) түзетулер және «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету» ҚЕХС-ті қолдану жөніндегі № 2 іс жүзіндегі ұсынымдар;
- 16 ҚЕХС-ке (IFRS) түзетулер – «Сату және кері жалдау кезінде жалдау міндеттемесі»;
- «Бір операциядан туындайтын активтермен және міндеттемелермен байланысты кейінге қалдырылған салық салу» деп аталатын «Пайда салығы» 12 ҚЕХС-ке (IAS) түзету.

Топ қолданыстағы стандарттарға, соларға қатысты мүмкін болатын жоғарыда көрсетілген жаңа стандарттар мен түзетулер бойынша мерзімінен бұрын қолдануды жоспарлап отырған жоқ.

Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген қандай да бір стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шоғырландыру қағидаттары**

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Қордың және ол бақылайтын еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігін қамтиды (34-ескертеме).

Еншілес ұйымдар

Еншілес ұйымдар - бұл Топ бақылайтын кәсіпорындар. Бақылау, егер Топтың инвестициялардан ауыспалы қайтарымдылыққа құқығы бола немесе оның өзгеруіне байланысты тәуекелге ұшыраса және инвестициялар объектісіне қатысты өз өкілеттіктері салдарынан осы қайтарымға ықпал ете алған жағдайда жүзеге асырылады. Атап айтқанда, Топ тек келесі талаптар орындалса ғана, инвестициялар нысанын бақылайды:

- Топтың инвестициялар нысанына қатысты өкілеттіктерінің болуы (яғни, инвестициялар нысанының тиісті қызметін ағымдағы басқару мүмкіндігін қамтамасыз ететін қолдағы құқықтар);
- Топтың инвестициялардан ауыспалы қайтарымдылыққа құқығы болған немесе оның өзгеруіне байланысты тәуекелге ұшыраған;
- Топтың инвестициялардан ауыспалы қайтарымдылыққа ықпал ету мақсатында инвестициялар объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігі болған жағдайда Топ инвестициялар объектісін ғана бақылайды.

Топтың инвестициялар объектілеріне қатысты дауыстың көпшілігіне қарағанда аз дауыс беру құқығы немесе ұқсас құқықтар болған кезде, Топ осы инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктердің болуын бағалау кезінде барлық орынды фактілер мен мән-жайларды ескереді:

- Инвестициялар объектісінде дауыс беру құқықтары бар басқа тұлғалармен келісім;
- Басқа келісімдермен негізделген құқықтар;
- Топқа тиесілі дауыс беру құқықтары және әлеуетті дауыс беру құқықтары.

Егер фактілер мен жағдайлар бақылаудың үш құрамдасы бірінің немесе бірнешеуінің өзгеруін растаса, Топ инвестициялар нысанына қатысты бақылаудың болуын қайтадан талдайды. Топ еншілес ұйымға бақылауды алған кезде еншілес ұйымның шоғырлануы басталады және Топ еншілес ұйымға бақылаудан айырылғанда тоқталады.

Сатып алу немесе шығару бір жылдың ішінде болған еншілес ұйымның активтері, міндеттемелері, кірістері және шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепке енгізіледі және Топ еншілес ұйымды бақылаудан айырылған күнге дейін көрсетіледі.

Жалпы бақылаудағы кәсіпорындар арасындағы мәміледе сатып алуды қоспағанда, еншілес ұйымдар оларды сатып алған сәттен бастап, Топтың оларды бақылауды алған күні болып табылады, осындай бақылау аяқталған күнге дейін шоғырландырылады. Еншілес ұйымдарды сатып алған кезде сатып алу құны олардың сатып алу күніне әділ құны негізінде активтер мен міндеттемелерге бөлінеді. Еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі келісілген есеп саясаты пайдаланыла отырып, Қордың қаржылық есептілігі дайындалатын есепті кезеңге дайындалады.

Мәмілелер бойынша барлық топшілік сальдо мен топшілік мәмілелер бойынша туындайтын іске асырылмаған пайданы қоса алғандағы мәмілелер шоғырландырылған қаржылық есептіліктен толығымен шығарылған болатын. Іске асырылмаған шығындар, олар құнсыздану туралы куәлік болмағандай дәрежеде ғана алып тасталатынын қоспағанда, іске асырылмаған пайда сияқты алып тасталады.

Бақыламайтын қатысу үлесі Топқа тиесілі емес еншілес ұйымдар капиталының бір бөлігін білдіреді және Акционерге жататын капиталдан бөлек, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі капиталдың құрамында жеке көрсетіледі. Еншілес ұйымның шығындары, тіпті егер бұл теріс сальдоға әкеп соқтырған жағдайда да бақыламайтын қатысу үлесіне жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шоғырландыру қағидаттары (жалғасы)***Еншілес ұйымдар (жалғасы)*

Бақылаудан айырылмастан еншілес ұйымға қатысу үлесінің өзгеруі капиталмен болған операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес ұйымға бақылау жасаудан айырылып қалса, ол:

- Еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелерін мойындауды тоқтатады (оның ішінде оған жататын гудвилді);
- Бақыламайтын қатысу үлесінің баланстық құнын тануды тоқтатады;
- Капиталда көрсетілген жинақталған бағам айырмаларын мойындауды тоқтатады;
- Алынған сыйақының әділ құнын мойындайды;
- Қалған инвестицияның әділ құнын мойындайды;
- Операцияның нәтижесінде пайда болған артықшылықты немесе тапшылықты пайда немесе шығын ретінде мойындайды;
- Бұрын өзге де жиынтық кірістің құрамында мойындалған құрамдауыштардағы негізгі компанияның үлесін, егер Топтың тиісті активтерді немесе міндеттемелерді тікелей шығаруды жүзеге асырғаны сияқты, пайданың немесе шығындың немесе бөлінбеген пайданың құрамына қайта жіктейді.

Кәсіпорындарды біріктіру

Кәсіпорындарды (бизнесі) біріктіру сатып алу әдісі пайдаланыла отырып ескеріледі. Сатып алу құны сатып алу күніндегі әділ құн бойынша бағаланған берілген сыйақы сомасы және сатып алынатын компаниядағы бақыламайтын қатысу үлесі ретінде бағаланады. Бизнесі біріктіру жөніндегі әрбір мәміле үшін сатып алатын тарап сатып алынатын компаниядағы бақыламайтын қатысу үлесі әділ құн бойынша, не сатып алынатын компанияның сәйкестендірілетін таза активтеріндегі теңбе-тең үлес бойынша бағалайды. Сатып алуға байланысты болған шығындар жалпы және әкімшілік шығыстардың құрамына енгізіледі.

Егер Топ бизнесті сатып алса, ол сатып алынған қаржы активтері мен қабылданған міндеттемелерді тиісті түрде шарттың талаптарына, экономикалық жағдайға және сатып алу күніндегі тиісті жағдайларға байланысты жіктейді. Бұған компания сатып алатын негізгі шарттарға қосылған туынды құралдарды бөлу қажеттілігі мәніне талдау жасау жатады.

Бизнес сатылап біріктірілген жағдайда Топқа ертеректе тиесілі болған сатып алынатын компанияның қатысу үлесі пайда немесе шығын арқылы бақылауды сатып алу күніне әділ құны бойынша қайта бағаланады.

Сатып алатын тарап беруге тиіс шартты сыйақы сатып алу күніндегі әділ құн бойынша танылуға тиіс. Қаржы құралы болып табылатын және 9 ҚЕХС-тің қолданылу аясына түсетін актив немесе міндеттеме ретінде жіктелетін шартты өтемақы әділ құны бойынша бағаланады, ал әділ құнның өзгеруі 9 ҚЕХС-ке сәйкес пайда немесе шығын құрамында танылады. Егер шартты сыйақы 9 ҚЕХС-тің қолданылу аясына түспесе, ол пайда немесе шығын құрамында әділ құны бойынша бағаланады. Егер шартты өтеу меншікті капитал ретінде жіктелетін болса, ол кейіннен қайта бағаланады және оны өтеу меншікті капитал құрамында көрсетіледі.

Гудвил бастапқыда берілген сыйақы және танылған бақыланбайтын қатысу үлесі сомасының және сатып алушыға бұрын тиесілі болған қатысу үлестерінің Топ сатып алған таза сәйкестендірілетін активтердің және ол қабылдаған міндеттемелердің сомасынан асып түсуі ретінде айқындалатын бастапқы құны бойынша бағаланады. Егер сатып алынған таза активтердің әділ құны берілген өтемақы сомасынан асатын болса, Топ барлық сатып алынған активтердің және барлық қабылданған міндеттемелердің анықталу дұрыстығын, сондай-ақ сатып алу күніне танылуы тиіс болған сомаларды бағалау кезінде пайдаланылған процедураларды қайталап талдайды. Егер қайталап жасалған талдаудан кейін берілген өтемақы сатып алынған таза активтердің әділ құнынан кем болып қалса, табыс пайда немесе шығын құрамында танылады.

Кейіннен гудвилл құнсызданудан болған жинақталған шығындар шегеріліп, бастапқы құн бойынша бағаланады. Бизнесі біріктіру кезінде сатып алынған гудвилді құнсыздану тұрғысынан тексеру мақсаттары үшін, гудвилл компаниялар Тобы сатып алған күннен бастап Топтың сатып алынатын компанияның басқа активтері немесе міндеттемелері көрсетілген бөлімшелерге жататын-жатпайтындығына қарамастан, бизнестің бірігуінен пайда алады деп болжанатын ақша ағындарын біріктіретін әрбір бөлімшесіне бөлінеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шоғырландыру қағидаттары (жалғасы)***Кәсіпорындарды біріктіру (жалғасы)*

Егер гудвилл ақша ағындарын генерациялайтын бөлімшенің бір бөлігін құраса, және осы бөлімшенің бір бөлігі шығып қалса, тоқтатылған қызметке жататын гудвилл оның шығарылуынан келетін пайданы немесе шығынды анықтау кезінде осы қызметтің баланстық (ағымдағы) құнына қосылады. Осындай жағдайларда шығып қалған гудвилл тоқтатылған қызметтің құны мен ақша ағындарын қалыптастыратын бөлімшенің қалған бөлігі құнының қатынасы негізінде бағаланады.

Кезең-кезеңмен болатын бизнесті біріктіру

Сатып алу күніне сатып алынатын ұйымдағы бақыланбайтын қатысу үлесі тиісті кірісті немесе шығысты пайданың немесе шығынның құрамында мойындай отырып әділ құнына дейін қайта бағаланады.

Кезең-кезеңмен болатын бизнесті біріктіру кезінде сатып алушы сатып алу күнгі гудвилді төменде көрсетілгендей (а)-ның (б)-дан асып түсуі ретінде есептейді:

(а) Сомасы:

- (i) Берілген сыйақы, әрі ол әдеттегідей, «Бизнесті біріктіру» 3 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес сатып алу күніне әділ құны бойынша бағаланады;
- (ii) 3 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес сатып алынатын ұйымдағы бақыланбайтын қатысу үлесінің құны;
- (iii) Сатып алатын тарапқа бұрын тиесілі болған сатып алу күнге әділ құны сатып алынатын ұйымдағы қатысу үлесінен;

(б) Сатып алынған активтерді және қабылданған міндеттемелерді сатып алу күніне таза әділ құны.

Еншілес ұйымдарды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу

Жалпы бақылаудағы тараптардан еншілес ұйымдарды (Мемлекет бақылайтын кәсіпорындар) сатып алуды есепке алу үлестерді біріктіру әдісі бойынша жүргізіледі.

Берілген еншілес ұйымның жалпы бақылаудағы активтері мен міндеттемелері берілген күнгі беруші компанияның (алдыңғы иесі) есептілігінде олардың баланстық құны бойынша осы шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарында көрсетіледі. Алдыңғы иесі ұйымды бастапқы сатып алған кезде пайда болған гудвилл, сондай-ақ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Алдыңғы иесінің гудвилін қоса алғанда, таза активтердің жалпы баланстық құны мен төленген қаражат сомасы арасындағы айырма осы шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарында капиталды түзету ретінде ескеріледі.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандары, егер осындай еншілес ұйымды Топ оны бастапқыда алдыңғы иесі сатып алған күні сатып алған күндегідей дайындайды.

Бар еншілес ұйымдардағы қатысу үлесінің өзгеруі

Бақылауды сақтай отырып, бар еншілес ұйымдағы қатысу үлесінің бір бөлігі сатылатын немесе сатып алынатын мәмілелерде еншілес ұйымның таза активтеріндегі иеліктен шығарылатын немесе сатып алынатын үлестің баланстық құны мен осы үлесті сатып алу құнының арасындағы айырма бөлінбеген пайданың ұлғаюы немесе азаюы ретінде көрсетіледі.

Бірлесіп-бақыланатын операциялар

Бірлескен операция - бұл қызметке бірлескен бақылауға ие болатын тараптың қызметпен байланысты міндеттемелер бойынша активтер мен жауапкершілікке құқықтарының болуын болжайтын бірлескен кәсіпкерлік типі. Топ бірлескен операциялардағы өзінің мүдделеріне қатысты мыналарды: Бірлескен активтердегі өз үлесін қоса алғанда, активтерді; Бірлескен міндеттемелердегі өз үлесін қоса алғанда, міндеттемелерді; Бірлескен операциялардың нәтижесінде өндірілген өнімдегі үлесті сатудан түскен түсімді; Бірлескен операциялардан болған өнімді сатудан түскен түсімнің үлесін; бірлесіп шеккен шығыстардағы үлесті қоса алғанда, Шығыстарды мойындайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шоғырландыру қағидаттары (жалғасы)**

Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар

Қауымдасқан компания - соған қатысты Топтың айтарлықтай ықпалы бар компания. Айтарлықтай ықпал – инвестициялар объектісінің қаржылық және операциялық саясатына қатысты шешімдерді қабылдауға қатысу өкілеттіктері, бірақ мұндай саясатқа қатысты бақылау немесе бірлескен бақылау.

Бірлескен кәсіпорын – бірлескен қызмет туралы келісім, әрі соған сай келісімге қатысты бірлескен бақылауды жүзеге асыратын тараптардың бірлескен кәсіпорынның таза активтеріне құқықтары бар. Бірлескен бақылау – бұл шартпен негізделген бақылауды бірлесіп жүзеге асыру, әрі ол тек маңызды қызметке қатысты шешімдердің қабылдануы бірлескен бақылауды жүзеге асыратын тараптардың бірауызды келісімін қажет еткен жағдайларда ғана орын алады. Бірлескен бақылауды көздейтін шарт талаптары бойынша Топ бірлескен кәсіпорындарда қатысу үлесінің 50% кеміне иелік ете алады.

Айтарлықтай ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас келеді.

Топтың бірлескен қызметке қатысушылар олардың экономикалық қызметіне бірлескен бақылауды белгілейтін шарттық келісімге кірген, бірлесіп бақыланатын компаниялар нысанындағы бірлескен кәсіпорындарда қатысу үлестері бар. Сондай-ақ Топтың олардың экономикалық қызметіне елеулі ықпал ете алатын қауымдасқан компанияларда да үлесі бар. Топтың бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялары үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі.

Қатысу үлесі әдісіне сәйкес бірлескен кәсіпорындарға/қауымдасқан компанияларға инвестициялар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте бастапқы құны бойынша ескеріледі плюс Топқа тиесілі бірлескен кәсіпорынның/қауымдасқан компанияның таза активтері үлесінде сатып алғаннан кейін туындаған өзгерістер. Бірлескен кәсіпорынға/қауымдасқан компанияға тиесілі гудвилл инвестицияның баланстық құнына енгізіледі және амортизацияланбайды, сондай-ақ құнсыздану тұрғысынан жеке тексеруге ұшырамайды.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп бірлескен кәсіпорын/қауымдасқан компания қызметінің қаржылық нәтижелерінің үлесін көрсетеді. Егер бірлескен кәсіпорынның/қауымдасқан компанияның капиталында тікелей мойындалған өзгерістер болса, Топ осындай өзгерістегі өз үлесін мойындайды және оны капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қолдануға болатын болса, бұл фактіні ашады. Топтың бірлескен кәсіпорынмен/қауымдасқан компаниямен операциялары бойынша туындаған, іске асырылмаған пайдасы мен шығыны бірлескен кәсіпорында/қауымдасқан компанияда Топтың үлесі бар дәрежеде шығарылады.

Бірлескен кәсіпорындағы/қауымдасқан компаниядағы пайдадағы үлесі тікелей жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте берілген. Ол бірлескен кәсіпорынның / қауымдасқан компанияның акционерлеріне келетін пайданы білдіреді, және сондықтан бірлескен кәсіпорындардың / қауымдасқан компаниялардың еншілес ұйымдарындағы салық салу мен бақыламайтын қатысу үлесін есептегеннен кейін пайда ретінде айқындалады.

Бірлескен кәсіпорынның/қауымдасқан компанияның қаржылық есептілігі негізгі компанияның қаржылық есептілігі кезеңіндегі есепті кезеңге жасалады. Қажет болған жағдайда, есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісі қолданылғаннан кейін Топ Топтың бірлескен кәсіпорындарға/қауымдасқан компанияларға инвестициялары бойынша құнсызданудан болған қосымша шығынын мойындау қажеттігін айқындайды. Әрбір есепті күнге Топ бірлескен кәсіпорындарға/қауымдасқан компанияларға инвестициялардың құнсыздануының объективті куәсі болуын анықтайды. Осындай куәлар болған жағдайда, Топ құнсыздану сомасын бірлескен кәсіпорынның/қауымдасқан компанияның өтелетін құны мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және бұл соманы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте құнсызданудан болған шығынды мойындайды.

Бірлескен кәсіпорынды бірлескен бақылаудан/қауымдасқан компанияға елеулі ықпалынан айырылған жағдайда, Топ қалған инвестицияларды әділ құн бойынша бағалайды және мойындайды. Бірлескен бақылаудан елеулі ықпалынан айырылған сәттегі бірлескен кәсіпорынға/қауымдасқан компанияға инвестицияның баланстық құны және қалған инвестициялардың әділ құны мен шығудан түскен түсімдердің арасындағы айырма пайдада немесе шығында танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Активтер мен міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктеу**

Топтың қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебінде активтер мен міндеттемелерді олардың қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады. Актив мына жағдайда қысқа мерзімді ретінде жіктеледі:

- Оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға және тұтынуға арналса;
- Ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін арналса;
- Оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде өткізу болжанса; немесе
- Есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе оның баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер ұзақ мерзімді ретінде жіктеледі.

Міндеттеме мына жағдайларда қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- Оны әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде өтеу болжанса;
- Ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін ұсталса;
- Ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде өтелуге тиіс болса; немесе
- Компанияның есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелердің өтелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді. Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер және тоқтатылған қызмет

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен шығу топтары сатуға арналған шығындар шегеріліп тасталғанда, екі мәннің – баланстық құны мен әділ құнының азы бойынша бағаланады. Активтер мен шығу топтары, егер олардың баланстық құны жалғасқан пайдалану нәтижесінде емес, сату бойынша сату бойынша мәміле арқылы өтелуге жатса, сату үшін арналған болып жіктеледі.

Бұл шарт егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы жағдайында жедел сатылуы мүмкін болса, сақталған болып саналады. Басшылықтың, оған қатысты жіктелген күннен бастап 1 (бір) жыл ішінде аяқталған сату мәмілесі ретінде мойындау өлшемшарттарына сәйкестігі күтілуге тиіс, сауда-саттық жасауға бекем ниеті болуы тиіс.

Есепті кезеңдегі, сондай-ақ өткен жылдың салыстырмалы кезеңіндегі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте тоқтатылған қызметтен түскен кірістер мен шығыстар, егер тіпті сатқаннан кейін де Топ еншілес ұйымдағы бақыламайтын қатысу үлесін сақтап қалса да, әдеттегі кірістер мен шығыстардан жеке ескеріледі. Табыс салығы есептелгеннен кейін пайда немесе шығын жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте жеке ұсынылады.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Кен орындарын барлауға, бағалауға және әзірлеуге байланысты шығыстар

Жер қойнауын пайдалану құқықтарын (лицензияларды) иемденгенге дейін болған шығындар

Лицензияларды алғанға дейін болған шығындар келтірілген кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Қазақстан Республикасының Үкіметімен тиісті келісімге қол қойылғаннан кейін болған шығындар капиталдандырылады.

Жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындары

Жер қойнауын пайдалану (барлау және өндіру) құқығын сатып алу жөніндегі шығындар қол қою бонустарын, тарихи шығындарды, экологиялық және әлеуметтік бағдарламаларға жұмсалатын міндетті шығыстарды қамтиды және материалдық емес активтердің құрамында кен орны бойынша барлау және бағалау сатысында жер қойнауын пайдалану құқығы ретінде капиталдандырылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Кен орындарын барлауға, бағалауға және әзірлеуге байланысты шығыстар (жалғасы)**

Жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындары (жалғасы)

Жер қойнауын пайдалану құқықтарын сатып алу шығындарын есепке алу кен орындары бөлінісінде жүргізіледі. Әрбір кен орны жыл сайын құнсыздану тұрғысынан қаралады. Егер объекті бойынша болашақта жұмыстар жоспарланбаған жағдайда, жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындарының қалған сальдосы есептен шығарылады. Кен орындарында коммерциялық өндіру басталғаннан бастап жер қойнауын пайдалану құқығы (қалған шығындар) негізгі құралдар құрамына көшіріледі және дәлелденген қорлардың жалпы сомасына сүйене отырып, іс жүзіндегі өндіру бойынша өндірістік әдіс бойынша амортизацияланады.

Барлау және бағалау шығындары (аяқталмаған құрылыс)

Барлау және бағалау шығындары геологиялық және геофизикалық шығыстарды; барлау ұңғымаларына тікелей жататын шығындарды; ашу жұмыстарын; әкімшілік нақты кен орнына жатқызуға болатын барлау және бағалау бойынша өзге де шығыстарды қамтиды. Мұндай шығындар жалақыны, материалдар мен жанармайды, бұрғылау станоктарының құны мен мердігерлерге төлемдерді қамтиды. Геологиялық және геофизикалық шығыстарды қоспағанда, барлау және бағалау бойынша шығындар барлау және бағалау бойынша материалдық емес әрі материалдық активтердің құрамында капиталдандырылады және жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бөлінісінде ескеріледі және амортизацияланбайды. Егер минералдық ресурстар немесе көмірсутегілер табылмаса, бұл құнсызданудың дәлелі болуы мүмкін. Барлық капиталдандырылған шығындар табылған затты коммерциялық өндіру немесе одан пайда алудың қандай да бір басқа тәсілі туралы ниетті растау үшін, кемінде жылына бір рет техникалық, коммерциялық және басқарушылық тексеруге жатады. Керісінше жағдайда шығындар шығысқа есептен шығарылады. Минералдық ресурстардың қорлары дәлелденгенде және өндіруді жалғастыруға шешім қабылданғанда, тиісті шығындар мұнай-газ немесе тау-кен активтерінің кіші сыныптарына көшіріледі.

Барлау және өндіру шығындары (мұнай-газ және тау-кен активтері)

Барлауға және өндіруге жұмсалатын шығындар бұрын капиталдандырылған (және игерудің басында қайта жіктелген) жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындарын және барлау және бағалау шығындарын; бұрғылау нәтижелеріне қарамастан пайдалану ұңғымаларын бұрғылауға; полигондар салуға; кен орындарындағы көміртегілер мен минералдық ресурстарды өндіру, жинау және дайындау үшін қажетті жерүсті технологиялық құрылыстар салуға арналған шығыстарды; кен орындарында коммерциялық өндіруді ұйымдастыру барысында жұмсалған өзге де шығындарды; ұңғымаларды консервациялауға және учаскелерді қалпына келтіруге арналған капиталдандырылған дисконтталған шығындарды қамтиды. Әзірлеуге және өндіруге жұмсалған шығындар негізгі құралдардың (мұнай-газ және тау-кен активтері) құрамында капиталдандырылады, есеп кен орындары бөлінісінде жүргізіледі.

Мұнай-газ және тау-кен активтері кен орындарында коммерциялық өндіру басталғаннан бастап іс жүзіндегі өндіру бойынша тозуды есептеудің өндірістік әдісі пайдаланыла отырып амортизацияланады. Мұнай-газ және тау-кен активтерінің кен орындарының пайдалы қызмет мерзімінен айтарлықтай ерекшеленетін пайдалы қызмет мерзімі бар кейбір объектілері (жерүсті технологиялық құрылыстар мен жабдықтар) түзу сызықты әдіс пайдаланыла отырып, пайдалы қызмет мерзімі ішінде амортизацияланады. Кен орындарын пайдаланудан шығаруға жұмсалған дисконтталған шығындарды қамтитын жер қойнауын пайдалану құқығын алуға жұмсалатын шығындар, дәлелденген қорлардың жалпы сомасы бойынша амортизацияланады. Кен орындарын игеруге жұмсалған қалған шығындар дәлелденген әзірленген қорларға есептеле отырып, амортизацияланады.

Негізгі құралдар (мұнай-газ және тау-кен активтерінен басқа)

Бастапқы мойындау кезінде негізгі құралдар бастапқы құн бойынша бағаланады. Кейін негізгі құралдар жинақталған тозуды, түгесілуді және құнсыздандуды шегергенде ескеріледі. Шаруашылық тәсілмен құрылған активтердің құны материалдардың құнын, тікелей еңбек шығындарын және өндірістік жүктеме шығыстарының тиісті үлесін қамтиды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар (мұнай-газ және тау-кен активтерінен басқа) (жалғасы)**

Мұнай-газ активтерінен басқа негізгі құралдар негізінен мынадай негізгі құралдардың кластарын қамтиды, олар мына пайдалы қызмет мерзімі ішінде түзу сызық әдісімен амортизацияланады:

	Жылдар
Ұлттық электр желісінің активтері	8-100 жыл
МӨЗ активтері	4-100 жыл
Құбырлар	2-30 жыл
Ғимарат пен құрылысжайлар	2-100 жыл
Темір жолдар мен инфрақұрылым	10-80 жыл
Машиналар, жабдық және көлік құралдары	2-50 жыл
Басқасы	2-20 жыл

Негізгі құралдардың объектілері ірі ауқымды техникалық тексеру нысаны болып табылғанда, тиісті шығындар 16 БЕХС-те белгіленген мойындау өлшемшарттары сақталған жағдайда құрамдас бөлігін ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады.

Негізгі құралдар объектісін мойындау ол істен шыққаннан кейін немесе оны пайдаланудан не шығуынан болашақ экономикалық пайда алу күтілмейтін болса, тоқтатылады. Активті мойындау тоқтатылған кезде пайда болған кез келген пайда немесе шығын (шығу мен активтің қалдық құнынан түскен таза түсімдер арасындағы айырма ретінде есептелген) активті мойындау тоқтатылған есепті кезеңдегі пайда мен шығынға қосылады.

Активтің қалдық құны, қажеттілік болғанда пайдалы қызмет мерзімі және амортизациялау әдістері әрбір қаржы жылының аяғында қайта қаралады және түзетіледі.

Материалдық емес активтер

Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы мойындау кезінде сатып алу құны бойынша ескеріледі. Ұйымдарды біріктіру бойынша операциялар шеңберінде сатып алынған материалдық емес активтердің құны сатып алу күніндегі әділ құнды білдіреді. Материалдық емес активтер бастапқы мойындалғаннан кейін кез келген жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болатын кез келген жинақталған шығын шегеріле отырып, сатып алу құны бойынша ескеріледі. Әзірлеуге жұмсалған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, өз күштерімен құрылған материалдық емес активтер капиталдандырылмайды және тиісті шығыстар, шығыстар туындаған кезеңдегі пайда мен шығында мойындалады.

Материалдық емес активтердің пайдалы қызмет мерзімі шектеулі немесе шектеусіз ретінде айқындалады. Пайдалы қызмет мерзімі шектелген материалдық емес активтер қызметтің осы мерзімі ішінде амортизацияланады және материалдық емес актив құнсыздануы мүмкін көрсеткіш болған кезде құнсыздану тұрғысынан бағаланады. Амортизациялау кезеңі және пайдалы қызмет мерзімі шектелген материалдық емес активтер үшін амортизация әдісі кем дегенде әрбір есепті жылдың аяғында қайта қаралады. Пайдалы қызметтің күтілетін мерзіміне немесе материалдық емес активтен түсетін болашақ экономикалық пайданың күтілетін көлеміне өзгерістер амортизация кезеңіне өзгерістер немесе мән-жайлар бойынша амортизация әдісі арқылы ескеріледі және бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер ретінде қаралады.

Қызмет мерзімі шектелген материалдық емес активтерді амортизациялау бойынша шығыстар материалдық емес активтің мақсатына сәйкес шығыстар құрамында жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Пайдалы қызмет мерзімі шектелген материалдық емес активтер негізінен мынадай пайдалы қызмет мерзімі ішінде түзу сызық әдісімен амортизацияланатын активтердің мынадай сыныптарын қамтиды:

	Жылдар
Лицензиялар	3-20 жыл
Бағдарламалық қамтылым	1-14 жыл
Басқасы	2-15 жыл

Қызмет мерзімі шектеусіз материалдық емес активтер амортизацияланбайды, бірақ жыл сайын немесе құнсыздану көрсеткіштері болған кезде құнсыздану тұрғысынан тексеріледі және қажет болған кезде өтелетін шамаға дейін есептен шығарылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Инвестициялық жылжымайтын мүлік**

Инвестициялық жылжымайтын мүлік алғашқыда, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады.

Топ есептеу әдісін бастапқы құн бойынша қолданатындықтан, бастапқы мойындалғаннан кейін инвестициялық жылжымайтын мүлік *«Негізгі құралдар»* 16 ҚЕХС-ке сәйкес қабылданған әдіс бойынша, яғни жинақталған құнсыздану және жинақталған амортизация ескеріле отырып, ескеріледі.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік 2 жылдан 100 жылға дейінгі пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тік желілік әдіспен амортизацияланады.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің танылуы ол шыққан кезде (қаржылық жағдай туралы есепте элиминация кезінде) не болмаса егер ол пайдаланудан шығарылса және оның шығуынан келешекте экономикалық пайда күтілмесе, тоқтатылады. Шығудан туындайтын таза түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырма оны мойындау тоқтатылған кезең ішіндегі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Топ қаржылық емес активтерді немесе активтер тобын оқиғалар немесе жағдаяттардағы өзгерістер активтің баланстық құны өтелмейтіндігін көрсеткен жағдайларда, құнсыздану тұрғысынан бағалайды. Жекелеген активтер негізінен басқа активтер топтары өндіретін ақша ағындарынан тәуелсіз сәйкестендірілетін ақша ағындары бар ең төменгі деңгейде құнсыздануға бағалау мақсаттары үшін топтастырылады. Егер құнсызданудың осындай көрсеткіштері болған жағдайда немесе активтер топтарын құнсыздану тұрғысынан жыл сайын тестілеу талап етілген кезде, Топ активтің өтелетін құнын бағалауды жүзеге асырады.

Активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бірліктің («ААЖБ») өтелетін құны оларды өткізуге шығатын шығыстарды және пайдалану құнын шегере отырып әділ құнынан ең көбі болып табылады. Активтердің немесе ААЖБ баланстық құны оның өтелетін құнынан артық болған жағдайда, активтер немесе ААЖБ құнсыздануға жатады және активті өтеу құнына дейін төмендетуге арналған резерв құрылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде күтілетін ақша ағындары активтер немесе ААЖБ үшін тән тәуекелдерге түзетіледі және ақшаның уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағалауды көрсететін салық салуға дейінгі дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып, оның ағымдағы құнына дейін дисконтталады. Бағалау бұрын мойындалған құнсыздану жөніндегі резервтер енді жоқ немесе азайды деген қандай да бір көрсеткіштің бар-жоқтығына қатысты әрбір есепті күні жүргізіледі. Егер ондай көрсеткіштер бар болса, онда өтелетін құн бағаланады.

Бұрын мойындалған құнсыздану шығыны, тек егер құнсызданудан болған соңғы шығын танылған сәттен бастап активтің өтелетін құнын айқындау үшін пайдаланылған бағалауларда өзгеріс болса ғана, түзетіледі. Мұндай жағдайда активтің қалдық құны өтелетін құнға дейін ұлғайтылады. Активтің ұлғайтылған құны, егер алдыңғы кезеңдерде құнсыздану бойынша шығын мойындалмаса, тозуды немесе амортизацияны шегере отырып, айқындалған баланстық құнынан аспауы мүмкін емес. Мұндай түзету пайда мен шығында танылады.

Түзетілген жазба жасалғаннан кейін кейінгі кезеңдерде, қалдық құнын шегере отырып, қалған пайдалы қызмет мерзімінің ішінде жүйелі негізде активтің қайта қаралған баланстық құнын бөлу үшін тозу/амортизация бойынша шығыстар келешек кезеңдерде түзетіледі.

Гудвиллдің құнсыздануын бағалау кезінде мынадай процесс қолданылады:

- Гудвилл 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жыл сайын және жағдаяттар баланстық құнның құнсыздануы мүмкіндігін көрсеткен кезде құнсыздану белгілерінің болуына тестіленеді;
- Гудвиллдің құнсыздануы, гудвилл жататын ақша ағындарын қалыптастыратын өтелетін бірліктер сомасын бағалау арқылы айқындалады. Егер оған гудвилл жататын ақша ағындарын қалыптастыратын өтелетін бірліктер сомасы оның баланстық құнынан аз болса, онда құнсызданудан болған шығын мойындалады. Құнсызданудан болған шығынды болашақ кезеңдерде қалпына келтіру мүмкін емес.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануы**

Топ барлау және бағалау бойынша активтерді құнсыздану мәніне тексереді, әрі мұндай активтер әзірлеу бойынша материалдық және материалдық емес активтердің құрамына немесе активтердің құнсыздануына нұсқайтын фактілер мен жағдайлар болғанда аударылады. Бір немесе одан да көп төмендегі фактілердің және жағдайлардың болуы Топ барлау әрі бағалау жөніндегі өз активтерін құнсыздану мәніне тексеруге міндетті екендігіне нұсқайды (тізбесі толық болып табылмайды):

- Соның ішінде Топ компаниясы белгілі бір учаскені барлауға құқылы болған кезең өтіп кеткенде немесе таяу арада өтеді және оның ұзартылуы күтілмейді;
- Белгілі бір учаскеде минералды ресурстарды одан әрі барлауға және бағалауға едәуір шығыстар бюджетке қосылмаған және жоспарланбайды;
- Белгілі бір учаскеде минералды ресурстарды барлау және бағалау минералды ресурстардың коммерциялық тиімді көлемдерін анықтауға әкеліп соқтырмады және Топ белгілі бір учаскеде мұндай қызметті тоқтату шешімін қабылдады;
- Топтың белгілі бір учаскені әзірлеу ықтималдылығына қарамастан барлау және бағалау жөніндегі активтің ағымдағы құны нәтижелі әзірлеудің немесе өткізудің нәтижесінде толық шамада өтелмейді деген жеткілікті деректері бар.

Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа да жиынтық кіріс (БЖКАӨҚ) арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе шығын арқылы әділ құны (ПШАӨҚ) бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша

Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі келісімшартта көзделген қаржы активі мен Топ бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ қаржы активтерін бастапқыда пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша немесе БЖКАӨҚ бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады.

Топ қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель ақша ағындарын әкелу мақсатында Топ өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындарының шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта (стандартты талаптарда жасалатын сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық операциялар ол жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері үш санатқа жіктеледі:

- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері;
- Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)**Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)*

Топ қаржы активтерін амортизацияланған құны бойынша бағалайды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалса:

- Қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады; және
- Қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе шығын активтің мойындалуы тоқтаған, ол түрлендірілген немесе құнсызданған жағдайда пайданың немесе шығынның құрамында танылады.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына Топ сауда және басқа да дебиторлық берешекті, үшінші және байланысты тараптарға берілген қарыздар, үшінші және байланысты тараптардың борыштық бағалы қағаздары мен банк салымдарын жатқызады.

Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Топ қаржы активтерін БЖКАӘҚ бойынша бағаланады, егер екі критерий сақталса:

- Бизнес-модельдің мақсаты барлық шарттық ақша ағындарын алу үшін, сол сияқты қаржы активін сату арқылы қаржы активін ұстап қалу болып табылады; және
- Шарттық ақша ағындары тек пайыздық сыйақы мен негізгі борыш бойынша төлемдермен ғана білдірілген. Сыйақы ақшаның уақытша құны мен белгілі бір уақыт кезеңінде өтелуге жататын негізгі борышпен байланысты кредиттік тәуекел үшін ақы төлеуді білдіреді.

БЖКАӘҚ бойынша бағаланатын қаржы активтеріне негізінен үшінші және байланысты тараптардың борыштық бағалы қағаздары жатады.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

ПШӘҚ бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына Топ байланысты тараптарға берген және әділ құны бойынша міндетті түрде бағаланатын басқа да қаржы активтерінің құрамына қосылған туынды қаржы құралдары мен купондық облигацияларды қамтитын кейбір қарыздар жатады. Солар бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының және пайыздардың есебінен тек төлемдер болып табылмайтын қаржы активтері пайдаланылатын бизнес-модельге қарамастан ПШАӘҚ бойынша жіктеледі және бағаланады. Борыштық құралдарды амортизацияланған құны немесе БЖКАӘҚ бойынша жоғарыда сипатталғандай жіктеуге арналған критерийлерге қарамастан, борыштық құралдар бастапқыда танылған кезінде, егер осы сияқты жіктеу есептегі сәйкессіздікті жойса немесе айтарлықтай азайтса, ПШАӘҚ бойынша ескерілетін ретінде жіктелуі мүмкін.

ПШАӘҚ бойынша бағаланатын қаржы активтері қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте әділ құны бойынша ескеріледі, ал олардың әділ құнының таза өзгеруі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

ПШАӘҚ бойынша бағаланатын қаржы активтеріне негізінен берілген қарыздар, үшінші және байланысты тараптардың борыштық және үлестік бағалы қағаздары жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)*****Тануды тоқтату***

Қаржы активі (қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталады) мойындалуын тоқтатады, егер:

- Активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса; не болмаса
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідірусіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

Егер Топ өзінің активтен ақша ағынын алу барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, Топ берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде тануын тоқтатады. Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепілдік түрін қабылдайтын жалғасатын қатысу келесі өлшемдердің: активтің бастапқы баланстық құны немесе төленуін Топ талап етуі мүмкін өтемақының ең көп соманың ең азы бойынша бағаланады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Топ пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық қаржы активтеріне қатысты күтілетін кредиттік шығынның (ККШ) бағалау резервін мойындайды.

ККШ шартқа сәйкес Топқа тиесілі болатын ақша ағындары мен Топ бұл актив бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемеге шамамен тең болатын мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі.

Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын кредит сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

ККШ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық ККШ) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін кредиттік шығынға қатысты шығынды бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін кредиттік тәуекел айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін ККШ) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін кредиттік шығынға қатысты шығынға бағалау резерві құрылады.

Сауда және басқа да дебиторлық берешекке қатысты Топ ККШ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Топ кредит тәуекелінің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік шығынға тең сомада шығынға бағалау резервін мойындайды. Топ қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген кредиттік шығынның пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

Егер шартта көзделген төлемдердің мерзімі 90 күнге өтіп кетсе, Топ қаржы активі бойынша дефолт болды деп есептейді. Дегенмен белгілі бір жағдайларда Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат Топ ұстап қалатын кредит сапасын арттыру тетіктерін ескерместен, Топтың шартта көзделген қалған төлемдердің барлық сомасын алатындығына нұсқаса, қаржы активі бойынша дефолт болды деген қорытындыға келе алады. Егер Топтың шартта көзделген ақша ағындарының өтелуіне қатысты негізделген үміттері болмаса, қаржы активі есептен шығарылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Хеджирлеуді есепке алу**

Топ валюталық тәуекелдер бойынша хеджирлеудің жекелеген құралдарын ақша ағындарын хеджирлеу немесе таза инвестицияларды шетелдік бөлімшеге хеджирлеу ретінде айқындайды.

Топ тәуекелдерді басқару және хеджирлеу стратегиясына сәйкес хеджирлеу құралдары мен хеджирленетін баптардың арасындағы қатынастарды олар белгіленген сәттен бастап құжаттамалы түрде ресімдейді.

Бұдан басқа, хеджирлеу қатынастары белгіленген сәтте және одан әрі Топ әділ құнның немесе хеджирленетін тәуекелге жататын хеджирленетін баппен байланысты ақша ағындарының өзгерістерін өтеу тұрғысынан хеджирлеу құралының тиімділігін тұрақты түрде құжаттайды.

Бұрын жиынтық кірісте мойындалған сомалар хеджирленетін позиция пайда мен шығынға әсер ететін кезеңдердегі пайдаға және шығынға, хеджирленетін позицияны есептен шығару көрсетілетін бапқа қайта жіктеледі.

Хеджирлеуді есепке алу:

- а) Топ хеджирлеу қатынастарын тоқтатқан;
- б) Хеджирлеу құралын қолдану, сату, бұзу немесе оны орындау мерзімі өткен; немесе
- в) Қаржы құралы хеджирлеу құралы ретінде есепке алу талаптарын қанағаттандыруды тоқтатқан күні тоқтатылады.

Басқа да жиынтық кірістің құрамында және капиталда көрсетілген пайда немесе шығын болжанатын мәміле мойындалғаннан кейін пайда мен шығында көрсетіледі. Егер болжанатын мәмілені жасау енді күтілмесе, капиталда жинақталған пайда немесе шығын дереу пайда мен шығынға жатқызылады. Тиімді емес бөлікке жататын пайда немесе шығын да дереу пайда мен шығынға жатқызылады.

Таза инвестицияларды шетелдік бөлімшеге хеджирлеу

Валюталық тәуекелдерді хеджирлеу құралдары бойынша есеп айырысулардың нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмадан туындайтын кірістер мен шығындар есепті күнгі бағам бойынша шетелдік валютада көрсетілген активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу кезінде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте есептілік валютасын қайта есептеу жөніндегі резервтің құрамында мойындалады.

Ақша ағындарын хеджирлеу

Қаржы құралдарын қайта есептеу кезінде туындайтын және ақша ағындарын хеджирлеу құралдары болып табылатын бағамдық айырмадан болған пайда мен шығын жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте хеджирлеу резервінің құрамында мойындалады.

Қорлар

Қорлар өзіндік құнының ең аз мәні немесе таза өткізу құны бойынша бағаланған. Өзіндік құн қорларды жеткізуге және ағымдағы жағдайға келтіруге байланысты шығындарды қамтиды. Таза өткізу құны аяқтауға жұмсалған шығындарды және өткізуге жұмсалған есеп айырысу шығындарын шегере отырып, әдеттегі қызмет барысында қорларды өткізу бағасын бағалауды білдіреді. Шығындарды есептеп шығарудың ұқсас формуласы сипаттамасы мен мақсаты ұқсас барлық қорлар үшін пайдаланылады. Операциялық мұнай-газ және энергетикалық сегменттердің қорлары ФИФО әдісі негізінде бағаланады. Барлық қалған қорлар орташа өлшенген құн негізінде бағаланады.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, мерзімді депозиттерді, алдын ала келісілген ақша қаражаты сомасына еркін айырбасталатын және олардың құнының өзгеруіне байланысты елеусіз тәуекел деңгейіне ұшырайтын өтеу мерзімі 3 (үш) айдан аспайтын қысқа мерзімді және өтімділігі жоғары инвестицияларды қамтиды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық міндеттемелер бастапқы тану кезінде пайда немесе шығын, кредиттер, қарыздар мен берешек немесе туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда кредиттер мен қарыздар болған жағдайда тікелей солармен байланысты мәміле бойынша шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша мойындалады.

Топтың қаржылық міндеттемелеріне сауда және басқа да кредиторлық берешек, кредиттер мен қарыз алулар, сондай-ақ туынды қаржы құралдары кіреді.

Қаржылық міндеттемелерді кейіннен бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалау оларды былай жіктеуге байланысты:

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер

«ПШАӘҚ бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер» санатына саудаға арналған қаржылық міндеттемелер және бастапқыда мойындалған кезде пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын деп айқындалған қаржылық міндеттемелер жатады.

Егер олар таяу арада сату мақсатында сатып алынған болса, қаржылық міндеттемелер саудалауға арналған деп жіктеледі. Бұл санатқа Топ шарт бойынша бір жақ болып табылатын, олар 9 ҚЕХС-те айқындалғандай хеджирлеу операциясында хеджирлеу құралдары ретінде айқындалмаған туынды қаржы құралдары жатады. Бөлінген ендірілген туынды құралдар тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі.

Саудаға арналған міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар пайда мен шығында танылады.

Топтың ПШАӘҚ бойынша қайта бағаланатын ретінде бастапқыда мойындалған кезде ол айқындаған қаржы міндеттемелері жоқ.

Сауда және басқа да кредиторлық берешек

Сауда кредиторлық берешек бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады.

Кредиттер мен қарыздар

Бастапқыда танылғаннан кейін пайыздық кредиттер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар, оларды тануды тоқтатқанда, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы қаржылық шығындар құрамына енгізіледі.

Егер Топ төлемді есепті күннен кейін кем дегенде 12 айға кейінге қалдыруға сөзсіз құқылы болмаса, қарыздар ағымдағы міндеттемелер ретінде жіктеледі. Жіктелетін активті сатып алуға, оның құрылысына немесе өндірісіне тікелей жататын қарыздар бойынша шығындар осындай актив құнының бір бөлігі ретінде капиталдандырылады. Қарыздар бойынша басқа шығындар пайда болу сәтіне кезең шығыстары ретінде танылады.

Қаржылық кепілдік шарттары

Топ шығарған қаржы кепілдігі шарттары осы шарт иесі белгілі бір борышкердің борыш құралдары шарттарына сәйкес уақтылы төлеуді жүзеге асыруға қабілетсіздігінің салдарынан шеккен шығындарды өтеу үшін төлем жасауды талап етуші шарттарды білдіреді. Қаржылық кепілдік шарттары ең алдымен кепілдік шығарылымымен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды ескере отырып әділ құн бойынша міндеттеме ретінде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)*****Қаржылық міндеттемелерді кейіннен бағалау (жалғасы)******Қаржылық кепілдік шарттары (жалғасы)***

Кейіннен міндеттеме келесі өлшемдердің ең үлкені бойынша бағаланады: қажет болған жағдайда «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» 15 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес кірістің жинақталған сомасын/амортизациясын шегере отырып, бастапқыда танылған соманың және шығын бойынша бағалау резерві сомасының құны.

Қаржылық міндеттемені тануды тоқтату

Қаржылық міндеттеменің танылуы, егер міндеттеме өтелсе, күші жойылса, немесе оның әрекет ету мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады.

Егер қолданыстағы қаржылық міндеттеме дәл сол кредитордың алдында едәуір ерекшеленетін талаптарда басқа міндеттемеге ауыстырылса немесе егер қолданыстағы міндеттеменің талаптары едәуір өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгеріс бастапқы міндеттеменің танылуын тоқтату ретінде және жаңа міндеттемені танудың басталуы ретінде ескеріледі, ал олардың ағымдағы құнындағы айырмасы пайда мен шығында танылады.

Қаржы құралдарының өзара есепке алынуы

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынуы тиіс, ал нетто-сомасы қазіргі сәтте мойындалған сомаларды өзара есепке алуға, сондай-ақ нетто-негізде есеп айырысу ниетіне не болмаса активтерді өткізуге және осымен бірге міндеттемелерді өтеуге заңгерлік құқық болғанда ғана қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылуы тиіс.

Қаржы құралдарының әділ құны

Әрбір есепті күнге белсенді нарықтарда саудалануы жүзеге асырылып отырған қаржы құралдарының әділ құны мәміле бойынша шығасылар шегерілмей нарықтық баға белгілеулерге немесе дилерлердің баға белгілеулеріне сүйене отырып (ұзақ позицияларды сатып алуға арналған баға белгілеу және қысқа позицияларды сатуға арналған баға белгілеу) анықталады.

Олармен сауда белсенді нарықта жүзеге асырылмайтын қаржы құралдары үшін әділ құн тиісті бағалау әдістемелерін қолдану жолымен анықталады. Мұндай әдістемелер мыналарды қамтуы мүмкін:

- Жакында коммерциялық негізде жүргізілген мәмілелердің бағаларын пайдалануды;
- Дәл сондай құралдардың ағымдағы әділ құнын пайдалануды;
- Дисконтталған ақша ағындарын талдау не болмаса бағалаудың басқа да үлгілері.

Қаржы құралдарының әділ құнын талдау және оны айқындау әдістері туралы қосымша ақпарат *36-ескертемеде* келтіріледі.

Жалдау

Келісім жалға алу болып табылатындығын немесе онда жалға алу белгілері бар екендігін анықтау жалдау қатынастарының басталу күніне келісім мазмұнын талдауға негізделеді. Келісім жалдау болып табылады немесе жалдау белгілерін қамтиды, егер келісімнің орындалуы нақты активті (немесе активтерді) пайдаланудан тәуелді болса және мұндай келісімнің нәтижесінде активті немесе активтерді пайдалану құқығы бір тараптан басқа тарапқа өтсе, тіпті егер бұл актив (немесе бұл активтер) келісімде анық көрсетілмесе.

Топ жалға алушы ретінде

Солар бойынша Топқа өтемақыға айырбас ретінде белгілі бір кезең ішінде сәйкестендірілген активті (оны «Жалдау» 16 ҚЕХС (IFRS) айқындағандай) пайдалануды бақылау құқығы берілетін шарттарға (немесе шарттардың жеке құрауыштарына) қатысты Топ активті пайдалану құқығы нысанында және тиісті міндеттемені жалдаудың басталу күніне мойындайды. Шарттардың жалдауға қатысы жоқ құрауыштары өзге орынды стандарттарға сәйкес ескеріледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жалдау (жалғасы)**

Топ жалға алушы ретінде (жалғасы)

«Жалдау» 16 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес Топ көрсетілген стандартты жалдау шарттарына қолданбайды, солар бойынша жалдаудың басталу күніне көзделген жалдау мерзімі 12 айдан аспайды және құбылмалы жалдау мөлшерлемесі бар жалдау шарттарына, сондай-ақ құны төмен активтерді жалдау шарттарына қатысты сатып алу опционын қамтымайды. Қысқа мерзімді жалдау мен төмен құны бар активтерді жалдауды Топ жалдау мерзімінің ішінде желілік әдіспен шығыс ретінде мойындайды.

Жалдаудың басталу күніне Топ жалдау бойынша міндеттемені осы күнге әлі жүзеге асырылмаған жалдау төлемдерінің келтірілген (ағымдағы) құны бойынша бағалайды. Дисконттау, егер оларды оңай айқындауға мүмкіндік болса, жалдау шарттарында белгіленген мөлшерлемелерді қоспағанда, Топтың қосымша қарыз қаражатын тартудың пайыздық мөлшерлемесін пайдалана отырып жүзеге асырылады.

Топ жалдау бойынша міндеттемені мына жағдайларда қайта бағалайды (және пайдалану құқығы нысанындағы тиісті активті тиісінше түзетеді):

- Жалдау мерзімі өзгерді немесе сатып алу опционының орындалуын бағалауда өзгеріске әкеп соқтырған айтарлықтай оқиға немесе жағдайларда өзгеріс болды, және жалдау бойынша міндеттеме қайта қаралған дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып қайта қаралған жалдау төлемдерін дисконттау арқылы қайта бағаланады;
- Жалдау төлемдері индекстің немесе мөлшерлеменің өзгеруіне немесе кепілдік берілген тарату құны бойынша күтілетін төлемнің өзгеруіне байланысты өзгереді және мұндай жағдайларда жалдау бойынша міндеттеме өзгермеген дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып қайта қаралған жалдау төлемдерін дисконттау арқылы қайта бағаланады (егер тек жалдау төлемдерінің өзгеруі құбылмалы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру салдары болып табылса, мұндай жағдайда қайта қаралған дисконттау мөлшерлемесі қолданылады);
- Жалдау шарты түрлендірілген және жалдау шартының өзгеруі бөлек жалдау шарты ретінде ескерілмейді және мұндай жағдайда жалдау бойынша міндеттеме түрлендірудің күшіне ену күніне қайта қаралған дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып қайта қаралған жалдау төлемдерін дисконттау арқылы түрлендірілген жалдау шартының жалдау мерзімінің негізінде қайта бағаланады.

Жалдаудың басталу күніне Топ пайдалану құқығы нысанындағы активті бастапқы құны бойынша бағалайды, оған жалдау бойынша міндеттемені бастапқы бағалаудың көлемі, жалдаудың басталу күніне немесе жалдау бойынша ынталандыратын төлемдерді шегере отырып мұндай күнге дейін жалдау төлемдері, жалға алушы шеккен кез келген бастапқы тікелей шығындар жатады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтерді кейіннен есепке алуға қатысты меншіктегі активтерге қатысты, оның ішінде тозу мен амортизацияны есептеуге қатысты қолданылатын есеп саясаты, сондай-ақ құнсыздану мәніне тексерулер қолданылады.

Пайдалану құқығы нысанындағы танылған актив келесі кезеңдердің барынша қысқасы бойына желілік әдіспен амортизацияланады: активтің пайдалы қызмет етуінің болжамды мерзімі немесе жалдау мерзімі.

Топ жалдау бойынша міндеттемелерді қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте бөлек баппен (22-ескертпе) көрсетіледі, ал дәл сол баптардағы пайдалану құқығы нысанындағы активтер, егер олар меншікте болса, яғни негізгі құралдардың құрамында болса, тиісті базалық активтер ретінде көрсетіледі (7-ескертпе).

16 ҚЕХС (IFRS) талаптарына сәйкес жалдау төлемдері жалдау міндеттемесінің пайыздық бөлігі мен оның негізгі бөлігін өтеу бойынша ақшалай төлемдерге бөлінеді. Топ қаржылық қызметтен болған ақша ағындарындағы негізгі борыштың өтелуін жіктеді және Топтың есеп саясатына сәйкес, төленген пайыздар операциялық қызметтен болған ақша қаражаты ағындарының бір бөлігі ретінде жіктеледі. Қысқа мерзімді жалдау бойынша төлемдер, құны төмен активтерді жалдау төлемдері мен жалдау міндеттемесін бағалауға қосылмаған ауыспалы жалдау төлемдері операциялық қызметтің бір бөлігі ретінде көрсетілген.

Топ жалға беруші ретінде

Топ жалдау шарттарын негізгі құралдардың кейбір объектілеріне қатысты жалға беруші ретінде жасайды.

Соның шеңберінде Топ жалға беруші болып табылатын жалдау қаржылық немесе операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Жалдау талаптарына сай жалға алушыға меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда өтеді, жалдау шарты қаржылық жалдау шарты ретінде жіктеледі. Жалдаудың барлық басқа түрлері операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық қызметтен түскен кіріс жалдау мерзімінің ішінде желілік негізде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Резервтер**

Активтің шығуы бойынша міндеттеме (пайдаланудан шығару)

Пайдаланудан шығаруға арналған резервтер Топтың объектіні немесе негізгі құралды бөлшектеу мен көшіру бойынша және объекті тұрған учаскені қалпына келтіру бойынша міндеттемесі болған кезде, сондай-ақ мұндай резервті пайымды бағалауды жүзеге асыру мүмкін болған кезде, дисконттау негізінде толық көлемде мойындалады.

Мойындалатын сома жергілікті шарттар мен талаптарға сәйкес анықталған бағаланған болашақ шығындардың ағымдағы құнын білдіреді. Сондай-ақ сомасы резервтің мөлшеріне балама болатын негізгі құралдардың баланстық құнының тиісінше ұлғаюы мойындалады. Соның салдарынан, бұл шығындар тиісті амортизациялау әдісі негізінде өндірістік құралдар мен тасымалдау құралдары бойынша күрделі шығындар шеңберінде амортизацияланады.

Есепті мерзімдегі немесе міндеттемелерді өтеуге қажетті экономикалық пайданың негізіндегі ресурстардың ағып кету сомасындағы өзгерістердің нәтижесі болған пайдаланудан шығару бойынша қолдағы резервті бағалаудағы өзгерістер немесе дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгеріс былайша ескеріледі:

- а) Резервтегі өзгерістер ағымдағы кезеңде тиісті активтің баланстық құнына қосылады немесе шегерілетіндей;
- б) Актив құнынан шегерілген сома оның теңгерім құнынан асып кетпеуі қажет. Егер резервтегі кему активтің баланстық құнынан асып кетсе, онда асып кету жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте дереу мойындалады; және
- в) Егер активтің құны ұлғаюға әкелсе, Топ активтің жаңа теңгерім құны толығымен өтелмейтіні осы көрсеткіш болып табылатындығын қарастырады. Егер бұл мұндай көрсеткіш болып табылса, Топ активтің өтелетін құнын бағалау арқылы оны құнсыздануға тестілейді және 36 БЕХС-ке сәйкес құнсыздану бойынша кез келген шығынды ескереді.

Басқа резервтер

Резервтер Топтың өткен шақта болған оқиғалардың нәтижесінде ағымдағы (құқықтық немесе іс-тәжірибеден туындаған) міндеттемесі болса, сондай-ақ міндеттемелерді өтеу үшін экономикалық пайдаға байланысты қаражат ағыны болатын ықтималдық болғанда және осы міндеттеменің тиісті дұрыс бағасы жүргізілгенде шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Егер Топ резерв өтеледі деп күтсе, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу жеке актив ретінде көрсетіледі, бірақ өтеу іс жүзінде кепілді болып табылғанда ғана.

Егер ақша қаражатының уақытша құнының әсері мәнді болып табылса, резервтер ақша қаражатының уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін және онда міндеттемеге тән тәуекелдер орынды салықтарды төлегенге дейінгі мөлшерлеме бойынша ақша қаражатының күтілетін болашақ қозғалысын дисконттау арқылы есептеледі. Дисконттауды пайдалану кезінде резервтің ұлғаюы уақыттың өтуі салдарынан қаржылық шығындар ретінде танылады.

Жұмыскерлерге сыйақылар

Зейнетақы қорларына аударымдар

Топ аударымдар ретінде өзінің жұмыскерлерінің жалақысынан олардың зейнетақы қорларына аударымдар ретінде 10% ұстайды. Заңнамаға сәйкес жұмыскерлер өздерінің зейнетақы қорларына зейнетақы төлемдеріне өздері жауапты болады және Топтың жұмыскерлерге олар зейнеткерлікке шыққаннан кейін бұл төлемдер бойынша ағымдағы және болашақтағы міндеттемелері жоқ.

Әлеуметтік салық

Топ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес әлеуметтік салық төлейді. Әлеуметтік салық есептелуіне қарай шығыстарға жатқызылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жұмыскерлерге сыйақылар (жалғасы)**

Төлемдер мөлшері белгіленген зейнетақы жоспары

Кәсіптік одақтармен жасалған ұжымдық шарттарға және өзге де сыйақылар туралы ережелерге сәйкес Топтың кейбір еншілес ұйымдары өздерінің жұмыскерлеріне еңбек қызметін аяқтағанда («Төлемдердің белгіленген мөлшерімен зейнетақы жоспары») белгілі бір сыйақылар төлейді.

Топ олар басқа да жиынтық пайда мен шығынның құрамында анықталған кезеңде жұмыскерлерге сыйақы төлеу бойынша міндеттемелерді қайта бағалаудан туындаған актуарлық пайда мен шығынды мойындайды және «Жұмыскерлерге берілетін сыйақы» 19 БЕХС-те айқындалған бағаға сәйкес сыйақы бойынша шығыстарды және міндеттемені мойындайды.

Төлемдер мөлшері белгіленген зейнетақы жоспарына сәйкес міндеттемелер мен сыйақы бойынша шығыстар болжамдалған шартты бірлік әдісінің көмегімен анықталады. Бұл әдіс әрбір жұмыс істелген жылды сыйақы алу құқығына қосымша бірлігіне өсу ретінде қарастырады және жиынтық міндеттемені көрсету үшін әрбір бірлікті жеке өлшейді. Сыйақылар беру бойынша шығыстар, белгіленген төлемдер мөлшерімен зейнетақы жоспары бойынша сыйақы формуласына сәйкес жұмыскерлердің жұмыс өтілі ішінде жиынтық сыйақыны бөлу үшін пайда мен шығында көрсетіледі. Бұл міндеттеме валютасы мен шарттары төлемдер мөлшері белгіленген зейнетақы жоспары бойынша міндеттемелер валютасымен және бағаланған шарттарымен салыстыруға болатын мемлекеттік облигациялар бойынша сыйақы мөлшерлемесіне ұқсас дисконт мөлшерлемесін қолдана отырып, болашақтағы есеп айырысу ақша қозғалысының ағымдағы құны бойынша өлшенеді. Топтың еншілес ұйымдарының төлемдер мөлшері белгіленген зейнетақы жоспарлары қаржыландырылмайтын болып табылады.

Капитал

Жарғылық капитал

Жай акциялар капитал ретінде жіктеледі. Ұйымдарды біріктіру жағдайларынан басқа, жаңа акциялар шығаруға тікелей қатысы бар сыртқы шығындар капиталға түсімдер сомасынан шегерім ретінде көрсетіледі. Шығарылған акциялардың номиналды құнынан алынған қаражаттың әділ құнының кез келген асып түсуі бөлінбеген пайданың ұлғаюы ретінде мойындалады.

Бақыламайтын қатысу үлесі

Бақыланбайтын қатысу үлесі Акционерге жататын капиталдан бөлек меншікті капиталдың құрамында қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген. Еншілес ұйымның шығындары, тіпті егер бұл теріс сальдоға әкеп соқтырған жағдайда да бақыламайтын қатысу үлесіне жатады.

Дивидендтер

Дивидендтер есепті мерзімге дейін жарияланған жағдайда ғана міндеттемелер ретінде танылады және есепті мерзімдегі капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шығаруға қаржылық есептіліктің шоғырландырылған нысандары бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, қаржылық есептіліктің шоғырландырылған нысандарында ашып көрсетіледі.

Акционерге басқа да бөлу

Бөлінбеген пайданың азаюы ретінде танылатын Акционерге басқа да бөлу болған шығындармен немесе активтердің акционер бұйрығымен бөлумен білдірілген, оған қоса негізгі құралдар объектілері, басқа кәсіпорынға қатысу үлестері, басқа да шығу топтары, ақша қаражаты және Топтың корпоративтік есеп саясатының анықтамасына сай басқа да активтер жатады.

Түсімді тану

Егер Топ экономикалық пайда алады деген ықтималдық болса және, егер пайданың сенімді бағалануы мүмкін болса, түсім мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Түсімді тану (жалғасы)***Тауарларды сату*

Топ уәде етілген тауарды немесе қызметті (яғни активті) сатып алушыға бере отырып, атқару бойынша міндеттемені орындаған кезде (немесе қалайша) түсім мойындалады. Сатып алушы бұл активке бақылауды алғанда (немесе ретінде) актив беріледі, бұл әдетте келісімшарттың бағасы белгіленген немесе айқындалатын болып табылуы, ал дебиторлық берешекті алу мүмкіндігі негізделген түрде қамтамасыз етілген деген талаппен меншік құқығын беру кезінде орын алады. Атап айтқанда, сатудан түскен кірістер, әдетте, оларға меншік құқығы өткен кезде танылады. Экспортқа сату үшін меншік құқығы, әдетте, Қазақстан Республикасының шекарасында өтеді. Түсім кез келген сауда жеңілдіктерінің сомаларын, көлемі үшін жеңілдіктер мен өтелетін салықтарды ескере отырып, алынған немесе алынуға жататын сыйақының әділ құны бойынша бағаланады.

Қосалқы қызметтерді сату қызметтің бағасы айқындалуы мүмкін және кірістердің алынуына қатысты елеулі белгісіздіктің жоқ екендігі талабымен қызметтердің көрсетілу шамасына қарай танылады.

Қызметтерді көрсету

Қызметтер көрсетуден түсетін кірістер қызметтер көрсетілген сәтте мойындалады.

Тасымалдауға жататын қызметтерге қатысты, аяқталу дәрежесі мен кіріс сомасының жеткілікті түрде дәл анықталған жағдайда есепті күнгі тасымалдаудың аяқталу дәрежесі бойынша мойындалады. Әлі көрсетілмеген көлік қызметтері үшін тапсырыс берушілерден алынған алдын ала төлем сомалары алу сәтінде тапсырыс берушілерден алынған аванстар құрамында көрсетіледі. Болашақ кезеңдердің кірістері қызмет көрсетілуіне қарай ағымдағы кірістерге жатады.

Энергетика, коммуникациялар мен тасымалдау секторлары Тобының түсімі негізінен уақыт кезеңінің ішінде танылады, Топтың қалған сегменттерінің түсімі негізінен белгіленген уақыт сәтіне танылады.

Кері жалдаумен сату операциялары

Топ кері жалдаумен операцияларда активтің берілуін тек егер берілу «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» 15 ҚЕХС-тің (IFRS) талаптарына жауап берсе ғана сату ретінде ескереді.

15 ҚЕХС-ке (IFRS) сай, егер жалға алушы-сатушы сатуды мойындайтын болса, жалға алынатын активті пайдалану құқығы жалға алушы-сатушы сақтап қалатын пайдалану құқығымен байланысты активтің алдыңғы баланстық құнының бөлігі ретінде бағаланады. Жалға алушы-сатушы жалға беруші-сатып алушыға берілген құқықтарға жататын пайданың немесе шығынның сомасын мойындайды.

Егер жалға алушы-сатушының активті беруі активті сату ретінде есепке алу үшін 15 ҚЕХС-тің (IFRS) талаптарына жауап бермесе, жалға алушы-сатушы берілген активтің мойындалуын жалғастырады және қаржылық міндеттемені «Қаржы құралдары» 9 ҚЕХС (IFRS) қолдана отырып берілуден болған түсімдердің мөлшерінде мойындайды.

Пайыздық кірістер мен шығыстар

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын барлық қаржы құралдары мен БЖКАӘҚ бойынша ескерілетін инвестициялар ретінде жіктелген пайыздық қаржы құралдары бойынша пайыздық кірістер мен шығыстар дисконттау кезіндегі тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша бейнеленеді, ол бойынша қаржылық құралды пайдаланудың болжалды мерзімі ішінде немесе қолданылуына қарай қысқарақ мерзім ішінде күтілетін болашақ ақша төлемдері мен түсімдері дәлдікпен қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнында келтіріледі.

Сауда дебиторлық берешек

Дебиторлық берешек шартсыз (яғни мұндай өтемақы төленуге жататын сәттің орын алуы тек уақыт өтуімен ғана негізделген) болып табылатын өтемақы сомасын сатып алушы төлеуі тиіс болғанда танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Түсімді тану (жалғасы)**

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттеме

Шарт бойынша міндеттеме, егер сатып алушыдан төлем Топ тиісті тауарларды бермейінше немесе қызметтерді көрсетпейінше алынса немесе төленуге жататын болса (қайсысының бұрын орын алатындығына қарай), танылады. Шарт бойынша міндеттемелер Топ шарт бойынша өз міндеттерін орындағанда (яғни тиісті тауарларға немесе қызметтерге бақылауды сатып алушыға бергенде), түсім ретінде мойындалады.

Шартты жасау шығындары

Топ коммуникациялар сегментінде жаңадан қосылған абоненттер үшін агенттерге сатулар бойынша комиссиялық сыйақыны төлейді. Сату жөніндегі агенттерге комиссиялық сыйақы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте басқа да ұзақ мерзімді активтердің құрамында капиталдандырылды. Келісімшартты алу шығындары қызмет тапсырыс берушіге көрсетілген кезең ішінде амортизацияланады.

Тарифтер белгілеу

Топтың бірқатар еншілес ұйымдары Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті (бұдан әрі - «ТМРК») тарапынан реттеу объектілері болып табылады. ТМРК негізінде еншілес ұйымдар өз кірістерінің айтарлықтай бөлігін алатын тарифтерді және тариф мөлшерлемелерін есептеу әдістемелерін бекітуге жауапты.

Мемлекеттік субсидиялар

Қазақстан Республикасының Үкіметі Қордың жалғыз акционері болып табылатындығына байланысты Топ Үкімет қандай жағдайларда ең алдымен Акционер ретінде, ал қандай жағдайларда реттеуші ретінде әрекет ететіндігін бағалай отырып, Үкіметпен жасасқан барлық мәмілелерді талдайды. Егер нақты операция кезінде Үкіметтің акционер ретінде әрекет ететіндігі анықталса, Топтың мұндай операцияның нәтижесінде алған кез келген пайдасы немесе шеккен шығыны тікелей капиталда жарна немесе Акционердің капиталын алып қою ретінде мойындалады.

Егер Үкіметтің ерекше операциясы Акционер ретіндегі әрекет ретінде анықталмаса, мұндай операциялар «Мемлекеттік субсидияларды есепке алу және мемлекеттік көмек туралы ақпаратты ашу» 20 БХЕС ережелеріне сәйкес ескеріледі. Мұндай жағдайларда мемлекеттік субсидиялар субсидиялардың алынатындығы және онымен байланысты барлық қажетті жағдайлардың орындалатындығына ақылға қонымды сенімділік болған кезде олардың әділ құны бойынша мойындалады.

Егер субсидия шығыс бабына қатысты болған жағдайда, ол жүйелі негізде өтеуі тиіс тиісті шығыстармен салыстыру үшін қажетті кезең ішіндегі кіріс ретінде мойындалады. Субсидия активке қатысты болған кезде оның әділ құны болашақ кезеңдердің кірісіне жатқызылады және тиісті активтің пайдалы қызмет етуінің күтілетін кезеңі ішінде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте тең бөліктермен жыл сайын көрсетіледі. Кіріске жататын субсидиялар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте операциялық қызметтен түсетін кірістердің құрамында жеке ұсынылған.

Шығыстарды тану

Шығыстар пайда болуына қарай мойындалады және олар есептеу әдісінің негізінде, жатқызылған кезеңдегі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Табыс салығы

Бір жылғы табыс салығы ағымдағы және кейінге қалдырылған салықты қамтиды. Табыс салығы өзге жиынтық кірісте немесе капиталда көрсетілетін баптарға жататын сомаларды қоспағанда, пайда мен шығында көрсетіледі, бұл жағдайда, ол тиісінше өзге жиынтық кірісте немесе капиталда мойындалады. Салық бойынша ағымдағы шығыстар – бұл бір жылғы салық салынатын кіріс бойынша төлеуге күтілетін салық және алдыңғы жылдарға қатысты төленетін салыққа қатысты кез келген түзетулер.

Үстеме пайдаға салынатын салық табыс салығы ретінде қаралады және табыс салығы бойынша шығыстардың бір бөлігін құрайды. Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарға сәйкес Топ белгілі бір мәндерден асатын пайданың ішкі нормасы кезінде қолданылатын жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартқа сәйкес белгілі бір шегерімдер сомасына түзетуге жататын салық салудан кейін пайда сомасынан көрсетілген мөлшерлеме бойынша үстеме пайдаға салық есептейді және төлейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Табыс салығы (жалғасы)**

Кейінге қалдырылған салық корпоративтік табыс салығы («КТС») үшін, сол сияқты үстеме пайда салығы үшін есептеледі. Үстеме пайдаға салынатын кейінге қалдырылған салық келісімшарт бойынша төлеуге жататын үстеме пайдаға салықтың күтілетін мөлшерлемесі бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарға жатқызылған активтер үшін уақытша айырмалар бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық қаржылық жағдай туралы есепте активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен салық салу мақсаты үшін пайдаланылған сома арасындағы уақыт айырмалары бойынша баланстық әдіспен ескеріледі. Мыналардың нәтижесінде туындаған:

- Компанияларды біріктіру болып табылмайтын мәміледе активті немесе міндеттемені бастапқы мойындау және мәміле жасасу сәтінде де, бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе шығынға да әсер етпейді; және
- Еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлестерімен байланысты салық салынатын уақытша айырмаларға қатысты егер уақыт айырмасын азайту уақытындағы бөлуді бақылау мүмкін болса уақытша айырмасы жақын болашақта азаймайды деген айтарлықтай ықтималдылық болса, уақытша айырмалар мойындалмайды.

Табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер мен міндеттемелер қолданылған немесе есепті күні іс жүзінде қолданысқа енгізілген салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) негізге алына отырып, актив алынған немесе міндеттеме төленген кезеңге қолданылатын салық мөлшерлемелері бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық бойынша актив оның есебін актив өткізілуі мүмкін салық салынатын пайданы алу ықтималдығы бар көлемде ғана мойындалады. Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер тиісті салық жеңілдігін іске асыру ықтималдығы бұдан әрі болмайтын көлемде азаяды.

Қосылған құн салығы («ҚҚС»)

Салық органдары нетто негізде сату мен сатып алу бойынша ҚҚС өтеуді жүргізуге мүмкіндік береді. Өтелуге жататын ҚҚС, ішкі нарықтағы сатулар бойынша ҚҚС-ты шегере отырып, ішкі нарықтағы сатып алулар бойынша ҚҚС-ты білдіреді. Экспортқа сатылымдар нөлдік мөлшерлеме бойынша салынады.

Байланысты тараптар

Байланысты тараптар Топтың акционерін, негізгі басқарушы персоналды, қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындарды және дауыс беретін акцияларының елеулі үлесі тікелей немесе жанама түрде Топтың акционерлеріне немесе негізгі басқарушы персоналына тиесілі ұйымдарды қамтиды.

Шартты міндеттемелер мен шартты активтер

Шартты міндеттемелер шоғырландырылған қаржылық есептілікте танылмайды. Мұндай міндеттемелер туралы деректер, экономикалық пайданы құрайтын ресурстардың шамадан тыс кету ықтималдығы аз болып табылатын жағдайларды қоспағанда, шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарына ескертпелерде (37-ескертпе) ашылып көрсетіледі.

Шартты түрдегі активтер шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілмейді. Егер мұндай активтерге байланысты экономикалық пайда алудың жеткілікті ықтималдығы болған жағдайда, көрсетілген активтер туралы деректер ескертпелерде ашылып көрсетіледі.

Есепті күннен кейінгі оқиғалар

Есепті жыл аяқталғанда болған және есепті күнгі Топтың қаржылық жағдайы туралы қосымша ақпаратты қамтитын оқиғалар (түзетуші оқиғалар) шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарында көрсетіледі. Есепті жыл аяқталғанда болған және түзетуші оқиғалар болып табылмайтын оқиғалар, егер олар елеулі болып табылса, шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарына ескертпелерде ашылып көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР**

ҚЕХС-ке сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарын дайындау басшылықтан есептілікте көрсетілген активтерге, міндеттемелерінің және есепті күнгі шартты түрдегі активтер мен міндеттемелерге ықпал ететін бағалар мен жол берулерді, сондай-ақ есептілікте көрсетілген активтерді, міндеттемелерді, кірістерді, шығыстарды және есепті кезеңдегі шартты түрдегі активтер мен міндеттемелерді пайдалануды талап етеді. Іс жүзіндегі нәтижелер осы бағалаулардан ерекшеленуі мүмкін.

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің баланстық құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін:

Мұнай-газ активтерінің, мұнайды қайта өңдейтін және басқа активтердің өтелетіндігі

Топ активтерді немесе ақша қаражатын жасайтын активтер тобын («жасайтын бірлік») оқиға немесе жағдаяттардағы өзгерістер олардың құны өтелмейтіндігін куәландыратын жағдайларда индикаторлардың болуын айқындау үшін бағалайды. Егер мұндай индикатор бар болып шықса, өткізу шығыстарын және пайдалану құнын шегере отырып әділ құнынан барынша жоғары мән ретінде қарастырылатын өтелетін құнның лайықты бағалануы жүргізіледі. Бұл есептемелер мұнайдың ұзақ мерзімді бағасы, дисконт мөлшерлемелері, болашақтағы капитал қажеттілігі, тәуекел мен белгісіздікке ұшыраған операциялық қызмет (бұл өндіру және сату көлемдерін қамтиды) сияқты бағалаулар мен жол берулерді пайдалануды қамтиды. Егер активтің немесе активтер тобының баланстық құны олардың өтелетін құнынан асатын болса, актив немесе активтер тобы құнсызданған болып есептеледі, олардың баланстық құны өтелетін құнға дейін азаяды. Өтелетін құнды бағалау кезінде келешекте күтілетін ақша ағындары активтер тобына тән болатын тәуекелдерге түзетіледі және ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағалауын және активке тән тәуекелдерді көрсететін дисконттау мөлшерлемесі бойынша келтірілген құнға дейін дисконтталады. Әділ құн активті және/немесе әкелуші бірлікті нарықтық талаптарда мәлім және мұндай мәмілені жасауға дайын тараптардың арасында сатудан түсуі мүмкін сома ретінде айқындалады және компанияға тән болуы мүмкін және жалпы қолданылмайтын факторлардың әсерін ескермейді.

36 БЕХС-ке (IAS) сай құнсыздану белгілерінің бірі кезең ішінде болған немесе таяу болашақта Топ қызметін жүзеге асыратын технологиялық, нарықтық, экономикалық немесе заңгерлік талаптарда немесе соған актив арналған нарықта күтілетін Топ үшін теріс салдары болған елеулі өзгерістердің болуы болып табылады.

Құнсыздану тестісін жүргізу кезінде қабылданған жорамалдар

Топтың Brent маркалы мұнайға болжамды бағаларға, теңгенің АҚШ долларына айырбастау бағамы мен инфляцияның көрсеткіштеріне қатысты ұзақ мерзімді жорамалдары қайта қаралды және сыртқы дерек көздерінен алынған болжамдарға және ұзақ мерзімді нарықтық үміттерді болжайтын тәуелсіз зерттеу ұйымдарының бағалауларына негізделген. Өндіріс көлемдерінің есептеулері еншілес ұйымның дәлелденген әзірленген және әзірленбеген қорларына, сондай-ақ елеулі бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялар үшін дәлелденген және ықтимал қорларына негізделген. Өндіру кезеңі жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының қолданылу мерзімінің аяқталу күнімен не болмаса Топтың лицензияның қолданылу мерзімін ұзартуға ниеті болғанда, лицензияның қолданылу мерзімін ұзарту кезеңімен айқындалады. Өндірістің бағаланған көлемі Топтың өндірістік жоспарларына негізделген, олар, негізінен, жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының қолданылу мерзімін ұзартуға арналған өтінімдерді беру үшін пайдаланылады.

Дисконттау мөлшерлемелері ақша ағындарын жасайтын бөлек бірлік капиталының орташа алынған құнының негізінде есептелді және функционалдық валютаға, өндіріс кезеңіне, тәуекел үшін сыйлықақыға, бета коэффициентке және ақша ағындарын жасайтын тиісті бірліктің меншікті және қарызға алынған қаражатының ара қатынасына қарай 12,01%-дан бастап 17,09%-ға дейін құбылып отырды.

Ұзақ мерзімді баға жорамалдары Bloomberg consensus, сондай-ақ қысқа мерзімді жорамалдың негізінде қабылданды, әрі солар бойынша бағалар 2022 жылға нақты көрсеткіштерде төменде көрсетілген:

	2023 жыл	2024 жыл	2025 жыл	2026 жыл	2027 жыл
Brent маркалы мұнай (ICE Brent \$/баррель)	93,94	88,00	85,00	80,05	81,65

Мұнай-газ-химия сегментінде құнсыздану бойынша шығыстар 2022 жылы 18.006 миллион теңгені құрады, олар негізінен 8.895 миллион теңге мөлшерінде «Оңтүстік Өріқтау» жобасы бойынша барлау және бағалау активтеріне, «QazaqGas» ұлттық компаниясы» АҚ еншілес ұйымының, «QazaqGas» Барлау және өндіру» ЖШС-нің 6 учаскесі мен 3 кен орны бойынша 5.893 миллион теңге жалпы сомаға және 3.172 миллион теңге мөлшерінде «Исатай» жобасы бойынша барлау және бағалау активтеріне жағады (29-ескертуге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Мұнай-газ және мұнайды қайта өңдейтін активтердің және басқа активтердің өтелетіндігі (жалғасы)**

Құнсыздану тестісін жүргізу кезінде қабылданған жорамалдар (жалғасы)

Көптеген мұнай және мұнайды қайта өңдейтін активтердің өтелетін құнының баланстық құнынан асуы бағалардың өзгеруіне немесе басқа да жорамалдарға сезімтал келеді. Келесі қаржы кезеңдерінің ішінде болған өзгерістер бұл активтердің өтелетін құны олардың ағымдағы баланстық құнынан асып түсуіне немесе төмен болып қалуына әкеп соқтыра алады және тиісінше, сол кезеңде құнсызданудың қалпына келу немесе есептелу тәуекелі бар.

2021 жылы Топ 12.751 миллион теңге мөлшерінде құнсыздану шығынын таныды. Құнсыздану шығыстары негізінен KMG International N.V. (бұдан әрі – «ҚМГИ») 8.298 миллион теңге мөлшерінде мұнайды қайта өңдеу активтерінің ішінара құнсыздануына (29-ескерпне) және «Қазтеңізкөлікфлоты» ҰТКҚК» ЖШС-ның 4.453 миллион теңге мөлшерінде баржаларының құнсыздануы (29-ескерпне) жатады. Баржалардың өтелетін құны пайдалану құндылығы әдісінің негізінде айқындалды және ҚМГИ активтерінің өтелетін құны құнсыздануға тексеру мақсатында есептен шығару шығыстарын шегере отырып әділ құнға сүйене отырып айқындалды.

Мұнай және газ қорлары

Мұнай және газ қорларын бағалау мұнай сегментінің тозуы, ескіруі және амортизациясы бойынша есеп айырысуда маңызды фактор болып табылады. Топ Қоғамның мұнай-газ инженерлерінің әдістемесіне сәйкес өзінің мұнай және газ қорларын бағалайды. Мұнай-газ инженерлері қоғамының әдістемесі бойынша қорларды бағалау кезінде Топ ұзақ мерзімді жоспарлы бағаларды пайдаланады. Дәлелденген қорларды бағалау үшін жоспарлық бағаларды пайдалану жыл соңындағы споттық бағаны пайдалануға тән тұрақсыздықтың ықпалын жояды. Басшылық ұзақ мерзімді жоспарлы бағалар бойынша жорамалдар өндіру қызметінің ұзақ мерзімді сипатына көбірек сәйкес келеді және мұнай мен газдың қорларын бағалау үшін барынша лайықты негізді білдіреді деп есептейді.

Барлық мұнай мен газ қорларын бағалаулар кейбір белгісіздік дәрежесін білдіреді. Белгісіздік негізінен мұндай деректерді бағалау және түсіндіру сәтіне қолжетімді болатын геологиялық және инженерлік деректердің көлеміне тәуелді болады.

Салыстырмалы түрдегі белгісіздік деңгейі қорларды екі негізгі санаттың біріне: дәлелденген немесе дәлелденбеген қорларға жатқызу арқылы көрсетілуі мүмкін. Дәлелденген қорларды өндіруде дәлелденбеген қорлармен салыстырғанда үлкен айқындылық бар және дәлелденген қорлар оларды өндіру мүмкіндігіне қатысты белгісіздіктің прогрессивті өсуін белгілеу үшін әзірленген және әзірленбеген қорларға бөлінуі мүмкін.

Жыл сайын бағалаулар талданып, түзетіліп отырады. Түзетулер қолдағы геологиялық деректерді, өндіру туралы өнеркәсіптік параметрлерді немесе деректерді бағалау немесе қайта бағалау; жаңа деректердің; немесе бағалар бойынша жорамалдардағы өзгерістердің салдарынан туындайды. Қорларды бағалау сондай-ақ кері әрекетті арттыру үшін жобалардың қолданылуы, пласт өнімділігіндегі өзгерістердің немесе әзірлеу стратегиясындағы өзгерістердің салдарынан қайта қаралуы мүмкін. Дәлелденген әзірленген қорлар тозуды, тауысылуды және амортизацияны есептеу үшін орындалған жұмыс көлеміне тепе-тең етіп амортизация мөлшерлемелерін есептеу үшін пайдаланылады. Топ бастапқы лицензиялық кезең ішінде өндірілетін болады деп күтілетін ретінде осындай көлемді ғана дәлелденген қорларға қосты. Бұл ұзарту бойынша рәсім нәтижесіне жатқызылатын айқындылықтың болмауынан пайда болды, өйткені лицензияларды ұзарту ең соңында Үкіметтің қарауы бойынша жүзеге асырылады. Топтың лицензиялық кезеңдерін ұзарту және қорлардың көрсетілген қорларын тиісінше ұлғайту, әдетте, тозу бойынша неғұрлым төменгі шығысқа әкеледі және кірістерге біршама әсер етуі мүмкін. Дәлелденген әзірленген қорлардың кемуі тозуға, тауысылуға және амортизацияға арналған ақша аударымдарының ұлғаюына (тұрақты өндіру деңгейінде), кірістің азаюына әкеліп соқтырады және сондай-ақ мүліктің ағымдағы құнының тікелей азаюына әкеліп соқтыра алады. Салыстырмалы түрде пайдаланылатын кен орындарының саны болған кезде өткен жылмен салыстырғанда қорларды бағалауға кез келген өзгерістер тозуға, ескіруге және амортизацияға аударымдарға біршама әсер етуі мүмкіндігі болады.

Құнсыздану тестісінің жыл сайынғы нәтижелері туралы толық ақпарат 29-ескерпнеде ашып көрсетілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Тау-кен қорлары**

Тау-кен қорлары активтердің өтелетін құнын бағалау үшін және тау-кен өндіретін сегменттің тозуы және амортизациясы бойынша аударымдарды анықтау үшін пайдаланылатын ақша қаражатының болжанатын қозғалысын бағалаудың негізгі құрамдаушы болып табылады.

Топ қорларды әдетте кен орнын егжей-тегжейлі барлау нәтижелері бойынша бағалайды, әрі оны Қазақстан Республикасы Геология комитетінің Қорлар жөніндегі мемлекеттік комиссиясы («ҚМК») қарастырып, бекітеді. Әдетте, әрбір тыңайтылған жер бойынша өндіру сатысында олар ҚМК бекіткен геологиялық қорлардан көп немесе аз жағына қарай ерекшеленеді.

Уран қорлары (бағалау)

Уран қорлары активтердің өтелетін құнын бағалау үшін және тозу және амортизация бойынша аударымдарды анықтау үшін пайдаланылатын Қордың ақшалай қаражатының болжанатын қозғалысын бағалаудың негізгі құрамдаушы болып табылады. Уран қорларын бағалау сондай-ақ кен орындарын пайдалану мерзімін айқындайды, олар өз кезегінде активтерді жою және қалпына келтіру бойынша міндеттемелердің резервін есептеуге әсерін тигізеді.

Жыл сайын Топ геологиялық барлау жұмыстарының нәтижелері, минералды ресурстар мен кен қорлары туралы есепті жасау үшін Австралиялық кодекске (бұдан әрі – «JORC кодексі») сәйкес Топтың Тау-кен қорлары мен Минералды ресурстарын бағалау үшін тәуелсіз кеңес берушіні тартты. Қорлар мен ресурстарды тәуелсіз бағалау амалдары 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жасалды. Кеңес беруші Топтың өндіру активтері үшін минералды ресурстар мен тау-кен қорлары туралы есептер негізделген барлық шешуші ақпаратты қарастырды.

Кеңес берушінің есебінде жер асты сілтіден айыру (минералды ресурстар) бойынша қазіргі және жоспарланған жұмыстардың шеңберінде әлеуетті өндірілуі мүмкін уранның көлемдері, сондай-ақ тау жұмыстарын дамытудың тиісті жоспарларында өндіруге жоспарланған (кен қорлары) уран көлемдері туралы пікірді қамтиды. Топ ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануын және Топтың әрбір кен орны бойынша өндірістік әдіспен амортизацияны есептеу үшін, сондай-ақ активтерді жою және қалпына келтіру бойынша міндеттемелердің резервін есептеу үшін тау-кен қорларының деректерін пайдаланды.

Гудвилл***KMG International N.V. АҚБ, гудвилді қоса***

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ гудвилдің және ҚМГ ҰК еншілес ұйымы KMG International N.V. бөлімшелерінің (бұдан әрі - ҚМГИ) құнсыздануына, оның ішінде мұнай өнімдерін өткізу, қайта өңдеу және құнсыздану индикаторларының болуына орай басқа активтер бойынша тест өткізді. Құнсыздануды талдау нәтижесінде ҚМГИ бөлімшелерінің өтелетін құны олардың баланстық құнынан асты.

«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС, гудвилді қоса

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың ҚМГ ҰК еншілес ұйымы «Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС-ны (бұдан әрі - «ПМХЗ») сатып алуымен байланысты 88.553 миллион теңге мөлшерінде гудвилі бар. 2022 және 2021 жылдардың желтоқсанында Топ қазіргі уақытта қолданылатын толлинг нобайын пайдалана отырып, ПМХЗ гудвиліне жыл сайынғы тестілеуді өткізді. Құнсыздану индикаторларын талдау кезінде Топ шикі мұнайды қайта өңдеу көлемдерінің болжамын, мұнайды қайта өңдеу тарифтерін, күрделі шығындарды және басқа да факторларды ескерді. ПМХЗ өтелетін құнды дисконтталған ақша ағындарының үлгісін пайдалана отырып есептеді. 2022 жылы 12,86% (2021: 12,06%) дисконттау мөлшерлемесі салықтарға дейін капиталдың орташа алынған құнының негізінде есептелді. Ажырамайтын тәуекел жеке бета-факторды қолдану арқылы қосылды. Бета-фактор ортақ қолжетімді нарықтық деректердің негізінде бағаланды. 2031 жылға дейінгі болжамды ақша ағындары басшылықтың ықтимал операциялық және күрделі шығындар бойынша ағымдағы бағалауын болжайтын, ПМӨЗ-дың 2023-2027 жылдарға (2021: 2022-2026 жылдар) бес жылдық бизнес-жоспарына негізделген. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша пайдалану құндылығының негізінде есептелген ПМХЗ гудвилінің өтелетін құны оның баланстық құнынан көп болды, тиісінше, құнсыздану танылмады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Гудвилл (жалғасы)****«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС, гудвилді қоса (жалғасы)**

Болжамдардағы өзгерістерге сезімталдық

ПМХЗ гудвилінің өтелетін құнын бағалау нәтижелері негізгі жорамалдарды, атап айтқанда, дисконттау мөлшерлемесін өзгертумен, сондай-ақ терминалды кезеңде жоспарланған ЕВІТДА мәндерін өзгертумен байланысты жол берулерді өзгертуге сезімтал болып табылады. Дисконттау мөлшерлемесінің 1,0%-дан 13,86%-ға дейін артуы (2021: 13,06%) және ЕВІТДА жоспарланған мәнінің терминалды кезеңде 1%-ға төмендеуі ПМХЗ жасайтын бірліктің өтелетін құнының оның баланстық құнына дейін азаюына әкеп соқтырмайды.

«Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы» АҚ (ҚТЖ ҰК)

Басшылық гудвилдің өтелімділігін 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жыл сайын немесе бірыңғай АҚГБ құнсыздану индикаторлары пайда болған сайын бағалап отырады.

Гудвилдің құнсыздануын бағалау үшін Топ басшылығы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірыңғай АҚГБ құнсыздану тестін өткізді. Ақша ағындарын бағалауға көптеген субъективті факторлар қосылған, оның ішінде ең үздік қолжетімді дәлелдерді пайдалана отырып, операциялық және қаржылық.

Топ ақша ағындарын болжау кезеңін 10 жыл деңгейінде қолданды, өйткені Топ жалпы даму стратегиясын 10 жылдық кезеңге жасайды және жүк айналымы көлемі өсімінің болжамына белгілей отырып, ҚР мен көршілес өңірлердің ДЖӨ өсімінің қарқындарына сүйене отырып, бұл стратегияның шеңберінде болжамдар жасайды, өйткені мұндай тәуелділік өткен кезеңдерде атап өтілді. 10 жылдық көкжиекке ДЖӨ өсімінің қарқыны бойынша болжамдарды ескере отырып, Топ басшылығы өзінің ақша ағындарын 10 жылдық кезең ішінде сенімді түрде болжай алады деп есептейді. Болжамды кезеңде пайдаланылған магистралды теміржол желісіне қолжеткізу тарифтерінің деңгейі ТМРК 2021-2025 жылдарға бекіткен тарифтерге негізделген, кейінгі кезеңдерде тарифтер инфляцияның болжамды деңгейін ескере отырып түзетілген. Транзит бойынша кірістілік мөлшерлемесі теңгеге қатысты швейцариялық франктің болжамды бағамының негізінде түзетілген. Пост-болжамды кезеңдегі өсімнің ұзақ мерзімді қарқыны 4% болды.

Тест кезінде пайдаланылған операциялық жорамалдар тасымалдаудың барынша ықтимал көлемдерін, оның ішінде сұраныстың жоспарланған көлемінің және транзиттік қатынаста жүк тасымалы өсімінің тарихи серпінділігінің негізінде транзит көлемін көрсетеді.

Қаржылық жорамалдарға тарифтердің болжамды деңгейімен және өсуімен, ұсынылатын жеңілдіктермен, сондай-ақ теңгенің швейцария франкісіне қатысты болжамды бағамымен байланысты едәуір бағалаулар жатады, онда транзиттік қатынаста тасымалдаудан түскен түсім көрсетіледі. Топтың пайдалану құндылығының есептелуінде пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесі (WACC) 12,61% болды.

Топ басшылығы гудвилдің өтелетін құны оның 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баланстық құнынан асады деген тұжырымға келді:

Топ сезімталдылықты талдап, қалған жеке және өзгермейтін параметрлердегі шешуші жорамалдардағы келесі негізделген ықтимал өзгерістері кезінде негізгі құралдардың, материалдық емес активтер мен гудвилдің әділ құны баланстық құнға тең болады деген тұжырымға келді:

- Жүк тасымалының көлемдері – Есепті көлеммен салыстырғанда көлемнің 12,53%-ға төмендеуі;
- Дисконттау мөлшерлемесі (WACC) – Дисконттау мөлшерлемесінің 12,61%-дан 14,58%-ға дейін ұлғаюы.

Дегенмен, жоғарыда аталған шешуші жорамалдардың әрқайсысы едәуір өзгерген кезде немесе бірнеше фактордың бірмезгілде негативті ықпалы кезінде, Топтың ұзақ мерзімді активтерінің баланстық құны олардың өтелетін құнынан жоғары болып қалуы мүмкін, бұл құнсыздануды келешекте мойындау қажеттілігіне әкеп соқтыра алады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Гудвилл (жалғасы)****«Орталық» ЕК» ЖШС, «Ақбастау» БК» АҚ мен «Қаратау» ЖШС**

Гудвилл алдыңғы кезеңдерде бизнестің бірігуіне жатады және мыналарды құрайды: 5.166 миллион теңге «Орталық ЕК» ЖШС-ның «Мыңқұдық» кен орнының «Орталық» учаскесінде жер қойнауын пайдалану операцияларына жатады, 24.808 миллион теңге «Қаратау» ЖШС-не жатады және 18.520 миллион теңге «Ақбастау» БК» АҚ-на жатады, олар «Буденовское» кен орны учаскелерінде жер қойнауын пайдалану операцияларын тәуелсіз жүзеге асырады. Гудвилл жылына кем дегенде бір рет құнсыздану мәніне тестіленіп отырады. Осы кәсіпорындардың әрқайсысына қолданылатын гудвилдің баланстық құны оларды өндіруші ақша ағындарының бірліктері арасында бөлінді және өтелетін құны жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттардың қолданылу мерзімінің бойына болжамды ақша ағындарының негізінде есептелген пайдалану құндылығы ретінде айқындалды. Ақша ағындарының болжамдары барланған қорлардың бекітілген көлемдерінің, өндірудің есепті көлемдерінің және басшылық бекіткен кен орындарын пайдалану мерзімдерінің және 2022 жылы жылдық 18,49% (2021 жыл: жылдық 12,97%) дисконттау мөлшерлемесінің негізінде айқындалған.

Өндіріс көлемдері құзырлы органмен келісілген тәуелсіз кеңес берушінің есебіне сәйкес келеді және өндіруші бірліктердің өндірістік қуаттылықтарына негізделген. Есептеулерде пайдаланылған шешуші жорамалдарға өткізу бағасындағы болжанатын өзгерістер және өндірістік әрі күрделі шығындар жатады. Болжамды ақша ағындарын есептеуде пайдаланылатын өткізу бағалары 2022 жылғы төртінші тоқсанда жарияланған «Ux Consulting LLC» тәуелсіз ресми көзін пайдалана отырып айқындалады. Өндірістік шығындар мен кезеңнің күрделі шығындары 2023-2027 жылдарға бекітілген бюджетке және есептеулерде көзделген 6,16% өсімге негізделген, бұл шамамен инфляцияның ұзақ мерзімді орта болжамына сәйкес келеді. Есептелген өтелетін құн, гудвилді қоса, үш өндіруші бірліктің ұзақ мерзімді активтерінің баланстық құнынан едәуір асады, сондықтан шешуші жорамалдардағы елеулі өзгерістер құнсыздануға әкеп соқтырмайды.

«Хан Тенгри Холдинг Б.В.», «Кселл» АҚ және IP TV

2022 жылғы 30 қыркүйекте «Қазақтелеком» АҚ (барлық шығарылған және төленген Khan Tengri Holding B.V. акцияларының жалғыз иесі) Khan Tengri Holding B.V. тарату туралы шешім қабылдады. Бөлу туралы актіге сәйкес, «Mobile Telecom-Service» ЖШС-дегі 100% үлесті қоса алғанда, барлық активтерді Қазақтелеком АҚ-ға берді. Тиісінше бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған гудвилл Khan Tengri Holding B.V. сатып алу кезінде «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС-нің 100% үлесі бөлінді.

Құнсыздануға тестілеу мақсатында бизнестерді біріктіру нәтижесінде сатып алынған «Коммуникациялар» сегментіне жататын гудвилл ақша қаражатын генерациялайтын үш бірлікке («АҚГБ») «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС, «Кселл» АҚ мен IP TV-ға бөлінді.

Ақша қаражатын генерациялайтын әр бірлікке бөлінген гудвилдің баланстық құны:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС	96.206	96.206
«Кселл» АҚ	53.490	53.490
IP TV	2.706	2.706
	152.402	152.402

Топ 2022 және 2021 жылдардың желтоқсанында жыл сайынғы құнсыздану тестін өткізді.

«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС

«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚГБ өтелетін құны есептен шығару шығындарын шегере отырып әділ құнды есептеудің негізінде айқындалды, өйткені ол барынша сенімді нәтиже береді деп есептеледі. Бұл бағалау әдісі бақыланбайтын бастапқы деректерге (дисконтталмаған ақша ағындарына) негізделген, олар әділ құн иерархиясының 3-деңгейін білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Гудвил (жалғасы)***«Хан Тенгри Холдинг Б.В.», «Кселл» АҚ және IP TV (жалғасы)**«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС (жалғасы)*

2022 жылғы дисконттау мөлшерлемесі 16,33% (2021: 21,09%) болды және салықтар шегерілгенге дейін капиталдың орташа алынған құнының негізінде есептелді. Капиталдың орташа алынған құны қарызға алынған қаражатты, сол сияқты меншікті капиталды да ескереді. 2027 жылға дейінгі болжамды ақша ағындары басшылықтың әлеуетті операциялық және күрделі шығындардың өзгеруіне қатысты ағымдағы бағалауын болжайтын, МТС-тің 2023-2027 жылдарға бес жылдық бизнес-жоспарына негізделген. Бұл ақша ағындарының едәуір бөлігі 2028 жылдан кейін 1,5% (2021: 1,5%) мөлшеріндегі күтілетін инфляция деңгейін қолдана отырып болжанған.

«Кселл» АҚ

«Кселл» АҚ АҚГБ өтелетін құны есептен шығару шығындарын шегере отырып әділ құнды есептеудің негізінде айқындалды, өйткені ол барынша сенімді нәтиже береді деп есептеледі. Бұл бағалау әдісі бақыланбайтын бастапқы деректерге (дисконтталмаған ақша ағындарына) негізделген, олар әділ құн иерархиясының 3-деңгейін білдіреді. 2022 жылғы дисконттау мөлшерлемесі 16,33% (2021: 19,56%) болды және салықтар шегерілгенге дейін капиталдың орташа алынған құнының негізінде есептелді. Капиталдың орташа алынған құны қарызға алынған қаражатты, сол сияқты меншікті капиталды да ескереді. 2027 жылға дейінгі болжамды ақша ағындары басшылықтың әлеуетті операциялық және күрделі шығындардың өзгеруіне қатысты ағымдағы бағалауын болжайтын, «Кселл» АҚ-ның 2023-2027 жылдарға бес жылдық бизнес-жоспарына негізделген. Бұл ақша ағындарының едәуір бөлігі 2028 жылдан кейін 1,5% (2021: 1,5%) мөлшеріндегі күтілетін инфляция деңгейін қолдана отырып болжанған.

«IP TV»

«IP TV» АҚГБ өтелетін құны басшылық бес жылдық мерзімге бекіткен қаржы жоспарларына негізделген болжамды ақша ағындарының негізінде активтерді пайдалану құндылығын есептеу арқылы айқындалды.

Ақша ағындары қозғалысының болжамдарына қолданылатын салық салынғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі 14,97% (2021 жыл: 16,94%) болды, ал бес жылдық кезеңнен тыс ақша ағындары 1,5% (2021 жыл: 1,5%) өсу қарқынын ескере отырып экстраполяцияланды.

«Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС мен «Кселл» АҚ АҚГБ есептен шығару шығындарын шегере отырып «IP TV» АҚГБ активтерін пайдалану құндылығы мен әділ құнын есептеу кезінде келесі көрсеткіштерге қатысты жасалған жорамалдар барынша мағынаға ие болды:

- Болжамды кезең ішіндегі клиенттік база және түсімнің өсу қарқынына тікелей әсер ететін абоненттен орта кіріс;
- Қаржы жоспарына салынатын күрделі салымдар деңгейі;
- Қаржы жоспарына салынатын EBITDA маржасы;
- Болжамды кезеңнен тыс ақша ағындарын экстраполирлеу үшін өсу қарқындары;
- Дисконттау мөлшерлемесі.

Бұл талдаудың нәтижесінде басшылық 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл АҚГБ-ның құнсыздануын анықтамады.

Жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдық - «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС

Басшылық Топқа тиесілі нарық үлесі қаржылық жоспарға сай болжамды кезең ішінде өседі деп үміттеніп отырса да, ағымдағы бизнес жоспардан түсетін кірістердің 16% (2021 жыл: 6,67%) артық өсу қарқының баяулауына әкеп соқтыратын клиенттік база өсімінің баяулауы «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚГБ-де 1.066 миллион теңге (2021 жыл: 389 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырады.

Күрделі салымдардың деңгейі 94%-дан артық (2021 жыл: 45%) ұлғаюы бұл «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚГБ-де 2.295 миллион теңге (2021 жыл: 3.481 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Гудвилл (жалғасы)****«Хан Тенгри Холдинг Б.В.», «Кселл» АҚ және IP TV (жалғасы)***Жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдық - «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС (жалғасы)*

ЕБИТДА маржасының 16%-дан астамға төмендеуі (2021 жыл: 8%) «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС құнсыздануынан 2.075 миллион теңге сомасына шығынға әкеп соқтырады (2021 жыл: 2.211 миллион теңге).

Салық салуды есепке алғанға дейін дисконттау мөлшерлемесінің 16,33%-дан 29,72%-ға дейін 82%-ға дейін (2021 жыл: 21,09%-дан 27,63%-ға дейін 31%) өсуі «Мобайл Телеком-Сервис» ЖШС АҚГБ-де 168 миллион теңге (2021 жыл: 35 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынына әкеп соқтырады.

Жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық - «Кселл» АҚ

Басшылық Топқа тиесілі нарық үлесі қаржылық жоспарға сай болжамды кезең ішінде өседі деп үміттеніп отырса да, ағымдағы бизнес жоспардан түсетін кірістердің 14,10% (2021 жыл: 11,87%) артық өсу қарқының баяулауына әкеп соқтыратын клиенттік база өсімінің баяулауы «Кселл» АҚ АҚГБ-де 180 миллион теңге (2021 жыл: 177 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырады.

Күрделі салымдардың деңгейі 93%-дан артық (2021 жыл: 154%) ұлғаюы бұл «Кселл» АҚ АҚГБ-де 337 миллион теңге (2021 жыл: 249 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырады.

ЕБИТДА маржасының 13%-дан артық (2021 жыл: 15%) төмендеуі бұл «Кселл» АҚ АҚГБ-де 4.111 миллион теңге (2021 жыл: 247 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырады.

Салық салуды есепке алғанға дейін дисконттау мөлшерлемесінің 16,33%-дан 30,70%-ға дейін 88%-ға дейін (2021 жыл: 19,56%-дан 27,15%-ға дейін 38,8%) өсуі «Кселл» АҚ АҚГБ-де 1.379 миллион теңге (2021 жыл: 445 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының әкеп соқтырады.

Жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық - «IP TV»

Басшылық Топқа тиесілі нарық үлесі қаржылық жоспарға сай болжамды кезең ішінде өседі деп үміттеніп отырса да, ағымдағы бизнес жоспардан түсетін кірістердің 8,40% (2021 жыл: 8,08%) артық өсу қарқының баяулауына әкеп соқтыратын клиенттік база өсімінің баяулауы «IP TV» АҚГБ-де 82 миллион теңге (2021 жыл: 59 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырады.

Күрделі салымдардың деңгейі 255%-дан артық (2021 жыл: 240%) ұлғаюы бұл «IP TV» АҚГБ-де 16 миллион теңге (2021 жыл: 3 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырады.

Басшылық технологиялық өзгерістердің жылдамдығы мен сол салада жұмыс істейтін жаңа компаниялардың пайда болуы ықтималдылығы өсім қарқындары туралы қабылданған жорамалдарға айтарлықтай әсер ете алатындығын мойындайды. IP TV бөлімшесі үшін өсімнің ұзақ мерзімді қарқынының төмендеуі құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырмайды.

Салық салуды есепке алғанға дейін дисконттау мөлшерлемесінің 14,97%-дан 18,42%-ға дейін 23%-ға дейін (2021 жыл: 16,33%-дан 26,62%-ға дейін 23,56%) өсуі IP TV АҚГБ-де 152 миллион теңге (2021 жыл: 48 миллион теңге) сомаға құнсыздану шығынының пайда болуына әкеп соқтырады.

Энергия өндіруші активтер**Қаржылық емес активтердің құнсыздануы**

Әрбір есепті кезең соңына басшылық жеке активтердің немесе активтер топтарының құнсыздану белгілерінің және гудвилден басқа активтер немесе активтер тобы үшін алдыңғы кезеңдерде танылған құнсыздану шығыны бұдан былай жоқ немесе азайды деген белгілердің бар-жоғын бағалайды.

Құнсыздану тестісінің нәтижелері туралы толық ақпарат 29-ескертемеде ашып көрсетілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Энергия өндіруші активтер (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін талдау - көмір негізіндегі электр және жылу энергиясын өндіру, электр энергиясын беру және тарату

Топ басшылығы «Алматы Электр Станциялары» АҚ (бұдан әрі – «АЛЭС»), «Болат Нұржанов атындағы Екібастұз МАЭС-1» ЖШС (бұдан әрі - «ЕМАЭС-1»), «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ (бұдан әрі «АЖК») және «Екібастұз МАЭС-1» АҚ (бұдан әрі «ЕМАЭС-2») еншілес компанияларының негізгі құралдарының құнсыздану белгілеріне талдау жүргізді, ол «Активтердің құнсыздануы» 36 ҚЕХС-ке (IAS) сай жүргізілген.

Құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған негізгі фактілер мен жорамалдар мыналар болып табылады:

- Есепті кезеңде еншілес компаниялардың экономикалық тиімділігінде жағымсыз өзгерістердің болмауы;
- Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 147 бұйрығымен бекітілген Электр энергиясына шекті тарифті бекіту қағидаларына сәйкес негізгі шығындар ұлғайған кезде тарифтерді түзету мүмкіндігімен ҚР Энергетика министрінің 2022 жылғы 30 маусымдағы № 226 бұйрығына сәйкес 2022 жылғы 1 шілдеден бастап энергия өндіруші ұйымдар үшін электр энергиясына шекті тарифтерді ұлғайту;
- Кредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі активтердің өтелетін құнына елеулі әсер етпейді, өйткені қарыздық қаржыландыру мөлшерлемесінің ұлғаюы электр энергиясына шекті тарифтерді, сондай-ақ ҚР Энергетика министрінің 2020 жылғы 22 мамырдағы №205 бұйрығымен бекітілген теңгерімдеуші электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту кезінде ескерілетін теңгерімдеуге тіркелген пайданы бекіту кезінде ескерілетін пайда нормасын айқындау әдістемесіне сәйкес шекті тарифтер қолданысының келесі кезеңінде пайда нормасын есептеу кезінде WACC мөлшерлемесінде ұқсас түрде көрініс табады, сондай ақ тарифтің шығыс бөлігіне алдыңғы кезеңдегі сыйақылар бойынша шығыстар енгізіледі;
- Инфляция мөлшерлемелерінің өзгеруі елеулі әсер етпейді, өйткені тарифтің шығынды бөлігіне өткен жылғы нақты инфляцияны ескере отырып шығындар қосылады, сондай-ақ «Табиғи монополиялар туралы» 2018 жылғы 27 желтоқсандағы № 204-VI ҚРЗ Заңындағы өзгерістер электр энергиясын беру мерзімі аяқталғанға дейін 5 жылға бекітілген тарифтерді түзету үшін қосымша талаптарды көздейді (ұлттық жобаларды іске асыруға байланысты бекітілген инвестициялық бағдарламаны өзгерту, желілерді балансқа не сенімгерлік басқаруға алу, орташа айлық номиналды жалақының өзгеруі);
- Еншілес компаниялар үшін кезең ішінде орын алған немесе жақын болашақта болжамды орын алуы мүмкін қолайсыз салдары бар едәуір өзгерістердің болмауы;
- Қазақстан Республикасының солтүстік және оңтүстік аймағында электр энергиясына сұраныстың орта мерзімді перспективадағы болжамды өсім.

«АЛЭС» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен жорамалдар:

- «Табиғи монополиялар туралы» ҚР Заңына сәйкес стратегиялық тауарлардың түрі мен құны өзгерген кезде тарифтерді түзету мүмкіндігімен 2022 жылғы 1 қыркүйектен бастап жылу энергиясына тарифті ұлғайту;
- Алматы ЖЭС-2 және ЖЭС-3 сияқты АлЭС екі электр станциясын жаңғырту жоспарлануда. Осы станциялардың консервациялауға немесе бөлшектеуге жататын көмір энергоблоктарының қолданыстағы активтерінің қалдық құны жаңа газ турбиналық/бу-газ энергоблоктарын пайдалануға беру сәтіне дейін нөлге тең болады;
- Кезең ішінде болған немесе жақын арада болуы мүмкін және активтердің өтелетін құнына айтарлықтай әсер етуі мүмкін елеулі өзгерістердің болмауы.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Энергия өндіруші активтер (жалғасы)**

Қоршаған ортаға әсерді барынша азайта отырып Алматы ЖЭС-2 жаңғырту

Жоба Қазақстан Республикасы Президентінің Алматы ЖЭО-2-де атмосфераға зиянды заттар шығарындыларын азайту, қазіргі заманғы экологиялық таза технологияларды пайдалану есебінен энергиямен жабдықтау мен жылумен жабдықтаудың сенімділігі мен тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында жаңа бу-газ қондырғысының құрылысын қамтамасыз ету жөніндегі тапсырмасын орындау шеңберінде іске асырылуда.

Жоба Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы қаулысымен бекітілген «Қазақстандықтардың әл-ауқатын арттыруға бағытталған орнықты экономикалық өсу» ұлттық жобасына енгізілген.

ЖЭО-2-ні газға ауыстыру жобасын қаржыландыру үшін инвестициялық келісім жасасу және қуаттылыққа жеке тариф алу 2023 жылдың соңына дейін күтіледі. ЖЭС-2 жаңғырту жобасы газбен жұмыс істейтін жаңа станция пайдалануға берілгеннен кейін ЖЭС-2 қолданыстағы қуаттылықтарын консервациялауды көздейді. Топ басшылығы ЖЭС-2-ні газға ауыстыру жобасын 2026 жылғы 31 желтоқсанға дейін аяқтауды жоспарлап отыр. Топ 2021 жылы бу-газ қондырғысы пайдалануға берілгеннен кейін консервациялауға немесе бөлшектеуге жататын көмір энергия блоктарын қоса алғанда, ЖЭО-2 негізгі активтерінің 20,737 миллион теңге мөлшерінде құнсыздануға арналған резервті таныды (29-ескертпе). Тиісінше, осы активтердің қалдық құны жаңа бу-газ энергоблоктары пайдалануға берілген кезде нөлге тең болады.

Алматы ЖЭО-3 жаңғырту

АлЭС «Алматы ЖЭО-3-ті қайта жаңарту (қуаты кемінде 450 МВт ПМУ құрылысымен)» (бұдан әрі – «Жоба») техникалық-экономикалық негіздемесін әзірледі. Жобаны іске асыру мерзімдері: 2022-2025 жылдар. Жоба мақсаты: Алматы ЖЭО-3-ті қайта жаңарту Қазақстанның оңтүстік аймағындағы маневрлік қуаттардың тапшылығын ішінара жабу үшін қолданыстағы шаң-көмір жабдығын қазіргі экологиялық таза бу-газды энергия блоктарына ауыстыруды, маневрлік жұмыс режимі бар жаңа ЖЭО-ның қолданыстағы алаңында үлкен қуатты салуды көздейді.

2022 жылғы 10 қазанда АлЭС жобаның ТЭН-ге ведомстводан тыс кешенді сараптаманың оң қорытындысын алды. 2022 жылғы 14 желтоқсанда АлЭС аукциондық сауда-саттыққа қатысып, соның нәтижелері бойынша АлЭС сауда-саттықтың жеңімпазы деп жарияланды (9,788,700 теңге/МВт*ай ҚҚС-сыз). Жарияланған қуаты - 480 МВт.

2023 жылғы 27 қаңтарда АлЭС «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС-не генерациялаудың маневрлік режимімен жаңадан пайдалануға берілетін генерациялайтын қондырғыларды салу кезінде электр қуатының әзірлігін қолдау жөніндегі қызметті сатып алу туралы қол қойылған шартты жіберді.

Алматы ЖЭО-3-ті қайта жаңарту жобасы қолданыстағы жабдықты ауыстыруды көздейді, оның парк ресурсы жаңа станция іске қосылған кезде пысықталатын болады және тиісінше, сондай-ақ қазіргі заманғы экологиялық таза бу-газ энергоблоктарына толық амортизацияланатын болады, осылайша Топ басшылығы таяу болашақта күтетін Топ үшін теріс салдары бар елеулі өзгерістер айқындалмайды.

«АЖК» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен жорамалдар:

- 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметтің негізгі операциялық және қаржылық көрсеткіштері бойынша жоспарды асыра орындау;
- Алматы қ. мен Алматы облысында электр энергиясына сұраныстың орта мерзімді перспективадағы болжамды өсімі;
- Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Алматы қаласы және Алматы облысы бойынша 2022 жылғы 18 тамыздағы ТМРҚД бірлескен бұйрығына сәйкес 2022 жылғы 1 қыркүйектен бастап электр энергиясын беру тарифін ұлғайту;
- Қазақстан Республикасының 2022 жылғы 30 желтоқсандағы Заңымен «Табиғи монополиялар туралы» 2018 жылғы 27 желтоқсандағы ҚР Заңына электр энергиясын беру мерзімі аяқталғанға дейін 5 жылға бекітілген тарифтерді түзетуге мүмкіндік беретін өзгерістер енгізілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Энергия өндіруші активтер (жалғасы)**

Негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін талдау нәтижелері - көмір негізіндегі электр және жылу энергиясын өндіру, электр энергиясын беру және тарту

Құнсызданудың сыртқы және ішкі белгілеріне жасалған талдаудың нәтижесінде Топ басшылығы талдау жасау күніне құнсыздану белгілері жоқ деген тұжырымға келді. Тиісінше Топ басшылығы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл еншілес компаниялардың негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің құнсыздануына тест өткізбеу шешімін қабылдады.

Негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін талдау - жасыл энергетиканы өндіру

«Самұрық-Энерго» АҚ, Qazaq Green Power PLC жаңа еншілес ұйымын тіркеуге байланысты жасыл энергетика активтерін қайта құрылымдауға және кейіннен «Мойнақ СЭС» АҚ акцияларының толық пакетін және «Бірінші жел электр станциясы» ЖШС, «Samruk-Green Energy» ЖШС қатысу үлестерін беруге байланысты. Топ әділ құнға бағалау жүргізді, нәтижесінде «Samruk-Green Energy» ЖШС бойынша активтердің баланстық құны 2022 жылғы 31 желтоқсандағы әділ құннан асып түсетіні анықталды. «Мойнақ СЭС» АҚ және «Бірінші жел электр станциясы» ЖШС бойынша активтердің әділ құны баланстық құннан едәуір жоғары болды. Жасыл энергетика активтерінің қалған топтары бойынша құнсыздану белгілерін талдау барысында Топ «Энергия Семиречья» ЖШС және «Eneumentau Wind power» ЖШС бойынша құнсыздану индикаторларын анықтады және «Активтердің құнсыздануы» 36 ҚЕХС-ке (IAS) сәйкес негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануына тест жүргізді.

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің өтелетін құнын болжамдалған болашақтағы түсімдерді және активтерді пайдаланудан түскен ақша қаражаты ағындарын, дисконт мөлшерлемесін және өзге де көрсеткіштерді бағалауға сүйене отырып айқындалды.

Басшылық негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді ақша ағындарын әкелетін бірегей бірлікке жатқызады, өйткені бұл басқа активтер әкелетін ақша ағындарына қарамастан едәуір дәрежеде ақша қаражатының ағынын жасайтын активтердің мейлінше сәйкестендірілетін тобы және әрбір еншілес компания активтер құнының өтелуіне бақылау жасайтын барынша төмен деңгей болып табылады. Басшылық негізгі құралдардың өтелетін сомасын Топ оларды пайдаланудан алуға үміттеніп отырған бағаланып дисконтталған келешек ақша ағындарының сомасы ретінде айқындалған пайдалану құндылығының негізінде бағалады.

«Samruk-Green Energy» ЖШС

«Samruk-Green Energy» ЖШС моделі бойынша ақша ағындары активтердің қалдық пайдалы қызмет ету мерзіміне сүйене отырып, 2051 жылға дейін есептелген. Басшылық пайдалану құндылығын айқындау кезінде қаржылық модельде пайдаланған негізгі жорамалдар мыналар болып табылды:

Электр энергиясын сатудың болжамды көлемі мен тарифтері:

«Samruk-Green Energy» ЖШС электр энергиясының босату бағасы 2014 жылғы 27 наурыздағы Тіркелген тарифтер мен шекті аукциондық бағаларды айқындау қағидаларына сәйкес жыл сайынғы индекстеуді ескере отырып, «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 шілдедегі Заңына сәйкес тіркелген тариф деңгейінде айқындалды.

Сатудың болжамды көлемі алдыңғы жылдар үшін ақпараттың және басшылықтың 2023-2027 жылдарға Топтың Даму жоспарына сәйкес үміттерінің негізінде жасалды.

	2023	2024	2025	2026	2027
Сату көлемі, млн. кВтс	19.930	19.887	19.858	19.829	19.800

2028-2051 жылдарға арналған сату көлемі Топтың 2023-2027 жылдарға арналған даму жоспарының көлемі деңгейінде айқындалды.

Ақша ағындары жылдық 17,33% мөлшерінде салық салынғаннан кейінгі пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып дисконтталды, ол «Samruk-Green Energy» ЖШС капиталының орташа алынған құнының негізінде айқындалды. Жүргізілген тест нәтижесінде, Топ 2.721 мың теңге сомасында активтердің құнсыздануынан болған шығынды таныды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Энергия өндіруші активтер (жалғасы)****«Энергия Семиречья» ЖШС**

Өткізілген тест нәтижесінде қауымдасқан компания «Энергия Семиречья» ЖШС-не инвестициялар толығымен құнсызданған, өйткені инвестицияларды пайдалану құны нөлге тең болды. Топ 1.529 миллион теңге сомасында инвестициялардың құнсыздануынан болған зиянды таныды.

«Ereumentau Wind Power» ЖШС

«Ereumentau Wind Power» ЖШС моделі бойынша ақша ағындары 2024 жылдың екінші жартыжылдығында пайдалануға беруді жоспарлап отырған активтердің пайдалы қызмет ету мерзіміне сүйене отырып, 2044 жылға дейін есептелген.

Басшылық пайдалану құндылығын айқындау кезінде қаржылық модельде пайдаланған негізгі жорамалдар мыналар болып табылды:

Электр энергиясын сатудың болжамды көлемі мен тарифтері:

Электр энергиясының бағасы болжамды инфляцияға жыл сайынғы индекстеуді ескере отырып, бірқатар әлеуетті тұтынушылардан Топтың ұқсас компаниялары алған коммерциялық ұсыныстардың орташа мәні ретінде анықталды.

Іске қосу мерзімі басшылықтың күтулеріне негізделген, жел қондырғыларының электр энергиясын өндіру көлемі мен кезеңі жобаның техникалық құжаттамасына (жобалау-сметалық құжаттама, мердігермен шарт және т.б.) негізделген.

	2024	2025	2026	2027	2044
Электр қуатын өткізу көлемі, мың кВтс	88.688	212.850	212.850	212.850	124.163
Тарифтер теңге/кВтс	19,07	20,19	21,27	22,28	38,83

2028-2044 жылдарға арналған сату көлемі Топтың 2023-2027 жылдарға арналған Даму жоспарының көлемі деңгейінде айқындалды.

Ақша ағындары жылдық 16,97% мөлшерінде салық салынғаннан кейінгі пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып дисконтталды, ол «Ereumentau Wind Power» ЖШС капиталының орташа алынған құнының негізінде айқындалды. Жүргізілген тест нәтижесінде, Топ 6.220 миллион теңге сомасында активтердің құнсыздануынан болған шығынды таныды.

Болжамдардағы өзгерістерге сезімталдық - жасыл энергетиканы өндіру

<i>Миллион теңгемен</i>	Маңызды жорамалдарды (азайту)арттыру	Өтелетін құнды (азайту)арттыру
Тарифтер	-10%	(2.317)
	+10%	2.336
Электр энергиясын өткізу көлемі	-10%	(2.791)
	+10%	2.791
Дисконттау мөлшерлемесі	-1%	1.394
	+1%	(1.255)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Энергия өндіруші активтер (жалғасы)****«Алайғыр» БК» ЖШС**

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ «Тау-Кен Самұрық» ұлттық тау-кен компаниясы» АҚ еншілес ұйымының, «Алайғыр» БК» ЖШС таза активтерін пайдалану құндылығына бағалау жүргізді. Бағалауды жүргізу кезінде келесі негізгі жорамалдар пайдаланылды:

- 11,84% мөлшеріндегі дисконттау мөлшерлемесі (меншікті капиталдың құны);
- Фабриканы іске қосу және 900 мың тонна жобалық қуаттылыққа шығу 2024 жылы жоспарланып отыр;
- Жобаны іске асыру кезеңі 2038 жылға дейін;
- Қорғасын-күміс кенінің болжамды бағасы тоннасына 2.240 АҚШ долларын құрайды және болжамды кезеңде индекстеледі.

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топ 13.296 миллион теңге сомаға «Алайғыр» БК» ЖШС-ның негізгі құралдарының құнсыздануынан болған шығынды таныды (29-ескертіме).

Полимер-Продакшн активтері

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ Полимер-Продакшн активтерінің өтелетін құнын бағалады және құнсыздану белгілері анықталды. Құнсызданудың негізгі индикаторы ағымдағы кезеңнің және негізгі құралдарға қатысты болашақ кезеңдерге арналған бюджеттің жиынтық деректері операциялық шығындарды немесе ақша қаражаттарының таза ағындарын көрсетеді. Құнсыздануға жасалған тест нәтижесінде Топ 7.096 миллион теңге мөлшерінде құнсыздану бойынша шығыстарды таныды (29-ескертіме).

Газ турбиналы электр станциясының және су дайындау активтері («Karabatan Utility Solutions» ЖШС)

Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанға негізгі құралдардың құнсыздану индикаторларының болуына талдау жүргізді. Тарату желілері бойынша су беру және сарқынды суларды бұру және тазарту жөніндегі реттеліп көрсетілетін қызметтердің тарифі мен тарифтік сметасын болжамнан төмен бекіту негізгі құралдардың құнсыздануының негізгі индикаторы болып айқындалды. Тиісінше Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанда негізгі құралдардың құнсыздануына тест жүргізді. Топ басшылығы жүргізген айналымнан тыс активтердің өтелетін құнын бағалау нәтижесінде құнсыздану 14.077 миллион теңге мөлшерінде танылды, оның 9.877 миллион теңге мөлшеріндегі бір бөлігі жиынтық шығын туралы шоғырландырылған есепте көрсетілді, ал 4.201 миллион теңге мөлшеріндегі қалдығы капитал құрамында Акционермен жасалатын өзге де операциялар ретінде көрсетілді, өйткені активтердің бір бөлігі құнсыздану объектісі болып табылатын Жалпы зауыттық инфрақұрылым активтеріне (бұдан әрі – «ЖЗИ») жатады (29-ескертіме). 2022 жылғы 31 желтоқсанда негізгі құралдардың, аяқталмаған құрылыстың, ұзақ мерзімді активтер үшін берілген аванстардың баланстық құны 110.280 миллион теңгені құрады және осы активтердің өтелетін құны 96.203 миллион теңгені құрады.

«Samruk-Kazyna Ondeu» ЖШС еншілес ұйымы, «Karabatan Utility Solutions» ЖШС (бұдан әрі – «KUS») дисконтталған ақша ағындарының моделін пайдалана отырып, өтелетін құнын есептейді. 13,46% дисконттау мөлшерлемесі Топ капиталының салық салынғаннан кейінгі орташа алынған құнынан кейін алынды. Топ 2023-2027 жылдарға бекіткен бизнес-жоспар ақпараттың негізгі дерек көзі болып табылады, өйткені ол өндіріс көлемдері, сату көлемдері, кірістер, шығыстар және күрделі шығындар бойынша болжамдарды қамтиды.

Электр энергиясы мен суды өткізу бағасы мен инфляция қарқыны сияқты түрлі жорамалдар қолданыстағы бағаларды, шетелдік валюталардың айырбастау бағамдарын және басқа да макроэкономикалық факторларды, тарихи үрдістерді және құбылуларды ескереді. Болжамды ақша ағындары негізгі құралдардың қызмет ету мерзімінің 2051 жылы аяқталу күнімен шектелген. 2027 жылға дейінгі шығындар бюджеттің және KUS-тың бизнес жоспарының, сондай-ақ KUS басшылығының операциялық және күрделі шығындардағы ықтимал өзгерістер туралы ағымдағы бағалауының негізінде болжанған.

Ақша ағындарының ауқымды бөлігі осы кезеңнен кейін басшылықтың бағалауды жүргізу кезінде қолында болған ең үздік деген бағалауына негізделген күрделі шығындарды қоспағанда, болжанатын инфляция мөлшерлемесін қолдану жолымен болжанды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Энергия өндіруші активтер (жалғасы)*****Газ турбиналы электр станциясының және су дайындау активтері («Karabatan Utility Solutions» ЖШС) (жалғасы)***

Негізгі құралдардың құнсыздануына арналған тесттің елеулі жорамалдарға сезімталдығы

Өтелетін құнды бағалау үшін қажетті негізгі болжамдар инфляция мөлшерлемесі, дисконттау мөлшерлемесі мен тарату желілері бойынша және ағынды суларды бұру әрі тазарту бойынша реттелетін су беру қызметтерінің тарифі мен тарифтік сметасы болып табылады. Басты жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдық бағаланған. Дисконттау мөлшерлемесінің 1%-ға ұлғаюы 7.064 миллион теңгеге құнсызданудан болатын қосымша шығынға әкеп соқтырады.

Тарату желілері бойынша су беру және сарқынды суларды бұру және тазарту жөніндегі реттеліп көрсетілетін қызметтерге тарифтің 1 м3 үшін ҚҚС-сыз 2.241 теңгеге және 1 м3 үшін ҚҚС-сыз 2.254 теңгеге 10%-ға төмендеуі, тиісінше, құнсызданудан шығынның 8.851 миллион теңгеге ұлғаюына әкеп соғады.

Уран өнімін өндірумен байланысты активтер

Уран өнімінің өндірісімен байланысты активтерге негізгі құралдар, өндіріске дайындық бойынша шығындар, жер қойнауын пайдалану құқықтары, барлау және бағалау активтері, қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар, бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар және басқа да инвестициялар жатады.

Құнсыздануды бағалау үшін активтер ең төменгі деңгейлерге топтастырылады, солар бойынша басқа активтерден немесе активтер топтарынан (тудыратын бірліктерден) ақша ағындары ағынынан едәуір дәрежеде тәуелсіз болатын жеке сәйкестендірілетін ақша ағындары бар. Топ әрбір кен орнын (келісімшарттық аумақты) бөлек тудыратын бірлік ретінде айқындайды. Егер бірнеше кен орны бір қайта өңдеуші зауытпен технологиялық тұрғыдан байланысты болса, Топ мұндай кен орындарды бірегей тудыратын бірлік ретінде қарастырады.

2022 жылғы 31 желтоқсанға Топ Басшылығы талдау жасап, уран өнімін өндірумен байланысты активтердің (бірліктерді тудыратын) құнсыздану белгілерін анықтамады.

Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер***Мұнай-газ активтерінің шығуы бойынша міндеттемелер***

Белгілі бір келісімшарттардың талаптары бойынша заңнамаға және нормативтік-құқықтық актілерге сәйкес Топтың негізгі құралдарды қайта монтаждау және жою және кез келген кен орындарындағы жер учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңды міндеттемелері болады. Атап айтқанда, Топтың міндеттемелеріне барлық өндірістік емес ұңғымаларды біртіндеп жабу және құбырларды, ғимараттарды қайта монтаждау және келісімшарттық аумақты рекультивациялау сияқты қызметті түпкілікті тоқтату, сондай-ақ әрбір өндірістік учаскеде қоршаған ортаны ластау бойынша пайдаланудан шығару әрекеттері жатады. Лицензияның қолданылу мерзімі Топтың қарауы бойынша ұзартылмайтындықтан, түпкілікті жабу бойынша кен орнындағы міндеттемелерді өтеудің есеп мерзімі әрбір лицензиялық кезең аяқталған күн болып табылады. Ұңғымаларды жоюды қаржыландыру бойынша Топтың міндеттемелерінің және түпкілікті жабу бойынша шығыстардың көлемі тиісті келісім-шарттардың және қолданыстағы заңнаманың талаптарына байланысты.

Міндеттемелер лицензиялық кезең соңында түпкілікті жою және түпкілікті жабу бойынша мұндай шығыстарды қаржыландыру бойынша келісімшарт та, заңнама да белгілі бір міндеттемені түсіндірмеген сол жағдайларда танылмайды. Мұндай шешімді қабылдау кейбір айқындылықтың болмауымен және біршама байымдаулармен түсіндіріледі. Басшылықтың мұндай міндеттемелердің болуына немесе болмауына қатысты бағасы Үкіметтің саясаты мен тәжірибесіндегі немесе жергілікті салалық тәжірибеге өзгерістермен бірге өзгеруі мүмкін.

Топ активтердің істен шығуы бойынша міндеттемелерді әрбір келісімшарт бойынша бөлек есептейді. Міндеттемелердің сомасы инфляцияның күтілетін деңгейіне түзетілген және қазақстандық нарыққа тән тәуекелдерге түзетілген өтпелі экономикамен елдің мемлекеттік борышы бойынша орташа ұзақ мерзімді тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған міндеттемелерді өтеу үшін күтілетін, талап етілетін ретіндегі бағаланған шығындардың ағымдағы құны болып табылады.

Активтердің істен шығуы бойынша міндеттеме әрбір есепті күнге қайта қаралады және «Негізгі құралдардың объектісін пайдаланудан шығару, олар орналасқан учаскедегі табиғи ресурстарды қалпына келтіру бойынша міндеттемелерге және өзге де осыған ұқсас міндеттемелерге өзгерістер» 1 ҚЕХСТК-ның түсіндірмесіне сәйкес ең үздік бағаны көрсету үшін түзетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)***Мұнай-газ активтерінің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)*

Активтерді жабуға және есептен шығаруға болашақтағы шығындарды бағалау кезінде мәнді бағалар мен басшылық жасаған пайымдаулар пайдаланылды. Бұл міндеттемелердің көпшілігі алыс болашаққа жатқызылады және заңнама талаптарындағы түсініксіздіктен басқа, Топтың бағасына активтерді жою технологиясындағы, шығындардағы және салалық тәжірибедегі өзгерістер әсер етуі мүмкін. Топ ағымдағы жылдың бағасын және ұзақ мерзімді инфляция деңгейінің орташа мәнін пайдалана отырып, ұңғымаларды болашақ жою құнын бағалайды.

Ұзақ мерзімді инфляция және Топ кәсіпорындары бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп бойынша міндеттемелерді айқындау үшін пайдаланылған дисконттау мөлшерлемелері 2022 жылғы 31 желтоқсанда 2,09%-дан 15,05%-ға дейін және тиісінше 6,42%-дан 12,38%-ға дейінгі аралықта болды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 2,23%-дан 8,10%-ға дейін және 3,80%-дан 10,25%-ға дейін). 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың мұнай-газ активтерін жою міндеттемесіне резервтің баланстық құны 88.163 миллион теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 174.913 миллион теңге).

Магистральдық мұнай құбырлары мен газ құбырлары

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистральдық құбыр туралы» ҚР Заңына және Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес Топтың пайдалануды аяқтағаннан кейін магистральдық құбырды жою және кейіннен қоршаған ортаны қалпына келтіру, соның ішінде жерді қайта өңдеу бойынша шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Мұнай құбырларын жою және топырақ құнарлығын қалпына келтіру бойынша міндеттеменің резерві Топ есептеген қайта монтаждау және топырақ құнарлығын қалпына келтіру жұмыстарының құны негізінде бағаланады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құбырларды, компрессорлық станцияларды жою және топырақтың құнарлылығын қалпына келтіру бойынша міндеттемеге резервтің теңгерімдік құнын 105.430 миллион теңге құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 126.685 миллион теңге) (21-ескертіме).

Өндірістік уран активтері

Табиғатты қорғау заңнамасына және жер қойнауын пайдалану келісімшарттарына сәйкес Топтың өз операциялық қызметінің нәтижесінде қоршаған ортаға келтірілген шығынды жою және кен орындары мен қалдықтарды орналастыру полигондарын жою, құрал-жабдықтарды бөлшектеу және жұмыстар аяқталғаннан кейін жер құнарлығын қалпына келтіру бойынша заңды міндеттемесі бар. Резервтер бұрынғы операциялық қызметтің салдарынан міндеттемелердің пайда болуына қарай жою және қалпына келтіру бойынша шығындардың дисконтталған құнының негізінде қалыптасады.

Кен орындарын жою және қалпына келтіру бойынша міндеттеменің резервтері Топтың Қазақстан Республикасының қолданыстағы табиғатты қорғау заңнамасын және келісімшарттық аумақтарда жер қойнауын пайдалану салдарын жою бойынша байланысты бағдарламалардың және жер құнарлығын қалпына келтіру жұмыстарын қалпына келтірудің әрі жасаудың ағымдағы нормалары мен әдістеріне сәйкес техникалық-экономикалық негіздемемен және инженерлік зерттеулермен тиянақталған басқа да операциялық қызметті түсіндірудің негізінде айқындалады.

Кен орындарын жою және қалпына келтіру бойынша міндеттемелер резервтері табиғатты қорғау талаптары мен заңнаманың интерпретацияларында ықтимал өзгерістерге ұшырағыш. Міндеттемелер мұндай міндеттемелердің пайда болуына сенімділік, сондай-ақ оларды сенімді бағалау мүмкіндігі болған кезде танылады. Заңнамамен көзделген және активтерді жою әрі қалпына келтіру бойынша міндеттемелердің есебіне қосылған жұмыстардың көлеміне объектілер мен инфрақұрылымды бөлшектеу (тартып шығару, айдау және қадағалау ұңғымаларын, қышқылданудың технологиялық тораптары және ерітінділерді, құбырларды, келу жолдарын, технологиялық алаңдарды, полигондарды, ғимараттарды және басқа да объектілерді бөлу) және жерлерді кейіннен қалпына келтіру жатады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервті есептеуді Топтың ішкі мамандары орындады және тәуелсіз кеңес беруші тексерді.

Мұндай бағалауды жүргізу кезіндегі негізгі жорамалдарға дисконт мөлшерлемесін және келешек ақша ағындарының сомалары мен мерзімдерін бағалау кіреді. Дисконт мөлшерлемесі басшылық кен орындарын келешекте жоюға және қалпына келтіруге шегуге болжайтын жұмыстардың номиналды құнына қолданылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)***Өндірістік уран активтері (жалғасы)*

Басшылық ағымдағы бағалар бойынша жасаған есепті бағалаулар 2022 жылы 5,99% (2021 жыл: 5,12%) инфляцияның болжамды ұзақ мерзімді деңгейін пайдалана отырып ұлғайтылған және кейіннен дисконт мөлшерлемесінің негізінде дисконтталған. Дисконттау мөлшерлемесі Топтың жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының орташа мерзіміне сәйкес өтеу мерзімі бар мемлекеттік облигациялар бойынша пайыздық мөлшерлемелер ретінде айқындалатын тәуекелсіз мөлшерлемеге негізделген. Топ компаниялары 2022 жылғы 31 желтоқсанға резервті есептеу үшін қолданған дисконт мөлшерлемесі 11,55% (2021 жыл: 9,85%) болды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кен орындарын қалпына келтіру бойынша міндеттеме резерві 38.116 миллион теңгені құрады (2021 жыл: 31.431 миллион теңге). Ұлғаю негізінен ағымдағы экономикалық жағдайды көрсететін жою жөніндегі жұмыстардың бағаларын өзектендіруге, сондай-ақ Топтың уран кәсіпорындарында есептеудің бірыңғай әдіснамасын енгізудің ықпалына байланысты негізделген, бұл төмен радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеуді, технологиялық блоктар мен құрылыс қоқыстарын кәдеге жаратуды қоса алғанда, қажетті жою жұмыстарын қайта бағалауға әкеп соқтырды.

Үлбі металлургиялық зауытты пайдаланудан шығару және бөлшектеу

Бұған дейін Топ тек радиоактивті қалдықтарды көму, полигонды және «Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық атом компаниясының еншілес ұйымы, «Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ активтерін қалпына келтіру жөніндегі міндеттемені мойындаған болатын. 2021 жылы Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі (Кодекс) күшіне енді. Кодексте қоршаған ортаға теріс әсер етеді деп есептелетін объектілердің операторлары мұндай объектілерді заңнаманың талаптарына сәйкес пайдаланудан шығаруға міндетті екендігі белгіленген. Жою шаралары объектілердің сипатына және олардың қоршаған ортаға әсер ету дәрежесіне байланысты болады.

Топ алғаш рет 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тиісті заңнаманың ағымдағы түсіндірмесі мен жүргізілген техникалық талдау негізінде 7.624 миллион теңге мөлшерінде резервті таныды. Танылған міндеттеме өндірістік объектілердің (технологиялық алаңдардың, полигондардың, ғимараттардың және басқа да объектілердің) аумағында орналасқан объектілер мен инфрақұрылымды бөлшектеуді, радиоактивті қалдықтарды көмуді және кейіннен жер құнарлығын қалпына келтіруді қамтиды.

Бағалауда қолданылған негізгі жорамалдарға мыналар жатады:

- Ағымдағы бағалар күтілетін ұзақ мерзімді инфляция деңгейін пайдалана отырып ұлғайтылды (жою мерзімі 2027 жылға дейінгі активтер үшін 7,7%, жою мерзімі 2042 жылға дейінгі активтер үшін 4,6%, жою мерзімі 2044 жылдан кейінгі активтер үшін 3,93%) және кейіннен дисконтталды;
- 2022 жылғы 31 желтоқсандағы резервті есептеу үшін дисконттау мөлшерлемесі жою мерзімі 2027 жылға дейінгі активтер үшін 14,4%, жою мерзімі 2042 жылға дейінгі активтер үшін 11,3%, жою мерзімі 2044 жылдан кейінгі активтер үшін 10% құрайды;
- Дисконттау кезеңі ғимараттар мен құрылыстарды пайдаланудың қалған мерзіміне тең, кемінде 50 жыл. Барлық ғимараттар мен құрылысжайлар күрделі және пайдалану шығыстарына қойылатын қажетті талаптарды анықтау үшін жыл сайынғы техникалық тексеруден өтеді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ-ның жалпы резерві 9.243 миллион теңгені (2021 жыл: 1.339 миллион теңге) құрады.

Топ жүргізген қолданыстағы заңнаманы талдау негізінде басшылық Үлбі металлургиялық зауытының кейбір активтері 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді шығару жөніндегі міндеттемелерден шығарылуы тиіс деген қорытындыға келді, өйткені активтердің осы түрлері үшін есептеудің негізделген әдісі жоқ және/немесе мұндай міндеттемелердің әлеуетті сомасы елеулі болып табылмайды. Бұл пайымдау мыналарға негізделген:

- Мұндай активтер қоршаған ортаға айтарлықтай теріс әсер етпейді және экологиялық заңнама бұл активтердің қаржылық қамтамасыз етуін талап етпейді,
- Бұл объектілердегі өндірістік процестер қоршаған ортаға теріс әсерді азайту үшін бөлшектеу және топырақ құнарлығын қалпына келтіру жұмыстарын жүргізуді талап ететін салдарға әкеп соқтырмайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)**

Үлбі металлургиялық зауытты пайдаланудан шығару және бөлшектеу (жалғасы)

Экологиялық кодекстің талаптары жаңа болып табылатынын және осы талаптарды қолдану тәжірибесінің жоқ екенін, сондай-ақ заңнамада түсініксіздіктер бар екенін ескере отырып, Басшылық міндеттемелер мен олардың мөлшерін бағалау бөлігінде елеулі пайымдаулар қолданды. Табиғатты қорғау заңнамасында өзгерістер болған жағдайда, оны түсіндіру және қолдану практикасы, сондай-ақ Топтың пайымдаулары мен бағалаулары болашақта мұндай міндеттемелерді қайта қарауы мүмкін.

Энергия өндіруші активтердің шығуы бойынша міндеттемелер

Топ басшылығы Топтың өндірістік активтерінің аумағын пайдаланудан шығару, бөлшектеу және топырақ құнарлығын қалпына келтіру жөніндегі міндеттемелердің болуы мен оларды тану қажеттілігіне қатысты талдау жүргізді.

Атап айтқанда, Топ басшылығы қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану тоқтатылғаннан кейін объектілердің операторлары Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес осындай объектілерді пайдалану салдарын жоюды қамтамасыз етуге міндетті екендігі туралы Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің талаптарын талдады. Экологиялық кодекстің ережелеріне сәйкес жою жөніндегі іс-шаралар объектілердің сипатына және олардың қоршаған ортаға әсер ету дәрежесіне байланысты, атап айтқанда, кодексте объектілерді қоршаған ортаға әсер ету дәрежесін көрсететін санаттар бойынша жіктеу реттеледі.

Топ талаптарға талдау жүргізді, мемлекеттік органдардан тиісті түсініктемелер алды, бағалау тәсілі мен әдісін айқындады және Топтың түсіндірмесі негізінде Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің, Қазақстан Республикасының Электр энергетикасы саласындағы заңнамасының нормаларына, сондай-ақ Топтың есеп саясатына сәйкес «Алматы электр станциялары» АҚ ЕМАЭС-1 еншілес кәсіпорындарының міндеттемелері бойынша резервтерді таныды, «Бірінші жел электр станциясы» ЖШС және «Samruk Green Energy» ЖШС және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы объектілерді пайдалану салдарын жоюды қамтамасыз ету жөніндегі ЕМАЭС-2.

Резервтер жоюдың (бөлшектеудің), топырақ құнарлығын қалпы келтіру жөніндегі жұмыстарды жүргізудің ағымдағы нормалары мен әдістеріне, технологиялар мен бағалар деңгейіне сәйкес техникалық-экономикалық негіздемемен және (немесе) инженерлік зерттеулермен нығайтылған Қазақстан Республикасының экология саласындағы қолданыстағы заңнамасы тобының түсіндірмесі негізінде айқындалған.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы объектілерді пайдалану салдарын жоюға арналған міндеттеменің сомасын айқындау кезінде Топ мынадай пайымдауларды қолданды:

- 2022 жылғы 31 желтоқсанға объектілерді пайдалану салдарын түзету бойынша міндеттемелердің есептелуін Топ тәуелсіз немесе ішкі мамандар жасаған бағалау нәтижелерінің негізінде орындады. Заңнамада көзделген және есепке енгізілген жұмыс көлемі электр және жылу энергиясын өндіруге тікелей қатысатын негізгі жабдықтар мен механизмдерді (бу қазандықтары, турбиналар, генераторлар, отын беру және т.б.), жану өнімдерін бұруға арналған инженерлік жүйелер мен құрылыстарды, сондай-ақ мазут шаруашылығы мен қоршаған ортаға және адамдардың өмірі мен (немесе) денсаулығының қауіпсіздігіне теріс әсер ететін химиялық реагенттер қоймасының жабдықтарын бөлшектеу мен кәдеге жаратуды қамтыды;
- Топ бойынша операторлар объектілерінің құрамында активтер (әкімшілік ғимараттар және өзге де құрылысжайлар) болады, олар кейіннен ықтималдығы жоғары дәрежеде қайта бейнделуі мүмкін, сондай-ақ оларды пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді танудың қажеттілігі жоқ қоршаған ортаға ең аз теріс әсер етеді;
- І санаттағы объектілерге жататын жылу электр станциялары бойынша резервтердің мөлшері электр және жылу энергиясын өндіруге тікелей қатысатын негізгі жабдықтар мен механизмдерді (бу қазандықтары, турбиналар, генераторлар, отын беру және т.б.), жану өнімдерін бұруға арналған инженерлік жүйелер мен құрылысжайларды, сондай-ақ қоршаған ортаға теріс әсер ететін мазут шаруашылығы жабдықтары мен химиялық реагенттер қоймасын жою кезінде объектілер көтеретін күтілетін шығыстар негізге алына отырып айқындалады;

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)***Энергия өндіруші активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)*

- Топ басшылығы қоршаған ортаға теріс әсер ететін ЕМАЭС-1 және ЕМАЭС-2 I санаттағы объектілерді жою мерзімдері активтердің қызмет ету мерзімдеріне сүйене отырып, 2055 және 2053 жылдары басталады деген пайымдауды қолданды. Бұл қызмет ету мерзімдері негізгі және қосалқы жабдықтар мен негізгі жабдықтардың инженерлік құрылысжайларының парк ресурсы қолданыстағы күл үйінділерін толтыру аяқталған сәтке дейін күрделі жөндеу немесе реконструкциялау арқылы сақталатындығымен және ұзартылатындығымен негізделген. Күл үйінділерін жабу мерзімдері ҚР Үкіметінің 2007 жылғы 10 шілдедегі № 591 қаулысымен бекітілген «Қалдықтарды орналастыру полигондарының тарату қорларын қалыптастыру қағидаларына» сәйкес күл үйінділерін жабудың бекітілген жұмыс жобаларына сәйкес қолданылды. Көмір қорлары осы станциялардың жұмысын жалғастыру үшін жеткілікті. Бұл мерзімдер Қазақстан Республикасында электр энергиясының болжамды тапшылығы жағдайында елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажеттілігінен туындады;
- «Алматы электр станциялары» АҚ бойынша ЖЭО-2 және ЖЭО-3 объектілерін жою мерзімдері «Алматы ЖЭО-2 Қоршаған ортаға әсерін барынша азайта отырып жаңғырту» және «Алматы ЖЭО-3 қайта жаңарту» жобаларын іске асыру, енгізу мерзімдерін және техникалық параметрлерін ескере отырып қолданылды;
- Топтың гидроэлектростанциялары II санаттағы объектілерге жатады. Шардара гидроэлектростанциясы, Сырдария өзеніндегі Шардара гидроторабының гидротехникалық кешенінің ажырамас элементі болып табылатын, су тасқыны мен суаруға қарсы күрес бойынша тікелей мақсаты бар стратегиялық кешенді құрылыс ретінде, қызметтің ерекшелігіне байланысты платиналарды/бөгеттерді және іргелес гидрокұрылыстарды жоймайды; сонымен бірге станция басшылығының пікірінше, Компанияның жою жұмыстары гидроагрегаттардың және кейбір жерүсті шаруашылық құрылысжайларының жабдықтарын бөлшектеу жұмыстарымен шектелуі мүмкін және оларды жабуға арналған резерв есепті күнге елеулі болып табылмайды;
- Мойнақ гидроэлектростанциясы бойынша, заңнамаға сәйкес, Топ басшылығы негізгі гидротехникалық құрылысжайлардың I және II класты құрылысжайлары ретінде қызмет ету мерзімі уақтылы жүргізілген күрделі жөндеу жағдайында 60 жылды құрайды деген пайымдауды қолданды. «Қауіпті өндірістік объектілердегі техникалық құрылыстарды, жабдықтар мен құрылысжайларды қауіпсіз пайдалану мерзімін ұзарту тәртібі туралы әдістемелік ұсынымдар» нормаларына сәйкес гидроэлектростанцияның, туынды туннельдің және бөгеттің негізгі ғимаратын пайдалану мерзімдері өткеннен кейін бұл құрылысжайларды Шарын өзеніндегі су тасқыны кезеңінде гидрологиялық бекет және селді ұстаушы ретінде одан әрі пайдалану көзделеді. Сонымен қатар станция басшылығының пікірінше, Компанияның жою жұмыстары гидроагрегаттар мен кейбір жерүсті шаруашылық құрылысжайларының жабдықтарын бөлшектеу жұмыстарымен шектелуі мүмкін және оларды жабуға арналған резерв есепті күнге елеулі болып табылмайды;
- III және IV санаттағы АЖК объектілері. АЖК өндірістік объектілері қоршаған ортаға елеусіз ең аз теріс әсер ететіндіктен, Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте қызметтің салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді есептемеді, өйткені қазіргі уақытта активтердің осы түрлері үшін есептеудің негізделген әдісі жоқ және Топ мемлекеттік органдардан қоршаған ортаға салдарларды жою жөніндегі міндеттемелердің жоктығы туралы растау алды;
- Жел және күн электр станциялары генерациялайтын және технологиялық жабдықтарды бөлшектеу және жою жөніндегі резервтерді таниды, бұл ретте жою мерзімдері жабдықтар мен құрылысжайлардың техникалық паспорттарымен айқындалады.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, пайдаланудан болған салдарларды жою жөніндегі объектілердің болжамды болашақ шығыстары ағымдағы бағалар бойынша айқындалды, Қазақстан Республикасы бойынша болжамды ұзақ мерзімді инфляция деңгейін пайдалана отырып ұлғайтылды және дисконтталды.

Мұндай бағалауды жүргізу кезіндегі негізгі жорамалдарға дисконт мөлшерлемесін және келешек ақша ағындарының сомалары мен мерзімдерін бағалау кіреді. Дисконт мөлшерлемесі өтеу мерзімдері объектілерді жою мерзімдерімен сай келетін мемлекеттік облигациялардың кірістілігі ретінде айқындалған тәуекелсіз мөлшерлемеге негізделеді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша энергия өндіруші активтердің шығуы бойынша міндеттемелер резервінің сомасы 23.365 миллион теңге болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Қоршаған ортаға келтірген зияны үшін міндеттемелер бойынша резервтер**

Топ бағалау да жасайды және экологиялық тазарту жұмыстары мен оңалтуға міндеттемелер бойынша резервтер қалыптастыру бойынша пайымдау шығарады. Қоршаған ортаны қорғауға шығындар капиталдандырылады немесе олардың болашақ экономикалық пайдасына қарай шығыстарға жатқызылады. Өткен қызметте пайда болған қазіргі жағдайға жатқызылатын және болашақ экономикалық пайдасы жоқ шығындар шығыстарға жатқызылады.

Міндеттемелер шығындар туралы ағымдағы ақпараттың және топырақ құнарлығын қалпына келтіру бойынша күтілетін жоспарлардың негізінде айқындалып, дисконтталған негізде ескеріледі. Топтың экологиялық оңалту резерві Топ қолданыстағы қазақстандық және еуропалық нормативтік базалардың талаптарын сақтауға қажетті күтілетін шығындарды тәуелсіз бағалауға негізделген басшылықтың үздік бағасын білдіреді. Топ бұл міндеттемені, 2023 жылдың жылдық бюджетін қосылған шығындар бөлігін қоспағанда, ұзақ мерзімді ретінде жіктеді. Экологиялық оңалту жөніндегі резервтерге қатысты іс жүзіндегі шығындар заңнамадағы және нормативтік-құқықтық актілердегі өзгерістер салдарынан бағалардан, қоғамдық күтулерден, тазарту технологияларындағы аумақтық жағдайлар мен өзгерістерді анықтау мен талдаудан ерекшеленуі мүмкін. Экологиялық оңалтудағы міндеттемелер бойынша резервтегі өзгерістер *21-ескертіпте* ашылып көрсетілген.

Салықтар бойынша резервтер

Күрделі салық заңнамасын интерпретациялауға, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ болашақтағы салық салынатын пайда алу сомалары мен мерзімдеріне қатысты белгісіздік бар. Топ халықаралық операцияларының елеулі әр алуандығын, сондай-ақ ұзақ мерзімді сипатын және қолда бар шарттық қатынастардың күрделілігін ескере отырып, іс жүзіндегі нәтижелер мен қабылданған жол берілімдердің арасындағы айырма, немесе осындай жол берілімдердің болашақтағы өзгерістері табыс салығы бойынша шығыстардың немесе кірістердің көрсетілген есептілігіне болашақта түзетулерге әкелуі мүмкін. Негізді жол берілімдерді негізге ала отырып, Топ өз қызметін жүзеге асыратын елдің салық органдары жүргізетін салық аудитінің ықтимал салдарларына резервтер жасайды.

Осындай резервтердің шамасы әр түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің нәтижелеріне және салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының салық заңнамасының әртүрлі интерпретацияларына байланысты. Интерпретациядағы осындай айырмашылықтар Топтың тиісті компаниясы тіркелген елде басым болатын жағдайларға байланысты мәселелердің көп саны бойынша туындауы мүмкін.

Салық тәуекелдерін бағалау кезінде Топ басшылығы, егер қосымша салықтарды салық органдары есептейтін болса, ол сәтті шағымдана алады деп Топ дауласпайтын немесе санамайтын салық заңнамасын сақтамаудың белгілі салаларының ықтимал міндеттемелері ретінде қарайды. Мұндай анықтау елеулі пайымдауларды шығаруды талап етеді және салық заңнамасы мен нормативтік құқықтық актілердегі өзгерістер, Топтың жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарында салық салу талабына түзетулер, өзі шешімін күтіп отырған салық талқылаулары бойынша күтілетін нәтижелерді және сәйкестікті тексеруге салық органдары жүзеге асыратын нәтижені анықтау нәтижесінде өзгеруі мүмкін. *21-ескертіпте* ашылып көрсетілген салықтар бойынша резерв, негізінен, басқа салықтарға жатады. Табыс салығы бойынша резервтер мен шартты міндеттемелер құрамына кіреді және табыс салығы бойынша міндеттемелер немесе шартты міндеттемелер ретінде ашылып көрсетіледі (*33-ескертіпте*). Салық салуға жатқызылған қалған айқындылықтың болмауы *37-ескертіпте* ашылған.

Әлеуметтік объектілерді салу резервтері

Үкімет Топқа демеушілікпен және қаржыландырумен байланысты түрлі міндеттемелерді жүктейді. Топ басшылығы мұндай міндеттемелер конструктивті болып табылады және ҚР Үкіметінің шешімдеріне сәйкес танылуы тиіс деп болжап отыр. Үкімет Топтың акционері болып табылғандықтан, мұндай міндеттемелерді орындаумен байланысты шығыстар «Акционердің пайдасына басқа да бөлу» ретінде шоғырландырылған қаржылық есептілікте капитал құрамында танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Негізгі құралдар объектілерінің пайдалы қызмет мерзімі**

Топ әрбір есепті күнгі негізгі құралдардың пайдалы қызметінің қалған мерзімін қайта қарайды, егер күту өткен бағалаудан ерекшеленген жағдайда, өзгерістер *«Есеп саясаты, есеп бағаларындағы өзгерістер және қателер»* 8 БЕХС-ке сәйкес есеп бағалауларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

ҚҚС-ты өтеу

Әрбір есепті күнгі жағдай бойынша Топ ҚҚС өтелуіне талдау жүргізеді және қажет болған жағдайда өтелуге жататын ҚҚС-тың күмәнді сомасы бойынша резервті есептейді. Өтелуге жататын ҚҚС күмәнді сомасы бойынша резерв басшылықтың салық салынуға жататын ҚҚС-тың келешек айналымдарына және ҚҚС-ты ақша қаражатымен қайтаруға қатысты үміттеріне негізделген. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 203.658 миллион теңге мөлшерінде өтелуге жататын ҚҚС қысқа мерзімді активтер құрамында жіктелді (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 168.889 миллион теңге). Топ аталған соманы салық органдары қайтарады немесе 2023 жыл ішінде ҚҚС бойынша міндеттемелердің болашақ сомаларына қарсы есептейді деп күтеді.

Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер

Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер салық салынатын уақытша айырмалар мен осындай шығыстардың коммерциялық сипатының негізделетіндігі мүмкіндігі бар дәрежеде барлық резервтер мен ауыстырылған салық шығындары бойынша танылады. Басшылықтың елеулі пайымдаулары жоспарланатын деңгей мен кірістілік уақытының негізінде мойындалуы мүмкін кейінге қалдырылған салық жөніндегі активтерді бағалау үшін талап етіледі. Кейінге қалдырылған салық жөніндегі мойындалған активтер сомасы 2022 жылғы 31 желтоқсанда 88.968 миллион теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 69.148 миллион теңге). Барынша толық ақпарат *33-ескертемеде* қамтылған.

Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылған қаржы құралдарының және қаржылық міндеттемелердің әділ құны осы активті нарықтар негізінде анықталмайтын жағдайларда, ол дисконтталған ақша ағындарының моделін қоса алғанда, бағалау әдістерін пайдалана отырып, анықталады. Мүмкіндігіне қарай осы модельдер үшін бастапқы деректер ретінде алайда, бұл іс жүзінде жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайларда, бақылаушы нарықтардан түсетін ақпарат пайдаланылады, әділ құнды белгілеу үшін пікірдің белгілі бір үлесі талап етіледі.

Пікірлер өтімділік тәуекелі, кредиттік тәуекел және өзгермелілік сияқты осындай бастапқы деректерді есепке алынуын қамтиды. Осы факторларға қатысты болжамдарға өзгерістер шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарында көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнына ықпал етуі мүмкін. Барынша толық ақпарат *36-ескертемеде* ашылып көрсетілген.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттеме

Топ зейнеткерлікке шыққаннан кейінгі белгіленген төлемдер бойынша міндеттемелердің ағымдағы құнын және осыған байланысты көрсетілетін ағымдағы қызметтердің құнын анықтау үшін бағалаудың актуарлық әдісін пайдаланады. Бұл сыйақы төленуі тиіс жұмыс істеп жатқан және жұмыстан кеткен қызметкерлердің болашақтағы мінездемелеріне қатысты демографиялық жорамалдарды (жұмыста немесе одан кейін қайтыс болуы, персонал санының өзгеруі бойынша статистика және басқалар), сондай-ақ қаржылық жорамалдарды (дисконттау мөлшерлемесі, болашақтағы жылдық материалдық көмек, болашақтағы жылдық ең төменгі жалақы, темір жол билетінің болашақтағы орташа құны) пайдалануды талап етеді.

Негізгі болжамдарды бағалаудың күрделілігіне және жұмыскерлердің еңбек қызметін аяқтауы бойынша олардың сыйақылары бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына орай мұндай міндеттемелер осындай болжамдардың өзгерістеріне аса сезімтал келеді. Барлық болжамдар әрбір есепті күнге қайта қаралады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Күтілетін кредиттік шығын бағалау**

9 ҚЕХС-ке (IFRS) сай қаржы активтерінің барлық санаттары бойынша шығынды бағалау пайымдауды қолдануды қажет етеді, атап айтқанда, құнсыздану шығынын айқындау және кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюын бағалау кезінде келешек ақша ағындарының көлемі мен пайда болу мерзімдерін және қамтамасыз ету құнын бағалау қажет. Мұндай есепті бағалаулар бірқатар факторларға байланысты болады, солардағы өзгерістер құнсызданудың бағалау резервтерінің түрлі сомаларына әкеп соқтыра алады. Топтың ККШ есептеулері ауыспалы бастапқы деректер мен олардың өзара тәуелділіктерін таңдауға қатысты бірқатар базалық жорамалдар кіретін күрделі модельдердің нәтижесі болып табылады. Пайымдаулар мен есепті бағалаулар болып есептелетін ККШ есептеу модельдерінің элементтеріне келесілер жатады:

- Топ дефолт ықтималдылығын (PD) айқындау үшін пайдаланатын ішкі кредиттік рейтингіні тағайындау жүйесі;
- Солар бойынша ККШ топшілік негізде бағаланғанда қаржы активтерін топтарға біріктіру;
- ККШ-ты есептеу модельдерін әзірлеу, оған қоса түрлі формулалар және бастапқы деректерді таңдау;
- Макроэкономикалық сценарийлер мен экономикалық деректер арасындағы өзара байланыстарды айқындау, мысалы, бір жылға шегіне отырып мұнай бағасын, сондай-ақ дефолт ықтималдылығының (PD) көрсеткіштеріне, дефолт тәуекеліне ұшырайтын көлемге (EAD) және дефолт кезінде шығындар деңгейіне (LGD) әсері.

«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-мен қаржы келісімдерінің шарттарын есепке алу

Топ «Жолаушылар тасымалы» АҚ мен «Тұлпар» вагон шығару зауыты» ЖШС еншілес ұйымдары арқылы жолаушылар вагондарының паркін жаңарту үшін түпкі Акционердің жалпы бақылауындағы «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-мен үш жақты сатып алу-сату және қаржы лизингі шарттарын жасады. Бұл шарттарға сәйкес, «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ «Тұлпар» вагон шығару зауыты» ЖШС-ның жолаушылар вагондарын өз меншігіне сатып алу үшін олардың өндірісін 100% негізінде алдын ала төлем жасай отырып және кейіннен «Жолаушылар тасымалы» АҚ-ға қаржылық жалдауға бере отырып қаржыландырады.

Топ басшылығы «Тұлпар» вагон шығару зауыты» ЖШС мен «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ арасындағы өзара әрекет ету бөлігіндегі транзакция Топ деңгейінде активтің сатылуы ретінде есепке алу үшін «*Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім*» 15 ҚЕХС-тің (IFRS) талаптарына жауап бермейді деген тұжырымға келді, өйткені вагондарды бақылау «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-ға өтпей, Топта қалады.

«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ вагондардың өндірісін қаржыландырады, бірақ активтен барлық қалған пайданы кейіннен пайдалану және іс жүзінде алу тәсілін айқындау қабілетінде шектелген. Тиісінше, Топ «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ алдындағы міндеттемені «*Қаржы құралдары*» 9 ҚЕХС-ке (IFRS) сай қаржылық міндеттеме (қарыз) ретінде, ал жолаушылар вагондары мен аяқталмаған құрылысты «*Жалдау*» 16.103 ҚЕХС-ке (IFRS) сәйкес меншік құқығындағы негізгі құралдар мен аяқталмаған құрылыс объектілері ретінде мойындады.

Қаржыландыру жеңілдік мөлшерлемелері бойынша берілгендіктен және мұндай талаптар тек «Жолаушылар тасымалы» АҚ-ның жолаушылар вагондарының паркін ҚР Үкіметінің жеке Қаулысының негізінде жаңартуды қаржыландыруға үшін ғана көзделгендіктен, Топ бұл транзакцияларды Акционермен операциялар ретінде қарастырады және түзетулерді нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша капитал арқылы алынған қарыздар бойынша әділ құнына дейін басқа да салымдар ретінде бөлінбеген пайда құрамында көрсетеді.

Своп мәмілелері

Топ уран өнімінің бір бөлігін своп (swap) талаптарында өткізеді. Топ талаптарды келісіп, бір контрагентпен екі бөлек шартты жасайды, біреуі – жеткізуге, екіншісі – уранның бір көлемін екі түрлі жеткізу орнында немесе түрлі уақыт кезеңінде бірдей баға бойынша сатып алуға. Нәтижесінде өзінің (өндірілген немесе Топ кәсіпорындарынан сатып алынған) ураны және сатып алынған уран ауыстырылады.

Әдетте, своп операциялары кезінде Топ уранды бір жеткізу орнына нақты жеткізеді және түпкі сатып алушыларға одан кейін сату үшін уранның дәл сондай көлемін бөгде конвертордан сатып алады. Бұл ретте Топ тауарды түпкі сатып алушыларға жеткізу бойынша көлік шығыстарында үнемдейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ БУХГАЛТЕРЛІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Своп мәмілелері (жалғасы)**

Своп мәмілелері бойынша шарттардың бір бірімен формальды түрде байланысты еместігіне қарамастан, басшылық бұл мәмілелер байланысты болып табылады және нарықтағы сұраныс пен ұсынысты түсіну амалдарына сүйене отырып, оқшауланып жүзеге асырылар еді деген тұжырымға келді. Басшылықтың пікірінше, біртекті тауарды (уранды) бірдей көлемде бірдей бағамен жеткізу іс жүзінде тауарды ауыстыру болып табылады, әрі ол бұл транзакцияның экономикалық мәнін көрсете отырып, қаржылық есептілікте ашық негізде көрсетілуі тиіс. Своп операциялардың талаптарын және көрсетілуіне тәсілді түсіну пайымдауды қажет етеді.

2022 жылы Топ 195.958 миллион теңге сомаға своп операцияларынан түскен түсімді, 207.789 миллион теңге сомаға өткізудің өзіндік құнын мойындамады. 2021 жылы Топ 146.910 миллион теңге сомаға своп операцияларынан түскен түсімді, 135.158 миллион теңге сомаға өткізудің өзіндік құнын мойындамады. Сондай-ақ, Топ есепті күннен кейін своп мәмілелері бойынша қайтарылатын уран көлеміне қатысты 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 4.709 миллион теңге мөлшерінде (2021 жыл: 15.355 миллион теңге) своп мәмілелері бойынша міндеттемелерді мойындады (24-ескерпне).

5. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДЫ САТЫП АЛУ**«Petrosun» ЖШС (бұдан әрі – Petrosun)**

2022 жылғы 1 шілдеде ҚР Премьер-Министрінің төрағалығымен Экономиканы, атап айтқанда, жанар-жағармай материалдары нарығын монополиясыздандыру жөніндегі комиссия отырысының хаттамасына сәйкес Топ Petrosun жарғылық капиталына қатысу үлесінің 49%-ын сатып алды, оның негізгі қызметі сұйытылған көмірсутек газы мен мұнай өнімдерін сату болып табылады. Сатып алу құны 1 теңге болды. Сатып алу құны мен Petrosun сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің 10.989 миллион теңге мөлшеріндегі әділ құны арасындағы айырмашылық жоғарыда көрсетілген хаттамадағы нұсқаулықтың негізінде капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте «Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу» жолы бойынша білдірілді.

Petrosun-дағы қатысу үлесінің 49%-ы «Қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар» 28 ҚЕХС-ке (IAS) сәйкес үлестік қатысу әдісін қолдана отырып, бірлескен кәсіпорынды сатып алу ретінде көрсетілді. «ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КННК ИНТЕРНАЦИОНАЛ» ЖШС (Petrosun екінші қатысушысы) және Топ Petrosun-ды бірлесіп бақылайды және Petrosun қызметі туралы шешімдерді бірауыздан қабылдайды.

Сатып алынған күннен бастап өткен алты айдағы Petrosun пайдасындағы 23.184 миллион теңге мөлшеріндегі үлес осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке енгізілген (32-ескерпне).

Төменде сатып алу күніне Petrosun сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің әділ құны туралы ақпарат көрсетілген:

Миллион теңгемен

Ұзақ мерзімді активтер	35
Қысқа мерзімді активтер, қоса	103.762
Тауар-материалдық қорлар	33.770
Берілген аванстар	54.930
Қысқа мерзімді міндеттемелер, қоса	(81.371)
Шарт бойынша міндеттемелер	(34.237)
Қарыздар	(38.198)
Әділ құны бойынша сәйкестендірілетін таза активтердің жиыны	22.426
Иелік ету үлесі	49%
Топтың әділ құны бойынша таза активтердегі үлесі	10.989
Сатып алу құны	—
Капитал құрамында көрсетілген сатып алу құны мен бірлескен кәсіпорынға инвестицияның әділ құны арасындағы айырма	10.989

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ САТУҒА НЕМЕСЕ АКЦИОНЕРГЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР****2022 жылы есептен шығарулар****«PSA» ЖШС (бұдан әрі - PSA)**

2022 жылғы 20 желтоқсанда Топ «Samruk-Kazyna Trust» корпоративтік қорының пайдасына PSA-ға қатысу үлесінің 100%-ын 1 теңгеге берді. «Samruk-Kazyna Trust» корпоративтік қоры коммерциялық емес ұйым болып табылады және Топ оған бақылау жасамайды. Нәтижесінде Топ PSA бақылауын жоғалтты.

2022 жылғы 20 желтоқсанда аяқталған кезеңдегі PSA нәтижелері былайша болды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жылғы 1 қаңтар - 2022 жылғы 20 желтоқсан
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(8.950)
Қаржылық шығындар	(58)
Теріс бағамдық айырма, нетто	(39)
Кезеңдегі шығын	(9.047)

2022 жылғы 204 желтоқсанда аяқталған кезең үшін PSA-ның таза ақша ағындары былайша болды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жылғы 1 қаңтар - 2022 жылғы 20 желтоқсан
Операциялық	(7.702)
Инвестициялық	(28)
Қаржылық	11.871
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өсуі	4.141

Бақылаудан айырылу күніне PSA-ның таза активтері былайша болды:

<i>Миллион теңгемен</i>	Бақылаудан айырылу күніне таза активтер
Активтер	
Негізгі құралдар	36
Материалдық емес активтер	64
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	255
Өтелуге жататын ҚҚС	12
Басқа да қысқа мерзімді активтер	109
Ақша қаражаты мен оның баламалары	4.137
Активтердің жиыны	4.613
Міндеттемелер	
Жалдау бойынша міндеттемелер	286
Сауда кредиторлық берешек	1.736
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	709
Міндеттемелер жиыны	2.731
Шығу тобымен тікелей байланысты таза активтер	1.882

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ САТУҒА НЕМЕСЕ АКЦИОНЕРГЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР (жалғасы)****2021 жылы есептен шығарулар***«Жаңартылатын қуат көздерін қолдау бойынша есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС*

2021 жылғы желтоқсанда Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 30 қарашадағы қаулысының негізінде Топ «Жаңартылатын қуат көздерін қолдау бойынша есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС-ке қатысу үлесінің 100%-ын 37.122 миллион теңге таза активтер мөлшерінде «Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ-ге өтеусіз берді. Бұл операция капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте активтердің Акционерге берілуі ретінде көрсетілді.

«Жаңартылатын қуат көздерін қолдау бойынша есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС (жалғасы)

Бақылаудан айырылу күніне «Жаңартылатын қуат көздерін қолдау бойынша есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС-ның таза активтері былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Беру күніне таза активтер
Активтер	
Негізгі құралдар	28
Материалдық емес активтер	15
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	235
Қорлар	155
Сауда дебиторлық берешек	25.792
Кредиттік мекемелердегі қаражат	38
Басқа қысқа мерзімді қаржы активтері	5.113
Басқа да ағымдағы активтер	2
Ақша қаражаты мен оның баламалары	38.848
Акционерге берілген активтер	70.226
Міндеттемелер	
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	31.602
Төленуге жататын табыс салығы	261
Басқа да ұзақ мерзімді және ағымдағы міндеттемелер	1.241
Акционерге берілген активтермен байланысты міндеттемелер	33.104
Таза активтер	37.122

«Востокмашзавод» АҚ

2020 жылғы 30 желтоқсанда Топ, «Қамқор» жөндеу корпорациясы» ЖШС еншілес ұйымы арқылы үшінші тараппен «Востокмашзавод» АҚ акцияларын сату бойынша сатып алу-сату шартын жасады. Топ 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Востокмашзавод» АҚ-ның активтері мен міндеттемелерін сату шығыстарын шегере отырып баланстық және әділ құнның ең азы бойынша сатуға арналған есептен шығарылатын топ құрамында жіктеді. 2021 жылғы 8 қаңтарда Топ «Востокмашзавод» АҚ-ның акцияларын сату мәмілесін аяқтады және нәтижесінде бұл еншілес ұйымды бақылаудан айырылып қалды.

Есептен шығару күніне «Востокмашзавод» АҚ-ның жеке есептілігіндегі активтер мен міндеттемелер тиісінше 6.656 миллион теңге және 9.980 миллион теңге болды.

Еншілес ұйымның есептен шығарылу нәтижесі былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен

Бұрын алынған аванс	100
Есептен шығарылған таза міндеттемелер	3.324
Есептен шығарылған бақыламайтын акционерлердің үлестері	(849)
Алынуға жататын қарыздардың әділ құнына дейін және бұрынғы еншілес кәсіпорыннан қалған дебиторлық берешекті түзету	(2.575)
«Востокмашзавод» АҚ есептен шығарылу нәтижесі	–

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ САТУҒА НЕМЕСЕ АКЦИОНЕРГЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР (жалғасы)****2021 жылы есептен шығарулар (жалғасы)***«Востокмашзавод» АҚ (жалғасы)*

Есептен шығарылу күнгі жағдай бойынша «Востокмашзавод» АҚ-ның Топ алдында 5.529 миллион теңге және тиісінше 938 миллион теңге баланстық құнымен қарыздар бойынша берешегі және сауда кредиторлық берешегі болды. «Востокмашзавод» АҚ-дағы үлесті сатып алу мәмілесінің шеңберінде сатып алушы бұл берешектің өтелуіне кепілдігін берді. Осыған орай, есептен шығарудың нәтижесінде Топ 3.251 миллион теңге және тиісінше 641 миллион теңге мөлшерінде алынуға жататын қарыздар мен дебиторлық берешекті олардың әділ құны бойынша таныды, жоғарыдағы салыстыруда әділ құнына дейін түзетуді көрсетті.

Нәтижесінде 2021 жылы еншілес кәсіпорынның есептен шығарылуы қаржы нәтижесіне әсерін тигізбеді.

«Шоқпар-Гагаринское» ЖШС

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың еншілес ұйымының, «Шоқпар-Гагаринское» ЖШС-ның 2.056 миллион теңге және тиісінше 1 миллион теңге мөлшеріндегі активтері мен міндеттемелері сатуға арналған активтер және сатуға арналған деп жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер ретінде жіктелді.

2021 жылғы 9 шілдеде Топ «Шоқпар-Гагаринское» ЖШС-дағы үлестің 100%-ын үшінші тарапқа 4.185 миллион теңгеге сатуды аяқтады.

Бақылаудан айырылу күніне «Шоқпар-Гагаринское» ЖШС-ның таза активтері мынадай үлгіде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Есептен шығару күніне таза активтер
Активтер	
Негізгі құралдар	2.056
Ақша қаражаты мен оның баламалары	1
Сатуға арналған активтер	2.057
Міндеттемелер	
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	2
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	10
Сатуға арналған активтермен байланысты міндеттемелер	12
Таза активтер	2.045

Еншілес ұйымның шығуынан болған ақша қаражатының таза ағыны:

Миллион теңгемен

Ақшалай сыйақы	2.953
Бұрын алынған аванс	1.286
Минусы: есептен шығарылған ақша қаражаты мен оның баламалары	(1)
Ақша қаражатының таза ағыны	4.238

«Шоқпар-Гагаринское» ЖШС-ның есептен шығарылуынан болған пайда 2.140 миллион теңгені құрады.

«KT Cloud Lab» ЖШС

2019 жылғы 17 маусымда Топ «KT Cloud Lab» ЖШС-ны сату туралы келісім жасады. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «KT Cloud Lab» ЖШС-ның активтері мен міндеттемелері сатуға арналған активтер және сатуға арналған деп жіктелген активтермен тікелей байланысты міндеттемелер ретінде жіктелді және 1.872 миллион теңге мен 895 миллион теңгеге тең болды.

Шарт талаптары бойынша төлемдер 3 траншпен жасалуы тиіс (сатып алу құнының 30%-ы мөлшеріндегі алғашқы транш шартқа қол қойылған күннен бастап 30 күннің ішінде, сатып алу құнының 35%-ы мөлшеріндегі екінші транш шартқа қол қойылғаннан кейін 12 айдың ішінде және сатып алу құнының 35%-ы мөлшеріндегі үшінші транш шартқа қол қойылғаннан кейін 24 айдың ішінде).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ САТУҒА НЕМЕСЕ АКЦИОНЕРГЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР (жалғасы)****2021 жылы есептен шығарулар (жалғасы)***«KT Cloud Lab» ЖШС (жалғасы)*

2021 жылғы 14 шілдеде сатып алушы сатып алу құнының 30%-ы мөлшерінде сатып алу сату шарты бойынша бірінші траншты жүзеге асырды. Сатып алушының «KT Cloud Lab» ЖШС компаниясындағы қалған үлесті мерзімінен бұрын сатып алу құқығын пайдаланып қалу ниеті Топқа бірінші транш алынған сәттен бастап «KT Cloud Lab» ЖШС-ның шығуын таңуға және байқау жеңімпазынан толық көлемде төлем бойынша берешекті таңуға мүмкіндік берді.

2021 жылғы 20 қазанда сатып алушы сатып алу құнының қалған бөлігін мерзімінен бұрын өтеді.

Шығу күніне «KT Cloud Lab» ЖШС-ның таза активтері былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Есептен шығару күніне таза активтер
Активтер	
Негізгі құралдар	526
Материалдық емес активтер	484
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	77
Қорлар	9
Сауда дебиторлық берешек	916
Басқа қысқа мерзімді қаржы активтері	164
Басқа да ағымдағы активтер	39
Ақша қаражаты мен оның баламалары	448
Сатуға арналған деп жіктелген активтер	2.663
Міндеттемелер	
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	11
Сауда кредиторлық берешек	146
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	645
Сатуға арналған ретінде жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер	802
Таза активтер	1.861

Төменде «KT Cloud Lab» ЖШС-ін сатудан болған әсерді түсіндіретін кесте келтірілген:

Миллион теңгемен

Алынған ақшалай сыйақы	1.435
Минусы: ақша қаражатының кетуі	(448)
Түскен таза ақша қаражаты	987

Шығу нәтижесінде Топ 426 миллион теңге сомада еншілес ұйымның шығуынан болған шығынды таныды.

Еншілес кәсіпорындарда қатысу үлесінің 100%-ын сату - KazPV жобасы

2021 жылғы 10 маусымда Топтың «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС-тегі барлық қатысу үлесін сатуға арналған шартқа қол қойылды. Сату 2021 жылғы 12 шілдеде 323 миллион теңге мөлшеріндегі толық төлем түскеннен кейін аяқталды. Бақылаудан айырылу күніне «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС-тің таза активтері 85 миллион теңге болды.

2021 жылғы 16 шілдеде Топтың «Astana Solar» ЖШС-тегі барлық қатысу үлесін сатуға арналған шартқа қол қойылды және 2021 жылғы 23 тамызда шарт бойынша толық төлем түскеннен кейін қабылдау-өткізу актісіне қол қойылды. Түскен төлем 380 миллион теңгені құрады. Бақылаудан айырылу күніне «Astana Solar» ЖШС-ның таза активтері 115 миллион теңге болды.

2021 жылғы 26 қазанда Топтың «MK Kazsilicon» ЖШС-дағы барлық қатысу үлесін сатуға арналған шартқа қол қойылды 19 қарашада шарт бойынша толық төлем түскеннен кейін қабылдау-өткізу актісіне қол қойылды. Түскен төлем 652 миллион теңгені құрады. Бақылаудан айырылу күніне «MK Kazsilicon» ЖШС-ның таза активтері 136 миллион теңге болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ САТУҒА НЕМЕСЕ АКЦИОНЕРГЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР (жалғасы)****2021 жылы есептен шығарулар (жалғасы)**

Еншілес кәсіпорындарда қатысу үлесінің 100%-ын сату - KazPV жобасы (жалғасы)

KazPV еншілес ұйымдарын сатудан түскен сыйақының жалпы сомасы сату күніне шыққан еншілес ұйымдардың 16 миллион теңге ақша қаражаты мен оның баламаларын шегере отырып 1.355 миллион теңгені құрады. KazPV еншілес кәсіпорындарының шығуынан болған таза кіріс 1.291 миллион теңгені құрады.

Сатуға немесе Акционерге бөлуге арналған деп жіктелген активтер

Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтер былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Сегмент	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Сатуға арналған деп жіктелген активтер		1.139.967	42.617
«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС	<i>Мұнай-газ-химия</i>	1.092.783	–
«Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС	<i>Тасымалдау</i>	45.825	–
<i>Басқалары</i>		1.359	42.617
Акционерге бөлуге арналған деп жіктелген активтер		104	104
		1.140.071	42.721

Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Сегмент	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Сатуға арналған ретінде жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер		(1.045.093)	–
«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС	<i>Мұнай-газ-химия</i>	(1.045.062)	–
«Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС	<i>Тасымалдау</i>	(31)	–
		(1.045.093)	–

«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС (бұдан әрі – КРІ)

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте 2022 жыл ішінде және 2022 жылғы 31 желтоқсанға Топ КРІ-ге қатысу үлесінің 99%-на иелік етті (КРІ Қордың екі еншілес ұйымы үшін бірлескен кәсіпорын болды, олардың әрқайсысы үлесінің 49,5%-на иелік етті). 2022 жылғы 7 қарашада Топ үшінші тараппен 180.000 мың АҚШ доллары сомасындағы (баламасы 83.601 миллион теңге) сыйақы үшін КРІ (Топтың еншілес ұйымы) қатысу үлесінің 40%-ын сату туралы шартқа қол қойды. Сату туралы шарт бойынша құн 2026 жылғы 30 қарашаға дейін төлемдер кестесі бойынша бөліп төлеуге жатады. Сату мәмілесі 2022 жылдың соңына дейін аяқталған жоқ, өйткені белгілі бір кейінге қалдыру талаптары орындалмады. Осыған байланысты Топ 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша КРІ-ды бақылауды сақтап қалды. Мәміле аяқталғаннан кейін Топ КРІ бақылауын жоғалтады және КРІ қызметіне қатысты шешімдер бақылауды бөлісетін тараптардың бірауыздан келісімін талап ететіндігіне байланысты бірлескен кәсіпорынға инвестицияны таниды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ САТУҒА НЕМЕСЕ АКЦИОНЕРГЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР (жалғасы)****Сатуға немесе Акционерге бөлуге арналған деп жіктелген активтер (жалғасы)***«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС (бұдан әрі – КПИ) (жалғасы)*

Бұл еншілес ұйым Топ қызметінің маңызды бағытын білдірмейтіндіктен, Топ тоқтатылған қызмет құрамында еншілес ұйым қызметінің қаржылық нәтижесін жіктемеді. Топ басшылығы мәміле есепті күннен кейін 12 ай ішінде аяқталады деп күтеді, сондықтан активтер мен тиісті міндеттемелер 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған активтерге жіктелді.

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан*
Активтер	
Негізгі құралдар	896.180
Материалдық емес активтер	38.265
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	57.448
Қорлар	12.590
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	475
Басқа қысқа мерзімді қаржы активтері	23
Басқа да ағымдағы активтер	7.182
Ақша қаражаты мен оның баламалары	80.620
Сатуға арналған деп жіктелген активтер	1.092.783
Міндеттемелер	
Қарыздар	941.587
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	68.161
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	26.350
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	8.964
Сатуға арналған ретінде жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер	1.045.062
Сатуға арналған деп жіктелген таза активтер	47.721

* *Активтер мен міндеттемелер топшілік элиминациядан кейін көрсетілген.*

2022 жыл ішінде топ «Тұлпар» вагон құрастыру зауыты» ЖШС еншілес ұйымын оның құрамынан жаңа заңды тұлғаны - «Тұлпар» вагон құрастыру зауыты» ЖШС және қызметкерлер штаты мүлкінің бір бөлігін бере отырып, «Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС бөлу жолымен қайта ұйымдастырды. 2022 жылғы 13 желтоқсанда Топ «Қазтеміртранс» АҚ еншілес ұйымы атынан үшінші тараппен «Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС жарғылық капиталындағы 100% қатысу үлесін сатып алу-сату шартын жасасты. Топ 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС-ның активтері мен міндеттемелерін сату шығыстарын шегере отырып баланстық және әділ құнның ең азы бойынша сатуға арналған есептен шығарылатын топ құрамында жіктеді. Бұл еншілес ұйым Топ қызметінің маңызды бағытын білдірмейтіндіктен, Топ тоқтатылған қызмет құрамында еншілес ұйым қызметінің қаржылық нәтижесін жіктемеді. «Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС-ға бақылау 2023 жылдың қаңтарында сатып алу-сату мәмілесі аяқталғаннан кейін жоғалды.

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан*
Активтер	
Негізгі құралдар	5.700
Басқа да ағымдағы активтер	40.049
Ақша қаражаты мен оның баламалары	76
Сатуға арналған деп жіктелген активтер	45.825
Міндеттемелер	
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	17
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	14
Сатуға арналған ретінде жіктелген активтермен байланысты міндеттемелер	31
Сатуға арналған деп жіктелген таза активтер	45.794

* *Активтер мен міндеттемелер топшілік элиминациядан кейін көрсетілген.*

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

6. ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУЛАР ЖӘНЕ САТУҒА НЕМЕСЕ АКЦИОНЕРГЕ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ДЕП ЖІКТЕЛГЕН АКТИВТЕР (жалғасы)

Сатуға немесе Акционерге бөлуге арналған деп жіктелген активтер (жалғасы)

Хим-плюс

2022 жылғы желтоқсанда Топ баланстық құны 12.901 миллион теңгені құрайтын «Samruk-Kazyna Ondeu» ЖШС еншілес ұйымы Хим-плюс ЖШС инфрақұрылымдық активтерін мемлекетке өтеусіз негізде беру туралы шешім қабылдады. Топ осы мүлікті сатуға арналған активтерге аударды және жиынтық кіріс туралы есепте 12.901 миллион теңге сомасында құнсыздандуды мойындады.

Сатуға арналған деп жіктелген негізгі құралдар

2022 жылғы 31 мамырда Топ 42.726 миллион теңге сомасында сыйақы үшін баланстық құны 40.378 миллион теңге болатын «Бейнеу-Шымкент Газ Құбыры» ЖШС «Арал» газ компрессорлық станциясын сатты. Осы активті сату нәтижесінде Топ 1.174 миллион теңге сомасында тыйым салынған пайданы жою шегеріле отырып, 1.174 миллион теңге сомасында сатуға арналған ретінде жіктелген активтерді шығарудан түскен таза кірісті таныды.

«КОРЭМ» АҚ

2021 жылғы 14 сәуірде Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 17 наурыздағы қаулысына сәйкес Топ «КОРЭМ» АҚ акцияларын «ҚР Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ-нің пайдасына өтеусіз берді. «КОРЭМ» АҚ таза активтерінің сомасы 312 миллион теңге болды. Бұл операция капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте активтердің Акционерге берілуі ретінде көрсетілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

<i>Миллион теңгемен</i>	Мұнай-газ активтері	Құбыржолдар және МӨЗ активтері	Ғимарат пен құрылыс-жайлар	Теміржол жолдары және инфрақұрылым	Машиналар, жабдық және көлік құралдары	Тау-кен активтері	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	4.455.419	1.986.120	1.176.291	1.161.613	3.315.856	154.747	198.742	1.255.097	13.703.885
Есептілік валютасын қайта есептеу	98.734	8.465	1.522	19	9.795	–	2.585	4.725	125.845
Есепті бағалаудағы өзгерістер	11.268	2.710	(2.040)	–	1.219	5.474	1	–	18.632
Түсімдер	55.688	5.238	10.921	55	125.910	38.510	5.391	1.144.165	1.385.878
Жалдау шарттары бойынша түсім	3.570	32.599	6.445	–	89.991	–	4.320	–	136.925
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер бойынша капиталдандырылған жөндеу жұмыстары	–	–	–	–	8.788	–	–	–	8.788
Жалдау шарттарын түрлендіру	–	(625)	3.949	–	1.001	–	(3.532)	–	793
Шығулар	(38.685)	(49.215)	(16.789)	(4.296)	(63.503)	(950)	(7.094)	(1.378)	(181.910)
Тозу бойынша шығыстар	(283.824)	(176.588)	(73.995)	(37.228)	(349.006)	(34.186)	(21.869)	–	(976.696)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	23.604	20.352	12.224	4.076	53.785	1	6.284	419	120.745
Түзету жасауды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто (29-ескертіле)	(3.940)	(8.279)	(15.278)	(618)	(28.203)	199	383	16.604	(39.132)
Ауыртпалық шарты бойынша резервті қалпына келтіру	–	–	–	–	–	–	–	1.125	1.125
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған активтерден/(ге) аударымдар, нетто	–	(24)	(11.608)	–	(33.561)	–	(451)	(35)	(45.679)
Барлау активтерінен/(не) / инвестициялық жылжымайтын мүлкінен/(ке) аударымдар, нетто	16.674	–	2.314	–	89	1.033	(22)	–	20.088
Қорлардан/(ға) аударымдар, нетто	46	1.511	146	(4.383)	1.487	7.690	1.463	2.120	10.080
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	163.579	146.890	55.329	90.669	369.461	2.271	8.266	(836.465)	–
Басқа да өзгерістер	(5.123)	–	(1)	–	(41)	–	(16)	(20.128)	(25.309)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	4.497.010	1.969.154	1.149.430	1.209.907	3.503.068	174.789	194.451	1.566.249	14.264.058
Бастапқы құн	6.536.027	3.781.994	1.817.250	1.516.829	6.319.236	385.966	387.546	1.661.461	22.406.309
Жинақталған тозу және құнсыздану	(2.039.017)	(1.812.840)	(667.820)	(306.922)	(2.816.168)	(211.177)	(193.095)	(95.212)	(8.142.251)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	4.497.010	1.969.154	1.149.430	1.209.907	3.503.068	174.789	194.451	1.566.249	14.264.058

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Миллион теңгемен</i>	Мұнай-газ активтері	Құбыржолдар және МӨЗ активтері	Ғимарат пен құрылыс-жайлар	Теміржол жолдары және инфрақұрылым	Машиналар, жабдық және келік құралдары	Тау-кен активтері	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
Оның ішінде жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтер									
2021 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	40.947	6.253	69.501	–	355.064	–	30.137	–	501.902
Есептілік валютасын қайта есептеу	868	148	730	–	7.691	–	734	–	10.171
Есепті бағалаудағы өзгерістер	–	–	85	–	–	–	–	–	85
Жалдау шарттары бойынша түсім	3.570	32.599	6.445	–	89.991	–	4.320	–	136.925
Капиталға айналдырылған жөндеу жұмыстары	–	–	–	–	8.788	–	–	–	8.788
Жалдау шарттарын түрлендіру	–	(625)	3.949	–	1.001	–	(3.532)	–	793
Шығулар	(11.296)	(9)	(2.992)	–	(7.665)	–	(507)	–	(22.469)
Тозу бойынша шығыстар	(6.494)	(32.200)	(16.590)	–	(69.070)	–	(5.007)	–	(129.361)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	–	9	995	–	6.944	–	380	–	8.328
Негізгі құралдардан/(ға) аударымдар, нетто	–	–	–	–	483	–	–	–	483
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	–	–	(18)	–	–	–	18	–	–
2021 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық құны	27.595	6.175	62.105	–	393.227	–	26.543	–	515.645
Жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құны	39.203	39.146	110.231	–	680.191	–	36.413	–	905.184
Жинақталған тозу және жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің құнсыздануы	(11.608)	(32.971)	(48.126)	–	(286.964)	–	(9.870)	–	(389.539)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	27.595	6.175	62.105	–	393.227	–	26.543	–	515.645

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Миллион теңгемен</i>	Мұнай-газ активтері	Құбыржолдар және МӨЗ активтері	Ғимарат пен құрылыс-жайлар	Теміржол жолдары және инфрақұрылым	Машиналар, жабдық және көлік құралдары	Тау-кен активтері	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	4.497.010	1.969.154	1.149.430	1.209.907	3.503.068	174.789	194.451	1.566.249	14.264.058
Есептілік валютасын қайта есептеу	277.367	23.332	8.885	83	27.281	–	6.690	9.227	352.865
Есепті бағалаудағы өзгерістер	(106.566)	(51.243)	(3.476)	–	(2.311)	1.643	(393)	–	(162.346)
Түсімдер	86.533	2.044	47.447	324	110.781	51.572	6.367	1.311.389	1.616.457
Жалдау шарттары бойынша түсім	1.907	111.361	7.343	–	112.259	–	5.411	–	238.281
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер бойынша капиталдандырылған жөндеу жұмыстары	–	–	–	–	2.688	–	–	–	2.688
Жалдау шарттарын түрлендіру шығулар	6.134	88	446	–	102	–	4.343	–	11.113
Шығулар	(54.583)	(37.281)	(18.671)	(178)	(46.414)	(4.444)	(6.071)	(5.169)	(172.811)
Еншілес компанияға бақылаудан айырылу (6-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	(291)	–	(291)
Тозу бойынша шығыстар	(269.733)	(162.932)	(67.009)	(39.499)	(374.673)	(42.045)	(21.943)	–	(977.834)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	48.339	36.650	14.662	166	43.779	–	5.400	725	149.721
Түзету жасауды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто (29-ескертпе)	909	(2.366)	(19.499)	(92)	(6.590)	(4.528)	3.363	(12.914)	(41.717)
Ауыртпалық шарты бойынша резервті пайдалану	–	–	–	–	–	–	–	(1.125)	(1.125)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған активтерден/(ге) аударымдар, нетто	–	–	(15.499)	–	(5.922)	–	(1.113)	(891.697)	(914.231)
Барлау активтерінен/(не) / инвестициялық жылжымайтын мүлктен/(ке) аударымдар, нетто	3.253	–	(150)	–	–	–	–	–	3.103
Қорлардан/(ға) аударымдар, нетто	37	(55)	(12)	(3.601)	(124)	17.204	388	4.046	17.883
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	176.669	96.853	56.832	128.393	351.228	2.789	8.559	(821.323)	–
Басқа да өзгерістер	(669)	–	–	–	9	–	–	790	130
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	4.666.607	1.985.605	1.160.729	1.295.503	3.715.161	196.980	205.161	1.160.198	14.385.944
Бастапқы құн	7.013.924	4.006.573	1.908.673	1.633.474	6.880.884	450.202	413.550	1.263.122	23.570.402
Жинақталған тозу және құнсыздану	(2.347.317)	(2.020.968)	(747.944)	(337.971)	(3.165.723)	(253.222)	(208.389)	(102.924)	(9.184.458)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	4.666.607	1.985.605	1.160.729	1.295.503	3.715.161	196.980	205.161	1.160.198	14.385.944

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Миллион теңгемен</i>	Мұнай-газ активтері	Құбыржол-дар және МӨЗ активтері	Ғимарат пен құрылыс-жайлар	Теміржол жолдары және инфра-құрылым	Машиналар, жабдық және көлік құралдары	Тау-кен активтері	Басқасы	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
Оның ішінде жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтер									
2022 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	27.595	6.175	62.105	–	393.227	–	26.543	–	515.645
Есептілік валютасын қайта есептеу	1.963	410	1.748	–	20.836	–	1.133	–	26.090
Жалдау шарттары бойынша түсім	1.907	111.361	7.343	–	112.259	–	5.411	–	238.281
Капиталға айналдырылған жөндеу жұмыстары	–	–	–	–	2.688	–	–	–	2.688
Жалдау шарттарын түрлендіру	6.134	88	446	–	102	–	4.343	–	11.113
Шығулар	(7.994)	(31.884)	(12.084)	–	(5.030)	–	(399)	–	(57.391)
Еншілес компанияға бақылаудан айырылу (6-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	(255)	–	(255)
Тозу бойынша шығыстар	(5.825)	(22.637)	(11.581)	–	(84.743)	–	(5.197)	–	(129.983)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	3.863	31.884	8.643	–	4.949	–	356	–	49.695
Түзету жасауды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто	–	–	–	–	–	–	(834)	–	(834)
Негізгі құралдардан/(ға) аударымдар, нетто	–	–	2.346	–	–	–	(9)	–	2.337
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	–	–	(945)	–	945	–	–	–	–
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	27.643	95.397	58.021	–	445.233	–	31.092	–	657.386
Жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құны	41.945	119.188	100.695	–	836.993	–	46.546	–	1.145.367
Жинақталған тозу және жалдау шарттары бойынша пайдалану құқығы нысанындағы активтердің құнсыздануы	(14.302)	(23.791)	(42.674)	–	(391.760)	–	(15.454)	–	(487.981)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	27.643	95.397	58.021	–	445.233	–	31.092	–	657.386

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 822.711 миллион теңге сомасындағы таза баланстық құны бар негізгі құралдар Топтың кейбір қарыздары бойынша қамтамасыз ету ретінде салынды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 898.485 миллион теңге).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың толығымен есептелген тозуы бар негізгі құралдарының бастапқы құны 1.360.113 миллион теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсан: 1.228.077 миллион теңге) құрады.

2022 жылы Топ 74.087 миллион теңге сомаға 6,89% мөлшерінде орташа өлшенген пайыздық мөлшерлемесі бойынша қарыздар бойынша шығындарды (2021 жылы: 48.624 миллион теңге сомаға 6,14% орташа өлшенген пайыздық мөлшерлемесі бойынша) капиталдандырды (19-ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

<i>Миллион теңгемен</i>	Лицензиялар	Жер қойнауын пайдалану құқықтары	Гудвилл	Маркетинг бойынша материалдық емес активтер	Бағдарламалық жасақтама	Басқасы	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	711.045	832.147	315.981	24.825	63.930	74.096	2.022.024
Есептілік валютасын қайта есептеу	13.110	5.219	284	642	126	685	20.066
Түсімдер	8.287	2.918	–	–	21.495	3.039	35.739
Шығулар	(3.227)	–	–	–	(2.449)	(1.932)	(7.608)
Амортизация бойынша шығыстар	(43.399)	(39.215)	–	–	(20.858)	(3.354)	(106.826)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	3.196	–	–	–	2.285	1.930	7.411
Құнсызданудан болған шығынның (құнсыздануы)/қалпына келтіру, нетто (29-ескертіле)	(566)	–	–	–	(3.602)	5	(4.163)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерден/(ге) аударымдар, нетто	–	–	–	–	26	–	26
Барлау активтеріне/(нен) аударымдар, нетто (9-ескертіле)	–	9.665	–	–	–	–	9.665
Басқа да ұзақ мерзімді активтерден аударымдар	2.158	–	–	–	231	–	2.389
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	1.045	–	–	–	5.014	(6.059)	–
Басқа да өзгерістер	508	5.123	–	–	8.267	11.411	25.309
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	692.157	815.857	316.265	25.467	74.465	79.821	2.004.032
Есептілік валютасын қайта есептеу	36.279	14.390	807	1.819	398	1.896	55.589
Түсімдер	9.404	1.077	–	–	6.141	16.853	33.475
Шығулар	(2.805)	–	–	–	(4.139)	(910)	(7.854)
Еншілес компанияға бақылаудан айырылу (6-ескертіле)	–	–	–	–	–	(64)	(64)
Амортизация бойынша шығыстар	(43.754)	(36.227)	–	–	(20.669)	(8.082)	(108.732)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	2.775	–	–	–	4.165	404	7.344
Құнсызданудан болған шығынның (құнсыздануы)/қалпына келтіру, нетто (29-ескертіле)	93	–	–	–	35	(139)	(11)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерден/(ге) аударымдар, нетто	(336)	–	–	–	(6.156)	(31.773)	(38.265)
Басқа да ұзақ мерзімді активтерге аударымдар	–	–	–	–	(22)	–	(22)
Басқа да аударымдар және қайта топтасулар	1.025	–	–	–	11.083	(12.108)	–
Басқа да өзгерістер	132	669	–	–	1.268	(2.199)	(130)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	694.970	795.766	317.072	27.286	66.569	43.699	1.945.362
Бастапқы құн	946.815	977.169	432.277	70.041	233.058	122.439	2.781.799
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(251.845)	(181.403)	(115.205)	(42.755)	(166.489)	(78.740)	(836.437)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	694.970	795.766	317.072	27.286	66.569	43.699	1.945.362
Бастапқы құн	894.480	957.749	431.470	65.371	222.313	158.331	2.729.714
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(202.323)	(141.892)	(115.205)	(39.904)	(147.848)	(78.510)	(725.682)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	692.157	815.857	316.265	25.467	74.465	79.821	2.004.032

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. БАРЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ БОЙЫНША АКТИВТЕР**

Барлау және бағалау бойынша активтердегі қозғалыс мынадай түрде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Материалдық	Материалдық емес	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	339.742	27.651	367.393
Есептілік валютасын қайта есептеу	4.822	–	4.822
Есепті бағалаудағы өзгерістер	15	–	15
Түсімдер	13.069	831	13.900
Шығулар	(5.842)	(5.397)	(11.239)
Түзету жасауды/есептен шығаруды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто (29-ескертпе)	(76.869)	(2.214)	(79.083)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	5.842	4.970	10.812
Негізгі құралдардан/(ға) аударымдар, нетто	(17.707)	–	(17.707)
Материалдық емес активтерден/(ге) аударымдар, нетто	–	(9.665)	(9.665)
Қорлардан/(ға) аударымдар, нетто	(299)	–	(299)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	262.773	16.176	278.949
Есептілік валютасын қайта есептеу	13.683	–	13.683
Есепті бағалаудағы өзгерістер	(195)	–	(195)
Түсімдер	22.606	510	23.116
Шығулар	(120)	(173)	(293)
Түзету жасауды/есептен шығаруды шегергендегі құнсыздануға арналған резерв, нетто (29-ескертпе)	(16.312)	(1.694)	(18.006)
Тозу және шығулар бойынша құнсыздану	120	173	293
Негізгі құралдардан/(ға) аударымдар, нетто	(3.253)	–	(3.253)
Қорлардан/(ға) аударымдар, нетто	6	–	6
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	279.308	14.992	294.300
Бастапқы құн	309.934	19.891	329.825
Жинақталған құнсыздану	(30.626)	(4.899)	(35.525)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	279.308	14.992	294.300
Бастапқы құн	284.201	19.381	303.582
Жинақталған құнсыздану	(21.428)	(3.205)	(24.633)
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	262.773	16.176	278.949

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына барлау және бағалау бойынша активтер келесі жобалармен көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қашаған	206.007	191.463
ҚАӨ ҰК жобалары	26.543	24.378
Жеңіс	18.310	4.692
«QazaqGas» ҰК» АҚ жобалары	16.475	19.567
Эмба мұнайгаз	14.084	16.357
Өріктау	4.889	13.726
Басқалары	7.992	8.766
	294.300	278.949

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар мынадай түрде берілген:

Миллион теңгемен	Негізгі қызметі	Қызметті жүзеге асыру орны	2022 жыл		2021 жыл	
			Баланстық құн	Иелік ету үлесі	Баланстық құн	Иелік ету үлесі
Бірлескен кәсіпорындар						
«Теңізшевройл» ЖШС	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	3.825.053	20,00%	3.105.942	20,00%
«Азиялық газқұбыры» ЖШС	Газ құбырын салу және пайдалану	Қазақстан	710.273	50,00%	504.807	50,00%
«Бейнеу-Шымкент газ құбыры» ЖШС	Газ құбырын салу және пайдалану	Қазақстан	238.236	50,00%	200.338	50,00%
Маңғыстау Инвестментс Б.В.	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	164.716	50,00%	207.410	50,00%
Forum Muidar B.V.	Көмір өндіру	Қазақстан	68.159	50,00%	53.747	50,00%
«КазРосГаз» ЖШС	Табиғи газды және қайта өңдеу өнімдерін қайта өңдеу және сату	Қазақстан	58.812	50,00%	54.317	50,00%
«Қазақстан-Қытай мұнай құбыры» ЖШС	Мұнайды тасымалдау	Қазақстан	37.138	50,00%	25.355	50,00%
«Қазгермұнай» БК» ЖШС	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	32.070	50,00%	32.289	50,00%
Ural Group Limited BVI	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	31.490	50,00%	41.453	50,00%
Басқалары			202.832		149.934	
Бірлескен кәсіпорындардың жиыны			5.368.779		4.375.592	
Қауымдасқан компаниялар						
«Каспий құбыр консорциумы» АҚ	Сұйық көмірсутектерді тасымалдау	Қазақстан/Ресей	521.882	20,75%	473.880	20,75%
«Қазмырыш» ЖШС	Металл кендерін өндіру және қайта өңдеу, тазартылған металдар өндірісі	Қазақстан	491.846	29,82%	548.879	29,82%
«КАТКО» БК» ЖШС	Уран өнімдерін өндіру, қайта өңдеу және экспорттау	Қазақстан	113.920	49,00%	85.123	49,00%
«ПетроКазахстан Инк.» («ПКИ»)	Көмірсутектерді барлау, өндіру және қайта өңдеу	Қазақстан	94.635	33,00%	84.905	33,00%
Басқалары			143.519		112.855	
Қауымдасқан компаниялардың жиыны			1.365.802		1.305.642	
			6.734.581		5.681.234	

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төменде үлестік есепке алу әдісі бойынша түзетулерді ескере отырып, ҚЕХС-қа сәйкес шығарылған 2022 жылғы осы кәсіпорындардың қаржылық есептілігіне негізделген маңызды бірлескен кәсіпорындар туралы қорытынды қаржылық ақпарат берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	«Теңіз-шевройл» ЖШС	«Азиялық газқұбыры» ЖШС	«Бейнеу – Шымкент газ құбыры» ЖШС	Маңғыстау Инвестментс Б.В.	Forum Muider B.V.	«КазРосГаз» ЖШС	«Қазақстан-Қытай мұнай құбыры» ЖШС	«Қазгермұнай» БК» ЖШС	Ural Group Limited BVI
Бірлескен кәсіпорындар									
Ұзақ мерзімді активтер	25.713.747	1.165.474	623.036	464.868	175.947	40.100	137.004	71.787	275.714
Ағымдағы активтер, қоса	3.046.293	707.366	183.695	111.126	75.715	99.637	42.103	53.303	1.851
Ақша қаражаты мен оның баламалары	1.905.924	466.658	60.340	28.622	7.687	59.000	17.871	46.729	1.704
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса	7.808.607	241.387	273.406	144.698	74.123	269	58.417	21.559	171.042
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	4.163.850	59.026	261.063	–	72.071	–	32.197	–	133.544
Ағымдағы міндеттемелер, қоса	1.826.167	210.907	93.130	99.344	41.221	21.844	46.415	39.392	3.543
Ағымдағы қаржылық міндеттемелер	–	185.590	46.858	–	8.772	–	33.900	–	–
Капитал	19.125.266	1.420.546	440.195	331.952	136.318	117.624	74.275	64.139	102.980
Қатысу үлесі	20,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%
Шоғырландыру түзетулері	–	–	18.139	(1.260)	–	–	–	–	(20.000)
2022 жылғы 31 желтоқсанға инвестициялардың баланстық құны	3.825.053	710.273	238.236	164.716	68.159	58.812	37.138	32.070	31.490
Түсім	10.949.194	912.711	188.975	910.069	113.612	192.427	86.319	150.039	223
Тозу және амортизация	(1.129.895)	(77.695)	(26.893)	(26.647)	(9.018)	(323)	(10.269)	(22.550)	(26)
Қаржылық кіріс	36.076	5.108	2.901	594	7.417	2.765	357	791	–
Қаржылық шығындар	(99.857)	(24.809)	(16.207)	(9.404)	(1.052)	–	(4.593)	(994)	(8.387)
Пайда салығы бойынша шығыстар	(1.591.414)	(140.490)	–	(38.267)	(8.180)	(4.040)	(8.703)	(39.783)	(3.005)
Бір жылғы пайда /(шығын)	3.713.299	553.306	101.674	96.971	29.231	1.107	33.566	41.061	(22.939)
Басқа да жиынтық кіріс/(шығын)	1.114.004	(477)	–	1.784	(408)	7.884	–	4.115	2.746
Жалпы жиынтық кіріс/ (шығын)	4.827.303	552.829	101.674	98.755	28.823	8.991	33.566	45.176	(20.193)
Алынған дивидендтер	244.579	70.949	11.765	92.071	–	–	5.000	22.826	–

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төменде үлестік есепке алу әдісі бойынша түзетулерді ескере отырып, ҚЕХС-қа сәйкес шығарылған 2021 жылғы осы кәсіпорындардың қаржылық есептілігіне негізделген маңызды бірлескен кәсіпорындар туралы қорытынды қаржылық ақпарат берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	«Теңіз-шевройл» ЖШС	«Азиялық газқұбыры» ЖШС	«Бейнеу – Шымкент газ құбыры» ЖШС	Маңғыстау Инвестментс Б.В.	Forum Muider B.V.	«КазРосГаз» ЖШС	«Қазақстан-Қытай мұнай құбыры» ЖШС	«Қазгермұнай» БК» ЖШС	Ural Group Limited BVI
Бірлескен кәсіпорындар									
Ұзақ мерзімді активтер	21.900.722	1.266.161	588.673	480.741	165.165	45.961	149.828	65.184	254.152
Ағымдағы активтер, қоса	1.454.491	551.179	159.038	160.802	28.498	80.907	80.675	54.869	911
Ақша қаражаты мен оның баламалары	331.602	394.184	26.064	101.431	6.907	31.428	58.398	49.531	830
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса	6.307.907	608.534	304.146	138.617	53.600	225	122.857	18.405	129.822
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	3.886.200	404.571	282.759	–	48.235	–	94.393	–	95.775
Ағымдағы міндеттемелер, қоса	1.517.597	199.192	81.515	86.154	32.569	18.009	56.937	37.070	2.335
Ағымдағы қаржылық міндеттемелер	60.529	173.173	64.738	–	1.803	–	44.617	–	–
Капитал	15.529.709	1.009.614	362.050	416.772	107.494	108.634	50.709	64.578	122.906
Қатысу үлесі	20,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%	50,00%
Шоғырландыру түзетулері	–	–	19.313	(976)	–	–	–	–	(20.000)
2021 жылғы 31 желтоқсанға инвестициялардың баланстық құны	3.105.942	504.807	200.338	207.410	53.747	54.317	25.355	32.289	41.453
Түсім	6.793.158	857.998	200.362	763.148	103.081	196.978	74.019	118.071	–
Тозу және амортизация	(894.739)	(81.135)	(23.996)	(66.434)	(8.218)	(221)	(10.119)	(59.318)	(61)
Қаржылық кіріс	2.341	1.082	1.894	181	3.805	2.908	226	743	–
Қаржылық шығындар	(62.409)	(35.232)	(14.916)	(9.296)	(798)	–	(4.750)	(1.752)	(3.918)
Пайда салығы бойынша шығыстар	(946.429)	(128.361)	–	(55.667)	(6.838)	(12.467)	(6.889)	(27.785)	(171)
Бір жылғы пайда /(шығын)	2.208.327	507.108	131.067	160.308	22.822	41.903	26.927	12.216	(22.120)
Басқа да жиынтық кіріс/(шығын)	393.933	765	–	18	(57)	4.394	(1)	1.596	3.995
Жалпы жиынтық кіріс/ (шығын)	2.602.260	507.873	131.067	160.326	22.765	46.297	26.926	13.812	(18.125)
Алынған дивидендтер	208.397	40.216	20.700	15.338	72	45.532	1.800	7.441	–

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төменде үлестік есепке алу әдісі бойынша түзетулерді ескере отырып, ҚЕХС-ке сәйкес шығарылған 2022 және 2021 жылдардағы осы кәсіпорындардың қаржылық есептілігіне негізделген маңызды қауымдасқан компаниялар туралы қорытынды қаржылық ақпарат берілген:

	2022 жыл				2021 жыл			
	«Каспий мұнай құбыры консорциумы» АҚ	«Қазмырыш» ЖШС	«КАТКО БК» ЖШС	Петро Казахстан Инк. («ПКИ»)	«Каспий мұнай құбыры консорциумы» АҚ	«Қазмырыш» ЖШС	«КАТКО БК» ЖШС	Петро Казахстан Инк. («ПКИ»)
<i>Миллион теңгемен</i>								
Қауымдасқан компаниялар								
Ұзақ мерзімді активтер	2.240.723	1.383.099	132.022	224.559	2.050.452	1.487.330	85.480	255.912
Ағымдағы активтер	292.198	797.108	132.298	116.827	229.939	848.662	125.413	88.537
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	35.730	218.044	20.139	18.489	32.699	302.288	9.873	20.905
Ағымдағы міндеттемелер	196.152	312.897	8.822	15.586	163.712	193.195	10.192	45.717
Капитал	2.301.039	1.649.266	235.359	307.311	2.083.980	1.840.509	190.828	277.827
Қатысу үлесі	20,75%	29,82%	49,00%	33,00%	20,75%	29,82%	49,00%	33,00%
Гудвилл	44.416	–	68	–	41.454	–	68	–
Қауымдасқан компаниялармен операциялардан танылмаған кіріс	–	–	(10.592)	–	–	–	(8.451)	–
Пайданы қосымша бөлу	–	–	9.118	–	–	–	–	–
Инвестицияның құнсыздануы	–	–	–	(6.778)	–	–	–	(6.778)
Инвестицияның баланстық құны	521.882	491.846	113.920	94.635	473.880	548.879	85.123	84.905
Түсім	976.076	1.632.251	146.304	140.901	925.320	1.484.652	116.791	113.185
Бір жылғы пайда /(шығын)	567.533	(21.889)	82.891	19.702	438.091	224.656	61.016	24.369
Басқа да жиынтық кіріс	185.893	–	–	9.782	60.033	–	–	3.149
Жалпы жиынтық кіріс/ (шығын)	753.426	(21.889)	82.891	29.484	498.124	224.656	61.016	27.518
Басқасы	–	–	(2.141)	–	–	–	(620)	–
Алынған дивидендтер	108.975	88.819	18.796	2.890	107.614	63.274	–	2.763

Жоғарыда аталған бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялар Топтың бизнесі үшін стратегиялы болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төменде дербес елеулі емес бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржы ақпараты көрсетілген (Топтың қатысу үлесіне тепе-тең):

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
31 желтоқсанға инвестициялардың баланстық құны	202.832	149.935
Бір жылғы таза пайда	68.387	61.121
Басқа да жиынтық шығын	(1.263)	(295)
Жалпы жиынтық кіріс	67.124	60.826

Төменде дербес елеулі емес қауымдасқан компаниялар туралы жалпылама қаржы ақпараты көрсетілген (Топтың қатысу үлесіне тепе-тең):

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
31 желтоқсанға инвестициялардың баланстық құны	143.519	112.855
Бір жылғы таза пайда	56.099	49.535
Басқа да жиынтық кіріс	5.075	569
Жалпы жиынтық кіріс	61.174	50.104

2022 жылы жеке елеусіз бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтер 67.848 миллион теңгені (2021 жылы: 34.300 миллион теңге) құрады.

2022 пен 2021 жылдардағы бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың инвестицияларындағы өзгерістер мынадай түрде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтардағы сальдо	5.681.234	4.985.676
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто (32-ескертпе)	1.449.260	1.142.082
Алынған дивидендтер	(734.518)	(547.447)
Алынуға жататын дивидендтердегі өзгеріс	4.838	(3.339)
Иелік ету үлесін өзгертпестен капиталға қосымша салымдар	15.418	1.926
Сатып алу	11.445	1.618
Жұмсалмаған пайданы түзету*	(3.301)	(6.294)
Шығулар	–	(89)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерге аудару	(1.460)	–
Есептілік валютасын қайта есептеу	309.586	101.309
Есептілік валютасын қайта есептеуден басқа, басқа да жиынтық кіріс	5.170	2.213
Берілген қарыздар бойынша дисконт	(2.431)	8.495
Құнсыздану, нетто (29-ескертпе)	(660)	(5.921)
Берілген қаржылық кепілдіктер әсері	–	672
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың капиталындағы басқа да өзгерістер	–	333
31 желтоқсандағы сальдо	6.734.581	5.681.234

* Жұмсалмаған пайданы түзету бірлескен кәсіпорындардың тауарларын Топқа өткізу кезінде туындайтын жұмсалмаған пайданы және Топ бірлескен кәсіпорындарға берген қарыздар бойынша капиталдандырылған сыйақыларды білдіреді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың мойындалмаған жинақталған шығындардағы Топтың үлесі 25 миллион теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсан: 3.661 миллион теңге) құрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**11. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАЛДАУҒА ТАЗА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген қарыздар мен қаржылық жалдауға таза инвестициялар мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме	2021 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме
		3.5%+12M LIBOR+forex adjustment		3.5%+12M LIBOR+forex adjustment
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша ескерілетін берілген қарыздар	117.511		123.161	
Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін берілген қарыздар	64.371	24,07%	238.186	15,99%
қаржылық жалдауға таза инвестициялар	54.017	12,14%	62.003	10,21%
Қарыздар мен қаржылық жалдау бойынша берешектің жалпы сомасы	235.899		423.350	
Минусы: күтілетін кредиттік шығын резерві	(17.284)		(19.234)	
Берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар, нетто	218.615		404.116	
Минусы: ағымдағы бөлік	(66.889)		(46.703)	
Ұзақ мерзімді бөлік	151.726		357.413	

31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі қарыздар бойынша құнсыздануға арналған резервтегі қозғалыс мынадай түрде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға резерв	19.234	15.624
Есептелгені, нетто	(1.373)	1.046
Еншілес ұйымға бақылаудан айырылу	–	2.564
Есепті бағалаудағы өзгеріс	(577)	–
31 желтоқсанға резерв	17.284	19.234

31 желтоқсанға қаржылық жалдау бойынша таза инвестициялардың құрамдауыштары мынадай түрде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Бір жыл ішінде	15.215	13.781
Бір жылдан артық, бірақ бес жылдан аспайтын	31.436	36.952
Бес жылдан жоғары	30.787	45.055
Жалдау төлемдері	77.438	95.788
Минусы: еңбек сіңбеген қаржы кірісі	(23.421)	(33.785)
Қаржылық жалдауға таза инвестициялар	54.017	62.003

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
АҚШ долларында білдірілген, берілген қарыздар	123.443	308.483
Берілген қарыздар және теңгемен көрсетілген қаржылық жалдауға таза инвестициялар	95.172	94.525
Шетел валюталарында білдірілген, берілген қарыздар	–	1.108
	218.615	404.116

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. КРЕДИТТІК МЕКЕМЕЛЕРДЕГІ ҚАРАЖАТ**

31 желтоқсанға кредиттік мекемелердегі қаражат мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Банктік депозиттер	1.638.585	694.517
Кредиттік мекемелерге қарыздар	67.614	83.585
Минусы: күтілетін кредиттік шығын резерві	(2.326)	(1.440)
Кредиттік мекемелердегі қаражат, нетто	1.703.873	776.662
Минусы: ағымдағы бөлік	(1.433.305)	(671.859)
Ұзақ мерзімді бөлік	270.568	104.803

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
A+(A1)-ден A-(A3)-ке дейін рейтингтер	966.071	340.907
BBB+(Baa1)-дан BBB(Baa2)-ға дейін рейтингтер	213.729	103.874
BBB-(Baa3)-тен BB-(Ba3)-ке дейін рейтингтер	482.486	271.091
B+(B1)-ден B-(B3)-ке дейін рейтингтер	41.587	60.790
	1.703.873	776.662

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме	2021 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме
АҚШ долларымен берілген кредиттік мекемелердегі қаражат	1.197.610	2,61%	646.484	0,35%
Теңгемен берілген кредиттік мекемелердегі қаражат	506.263	6,63%	130.177	5,66%
Өзге де валюталарда берілген кредиттік мекемелердегі қаражат	–		1	4%
	1.703.873		776.662	

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**13. БАСҚА ДА ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ**

31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да қаржы активтері мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері, қоса:	28.322	21.935
Корпоративтік облигациялар	17.931	694
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық міндеттемелері	7.428	8.615
Қазақстандық қаржы мекемелерінің облигациялары	2.051	11.662
Шет мемлекеттердің қазынашылық вексельдері	839	904
Үлестік бағалы қағаздар	73	60
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері, қоса:	915.083	1.016.884
Қазақстандық қаржы мекемелерінің облигациялары	355.054	343.307
Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің ноттары	176.715	96.393
Корпоративтік облигациялар	115.125	114.685
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық міндеттемелері	12.966	–
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің еурооблигациялары	1.988	1.869
Басқа да қаржы активтері, қоса:		
<i>Пайдаланылуы шектеулі ақша қаражаты</i>	225.060	183.044
<i>Басқа да дебиторлық берешек</i>	146.395	122.136
<i>Жұмыскерлердің берешегі</i>	9.948	10.447
<i>Алынатын дивидендтер</i>	630	6.685
<i>Қарыздарды өтеу үшін ақша қаражатын резервтеу (19-ескертпе)</i>	152	259.459
<i>Басқасы</i>	12.364	11.507
Минусы: күтілетін кредиттік шығын резерві	(141.314)	(132.648)
Мыналарды қоса алғанда, пайда мен шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	143.906	135.908
Үлестік бағалы қағаздар	124.960	106.197
Бірлескен кәсіпорынның қатысушысынан алуға жататын кепілдік берілген төлемдер	13.178	11.750
Корпоративтік облигациялар	3.192	2.993
Опциондар	1.868	3.188
Форвардтар мен фьючерстер	681	10.965
Валюталық своптар	27	–
Қазақстандық қаржы мекемелерінің облигациялары	–	815
Қаржылық активтердің жиыны	1.087.311	1.174.727
Минусы: ағымдағы бөлік	(347.700)	(506.895)
Ұзақ мерзімді бөлік	739.611	667.832

Пайдаланылуы шектеулі ақша қаражаты

Пайдалануға шектелген қысқа мерзімді ақша қаражаты 2022 жылғы 31 желтоқсандағы бағамдық айырмалардан түскен кірісті ескере отырып, 2022 жылғы 31 наурызда ресейлік банк кейіннен АҚШ Қаржы министрлігінің шетелдік активтерді бақылау басқармасының (OFAC) санкциясына түскен заңды тұлғалардың тізіміне енгізілген уранды байыту қызметтерін көрсетушінің пайдасына жіберілген 32,3 миллион АҚШ доллары немесе 14.812 миллион теңге мөлшеріндегі төлемдер сомасын қамтиды.

2023 жылғы 13 қаңтарда OFAC бұғатталған қаражатты қайтаруға лицензия берді. 2023 жылғы 30 қаңтарда корреспондент-банк 32,7 миллион АҚШ доллары (баламасы 14.884 миллион теңге) мөлшерінде ақшалай қаражатты, оның ішінде 0,4 миллион АҚШ долларын (баламасы 179 миллион теңге) есептелген пайызды қайтарды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**13. БАСҚА ДА ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ (жалғасы)**

2021 жылғы 22 қарашада топтың еншілес ұйымы «Қазатомөнеркәсіп» ұлттық атом компаниясы» АҚ (бұдан әрі - «ҚАӨ ҰАК») Genchi Global Limited компаниясымен Астана халықаралық қаржы орталығында құрылған «ANU Energy OЕIC Ltd.» (бұдан әрі - «ANU Energy») қатысу туралы Үлгілік келісімге қол қойды және 2022 жылғы наурызда 24,25 миллион АҚШ доллары мөлшерінде ANU Energy-ге инвестициялауды жүзеге асырды. ANU Energy мақсаты физикалық уранды ұзақ мерзімді инвестиция ретінде сақтау болып табылады. Топтың ANU Energy Директорлар кеңесінде өз өкілі жоқ және ANU Energy компаниясының негізгі стратегиялық мәселелері бойынша шешім қабылдауға қатыспайды. Тиісінше, Топ ANU Energy басқарушылық операциялық қызметіне айтарлықтай әсер етпейді, осыған байланысты Топ осы инвестицияны пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша таниды.

31 желтоқсанға туынды қаржы құралдарын қоспағанда, валюталар бөлінісіндегі басқа да қаржы активтері мынадай түрде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Теңгемен берілген қаржы активтері	765.060	742.117
АҚШ долларында білдірілген қаржы активтері	286.794	387.042
Еуроға білдірілген қаржы активтері	15.772	24.804
Рубльде білдірілген қаржы активтері	301	12
Басқа валютада білдірілген қаржы активтері	16.808	6.599
	1.084.735	1.160.574

14. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзақ мерзімді активтер мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Ұзақ мерзімді активтер үшін төленген аванстар	259.196	361.269
Өтелуге жататын ұзақ мерзімді ҚҚС	225.712	180.022
Келешек кезеңдердің шығыстары	16.882	19.300
Ұзақ мерзімді қорлар	12.676	54.655
Басқасы	20.726	21.598
Минусы: құнсыздану резерві	(61.467)	(58.654)
	473.725	578.190

15. ҚОРЛАР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Уран өнімі (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны бойынша)	308.114	221.613
Өндірістік материалдар мен қорлар (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны)	77.570	65.354
Шикі мұнай (өзіндік құны бойынша)	69.332	62.326
Аяқталмаған өндіріс (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны бойынша)	68.803	57.477
Сатуға арналған мұнайды қайта өңдеу өнімі (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны бойынша)	60.670	89.725
Мұнай-газ саласының материалдары мен қорлары (өзіндік құны бойынша)	44.767	34.437
Қайта сатуға арналған тауарлар (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны бойынша)	41.139	34.193
Газды қайта өңдеу өнімдері (өзіндік құны бойынша)	33.518	34.538
Отын (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны бойынша)	22.922	24.089
Теміржол саласының материалдары мен қорлары (өзіндік құны бойынша)	21.738	17.300
Уран саласының материалдары мен қорлары (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны)	16.150	3.828
Авиациялық қосалқы бөлшектер (өзіндік құны бойынша)	15.647	14.744
Электр энергиясын беру бойынша жабдыққа арналған қосалқы бөлшектер (өзіндік құны бойынша)	5.855	5.499
Телекоммуникациялық жабдыққа арналған қосалқы бөлшектер (өзіндік құны бойынша)	2.248	2.069
Басқа да материалдар мен қорлар (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны)	77.011	61.705
	865.484	728.897

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ҚОРЛАР (жалғасы)**

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша уран өнімі мен қайта сатуға арналған тауарларға 8.597 миллион теңге жалпы сомаға тауарлық қарыздар бойынша алынған қорлар жатады, бұл операцияның жасалу күніне әділ құнына сәйкес келеді. Қорларды қайтару міндеттемелері басқа міндеттемелерде ұқсас сомаға танылды (23, 24-ескертпелер). Бұл міндеттемелер кейіннен мұндай тауарларға нарықтық бағалардың өзгеруіне сәйкес қайта бағаланып отырады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілдегі тауар-материалдық қорлардың баланстық құны 126.345 млн теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 121.772 млн теңге).

16. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда дебиторлық берешек мынаны қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Сауда дебиторлық берешек	1.143.332	1.074.650
Минусы: күтілетін кредиттік шығын резерві	(61.930)	(49.758)
	1.081.402	1.024.892

31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы активтер мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Төленген аванстар және болашақ кезеңдердің шығыстары	141.348	114.163
Салықтар бойынша өзге де алдын ала төлем	97.018	86.740
Басқа да қаржылық емес ағымдағы активтер	19.986	21.930
Минусы: құнсыздану резерві	(8.330)	(12.847)
	250.022	209.986

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 176.000 миллион теңге мөлшеріндегі дебиторлық берешегі Топтың кейбір қарыздары бойынша қамтамасыз ету ретінде салынды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 131.120 миллион теңге).

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін сауда дебиторлық берешектің құнсыздану резервіндегі қозғалыс былайша берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға резерв	49.758	47.221
Есептелгені	14.271	5.873
Есептілік валютасын қайта есептеу, нетто	1.006	(594)
Бағалаудағы өзгеріс	–	(4)
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерге аудару	–	(1.157)
Резерв есебінен есептен шығару	(3.105)	(1.581)
31 желтоқсанға резерв	61.930	49.758

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін басқа да ағымдағы активтердің құнсыздану резервіндегі қозғалыс былайша берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға резерв	12.847	14.402
Есептелгені, нетто	(2.065)	1.379
Есептілік валютасын қайта есептеу, нетто	44	3
Бағалаудағы өзгеріс	268	(29)
Резерв есебінен есептен шығару	(2.764)	(2.908)
31 желтоқсанға резерв	8.330	12.847

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ**

31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен оның баламалары мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Банктік салымдар - АҚШ доллары	690.834	999.449
Банктік салымдар - теңге	602.992	661.752
Банктік салымдар - басқа валюталар	17.550	32.941
Банктердегі ағымдағы шоттар - АҚШ доллары	1.004.182	690.971
Банктердегі ағымдағы шоттар - теңгемен	363.014	221.834
Банктердегі ағымдағы шоттар - басқа валюталар	34.729	34.709
Кемінде үш ай өтеудің бастапқы мерзімі бар сатып алу және кері сату («кері репо») шарттары	164.541	141.035
Талап етуге дейінгі брокерлік шоттардағы қалдықтар	35.494	19.193
Жолдағы ақша қаражаты	18.258	2.290
Кассадағы ақша қаражаты	9.186	7.403
Минусы: күтілетін кредиттік шығын резерві	(577)	(847)
	2.940.203	2.810.730

Топ әртараптандыру шеңберінде бос өтімділіктің бір бөлігін мемлекеттік бағалы қағаздар кепіліне автоматты репо сияқты ақша нарығының құралдарына орналастыруын жалғастырды.

Қысқа мерзімді банк салымдары әртүрлі мерзімдерге – 1 (бір) күннен 3 (үш) айға дейін, Топтың қолма-қол ақша қаражаты қажеттіліктеріне байланысты жедел түрде енгізіледі. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі мерзімді салымдар бойынша орташа алынған пайыздық мөлшерлеме теңгемен 14,17%, АҚШ долларында 1,63%, басқа валютада 5,12% болды; ағымдағы банк шоттары бойынша теңгемен 1,33%, АҚШ долларында 1,17%, басқа валютада 0,77% (2021 жылғы 31 желтоқсанға: банктердегі мерзімді салымдар бойынша теңгемен 8,34%, АҚШ долларында 0,26%, басқа валютада 5,07% болды; ағымдағы банк шоттары бойынша теңгемен 0,7%, АҚШ долларында 0,26%, басқа валютада 0,46%).

18. КАПИТАЛ**18.1 Акциялар шығару**

2021 және 2022 жылдар ішінде Қор ақы төлеу мынадай түрде жүзеге асырылған жай акциялардың эмиссиясын жүргізді:

Акцияларға ақы төлеу	Шығаруға рұқсат етілген және шығарылған акциялардың саны	Бір акцияның номиналды құны, теңге	Жарғылық капитал, миллион теңгемен
2020 жылғы 31 желтоқсанға	3.481.960.408		5.258.657
Ақша қаражатымен жарналар	1.000	9.923.089	9.923
2021 жылғы 31 желтоқсанға	3.481.961.408		5.268.580
Мүлік жарналары	1	239.265.541	239
2022 жылғы 31 желтоқсанға	3.481.961.409		5.268.819

2022 жылғы 31 желтоқсанға Қордың 3.481.961.409 акциясы толығымен төленді (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 3.481.961.408 акция).

Мүлік жарналары

2022 жылғы 28 маусымда Акционер жарғылық капиталға нарықтық құны 239 миллион теңге болатын жылжымалы мүлік күйінде мүліктік салым нысанында жарна жасады. Бұл мүлік ҚТЖ ҰК еншілес ұйымының жарғылық капиталына берілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. КАПИТАЛ (жалғасы)****18.1 Акциялар шығару (жалғасы)**

Ақша қаражатымен жарналар

2021 жылғы тамызда Акционер 9.923 миллион теңге мөлшеріндегі ақша қаражатымен Қордың жарғылық капиталына жарна жасады. Бұл қаражат «Ұлттық индустриялық мұнай-химия технопаркі» АЭА аумағында инфрақұрылым объектілерін салу» жобасын қаржыландыруға арналған.

18.2 Дивидендтер

Негізгі компанияның Акционеріне келетін дивидендтер

2022 жылғы қыркүйек пен қарашада Қор Үкіметтің 2022 жылғы 22 қыркүйектегі қаулысына сәйкес 2021 жылдың қаржы нәтижелерінің негізінде 170.024 миллион теңге мөлшерінде Акционерге дивидендтерді жария етті және төлеуді жүзеге асырды.

2021 жылғы 30 қарашада Қор Үкіметтің 2021 жылғы 21 желтоқсандағы қаулысына сәйкес 2020 жылдың қаржы нәтижелерінің негізінде 88.337 миллион теңге мөлшерінде Акционерге дивидендтерді жария етті және төлеуді жүзеге асырды.

Бақыламайтын қатысу үлесінің ұстаушыларына келетін дивидендтер

2022 жылдың ішінде Топ «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» АҚ («ҚМГ ҰК»), «Қазақтелеком» АҚ («ҚТК»), ҚАӨ ҰАК және «Электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстан компаниясы» АҚ («KEGOC») бақыланбайтын қатысу үлесін ұстаушыларға 186.073 миллион теңге сомаға дивидендтерді жария етті. 184.145 миллион теңге мөлшеріндегі дивидендтер бақыламайтын қатысу үлестерін ұстаушыларға 2022 жылдың ішінде төленді.

2021 жылдың ішінде Топ ҚМГ ҰК, ҚТК, ҚАӨ ҰАК және KEGOC тобындағы бақыланбайтын қатысу үлесін ұстаушыларға 92.511 миллион теңге сомаға дивидендтерді жария етті. 92.076 миллион теңге мөлшеріндегі дивидендтер бақыламайтын қатысу үлестерін ұстаушыларға 2021 жылдың ішінде төленді.

18.3 Акционерге өзге де бөлу

Әлеуметтік жобаларды қаржыландыру

2022 жылдың ішінде Акционердің өкіміне сәйкес Қор 23.978 миллион теңге жалпы сомаға түрлі әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша міндеттемені капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Акционерге басқа да бөлу ретінде мойындады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 23.978 миллион теңге сомада әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша міндеттемелерді өтеді.

2021 жылдың ішінде Акционердің өкіміне сәйкес Қор 13.410 миллион теңге сомаға COVID-19-ға қарсы вакцинаның сатып алынуын қаржыландыру үшін қаражат бөліп берді және мұндай қаржыландыруды капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Акционерге басқа да бөлу ретінде таныды. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бөлінген қаражат толығымен төленді.

Сондай-ақ 2021 жылдың ішінде Акционердің өкіміне сәйкес Қор 25.983 миллион теңге жалпы сомаға түрлі әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша міндеттемені капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Акционерге басқа да бөлу ретінде мойындады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 29.878 миллион теңге сомада міндеттемелерді өтеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. КАПИТАЛ (жалғасы)****18.3 Акционерге өзге де бөлу (жалғасы)**

Әлеуметтік объектілердің құрылысын қаржыландыру

2022 жыл ішінде Акционердің өкіміне сәйкес Қор Астана қаласында 200 төсекке арналған ұлттық шұғыл медицинаны үйлестіру орталығының және Алматы қаласында 350 төсекке арналған инфекциялық аурулар ұлттық ғылыми орталығының құрылысын қаржыландыру бойынша 166.867 миллион теңге сомасында міндеттемелерді мойындады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 104.028 миллион теңге сомада міндеттемелерді өтеді.

Сонымен қатар, 2022 жыл ішінде Акционердің өкіміне сәйкес Қор Жетісу облысында халықтың әлеуметтік осал топтары үшін тұрғын үй құрылысын қаржыландыру бойынша 11.600 миллион теңге сомасында міндеттемелерді мойындады.

Сондай-ақ 2022 жылдың ішінде Топ Үкіметтің Жаңаөзен қаласында медициналық орталық салу және Жаңаөзен қаласының тұрғындарын тұрғын үймен қамтамасыз ету жөніндегі қаулысына сәйкес 10.199 миллион теңге сомасында міндеттемелерді есептеді және оны капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Акционерге бөлу ретінде көрсетті, олардың 2.398 миллион теңгесі төленді.

2021 жылдың ішінде Акционердің өкіміне сәйкес Қор 18.000 миллион теңге және тиісінше 8.500 миллион теңге сомасында Нұр-Сұлтан қаласында Қазақстанның гимнастика федерациясының орталығын салуды және Нұр-Сұлтан қаласында отбасылық демалыс паркін салуды қаржыландыру бойынша міндеттемелерді таныды. 2022 жылдың ішінде Топ 1.800 миллион теңге сомада міндеттемелерді өтеді.

2020 жылы Акционердің өкімдеріне сәйкес Қор 50.004 миллион теңге сомаға медициналық мақсаттағы әлеуметтік объектілердің құрылысын қаржыландыру бойынша міндеттемелерді капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Акционерге басқа да бөлу ретінде таныды. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ бұл міндеттеме бойынша 23.750 миллион теңге мөлшерінде төлем жасады.

18.4 Үкіметтің қарыздары бойынша дисконт

2022 жылы Қор Ұлттық банк алдында 137 миллион теңге (2021 жыл: 558 миллион теңге) сомаға облигациялар бойынша міндеттемелерді ішінара мерзімінен бұрын өтеді, осыған орай 78 миллион теңге мөлшерінде (2021 жыл: 278 миллион теңге) Үкіметтен алынған қарыздар бойынша дисконт амортизациясын капиталдағы өзгерістер туралы жеке есепте мойындады (20-ескерпне).

2022 жылғы желтоқсанда Қор 162.859 миллион теңге сомаға облигацияларды орналастырды. Номиналдық және әділ құн арасындағы 68.762 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы жеке есепте Үкіметтен алынған қарыздар бойынша дисконт ретінде танылды (20-ескерпне).

2021 жылдың ішінде Топ Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі сатып алған 558 миллион теңге сомасына номиналды құны бойынша облигациялардың ішінара ұзақ мерзімді өтелуін жүзеге асырды. Осыған орай Топ Үкіметтен 278 миллион теңге мөлшерінде алынған қарыздар бойынша дисконттың амортизациясын капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте мойындады.

18.5 Бақылаудан айырылуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдарға қатысу үлестерін өзгерту - қатысу үлестерін сату

2022 жылғы 6 желтоқсанда Қор IPO арқылы «Астана» халықаралық қаржы орталығының биржасында және Қазақстан қор биржасында «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ акцияларының 3%-ын сатты. Бір акцияның бағасы 8.406 теңге болды.

Акцияларды шығару нәтижесінде Топ 2.786 миллион теңге сомасына мәміле бойынша шығыстарды шегергенде 151.074 миллион теңге сомасын алды, бақыланбайтын қатысу үлесі 288.571 миллион теңгеге ұлғайды, ал айырма бас компанияның Акционерлеріне қатысты есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резервтің азаюы және 128.297 миллион теңге және 9.470 миллион теңге мөлшерінде бөлінбеген пайда ретінде танылды.

«Орталық» ӨК» ЖШС-дағы қатысу үлесінің 49%-ын өткізу

Топ және China General Nuclear Power Group, CGNPC, Үлбі металлургия зауытының аумағында орналасқан «Ульба-ТВС» ЖШС жылу бөлетін жинақтарды шығаратын зауыттың құрылысы туралы уағдаласты. Бұл ретте CGNPC «Ульба-ТВС» ЖШС-ның өнімін сатып алуға кепілдігін берді, оның орнына Топ «Орталық» ӨК» ЖШС-дағы қатысу үлесінің 49%-ын CGNPC-ге немесе оның үлестес компаниясына сатуға келісті.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. КАПИТАЛ (жалғасы)****18.5 Бақылаудан айырылуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдарға қатысу үлестерін өзгерту - қатысу үлестерін сату (жалғасы)**

«Орталық» ӨК» ЖШС-дағы қатысу үлесінің 49%-ын өткізу (жалғасы)

2021 жылғы сәуірде сатып алу-сату шартына қол қойылды, мұнда «Орталық» ӨК» ЖШС-дағы үлестің 49%-ның бағасын тәуелсіз бағалаушы әділ құнды бағалаудың негізінде 435 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (баламасы 186.437 миллион теңге) айқындады.

2021 жылғы 22 шілдеде «Орталық» ӨК» ЖШС-дағы үлестің сатылуы барлық мемлекеттік рұқсаттар алынғаннан кейін және сатып алу-сату шартының барлық алдын ала талаптары орындалғаннан кейін аяқталды. Кәсіпорынның қайта тіркелуі аяқталды және CGNM UK Limited (CGNPC еншілес компаниясы) «Орталық» ӨК» ЖШС-дағы қатысу үлесінің 49%-ның иесі болып табылады. Топ 51% мөлшерінде қатысу үлесін сақтап отыр. Топ басшылығы Топ «Орталық» ӨК» ЖШС-ға бақылауды сақтайды деп айқындады, өйткені Топтың кәсіпорынның өндірістік қызметін басқаруға және одан түсетін пайда мөлшеріне ықпал етуге елеулі құқығы бар.

Миллион теңгемен

2021 жылғы 22 сәуірдегі бағам бойынша өткізу бағасы	186.437
Бағам айырмасынан болған шығынды шегере отырып	(579)
Алынған сыйақы	185.858
Қатысу үлесінің шығу күніне еншілес ұйымның таза активтері	55.258
Бақыламайтын қатысу үлесі, 49%	20.389
2021 жылғы 22 сәуірдегі бағам бойынша өткізу бағасы	186.437
Бақыламайтын үлесті шегере отырып	(20.389)
Корпоративтік табыс салығын шегере отырып	(33.466)
Бас компанияның Акционеріне жататын капиталдағы ұлғаю	132.582

Топ пен CGNM және оның үлестес кәсіпорындары (CGNM Тобы) арасындағы бірлескен қызмет коммерциялық келісіммен реттеледі, ол пут және колл опциондарын қамтиды.

Колл опционы Топқа CGNM Тобынан келесі оқиғалардың бірі орын алғаннан кейін өз атына «Орталық» ӨК» ЖШС мен «Ульба-ТВС» ЖШС-дағы қатысу үлесін сатуын талап ету құқығын береді: (1) Топтың және «Орталық» ӨК» ЖШС мен «Ульба-ТВС» ЖШС-ның қатысушылары ретінде CGNM Тобының шешіміне қатысты шешімі табылмай жатқан жағдай, (2) CGNM Тобы «Ульба-ТВС» ЖШС-дағы қатысу үлесіне иелік етуді тоқтатады, (3) CGNM Тобы таратылу туралы хабарламаны береді, (4) CGNM Тобы «Ульба-ТВС» ЖШС-ның коммерциялық талаптарын айтарлықтай бұзды және оларды түзетпеді, (5) «Ульба-ТВС» ЖШС жоспарланған іс-қимылдардың кез келгенін CGNM Тобының міндеттемелерді орындамауы салдарынан көрсетілген күнге аяқтамады, алғашқы тапсырыс орналастырылғаннан кейін 24 айдың ішінде жанар май таблеткаларын тиеуді қоса алғанда. CGNM Тобының опцион іске асырылғанға дейін орын алған жағдайды түзету үшін 60 күні бар. Колл опционы опционның іске асырылуы туралы хабарламаның алыну күніне акциялардың әділ құны бойынша өткізіледі.

Пут опционы CGNM Тобына Топтан келесі оқиғалардың бірі орын алғаннан кейін «Орталық» ӨК» ЖШС мен «Ульба-ТВС» ЖШС-дағы қатысу үлесін сатып алуын талап ету құқығын береді: (1) Топтың және «Орталық» ӨК» ЖШС мен «Ульба-ТВС» ЖШС-ның қатысушылары ретінде CGNM Тобының шешіміне қатысты шешімі табылмай жатқан жағдай, (2) CGNM Тобы «Орталық» ӨК» ЖШС-дағы қатысу үлесіне иелік етуді тоқтатады, (3) Топ таратылу туралы хабарламаны береді, (4) Топ «Ульба-ТВС» ЖШС-ның коммерциялық талаптарын айтарлықтай бұзды және оларды түзетпеді, (5) «Ульба-ТВС» ЖШС жоспарланған іс-қимылдардың кез келгенін Компанияның міндеттемелерді орындамауы салдарынан көрсетілген күнге аяқтамады, алғашқы тапсырыс орналастырылғаннан кейін 24 айдың ішінде жанар май таблеткаларын тиеуді қоса алғанда. Топтың опцион іске асырылғанға дейін орын алған жағдайды түзету үшін 60 күні бар. Пут опционы опционның іске асырылуы туралы хабарламаның алыну күніне акциялардың әділ құны бойынша өткізіледі. Жоғарыда аталған пут және колл опциондарына қатысты туынды құралдарды бағалауға қатысты Топ мұндай құн елеусіз деген тұжырымға келді, өйткені орындау бағасы акциялардың әділ құны бойынша айқындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. КАПИТАЛ (жалғасы)****18.5 Бақылаудан айырылуға әкеп соқтырмайтын еншілес ұйымдарға қатысу үлестерін өзгерту - қатысу үлестерін сату (жалғасы)**

«Орталық» ӨК» ЖШС-дағы қатысу үлесінің 49%-ын өткізу (жалғасы)

Топ жоғарыда аталған пут және колл опциондарының қаржылық есептілікке ықпалын қарастырды, атап айтқанда, Топ қаржылық міндеттемелерді 32 ҚЕХС-тің талаптарына сәйкес өтеу сомасының таза келтірілген құнына тең болатын сомада танудың пут опционының болуын талап ететіндігі туралы мәселені қарастырды. Операцияның жасалу күніне және 2021 жылғы 30 қыркүйекке Топ «Орталық» ӨК» ЖШС-дағы қатысу үлесінің 49%-ын сатып алу-сату шартының талаптарына сәйкес 185.210 миллион теңге мөлшерінде міндеттемені таныды, ол CGNM-ге Топтан осы тұлғаның «Орталық» ӨК» ЖШС-дағы қатысу үлесін сатып алу күніне әділ құны бойынша сатып алуды талап ету құқығы береді, егер «Орталық» ӨК» ЖШС «Жалпақ» кен орнында жер қойнауын пайдалануға арналған жаңа келісімшартты 2021 жылғы 31 желтоқсанға дейін алмаса, Топ жер қойнауын пайдалануға арналған бұл келісімшарттың алынуы Топтың бақылауынан тыс болғанын бағалады. Жер қойнауын пайдалану келісімшарты 2021 жылғы 14 желтоқсанда алынды, ал содан кейін міндеттеме меншікті капиталды ұлғайту арқылы есептен шығарылды. Бастапқы тану күні мен өтеу күні арасында әділ құн айтарлықтай өзгерген жоқ.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ «Орталық» ӨК» ЖШС-ның акцияларын 32 ҚЕХС-тің (IAS) талаптарына сәйкес сатып алу бойынша қаржылық міндеттемені мойындамады, өйткені басшылық жоғарыда аталған акцияларды сатып алуды қажет ететін талаптар Топтың бақылауында деп есептейді, яғни Топтың төлемді жасауға шарасыз міндеттемелі жоқ.

«Кселл» АҚ-дағы қатысу үлесінің 24%-ын өткізу

2021 жылғы 30 қыркүйекте КМҚ еншілес ұйыммен білдірілген Топ Қазақстан қор биржасында (KASE) ашық сауда-саттық әдісімен «Кселл» АҚ акцияларының 24%-ын сатты. Акцияларды өткізу нәтижесінде Топ, 55.280 миллион теңге мөлшерінде соманы таныды, бақыламайтын қатысу үлесі 14.885 миллион теңгеге өсті, ал 40.395 миллион теңге мөлшеріндегі айырма бөлінбеген пайданың ұлғаюы ретінде танылды.

18.6 Бақыламайтын қатысу үлесі

31 желтоқсандағы жағдай бойынша төменде елеулі бақыламайтын қатысу үлестері бар еншілес ұйымдар туралы ақпарат берілген:

	Бақыламайтын қатысу үлесі			
	2022 жыл		2021 жыл	
	Үлес	Баланстық құн	Үлес	Баланстық құн
«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ	12,58%	1.198.454	9,58%	700.873
«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ	25,00%	713.970	25,00%	644.719
«Қазақтелеком» АҚ	47,97%	393.372	47,97%	344.297
«Эйр Астана» АҚ	49,00%	34.519	49,00%	13.536
«КЕГОК» АҚ	10,00% – 1	30.741	10,00% – 1	27.251
Басқасы		132.960		186.783
		2.504.016		1.917.459

Бақыламайтын қатысу үлесіне ие барлық елеулі еншілес ұйымдар Қазақстанда тіркелген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. КАПИТАЛ (жалғасы)****18.6 Бақыламайтын қатысу үлесі (жалғасы)**

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және осы күнде аяқталған жыл ішіндегі елеулі бақыламайтын қатысу үлестері бар еншілес ұйымдар туралы қорытылған қаржылық ақпарат берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ	«Қазатомөнер- кәсіп» ҰАК» АҚ	«Қазақтеле- ком» АҚ	«КЕГОК» АҚ	«Эйр Астана» АҚ
Қаржылық жағдай туралы жалпылама есеп					
Ұзақ мерзімді активтер	13.515.455	1.274.813	939.567	441.251	408.965
Ағымдағы активтер	3.135.308	947.720	347.166	112.679	169.752
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	5.174.219	254.627	335.083	187.040	323.207
Ағымдағы міндеттемелер	1.603.094	271.403	221.043	59.477	185.064
Капитал жиыны	9.873.450	1.696.503	730.607	307.413	70.446
Мыналарға келетін:					
Бас компанияның акционеріне	8.674.996	982.533	335.925	276.672	35.927
Бақыламайтын қатысу үлесіне	1.198.454	713.970	394.682	30.741	34.519
Жиынтық кіріс туралы жалпылама есеп					
Өткізілген өнімнен және көрсетілген қызметтерден түскен түсім	8.686.384	1.001.171	621.838	217.256	474.182
Бір жылғы пайда	1.317.319	472.963	128.753	65.140	37.583
Басқа да жиынтық кіріс/(шығын)	468.745	(510)	(2.916)	–	5.240
Табыс салығы шегерілген бір жылғы өзге жиынтық кіріс	1.786.064	472.453	125.837	65.140	42.823
Мыналарға келетін:					
Бас компанияның акционеріне	1.756.410	347.590	111.202	65.140	42.823
Бақыламайтын қатысу үлесіне	29.654	124.863	14.635	–	–
Бақыламайтын қатысу үлесінің пайдасына жарияланған дивидендтер	(21.445)	(142.145)	(19.421)	(3.023)	–
Ақша ағындары туралы жалпылама ақпарат					
Операциялық қызмет	1.058.204	283.859	242.989	80.679	145.845
Инвестициялық қызмет	(1.624.864)	(10.893)	(105.733)	(31.209)	(27.797)
Қаржылық қызмет	287.753	(268.877)	(119.945)	(33.058)	(101.769)
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза (азаяуы)/көбеюі	(278.907)	4.089	17.311	16.412	16.279

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. КАПИТАЛ (жалғасы)****18.6 Бақыламайтын қатысу үлесі (жалғасы)**

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және осы күнде аяқталған жыл ішіндегі елеулі бақыламайтын қатысу үлестері бар еншілес ұйымдар туралы қорытылған қаржылық ақпарат берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ	«Қазатомөнер- кәсіп» ҰАК» АҚ	«Қазақтеле- ком» АҚ	«КЕГОК» АҚ	«Эйр Астана» АҚ
Қаржылық жағдай туралы жалпылама есеп					
Ұзақ мерзімді активтер	10.545.725	1.179.748	927.854	439.045	330.035
Ағымдағы активтер	3.106.536	771.756	306.731	73.397	145.892
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	4.121.296	255.581	403.493	194.250	290.765
Ағымдағы міндеттемелер	1.372.284	158.822	186.915	45.684	157.538
Капитал жиыны	8.158.681	1.537.101	644.177	272.508	27.624
Мыналарға келетін:					
Бас компанияның акционеріне	7.457.808	892.382	299.880	245.257	14.088
Бақыламайтын қатысу үлесіне	700.873	644.719	344.297	27.251	13.536
Жиынтық кіріс туралы жалпылама есеп					
Өткізілген өнімнен және көрсетілген қызметтерден түскен түсім	6.546.903	691.011	581.495	186.443	321.139
Бір жылғы пайда /(шығын)	1.197.340	220.026	97.444	75.494	15.486
Басқа да жиынтық кіріс	130.652	268	(6.304)	–	4.390
Табыс салығы шегерілген бір жылғы өзге жиынтық кіріс	1.327.992	220.294	91.140	75.494	19.876
Мыналарға келетін:					
Бас компанияның акционеріне	1.344.408	141.043	84.456	75.494	19.876
Бақыламайтын қатысу үлесіне	(16.416)	79.251	6.684	–	–
Бақыламайтын қатысу үлесінің пайдасына жарияланған дивидендтер	(10.980)	(63.668)	(13.711)	(4.152)	–
Ақша ағындары туралы жалпылама ақпарат					
Операциялық қызмет	618.090	118.729	237.180	83.869	96.954
Инвестициялық қызмет	(528.287)	(71.241)	(90.106)	(62.321)	(5.294)
Қаржылық қызмет	(282.533)	(1.843)	(26.591)	(31.346)	(80.399)
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза (азаюы)/көбеюі	(192.730)	45.645	120.483	(9.798)	11.261

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. КАПИТАЛ (жалғасы)****18.7 Есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв**

Есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігін қайта есептеуден пайда болатын бағам айырмаларын есепке алу үшін пайдаланылады, оның функционалдық валютасы теңге болып табылмайды және оның қаржылық есептілігі қаржылық есептіліктің бұл шоғырландырылған нысандарына енгізілген. 2022 жылы есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв 747.358 миллион теңгені (2021 жылы: 245.256 миллион теңге) құрады.

Топтың АҚШ долларымен берілген кейбір қарыздары шетелдік операцияларды жүзеге асыратын еншілес ұйымдарға таза инвестицияларды хеджирлеу құралы ретінде анықталды. 2022 жылғы 31 желтоқсанға 224.708 миллион теңге сомасында осы қарыздарды қайта есептеуден бағам айырмасы бойынша іске асырылмаған шығыстар өзге жиынтық кірісте есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резервке ауыстырылды (2021 жыл: 93.367 миллион теңге сомаға шығыс).

18.8 Хеджирлеу бойынша резерв*ҚТЖ ҰК*

2015 жылғы 7 тамызда Топ швейцариялық франктерде білдірілген қызметтерді көрсетуден болған теңгемен түсімге баламаның өзгеру тәуекелін азайту мақсатында ақша ағындарын хеджирлеуді жүзеге асырды. Швейцарияның қор биржасында 2014 жылғы 20 маусымда шығарылған 2022 жылғы 22 маусымда өтелуге жататын негізгі борыш мөлшеріндегі еурооблигациялар хеджирлеу құралы болып табылады, ол жеке сәйкестендіріледі және сенімді бағалауға беріледі. Осы хеджирлеу барысындағы хеджирлеу объектісі швейцариялық франктерде транзиттік тасымалдаудан түскен жоғары ықтималды түсім болып табылады, атап айтқанда, 2022 жылдың 1 қаңтарынан бастап 20 маусым аралығындағы кезеңде алынған бірінші сатылымдар.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша хеджирлеуді есепке алу ақша ағындарын хеджирлеу объектісі болып табылатын халықаралық (транзиттік) қатынастарда жүк тасымалынан түсімнің алынуына орай тоқтатылды, және тиісінше, бұл хеджирлеу құралына келетін кумулятивтік кейінге қалдырылған шығын басқа да жиынтық шығыннан 54.442 миллион теңге мөлшерінде жүк тасымалынан түсімге қайта жіктелді.

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін, 445 миллион теңге мөлшеріндегі тиімді бөлік хеджирлеу құралы бойынша таза шығын күйінде басқа да жиынтық кірісте хеджирлеу резервіне жатқызылды (2021 жыл: таза пайда күйінде 823 миллион теңге).

«Эйр Астана» АҚ

2015 жылы «Эйр Астана» АҚ АҚШ долларымен берілген сатудан түсімдерді өзгерту тәуекелін азайту үшін АҚШ долларымен берілген қаржылық жалдау бойынша ақша ағындарын хеджирлеуді бастады. Функционалдық валюта АҚШ долларына өтуіне орай бұл хеджирлеу 2017 жылғы 31 желтоқсаннан бастап экономикалық тиімді болуын қойды.

«Эйр Астана» АҚ-ның функционалдық валютасының өзгеруі нәтижесінде хеджирлеу ара қатынастары 2018 жылдың 1 қаңтарынан бастап айырбастау бағамдарының өзгеруінен болатын одан кейінгі пайда немесе шығын пайда немесе шығын туралы есептен хеджирлеу резервіне ауыстырылмайтындай және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капиталда танылған хеджирлеу резерві болжамды ақша ағындары алынғанға дейін капиталдың құрамында қала беретіндей етіп тоқтатылады.

2022 жылдың ішінде хеджирлеу резервінен бағамдық айырмадан болған шығынға есепті күнгі бойынша хеджирлеу операциялары есепке алынған күннен басталатын кезеңде ауыстырылған пайда 1.137 миллион теңге мөлшерінде салық есептен шығарылғанға дейін 5.687 миллион теңгені құрады (2021 жыл: 1.002 миллион теңге мөлшеріндегі салық шегерілгенге дейін 5.010 миллион теңге). Қатысудың бақыламайтын үлесіне келетін хеджирлеуден болған пайда 2.787 миллион теңге болды (2021 жыл: 2.455 миллион теңге).

ҚМГ ҰК

Топ нарықта шикі мұнайды сатып алып, оны қайта өңдейді, ал содан кейін дайын өнімді (мысалы, бензин, дизель отыны, авиакерасин және т.б.) сатады. Белгілі бір кезең ішінде шикі, сол сияқты дайын өнім бойынша мұнай нарығымен байланысты болған құбылмалылық Топтың мұнайды қайта өңдеу маржасына ауыстырылады (шикі мұнайды сатып алу бағасы мен дайын өнімді сату бағасы арасындағы айырма). Бұл құбылмалылықты азайту үшін, Топ кезеңге қарай своп көмегімен маржаны хеджирленетін корзинаға хеджирлейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. КАПИТАЛ (жалғасы)****18.8 Хеджирлеу бойынша резерв (жалғасы)***ҚМГ ҰК (жалғасы)*

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін, 11.872 миллион теңге мөлшеріндегі тиімді бөлік ақша ағындарын хеджирлеу құралы бойынша таза шығын күйінде басқа да жиынтық кірісте хеджирлеу резервіне жатқызылды (2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: ақша ағындарын хеджирлеу құралы бойынша таза пайда күйінде 10.055 миллион теңге).

18.9 Өзге де күрделі резервтер

Өзге де күрделі резервтер, негізінен, олар жұмыс істейтін еншілес ұйымдардың борыштық құралдарымен жұмыскерлерге төленетін көрсетілген қызметтері үшін сыйақылар сомасын қамтиды. Төлемдер бойынша шығыстар үлестік құралдар негізінде қызмет нәтижелеріне қол жеткізу талаптары және/немесе белгілі бір мерзімде қызмет атқарған талаптары орындалатын және жұмыскерлер сыйақыға толық құқық алған күні аяқталатын кезең ішінде өзге де күрделі резервтерде тиісті ұлғаюымен қатар мойындалады.

18.10 Акцияның баланстық құны

«Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі «ҚҚБ») Биржалық кеңесінің 2010 жылғы 4 қазандағы шешіміне сәйкес қаржылық есептілігі ҚҚБ бекіткен қағидаларға сәйкес есептелген есепті күні бір акцияның (жай және артықшылықты) баланстық құны туралы деректерді қамтуы тиіс.

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Активтердің жиыны	33.574.995	30.309.758
Минусы: материалдық емес активтер	(1.945.362)	(2.004.032)
Минусы: міндеттемелер жиыны	(13.831.334)	(13.136.666)
Жай акциялар үшін таза активтер	17.798.299	15.169.060
31 желтоқсандағы жай акциялардың саны	3.481.961.409	3.481.961.408
Жай акцияның баланстық құны, теңге	5.112	4.356
Акцияға пайда		
Акцияға базалық және көбейту пайдасына жай акциялардың орташа өлшенген саны	3.481.961.408	3.481.960.762
Кезеңге таза пайданың негізгі және көбейтілген үлесі	680,33	548,07

19. ҚАРЫЗДАР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыздар, оның ішінде төленетін сыйақы мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме	2021 жыл	Орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлеме
<i>Сыйақының тіркелген мөлшерлемесі бар қарыздар</i>	5.517.313		6.599.170	
Алынған қарыздар	1.041.195	11,12%	1.804.252	13,41%
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	4.476.118	6,70%	4.794.918	8,56%
<i>Сыйақының өзгермелі мөлшерлемесі бар қарыздар</i>	1.150.362		1.263.522	
Алынған қарыздар	900.560	9,85%	1.159.936	10,79%
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	249.802	15,63%	103.586	9,79%
	6.667.675		7.862.692	
12 ай ішінде өтеуге жататын сома шегерілген	(1.267.512)		(954.209)	
12 айдан кейін өтеуге жататын сомалар	5.400.163		6.908.483	
	6.667.675		7.862.692	

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)**

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
АҚШ долларында көрсетілген қарыздар	3.859.503	5.037.496
Теңгемен көрсетілген қарыздар	2.162.421	1.896.980
Басқа валюталарда берілген қарыздар	645.751	928.216
	6.667.675	7.862.692

31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздарға мыналар кіреді:

<i>Миллион теңгемен</i>	Шығару сомасы	Өтеу күні	Тиімді сыйақы мөлшерлемесі	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Облигациялар					
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	1,5 миллиард USD	2048 жыл	6,375%	681.014	639.046
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	1,25 миллиард USD	2030 жыл	5,375%	571.508	535.795
ЛҚБ 2017 жылғы облигациялары	1,25 миллиард USD	2047 жыл	5,75%	561.160	522.827
ЛҚБ 2017 жылғы облигациялары	1 миллиард USD	2027 жыл	4,75%	460.655	428.552
ЛҚБ 2020 жылғы облигациялары	750 миллион USD	2033 жыл	3,50%	340.415	317.667
ИҚБ 2017 жылғы облигациялары	750 миллион USD	2027 жыл	4,375%	328.757	307.808
ҚҚБ 2019 жылғы облигациялары	0,3 миллиард KZT	2034 жыл	11,50%	308.433	308.433
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	500 миллион USD	2025 жыл	4,75%	232.586	216.760
ЛҚБ 2021 жылғы облигациялары	500 миллион USD	2026 жыл	2,36% TONIA	229.241	213.291
ЛҚБ 2022 жылғы облигациялары	118,9 миллиард KZT	2024 жыл	Compounded 6M + маржа 3%	128.216	–
ҚҚБ 2020 жылғы облигациялары	129 миллиард KZT	2023 жыл	10,90%	100.041	100.041
ШБ 2018 жылғы облигациялары	170 миллион CHF	2023 жыл	3,25%	84.925	79.713
KASE 2019 жылғы облигациялары	70 миллиард KZT	2024 жыл	4%	84.161	78.503
KASE 2019 жылғы облигациялары	80 миллиард KZT	2026 жыл	11,86%	80.244	80.226
ҚҚБ 2018 жылғы облигациялары	75 миллиард KZT	2024 жыл	9,25% Инфляция мөлшерлемесі	76.831	76.831
ҚҚБ 2016 жылғы облигациялары	50 миллиард KZT	2026 жыл	+ 2,52%	53.750	53.376
ҚҚБ 2016 жылғы облигациялары	47,5 миллиард KZT	2031 жыл	14,9%	51.630	50.209
ЛҚБ 2012 жылғы облигациялары	1.100 миллион USD	2042 жыл	6,95%	–	396.207
ШБ 2014 жылғы облигациялары	185 миллион CHF	2022 жыл	3,638%	–	89.208
МБ 2017 жылғы облигациялары	15 миллиард RUR	2022 жыл	8,75%	–	86.832
Басқасы	–	–	–	352.353	317.179
Жиыны				4.725.920	4.898.504

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****Алынған қарыздар**

2022 жылғы қаңтарда Топ сыйақыны қоса Eximbank-тен 604 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 259.459 миллион теңге) алған қарызды толық мерзімінен бұрын өтеді. Өтеу үшін 2021 жылғы қарашада резервтелген ақша қаражаты пайдаланылды (*13-ескерпне*).

2012 жылы Топ Eximbank-пен қарыз шарты шеңберінде China Export & credit Insurance Corporation атына 85 миллион АҚШ доллары (12.820 миллион теңгеге баламалы) сомасында сақтандыру сыйлықақысын төледі. 2022 жылғы желтоқсанда қарызды мерзімінен бұрын өтеуіне байланысты China Export & Credit Insurance Corporation Компанияға 16 миллион АҚШ доллары (баламасы 7.370 миллион теңге) сомасындағы сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарып берді.

2022 жылғы наурызда Топ басшылығы «Банк ВТБ» ЖАҚ және «Сбербанк» АҚ ЕБ қарыздары бойынша негізгі борышты тиісінше 19.400 миллион ресей рублі (баламасы 93.681 миллион теңге) және 5.064 миллион теңге мөлшерінде мерзімінен бұрын өтеу туралы шешім қабылдады. 2022 жылғы наурызда Топ аталған қарыздар бойынша негізгі борыш пен есептелген сыйақыны мерзімінен бұрын өтеді.

2022 жылы Топ 191 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 88.258 миллион теңге) Синдикатталған қарызды (Unicredit Tiriac Bank, ING Bank, BCR, Raiffeisen Bank) ішінара өтеді.

2022 жыл ішінде Топ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен 2015 жылғы 26 ақпанда жасалған Кредиттік желіні беру туралы келісім шеңберінде сыйақы мөлшерлемесі 14,5%-дан 16%-ға дейін және өтеу мерзімі алты айға дейін 118.000 миллион теңге жалпы сомаға қарыз қаражатын игерді. Топ 113.500 миллион теңге жалпы сомаға алынған қарыздарды толық/ішінара мерзімінен бұрын өтеді.

2022 жылдың ішінде Топ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен 2022 жылғы 22 қазанда жасалған Кредиттік желіні беру туралы келісім шеңберінде 82.310 миллион теңге жалпы сомаға қарыз қаражатын игерді. Қарыз бойынша пайыздар «ҚР Ұлттық банкінің + 2% маржа базалық мөлшерлемесі» пайыздық мөлшерлеме бойынша тоқсан сайынғы төлемдермен өтеледі. Негізгі борыш 2032 жылы толық өтелгенге дейін жарты жылдық төлемдермен өтелуі тиіс болды.

2022 жылдың ішінде Топ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен 2022 жылғы 22 қазанда жасалған Кредиттік желіні беру туралы келісім шеңберінде 58.266 миллион теңге жалпы сомаға қарыз қаражатын игерді. Қарыз бойынша пайыздар «ҚР Ұлттық банкінің + 2% маржа базалық мөлшерлемесі» пайыздық мөлшерлеме бойынша тоқсан сайынғы төлемдермен өтеледі. Негізгі борыш 2029 жылы толық өтелгенге дейін жарты жылдық төлемдермен өтелуі тиіс болды.

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

2022 жылы Топ жалпы номиналды көлемі 1.100 миллион АҚШ долларын құрайтын 2012 жылғы Еурооблигацияларды толық мерзімінен бұрын өтеді (2020 жылы ішінара мерзімінен бұрын өтелгеннен кейінгі қалдық 882.978 мың АҚШ доллары). Төлемдердің жалпы сомасы 901.899 мың АҚШ долларын (419.998 миллион теңгеге баламалы) құрады, оның ішінде 18.921 мың АҚШ доллары мөлшерінде есептелген сыйақы (баламасы 8.839 миллион теңге). Еурооблигацияларды өтеу нәтижесінде Топ 440 миллион теңге мөлшерінде мәміле бойынша шығындардың амортизацияланбаған бөлігін және тиісінше қаржылық шығындар мен қаржылық кірістер құрамында 16.890 миллион теңге мөлшерінде сыйлықақыны мойындады.

Облигациялардың баланстық құнының 2022 жылы өсуі Лондонның қор биржасында (бұдан әрі - ЛҚБ) орналастырылған және 206.094 миллион теңге мөлшерінде АҚШ долларында деноминацияланған облигацияларға шетел валюталарының айырбастау бағамының ықпалымен байланысты болды.

2022 жылғы 22 шілдеде Топ айналым капиталын толықтыру мақсатында Қазақстан қор биржасында Topia Compounded 6m + маржа 3% купондық мөлшерлемесімен және 2024 жылғы 22 шілдеде өтеу күнімен 118.945 миллион теңге көлемінде облигацияларды шығарды.

2022 жылғы маусымда Топ жалпы номиналды көлемі 185.000 мың Швейцариялық франк болатын 2014 жылғы Еурооблигацияларды өтеді. Төлем сомасы 83.437 миллион теңге болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****Шығарылған борыштық бағалы қағаздар (жалғасы)***Пайыздық мөлшерлемені мемлекеттік субсидиялау*

2020 жылғы мамырда Топ ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігінің Көлік комитетімен жылдық 11,5% купондық мөлшерлемесі бойынша 2019 жылы шығарылған және көлемі 780.000 мың АҚШ доллары болатын 2017 жылы шыққан Еурооблигацияларды мерзімінен бұрын өтеу үшін пайдаланылған облигациялар бойынша 307.194 миллион теңге сомаға купондық мөлшерлеменің бір бөлігін субсидиялауға арналған шартты жасады, олар өз кезегінде инфрақұрылымды жаңғырту, локомотивтер мен жүк вагондарының паркін жаңарту үшін тартылды және пайдаланылды. Шартта субсидиялау сомасы «Магистральдық теміржол желісін және теміржол көлігінің жылжымалы құрамын дамыту мақсатында шығарылған тасымалдаушының облигациялары бойынша купондық сыйақы мөлшерлемесін субсидиялау» республикалық бюджеттік бағдарлама (бұдан әрі – «Бағдарлама») бойынша көзделуі тиіс екен деген талап көзделген. Бағдарлама Теміржол көлігі туралы заңға сәйкес «тасымалдаушы» мәртебесіне ие барлық көлік компаниялары үшін қолжетімді болғандықтан Топ басшылығы көрсетілген Бағдарлама бойынша қаржыландыруды қаржылық кірістер құрамындағы мемлекеттік субсидия ретінде ескереді.

2022 жылдың ішінде Топ 29.183 миллион теңге мөлшерінде Бағдарламада көзделген мемлекеттік субсидиялаудан түскен кірістерді қаржылық кірістер құрамында мойындады (31-ескертіпте).

Ковенанттар

Қарыз шарттарының талаптары бойынша Топтың тиісті еншілес ұйымдары белгілі бір ковенанттарды сақтауға міндетті. Топ әрбір есепті күнге Топтың барлық қарыз шарттары бойынша ковенанттардың сақталуын тексереді.

«Қазақстан Халық банкі» АҚ-нан алынған қарыз

2022 жылғы наурызда Топ «Алайғыр» БК» ЖШС еншілес ұйымы атынан Қазақстан Халық банкі Ақ-мен 56.000 мың АҚШ доллары жалпы сомаға қарыз шартын жасасты. Кредит шартының талаптарына сәйкес 2022 жылы «Алайғыр» БК» ЖШС 560 мың АҚШ доллары (баламасы 277 миллион теңге) сомасында қарыз бергені үшін комиссия төледі. Бұл комиссия тиімді пайыздық мөлшерлеменің бір бөлігі болып табылады және кредит шартының мерзімі ішінде амортизацияға жатады. Кредит желісі бойынша пайыздар мен негізгі борышты өтеу ай сайын жүргізіледі, бұл ретте негізгі борыштың өтелуі 2024 жылдан басталады.

«Алайғыр» БК» ЖШС-де кредит шартының талаптарына сәйкес белгілі бір қаржылық және қаржылық емес ковенанттар бар. Ковенанттардың талаптарына сәйкес басқа талаптармен қатар кредитордың қарыздарды мерзімінен бұрын өтеуді талап етуге құқығы бар. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ қарыз бен меншікті қаражаттың арақатынасын сақтау туралы ковенантты сақтамады және ұзақ мерзімді қарыздарды қысқа мерзімді қарыздарға қайта жіктеді. Топ кредиторды бұзушылық туралы хабардар етті және осы есептілік күні қаржылық ковенанттарды орындаудан босатылмады.

Кредит шартын қамтамасыз ету ретінде «Алайғыр» БК» ЖШС Алайғыр кен орнында Қарағанды облысында полиметалл кендерін өндіруге № 4187 келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдалану құқығын тиісті кредит шартының мерзіміне сәйкес келетін мерзімге Қазақстан Халық Банкі АҚ-на кепілге берді.

2022 жылы «Алайғыр» БК» ЖШС 46.161 мың АҚШ доллары жалпы сомаға (баламасы 21.897 миллион теңге) транштар алды, комиссияны шегергенде іс жүзінде 45.601 мың АҚШ доллары (баламасы 21.620 миллион теңге) алынды.

2022 жылдың ішінде «Алайғыр» БК» ЖШС 1.865 мың АҚШ доллары мөлшерінде пайыздар төледі (баламасы 863 миллион теңге).

2023 жылғы 10 ақпанда «Алайғыр» БК» ЖШС «Қазақстан Халық банкі» АҚ-дан 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ковенанттар бойынша бұзушылықтар мен орындалмаған міндеттемелердің жоқтығы туралы хат алды. Хат есепті күннен кейін алынғандықтан, қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі қысқа мерзімді деп жіктелді. Хат «Алайғыр» БК» ЖШС-ның есепті күннен кейін ковенанттар бойынша міндеттемелерін бұзушылықтардың және орындамаудың жоқтығын растайтындықтан және қарыз шартына сәйкес негізгі борыш бойынша өтеу 2024 жылдан басталатынын ескере отырып, Топ банкпен қарыз бойынша міндеттемелерді 2023 жылғы 10 ақпаннан бастап қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді міндеттемелерге жіктеуді жоспарлап отыр.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****Ковенанттар (жалғасы)***«Банк ВТБ» ЖАҚ-тан алынған қарыз*

«Банк ВТБ» ЖАҚ-пен жасалған кредит келісімінің шеңберінде ЕБИТДА-ға Таза борыш, Пайыздарды өтеу коэффициенті мен 2021 жылғы 31 желтоқсаннан бастап және одан әрі тоқсан сайынғы негізде ҚТЖ Тобының шоғырландырылған деректерінің негізінде есептелетін Өтеу коэффициенті сияқты белгілі бір қаржы коэффициенттерін сақтау көзделген (оған (а) Борышкерлердің жалпы ЕБИТДА-ның ЕБИТДА-ға ара қатынасы; (б) Борышкерлердің жалпы түсімінің ҚТЖ ҰК Тобының түсіміне ара қатынасы; (в) Борышкерлер активтерінің жалпы баланстық құнының ҚТЖ Тобы активтерінің баланстық құнына ара қатынасы жатады). 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл талаптар орындалды.

Сонымен бірге 2021 жылғы 30 желтоқсанда Топ «Банк ВТБ» ЖАҚ-тан кросс-дефолтқа және егер Топтың кез келген қатысушысы активтерінің құны оның міндеттемелерінен аз болса (шартты әрі перспективті міндеттемелерді ескере отырып), дәрменсіздікке қатысты Кредит келісімінің талаптарын орындамау құқық бұзушылық деп есептеу құқығынан бас тарту туралы келісім-хатты (вейвер) алды.

ЕАДБ-ден алынған қарыздар

2016 жылғы 30 желтоқсанда Топ «Алайғыр» БК» ЖШС-ның еншілес ұйымы арқылы ЕАДБ-ден тау-кен байыту фабрикасын салу үшін әр алты ай сайын пайыздарды өтей отырып және кредит шарты мерзімінің соңында қарыздың негізгі сомасын өтей отырып 56 миллион АҚШ доллары сомасына 7 жыл мерзімге кредит желісін алды.

Қол қойылған келісімге сәйкес «Алайғыр» БК» ЖШС белгілі бір қаржылық және қаржылық емес ковенанттарды сақтау бойынша қарыздың талаптарына сәйкес келуі тиіс. 2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша «Алайғыр» БК» ЖШС бұл ковенанттарды сақтамады. Топ 2020 жылы ковенанттардың орындалмауы туралы хабардар етті және 2021 әрі 2020 жылдардың 31 желтоқсанына бұл ковенанттарды сақтаудан босату-хатын алды және Топқа кредитті мерзімінен бұрын қайтару туралы талапты жолдамау хатын алды. ЕАДБ кредит желісі бойынша жаңа транштардың берілуін жаңғыртты.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай Топ, жоғарыда аталғандарды қоспағанда, қарыздар бойынша барлық қаржы және қаржылық емес ковенанттарды орындады.

Қордың және Топтың еншілес ұйымдары қарыздарының баланстық құны төменде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
ҚМГ ҰК және оның еншілес ұйымдары	3.708.949	3.700.776
ҚТЖ ҰК және оның еншілес ұйымдары	1.098.347	1.448.443
Қор	519.370	578.552
«Qazaq Gaz» АҚ және оның еншілес ұйымдары	492.188	484.709
Қазақтелеком және оның еншілес ұйымдары	205.305	237.916
Самұрық-Энерго және оның еншілес ұйымдары	190.790	223.755
КЕГОК және оның еншілес ұйымдары	156.352	171.199
ҚАӨ ҰАК және оның еншілес ұйымдары	138.270	89.017
ЕМАЭС-2	97.834	99.678
«Тау-кен Самұрық» ҰТК» АҚ және оның еншілес ұйымдары	52.319	21.201
«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС	–	756.605
Қордың өзге де еншілес ұйымдары	7.951	50.841
Барлық берілген қарыздар	6.667.675	7.862.692

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****Ковенанттар (жалғасы)***ЕАДБ-ден алынған қарыздар (жалғасы)*

Қарыздардағы өзгерістер былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	7.862.692	7.459.200
Ақша қаражатымен алынды	1.178.196	1.462.347
Есептелген сыйақы	487.882	448.533
Дисконт	(332)	(8.486)
Капиталға айналдырылған сыйақы (7-ескертілме)	74.087	48.624
Төленген сыйақы	(540.453)	(505.303)
Негізгі борышты төлеу	(1.618.601)	(1.170.506)
Қарыздардың есебінен негізгі құралдарды сатып алу	5.706	27.705
Акционерге сатуға немесе бөлуге арналған деп жіктелген активтерге аудару (6-ескертілме)	(941.587)	–
Дисконт амортизациясы	17.347	18.320
Сақтандыру сыйлықақысын ақша қаражатымен қайтару	7.370	–
Резервтелген ақша қаражатының есебінен негізгі борыш пен сыйақыны төлеу	(259.459)	(32.799)
Валютаны қайта есептеу	406.629	120.106
Басқасы	(11.802)	(5.049)
31 желтоқсанға сальдо	6.667.675	7.862.692

20. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҮКІМЕТІНІҢ ҚАРЫЗДАРЫ

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары мынаны қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	Өтеу күні	Тиімді пайыздық мөлшерлемесі	2022 жыл	2021 жыл
Ұлттық қордың активтері есебінен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі сатып алған облигациялар	2035-2063 жылдар	5,56-13,99%	672.208	558.982
Қазақстан Республикасының Үкіметінен қарыздар	2029-2046 жылдар	5,15-9,6%	11.396	20.387
			683.604	579.369
12 ай ішінде өтеуге жататын сома шегерілген			(3.760)	(10.264)
12 айдан кейін өтеуге жататын сомалар			679.844	569.105

Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздарындағы өзгерістер былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	579.369	593.221
Ақша қаражатымен алынды	162.859	–
Есептелген сыйақы	17.364	17.445
Дисконт	(68.684)	278
Төленген пайыздар	(17.448)	(17.530)
Негізгі борышты төлеу*	(10.776)	(34.454)
Дисконт амортизациясы	20.920	20.409
31 желтоқсанға сальдо	683.604	579.369

* Қордың кейбір қарыздары бойынша ақшалай төлемдері операциялық қызметтен болған ақша ағындарына қосылған, өйткені бұл қарыздар активтерді басқару шеңберінде Қордың негізгі қызметінің бір бөлігі болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҮКІМЕТІНІҢ ҚАРЫЗДАРЫ (жалғасы)****Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі сатып алған облигациялар**

2022 жылғы ақпанда Қор қабылдаған корпоративтік шешімдерге және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 4 маусымдағы № 323 қаулысымен бекітілген Ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық компаниялардың және олардың еншілес, тәуелді және олармен үлестес болып табылатын өзге де заңды тұлғалардың активтерін бәсекелес ортаға беруден Қазақстан Республикасының Ұлттық қорына түсетін түсімдер қағидаларының мерзімінен бұрын өтеу күні қолданыста болған редакциясына сәйкес Қор Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі сатып алған Қор облигацияларының он бірінші шығарылымы шеңберінде 137 миллион теңге сомаға (2021 жыл: 558 миллион теңге) номинал құны бойынша облигацияларды ішінара мерзімінен бұрын өтеуді жүзеге асырды (18-ескерпне).

2022 жылғы желтоқсанда жылдық жыл сайынғы купоны 7,37% мөлшеріндегі 542.863 миллион теңге сомаға Қор облигацияларының шығарылымы тіркелді. 2022 жылғы 30 желтоқсанда 162.859 миллион теңге сомаға Қор облигациялары орналастырылды. Облигацияларды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Ұлттық Қор қаражатының есебінен сатып алды. Осы облигацияларды сатудан түскен қаражат елдің транзиттік және экспорттық әлеуетін ұлғайтуға бағытталған жалпы ұзындығы 836 км болатын «Достық-Мойынты» теміржол учаскесінің екінші жолдарының құрылысын қаржыландыру мақсатында ҚТЖ ҰК-ға қарыз беруге бағытталды. Алынған қаражаттың әділ құны 94.097 миллион теңгені құрады. Номиналдық және әділ құн арасындағы 68.762 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Үкіметтен алынған қарыздар бойынша дисконт ретінде танылды (18-ескерпне).

21. РЕЗЕРВТЕР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтер мыналарды қамтыды:

Миллион теңгемен	Активтерді шығару бойынша міндеттемелер	Қоршаған ортаға келтірген зияны үшін міндеттемелер бойынша резерв	Салықтар бойынша резерв	Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету резерві	Басқалары	Жиыны
2021 жылғы						
1 қаңтардағы резерв	306.100	68.679	10.435	34.965	47,722	467.901
Есептілік валютасын қайта есептеу	3.082	1.087	118	1.194	940	6.421
Есеп бағалауларын қайта қарау	20.317	(4.494)	–	(227)	(327)	15.269
Дисконт сомасына ұлғайту	17.728	4.021	–	–	180	21.929
Бір жылғы резерв	1.041	5.678	5.138	26.127	9.016	47.000
Резервті пайдалану	(519)	(6.776)	(1.834)	(7.149)	(9.402)	(25.680)
Пайдаланылмаған сомаларды түзету	(1.329)	(1)	(748)	–	(1.908)	(3.986)
Басқа да өзгерістер	–	–	4.618	–	9.270	13.888
2021 жылғы						
31 желтоқсандағы резерв	346.420	68.194	17.727	54.910	55.491	542.742
Есептілік валютасын қайта есептеу	9.164	3.286	238	4,030	2.928	19.646
Есеп бағалауларын қайта қарау	(162.695)	4.514	(3.169)	(947)	2.644	(159.653)
Дисконт сомасына ұлғайту	21.440	5.892	–	–	224	27.556
Бір жылғы резерв	60.973	12.084	3.740	38,146	48,828	163.771
Резервті пайдалану	(161)	(5.594)	(2.937)	(8.402)	(12.021)	(29.115)
Пайдаланылмаған сомаларды түзету	(61)	(392)	(1.327)	–	(855)	(2.635)
2022 жылғы						
31 желтоқсандағы резерв	275.080	87.984	14.272	87,737	97,239	562.312

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**21. РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)**

Резервтердің ағымдағы және ұзақ мерзімді бөлігі былайша берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Активтерді шығару бойынша міндетте мөлер	Қоршаған ортаға келтірген зияны үшін міндетте мөлер бойынша резерв	Салықтар бойынша резерв	Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету резерві	Басқалары	Жиыны
Ағымдағы бөлік	4.844	7.683	17.727	17,579	52.515	100.348
Ұзақ мерзімді бөлік	341.576	60.511	–	37,331	2,976	442.394
2021 жылғы 31 желтоқсанға резерв	346.420	68.194	17.727	54,910	55,491	542.742
Ағымдағы бөлік	8.795	10.829	14.272	33,165	85,037	155.101
Ұзақ мерзімді бөлік	266.285	77.155	–	54,572	9,199	407.211
2022 жылғы 31 желтоқсанға резерв	275.080	87.984	14.272	87,737	97,239	562.312

Топ Экологиялық кодекске енгізілген өзгерістерді талдауды аяқтады және соның нәтижелері бойынша 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 56.695 млн.теңге сомасына активтерді шығару бойынша қосымша міндеттемелерді мойындады.

22. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Топ негізгі құралдардың бірқатар объектілері, оның ішінде басым әуе кемелері бойынша жалдау шарттарын жасады.

2012 жылдан бастап 2014 жылға дейін Топтың еншілес ұйымы «Эйр Астана» АҚ (бұдан әрі – «Эйр Астана») жалдау мерзімінің соңында меншік құқығының өтуімен белгіленген пайыздық мөлшерлемесі бар жалдау талаптарында 10 (он) әуе кемесін сатып алды. Әрбір әуе кемесі бойынша жалдау мерзімі 12 (он екі) жылды құрайды. «Эйр Астана» АҚ-да жалдау мерзімінің соңында номинал баға бойынша әрбір әуе кемесін сатып алу мүмкіндігі бар. Ұшақтарды жалдау шарттарының көпшілігі жалдау мерзімінің соңында сатып алу мүмкіндігінсіз сегіз жылға жасалады.

5 (бес) жаңа Airbus қатысты лизинг берушіге қаржы институттары берген қарыздар Еуропалық Экспорттық-Кредит агенттіктерінің кепілдігімен қамтамасыз етілді; 3 (үш) Boeing – -767 US Export Import Bank кепілдігінде.

Эйр Астана жалдау бойынша міндеттемесін қамтамасыз ету ретінде 330.418 миллион теңге баланс құнымен жалданған активтерге кепіл берді (2021 жылғы 31 желтоқсан: 279.848 миллион теңге).

Топтың жалдау бойынша міндеттемелеріне белгілі бір ковенанттар жатады. Бұл ковенанттар Топ берешегінің жалпы сомасын лимиттеуді қоса алғанда, бірақ оған шектелмей белгілі бір операцияларға қатысты тыйымдар салады. Бұл талаптар 2022 және 2021 жылдар бойы сақталды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайыз сомасының есебі 8%-дан 17,3%-ға дейінгі (2021 жылғы 31 желтоқсан: 4,01%-дан 15,62%-ға дейін) тиімді пайыз мөлшерлемелеріне негізделді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза ең төменгі жалдау төлемдерінің ағымдағы құнымен бірге жалдау бойынша болашақ ең төменгі жалдау төлемдері былайша берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Ең төменгі жалдау төлемдері		Ең төменгі жалдау төлемдерінің ағымдағы құны	
	2022 жыл	2021 жыл	2022 жыл	2021 жыл
Бір жыл ішінде	176.622	153.253	138.192	129.676
2 жылдан 5 жылды қоса алғанда	474.013	352.881	361.654	275.509
Бес жылдан жоғары	197.364	178.637	121.314	104.476
	847.999	684.771	621.160	509.661
Минусы: қаржы төлемдерін білдіретін сомалар	(226.839)	(175.110)	–	–
Ең төменгі жалдау төлемдерінің ағымдағы құны	621.160	509.661	621.160	509.661
12 ай ішінде өтеуге жататын сома шегерілген			(138.192)	(129.676)
12 айдан кейін өтеуге жататын сомалар			482.968	379.985

Жалдау бойынша «Эйр Астана» АҚ-ның міндеттемесі АҚШ долларымен берілген.

Жалдау бойынша міндеттемелердегі өзгерістер былайша берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	509.661	515.319
Төленген сыйақы	(48.040)	(33.999)
Негізгі борышты төлеу	(153.822)	(121.314)
Есептелген сыйақы (30-ескертуге)	53.565	37.903
Валютаны қайта есептеу	23.279	7.853
Жаңа жалдау шарттары	230.622	119.229
Жалдау шартын бұзу	(7.856)	(12.588)
Басқасы	13.751	(2.742)
31 желтоқсанға сальдо	621.160	509.661

23. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Басқа да қаржылық міндеттемелер		
Кепілдік шарттары бойынша міндеттемелер	33.924	36.527
Кредиторлық берешек	10.440	11.139
Жер қойнауын пайдалану құқығын алумен байланысты тарихи шығындар	7.741	10.891
Басқалары	14.514	16.016
Басқа да қаржылық емес міндеттемелер		
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелер	56.578	52.404
Алынған аванстар және болашақ кезеңдердің кірістері	30.290	27.872
Мемлекеттік субсидиялар бойынша міндеттемелер	20.690	14.596
Тауарлық қарыздар бойынша міндеттемелер	–	13.461
Басқасы	4.503	4.937
	178.680	187.843

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)***Тауарлық қарыздар бойынша міндеттемелер*

2020 жылы Топ 21,9 миллион АҚШ доллары жалпы сомаға тауарлық қарыз шарты бойынша дайын өнім алды. Бастапқыда қайтару бойынша міндеттемелер 8.597 миллион теңге сомаға танылды. Міндеттемелер кейіннен дайын өнімге бағалардың өзгеруіне сәйкес қайта бағаланып отырды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ тауар қарыздарын өтеу мерзімінің 2023 жылғы мамыр мен маусым айларына дейін басталуына байланысты ұзақ мерзімді бөліктен қысқа мерзімді қарыздарға қайта жіктеді. Топ өтеу мерзімін ұзартуға ниеттеніп отыр.

2022 жылғы 19 мамырда Топ ANU Energy-ден 113,5 миллион АҚШ доллары жалпы сомаға уран қарыздарын алды, олар Топ пен Genchi Global Limited арасындағы Негіздемелік келісімге сәйкес жасалды (13-ескертпе). Бастапқыда қайтару бойынша міндеттемелер 49.089 миллион теңге сомаға танылды және кейіннен уранның нарықтық бағалары мен шетел валюталары бағамдарының өзгерістеріне сәйкес әділ құны бойынша бағаланды, 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде қайта бағалаудан болған шығын 4.712 миллион теңгені құрады. 20 желтоқсанда Топ қайтару күніне әділ құны 53.802 миллион теңгені құрайтын қорларды қайтарды, бұл қайтарылған қорлардың құнынан 8.251 миллион теңгеге артық болды.

Уран қарыздарын әділ құн бойынша қайта бағалаудан болған шығындар, сондай-ақ ANU Energy қайтарған қарыздың шығуынан түскен таза пайда пайда мен шығын құрамында танылады және өзге де шығын құрамында көрсетілген.

Уран қарыздары ағымдағы тұрақсыз геосаяси жағдайға байланысты қазақстандық уранның батыс конверсиялық кәсіпорындарға уақтылы жеткізілуіне әсер етуі мүмкін логистикалық тәуекелдерді азайту үшін қажетті қорларды басқару жөніндегі Топтың әдеттегі саясатының бөлігі болып табылады.

Мемлекеттік субсидиялар бойынша міндеттемелер

2021 жылы Қазақстан Республикасының Үкіметі 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 2025 жылғы 1 қаңтарға дейін радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жылдық төлемді 90%-ға төмендету түрінде Топтың мемлекеттік субсидиялар алуға құқығы бар жиіліктер белдеулерін, радиожиіліктерді беру, радиоэлектрондық құралдар мен жоғары жиілікті құрылғыларды пайдалану қағидаларына («Қағидалар») өзгерістерді бекітті. Мемлекеттік субсидиялар талаптарды сақтау, атап айтқанда, ауылдық және қалалық жерлерде кең жолақты Интернетке қол жеткізуге байланысты жобаларды қаржыландыру талабымен беріледі. Егер кең жолақты Интернетке қол жеткізуге байланысты жобаларды қаржыландыру алынған салық жеңілдіктерінің сомасынан аз болса, онда Топ радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жыл сайынғы төлемді билік органдары алдындағы орындалмаған міндеттемелердің сомасы мөлшерінде төлеуі керек.

2021 және 2022 жылдарға арналған радиожиіліктерді пайдаланғаны үшін жылдық төлемақының тиісінше 13.571 миллион теңге және 14.391 миллион теңге мөлшерінде төмендеуі нәтижесінде босатылған қаражатты Топ жекелеген мүлік объектілері мен жабдықтарды (негізінен базалық станцияларды) сатып алуға және салуға бағыттады. Активтерге байланысты мемлекеттік субсидиялар активтің пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде жүйелі негізде пайда немесе шығын құрамында танылатын кейінге қалдырылған кіріс ретінде танылады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік субсидиялардың қалдық балансы 26.858 миллион теңгені құрады, ал тиісті амортизацияланған аударымдарды өтеуге қажетті кезеңдегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілген мемлекеттік субсидиялардың бір бөлігі 6.332 миллион теңгені құрады.

24. САУДА ӘРІ БАСҚА ДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және басқа да кредиторлық берешекке мыналар кірді:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Сауда кредиторлық берешек	892.690	937.027
Негізгі құралдарды жеткізу үшін кредиторлық берешек	198.983	164.985
Басқа да кредиторлық берешек	34.305	16.043
	1.125.978	1.118.055

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. САУДА ӘРІ БАСҚА ДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда кредиторлық берешек келесі валюталарда көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Теңгемен көрсетілген сауда кредиторлық берешек	406.353	441.996
АҚШ долларымен көрсетілген сауда кредиторлық берешек	350.261	394.706
Басқа валюталарда көрсетілген сауда кредиторлық берешек	136.076	100.325
	892.690	937.027

31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы міндеттемелер мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Басқа да қаржылық міндеттемелер		
Әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша Акционер алдындағы міндеттемелер	127.276	52.755
Жұмыскерлерге төлемдер бойынша міндеттемелер	49.738	32.139
Клиенттердің қаражаты	46.208	39.980
РЕПО мәмілелері бойынша міндеттемелер	20.469	11.464
Жер қойнауын пайдалану құқығын алумен байланысты тарихи шығындар	3.453	2.680
Төленуге жататын дивидендтер	2.797	814
Кепілдік шарттары бойынша міндеттемелер	1.608	3.929
Басқалары	51.996	27.927
Басқа да қаржылық емес міндеттемелер		
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелер	313.070	297.865
Төленуге жататын басқа да салықтар	212.990	188.831
Демалыстар мен жұмыскерлердің басқа да сыйақылары бойынша резерв	132.064	105.774
Алынған аванстар және болашақ кезеңдердің кірістері	29.969	14.523
Зейнетақы және әлеуметтік аударымдар бойынша міндеттемелер	27.530	21.834
Тауарлық қарыздар бойынша міндеттемелер	19.147	99
Мемлекеттік субсидиялар бойынша міндеттемелер	6.167	4.246
Уран своп келісімшарттары бойынша өтелуге жататын берешек	4.709	15.355
Бірлескен операциялар бойынша міндеттемелер	4.569	4.569
Басқалары	19.795	20.701
	1.073.558	845.485

Бірлескен операциялар бойынша міндеттемелер

Бірлескен операциялар бойынша міндеттемелер Топтың бірлескен операциялардың талаптары бойынша міндеттемелерін білдіреді, олар қатысушылардан кезең ішінде уранның тең көлемін сатып алуын талап етеді. 2022 жылы Топ тиісті көлемді толығымен сатып алмады.

РЕПО мәмілелері бойынша міндеттемелер

2022 жылдың ішінде Топ ҚҚБ-да контрагенттермен «тікелей РЕПО» келісін жасады. Бұл келісімдер ҚР Қаржы министрлігінің қазынашылық міндеттемелеріне, «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ купондық облигацияларына және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 20.469 миллион теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 11.464 миллион теңге) баланстық құнымен ҚР Ұлттық Банктің ноттарына жатады.

Түрлі әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша міндеттемелер

2022 жылы Акционер өкімдерінің негізінде Қор 202.445 миллион теңге жалпы сомаға (2021 жылы: 65.497 миллион теңге) түрлі әлеуметтік жобаларды қаржыландыру бойынша міндеттемелерді мойындады (18-ескертпе).

2022 жылдың ішінде нақты аударылған қаражат 129.806 миллион теңге (2021 жыл: 67.033 миллион теңге) болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ТҮСІМ**

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішіндегі түсім мыналарды қамтиды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім:		
Шикі мұнай сату	4.585.784	3.703.666
Мұнай өнімдерін сату	3.251.802	2.026.587
Теміржолмен жүк тасымалдары	1.286.854	1.191.187
Уран өнімін сату	964.390	666.944
Тазартылған алтынды өткізу	943.458	718.828
Қайта өңделген газ өнімін сату	895.318	762.571
Телекоммуникациялық қызметтер	619.869	579.528
Авиатасымалдаулар	492.231	331.840
Электрлік кешен	368.650	344.980
Мұнай мен газ тасымалдау	296.445	323.103
Алыс-беріс мұнайын қайта өңдеу	204.390	202.527
Электр энергиясын тасымалдау	183.646	314.056
Жолаушылар темір жол тасымалы	91.365	58.636
Пошта қызметтері	45.920	43.198
Басқа да кіріс	467.792	369.070
	14.697.914	11.636.721
Пайыздық кіріс	47.845	47.393
Жалға беруден түскен кіріс	39.525	25.544
	14.785.284	11.709.658

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Географиялық нарық		
Қазақстан	5.479.959	4.747.372
Басқа да елдер	9.305.325	6.962.286
	14.785.284	11.709.658

26. ӨТКІЗІЛГЕН ӨНІМНІҢ ЖӘНЕ КӨРСЕТІЛГЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде сатылған өнім мен көрсетілген қызметтердің өзіндік құны мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Материалдар мен қорлар	6.602.943	5.010.551
Әлеуметтік салық пен аударымдарды қоса алғанда, жалақы бойынша шығыстар	1.360.723	1.008.765
Тозу, тауысылу және амортизация	1.015.508	1.000.869
Отын және энергия	549.336	447.310
Жөндеу және қызмет көрсету	345.570	287.066
Алынған өндірістік қызметтер	339.266	264.925
Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық	192.590	145.116
Әлеуметтік салық пен әлеуметтік аударымдардан басқа, салықтар	176.329	117.540
Жалдау	92.957	40.954
Пайыздық шығыстар	58.710	58.337
Байланыс қызметтері	48.614	49.183
Көлік қызметтері	44.718	117.206
Күзет қызметтері	31.366	25.293
Басқасы	422.895	220.942
	11.281.525	8.794.057

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі жалпы және әкімшілік шығыстар мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Әлеуметтік салық пен аударымдарды қоса алғанда, жалақы бойынша шығыстар	246.745	215.732
Тозу және амортизация	36.658	44.133
Аудиторлық және кеңес беру қызметтері	31.437	32.874
Әлеуметтік салық пен әлеуметтік аударымдардан басқа, салықтар	30.537	29.710
Бөгде ұйымдардың өзге қызметтері	20.869	18.826
Жөндеу және қызмет көрсету	8.485	8.558
Демеушілік көмек және қайырымдылық	7.523	9.216
Айыппұлдар мен өсімпұлдар	7.022	2.351
Іссапар шығыстары	6.468	4.213
Жалдау	5.315	4.682
Коммуналдық шығыстар және ғимараттарды күтіп ұстау	4.392	3.765
Кәсіптік оқыту және біліктілікті арттыру шығыстары	3.618	2.358
Байланыс қызметтері	3.424	2.847
Көлік қызметтері	2.781	2.322
Банктердің қызметтері	2.445	2.178
Басқалары	64.763	59.854
	482.482	443.619

28. ТАСЫМАЛДАУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ШЫҒЫСТАРЫ

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі тасымалдау және сату бойынша шығыстар мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Тасымалдау	448.378	398.890
Рента салығы	215.765	129.056
Кеден алымы	134.249	109.151
Әлеуметтік салық пен аударымдарды қоса алғанда, жалақы бойынша шығыстар	23.918	17.699
Агенттерге комиссиялық сыйақылар және жарнама	23.063	18.179
Тозу және амортизация	20.330	18.445
Жалдау төлемдері	7.112	6.286
Басқасы	34.054	30.625
B	906.869	728.331

29. ҚҰНСЫЗДАНУ ШЫҒЫНЫ

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішіндегі шығын мыналарды қамтиды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Негізгі құралдардың, барлау және бағалау бойынша активтердің, материалдық емес активтердің құнсыздануы (7, 8, 9-ескертпелер)	55.533	122.378
Сатуға арналған деп жіктелген активтердің құнсыздануы	14.401	4.872
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялардың құнсыздануы (10-ескертпе)	660	5.921
Өтелуге жататын ҚҚС-тың (қалпына келтірілуі)/құнсыздануы, нетто	(476)	(4.602)
Басқасы	1.564	2.746
	71.682	131.315

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ҚҰНСЫЗДАНУ ШЫҒЫНЫ (жалғасы)**

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін келесі ұзақ мерзімді активтер бойынша құнсыздану мыналарды қамтиды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Активтердің құнсыздануынан және есептен шығарылуынан болған шығын		
Алайғыр БК ЖШС (4- ескертпе)	13.296	–
Газ турбиналы электр станциясының және су дайындау активтері (KUS) (4-ескертпе)	9.877	–
«Оңтүстік Өріктау» жобасы (4-ескертпе)	8.895	–
Полимер-Продакшн (4-ескертпе)	7.096	–
«Исатай» жобасы (4-ескертпе)	3.172	–
«Барыс», «Бүркіт», «Бекет Ата» және «Түркістан» теңіз кемелері	1.801	4.453
«Жамбыл» жобасы	–	59.283
«Алматы Электр Станциялары» АҚ АҚГБ (4-ескертпе)	–	20.737
«ҚазМұнайГаз» Барлау Өндіру» АҚ браунфилдтер	–	19.800
ҚМГИ АҚГБ (4-ескертпе)	–	8.298
Басқалары	11.396	9.807
	55.533	122.378

«Алайғыр» БК» ЖШС

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы Топ «Алайғыр» БК» ЖШС таза активтерін пайдалану құндылығына бағалау жүргізді және «Алайғыр» БК» ЖШС қаржылық емес активтерінің құнсыздануынан 13.296 миллион теңге сомасына шығынды мойындады.

Газ турбиналы электр станциясының және су дайындау активтері (KUS)

Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанға негізгі құралдардың құнсыздану индикаторларының болуына талдау жүргізді. Топ басшылығы жүргізген айналымнан тыс активтердің өтелетін құнын бағалау нәтижесінде құнсыздану 14.077 миллион теңге мөлшерінде танылды, оның 9.877 миллион теңге мөлшеріндегі бір бөлігі жиынтық шығын туралы шоғырландырылған есепте көрсетілді, ал 4.201 миллион теңге мөлшеріндегі қалдығы капитал құрамында көрсетілді.

Полимер-Продакшн активтері

Полимер-Продакшн басшылығы жүргізген Полимер-Продакшн өтелетін құнын бағалау нәтижесінде 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікте Топ 7.096 миллион теңге мөлшерінде құнсыздану бойынша шығыстарды таныды.

Теңіз кемелері

«ҚазақТеңізКөлікФлоты» ЖШС теңіз кемелерінің өтелетін құны пайдалану құндылығының әдісі негізінде айқындалды. Пайдалану құндылығы келешек ақша ағындарының келтірілген құны ретінде бағаланды, олар, қолданыстағы және ықтимал келісімшарттардың қолданылу мерзімінің соңына дейін кемелерден алынады, пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесі 14,00% (2021 жыл: 10,70%) болды. 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы тесттің нәтижесінде Топ 1.801 миллион теңге мөлшерінде (2021 жыл: «Барыс» және «Бүркіт» кемелері бойынша 4.453 миллион теңге) «Барыс», «Түркістан» және «Бекет Ата» кемелерінің құнсыздануынан болған шығынды мойындады.

Барлау шығыстары

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топ «Оңтүстік Өріктау» жобасы бойынша барлау және бағалау активтері бойынша 8.895 миллион теңге мөлшерінде құнсызданудан болған шығынды мойындады, ол бойынша Топ келісімшарттық аумақты Үкіметке қайтару жөнінде шешім қабылдады.

2022 жылғы 31 желтоқсанда «QazaqGaz Барлау және Өндіру» ЖШС-ның көмірсутек шикізатын бірлескен барлау мен өндіруге арналған келісімшартының қолданылу мерзімінің аяқталуына байланысты Топ жалпы сомасы 5.893 миллион теңгеге 6 учаске мен 3 кен орны бойынша барлау және бағалау активтерінің құнсыздануы бойынша шығыстарды есептеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ҚҰНСЫЗДАНУ ШЫҒЫНЫ (жалғасы)****Барлау шығыстары (жалғасы)**

Сондай-ақ Топ ҚМГ ҰК және жоба бойынша екінші әріптес Isatay Operating Company LLP жобадан шығу және келісімшарттық аумақты Үкіметке қайтару туралы шешім қабылдаған «Исатай» жобасы бойынша 3.172 миллион теңге мөлшерінде барлау және бағалау активтері бойынша құнсызданудан болған шығынды мойындады.

2021 жылы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топ «Жамбыл» жобасы бойынша 59.283 миллион теңге мөлшерінде барлау мен бағалау активтерін есептен шығарды, сол бойынша жер қойнауын пайдалану келісімшартты бұзылып, келісімшарттық аумақ Үкіметке қайтарылды. Сондай-ақ Топ «Тайсойған» учаскесінде келісімшарттық аумақты ішінара азайтты және, тиісінше, 19.800 миллион теңге сомаға барлау және бағалау бойынша шығыстарды есептен шығарды.

«Алматы Электр Станциялары» АҚ АҚГБ

2021 жылы Топ АлЭС-тың құнсыздануына тест жүргізді. Топ АлЭС-тың негізгі құралдарының өтелетін сомасын Топ оларды пайдаланудан алуға үміттеніп отырған бағаланып дисконтталған келешек ақша ағындарының сомасы ретінде айқындалған пайдалану құндылығының негізінде бағалады. Тест нәтижелерінің негізінде Топ 20.737 миллион теңге сомасында негізгі құралдардың құнсыздануынан болған шығынды таныды.

ҚМГИ АҚГБ

2021 жылғы 2 шілдеде ҚМГИ-дің еншілес ұйымы Petromidia мұнай өңдеу зауытында (бұдан әрі - «Petromidia») өрт шығуына және салдарынан, зиян шеккен объектілер қалпына келтірілгенге дейін өндірістің уақытша тоқтап қалуына әкеп соқтырған оқиға болды. ҚМГИ оқиғаның салдарын бағалап, 1.615 миллион теңге мөлшерінде Petromidia-ның негізгі құралдарының құнсыздануынан болған шығынды таныды. 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін, негізгі құралдарды инспекциялау нәтижелері бойынша, ҚМГИ 6.683 миллион теңге сомаға негізгі құралдардың құнсыздануынан болған шығынды таныды. 2022 жылы жүргізілген құнсыздануға талдау негізінде ҚМГИ АҚГБ құнсыздануы табылған жоқ.

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішіндегі қаржы шығындары мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қарыздар және шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша пайыздар	497.667	446.272
Жалдау пайыздары бойынша міндеттемелер (22-ескерітпе)	53.565	37.903
Пайда/шығын арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалаудан болған шығын	39.796	10.791
Резервтер және өзге де берешектер бойынша дисконт сомасына ұлғайту	27.979	22.517
Нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер бойынша активтер бойынша дисконт	5.471	2.687
Қаржылық кепілдіктерді мойындау шығыстары	1.512	721
Мұнайды жеткізу шарты бойынша пайыздық шығыстар	-	3.885
Басқасы	27.999	30.761
	653.989	555.537

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІС**

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі қаржылық кіріс мыналарды қамтиды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Кредиттік мекемелердегі қаражат және ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша сыйақы	175.427	76.876
Қарыздар және қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс	43.536	28.477
Пайда/шығын арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалаудан болған кіріс	38.400	42.419
Қаржылық міндеттемелер бойынша сыйақы мөлшерлемесін субсидиялаудан түскен кірістер	31.398	2.176
Облигацияларды мерзімінен бұрын өтеу кезінде сыйлықақының амортизацияланбаған бөлігін есептен шығарудан түсетін кіріс (19-ескертпе)	16.890	–
Берілген кепілдіктер бойынша кіріс	8.096	14.839
Нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер бойынша міндеттемелер бойынша дисконт	805	119
Басқасы	5.548	9.992
	320.100	174.898

Қаржылық міндеттемелер бойынша пайыздық мөлшерлемені субсидиялаудан түскен кірістер, негізінен 29.183 миллион теңге сомаға облигациялар бойынша купондық мөлшерлеме бөлігін субсидиялаудан түскен кірістер болып табылады.

32. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ПАЙДАСЫНДАҒЫ ҮЛЕС, НЕТТО

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы / (шығынындағы) үлесі мыналарды қамтиды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
<i>Бірлескен кәсіпорындар</i>		
«Теңізшевройл» ЖШС	742.660	441.665
«Азиялық газқұбыры» ЖШС	276.653	253.554
«Бейнеу-Шымкент газ құбыры» ЖШС	50.837	65.533
Маңғыстау Инвестментс Б.В.	48.486	80.154
«Petrosun» ЖШС (5- ескерт пе)	23.184	–
Valseira Holdings B.V.	21.009	11.868
«Қазгермұнай» ЖШС	20.530	6.108
«Қазақстан-Қытай мұнай құбыры» ЖШС	16.783	13.464
Ural Group Limited BVI	(11.470)	(11.060)
Басқалары	39.158	48.452
<i>Қауымдасқан компаниялар</i>		
«Каспий құбыр консорциумы» АҚ	117.763	90.904
«КАТКО» БК» ЖШС	47.593	29.278
«Оңтүстік тау-кен химия компаниясы» БК ЖШС	18.528	14.334
«Транстелеком» АҚ	(2.737)	1.294
«Қазмырыш» ЖШС	(6.528)	66.996
Басқалары	46.811	29.538
	1.449.260	1.142.082

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР**

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішіндегі табыс салығы бойынша шығыстар мыналарды қамтыды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар		
Корпоративтік табыс салығы («КТС»)	454.437	328.309
Дивидендтер мен сыйақылар бойынша төлем көзінен ұсталатын салық	55.314	47.752
Үстеме пайда салығы	2.573	1.237
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша шығыс/(үнемділік)		
Корпоративтік табыс салығы («КТС»)	145.224	148.782
Дивидендтер мен сыйақылар бойынша төлем көзінен ұсталатын салық	113.331	34.990
Үстеме пайда салығы	239	(34)
Табыс салығы бойынша шығыстар	771.118	561.036

2022 жылғы 28 желтоқсанда шыққан № 186 төтенше қаулымен Румыния Үкіметі қазба отын секторындағы пайдаға ортақ жарнаны енгізді. Ортақ жарнаны шикі мұнай, табиғи газ, көмір және мұнай өңдеу секторларында жұмыс істейтін компаниялар 2022 және 2023 жылдардағы салық салынатын пайдадан алдыңғы төрт жылдағы, 2018 жылдан 2021 жылға дейінгі 60% мөлшерлеменен орташа салық салынатын пайданың 120%-ын төлейді. Егер 2018-2021 жылдарға жататын салық салынатын орташа пайда теріс болса, ортақ жарнаны есептеу мақсатында салық салынатын орташа пайда нөлге тең деп есептеледі. 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топ ҚМГИ арқылы 124,9 миллион АҚШ доллары мөлшерінде КТС-ті есептеді (баламасы 57.584 миллион теңге).

Бухгалтерлік пайдадан бастап табыс салығы бойынша шығыстарға табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі бойынша табыс салығын есептегенге дейін есептелген табыс салығы бойынша шығыстарды салыстыру 31 желтоқсанда аяқталатын жылдар ішінде (2022 және 2021 жылдары 20%) былайша көрсетіліп отыр:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Жалғасып отырған қызметтен болған табыс салығын есепке алғанға дейінгі пайда	3.140.002	2.469.393
Бухгалтерлік пайда бойынша табыс салығының шығыстары	628.000	493.879
Есептен шығарылмайтын баптардың салық әсері	101.881	75.821
Кейінге қалдырылған салық бойынша мойындалмаған активтердегі өзгеріс	(43.142)	(12.034)
Корпоративтік табыс салығының әртүрлі мөлшерлемелерінің әсері	89.756	46.818
Үстеме пайда салығы	2.812	1.203
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың салық салынбайтын пайдадағы үлесі	(176.218)	(86.923)
Басқа да айырмалар	168.029	42.272
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстардың жиынтығы	771.118	561.036

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Активтер мен міндеттемелерді есептеу үшін салық негізімен шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген сома арасындағы уақытша айырмаларға есептік күні қолданылған заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген 31 желтоқсанға кейінге қалдырылған салық сальдосы мыналарды қамтиды:

	2022 жыл				2021 жыл			
	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны
<i>Миллион теңгемен</i>								
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер								
Негізгі құралдар	33.252	–	–	33.252	35.346	–	–	35.346
Ауыстырылған салық шығындары	826.477	–	–	826.477	827.839	–	–	827.839
Қызметкерлерге қатысты есептелген міндеттемелер	25.710	–	–	25.710	18.500	–	–	18.500
Қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік шығын	37.934	–	–	37.934	34.593	–	–	34.593
Резервтер	82.713	–	–	82.713	85.226	–	–	85.226
Басқа да есептеулер	126.307	–	–	126.307	159.865	–	–	159.865
Басқалары	68.925	–	–	68.925	52.470	–	–	52.470
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтер	(597.317)	–	–	(597.317)	(640.459)	–	–	(640.459)
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелермен есепке алынған кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	(515.033)	–	–	(515.033)	(504.232)	–	–	(504.232)
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	88.968			88.968	69.148	–	–	69.148
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер								
Негізгі құралдар	1.455.874	597	–	1.456.471	1.287.711	358	–	1.288.069
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың бөлінбеген пайдасы	–	–	615.747	615.747	–	–	465.891	465.891
Басқасы	97.031	–	–	97.031	83.889	–	–	83.889
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелермен есепке алынған кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	(515.033)	–	–	(515.033)	(504.232)	–	–	(504.232)
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	1.037.872	597	615.747	1.654.216	867.368	358	465.891	1.333.617
Кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттемелер	(948.904)	(597)	(615.747)	(1.565.248)	(798.220)	(358)	(465.891)	(1.264.469)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

31 желтоқсанда аяқталған жылдарға кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттемелердегі өзгерістер былайша берілген:

	2022 жыл			2021 жыл				
	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны
<i>Миллион теңгемен</i>								
1 қаңтардағы сальдо	798.220	358	465.891	1.264.469	644.514	392	419.083	1.063.989
Есептілік валютасын қайта есептеу	14.127	–	36.525	50.652	2.993	–	11.818	14.811
Басқа да жиынтық кірісте көрсетілді	297	–	–	297	340	–	–	340
Капиталда көрсетілді	–	–	–	–	1.571	–	–	1.571
Сатуға арналған деп жіктелген активтерге аудару (6-ескертпе)	(8.964)	–	–	(8.964)	20	–	–	20
Пайда мен шығында көрсетілген	145.224	239	113.331	258.794	148.782	(34)	34.990	183.738
31 желтоқсандағы сальдо	948.904	597	615.747	1.565.248	798.220	358	465.891	1.264.469

Кейінге қалдырылған салық активі болашақта соған қатысты актив пайдаланылуы мүмкін салық салынатын пайданың болу ықтималдығы бар дәрежеде ғана танылады. Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер оларға байланысты салық жеңілдіктері іске асырылуы мүмкін ықтималдық одан әрі болмайтын сол дәрежеде азайтылады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық бойынша мойындалмаған активтер, негізінен, 597.317 миллион теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 640.459 миллион теңге) сомада ауыстырылған салық шығындарына жатқызылды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасында ауыстырылған салық шығындары салық салу мақсатында олар туындаған сәттен бастап 10 (он) жыл өткеннен кейін мерзімі өтеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. ШОҒЫРЛАНДЫРУ**

Мына еншілес ұйымдар осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке енгізілді:

	Негізгі қызметі	Тіркелген елі	Иелік ету үлесі		
			2022 жыл	2021 жыл	
1	«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ («ҚМГ» ҰК) және еншілес ұйымдары	Мұнай мен газды барлау, өндіру, қайта өңдеу және тасымалдау	Қазақстан	87,42%	90,42%
2	«QazaqGas» ұлттық компаниясы» АҚ (бұрынғы - «ҚазТрансГаз» ұлттық компаниясы) АҚ) және еншілес ұйымдар	Табиғи газ бен газ конденсатын барлау, өндіру, тасымалдау, өткізу және сақтау	Қазақстан	100,00%	100%
3	«Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы» АҚ («ҚТЖ ҰК») және еншілес ұйымдары	Жолаушылар және жүк тасымалы	Қазақстан	100,00%	100,00%
4	«Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық атом компаниясы» АҚ («ҚАӨ ҰАК») және еншілес ұйымдары	Уранды, сирек металдарды шығару және өндіру	Қазақстан	75,00%	75,00%
5	«Самұрық-Энерго» АҚ («Самұрық-Энерго») және еншілес ұйымдары	Электр және жылу энергиясын өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
6	«Электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстан компаниясы» АҚ («KEGOC») және еншілес ұйымдары	Электр қуатын тарату	Қазақстан	90,00% + 1	90,00% + 1
7	«Қазпошта» АҚ және еншілес ұйымдары	Пошта және қаржылық қызмет	Қазақстан	100,00%	100,00%
8	«Қазақтелеком» АҚ («ҚТК») және еншілес ұйымдары	Телекоммуникациялар қызметі	Қазақстан	52,03%	52,03%
9	«Эйр Астана» АҚ («Эйр Астана») және оның еншілес ұйымдары	Авиатасымалдаулар	Қазақстан	51,00%	51,00%
10	«Samruk-Kazyna Construction» АҚ және еншілес ұйымдары	Құрылысты және жылжымайтын мүлікті басқару	Қазақстан	100,00%	100,00%
11	«Тау-кен Самұрық» ұлттық тау-кен компаниясы» АҚ және еншілес ұйымдары	Қатты пайдалы қазбаларды барлау, өндіру және қайта өңдеу	Қазақстан	100,00%	100,00%
12	«Samruk-Kazyna Ondeu» ЖШС (бұрынғы-«Біріккен химиялық компания» ЖШС) және еншілес ұйымдары	Химия саласындағы жобаларды әзірлеу және іске асыру	Қазақстан	100,00%	100,00%
13	«Самұрық-Қазына Инвест» ЖШС және еншілес ұйымдары	Инвестициялық қызмет	Қазақстан	100,00%	100,00%
14	«Самұрық-Қазына Контракт» ЖШС	Сатып алу қызметін ұйымдастыру	Қазақстан	100,00%	100,00%
15	«МАЭС-2 Екібастұз станциясы» АҚ	Электр энергиясын өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
16	«СҚ Бизнес Сервис» ЖШС және еншілес ұйымдары	Трансформацияны іске асыру бойынша сервистік қызметтер, АТ саласында ақпараттық және сервистік қызметтер	Қазақстан	100,00%	100,00%
17	«Qazaq Air» АҚ	Авиатасымалдаулар	Қазақстан	100,00%	100,00%
18	«Қазақстан атом электр станциялары» ЖШС	Электрэнергетикалық сектор компанияларына қызмет көрсету	Қазақстан	100,00%	100,00%
19	«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС	Мұнай-газ химия өнімін өндіру	Қазақстан	99%	99%
20	«Түркістан БГҚ» ЖШС (бұрынғы - «PVH Development» ЖШС)	Электр энергиясын беру, бөлу және сату	Қазақстан	100,00%	100,00%
21	«Самғау» ғылыми-технологиялық бастамалар орталығы» жеке қоры (бұрынғы - «Center for Scientific and Technological Initiatives Ltd» жеке компаниясы)	Инновациялық технологиялар, жаратылыстану және техникалық ғылымдар саласындағы өзге де зерттеулер мен эксперименттік әзірлемелер	Қазақстан	100,00%	—

35. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШУ

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» 24 БЕХС-ке сәйкес тараптар, егер бір тараптың басқа тарапты бақылауға және қаржылық немесе операциялық шешімдерді қабылдау кезінде басқа тарапқа айтарлықтай ықпал етуге мүмкіндігі болса, байланысты деп есептеледі. Әрбір байланысты тараппен ықтимал қарым-қатынастарды бағалау кезінде қарым-қатынастардың заңгерлік ресімделуіне емес, олардың мәніне көп көңіл бөлінеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШУ (жалғасы)**

Байланысты тараптар Топтың негізгі басқарушы персоналын, Топтың негізі басқарушы персоналына біршама қатысу үлесі тікелей немесе жанама түрде тиесілі ұйымды, сондай-ақ Үкімет бақылайтын өзге де кәсіпорындарды қамтиды. Байланысты тараптармен мәмілелер байланысты және үшінші тараптар үшін ұсынылатын тарифтердің негізінде ұсынылған кейбір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарық ставкаларына міндетті түрде сәйкес келмейтін тараптардың арасында келісілген талаптарда жүзеге асырылды. Топ байланысты тараптардан берешек бойынша ККШ резервтерін үшінші тараптардың алдындағы берешек бойынша ККШ айқындау үшін қолданылатын ККШ қағидаттары мен саясатына сәйкес мойындайды.

Мына кесте байланысты тараптармен 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жасалған мәмілелердің жалпы сомасын көрсетеді:

<i>Миллион теңгемен</i>		Қауымдасқан компаниялар	Топ қатысушы болып табылатын бірлескен кәсіпорындар	Мемлекет бақылайтын өзге де кәсіпорындар
	2022 жыл	6.546	63.217	47.290
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	2021 жыл	6.189	28.732	35.262
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	2022 жыл	60.264	213.335	9.681
	2021 жыл	40.544	282.269	8.186
Тауарлар мен қызметтерді сату	2022 жыл	156.034	492.406	1.106.306
	2021 жыл	215.647	281.751	835.404
Тауарлар мен қызметтерді сатып алу	2022 жыл	266.454	2.669.338	108.703
Басқа да пайда/(шығын), нетто	2021 жыл	206.969	1.816.227	37.443
	2022 жыл	6.866	24.651	2.530
Ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелердегі қаражат (активтер)	2021 жыл	714	7.243	3.823
	2022 жыл	–	242	278.176
	2021 жыл	–	78	154.768
Берілген қарыздар	2022 жыл	10.947	117.605	7.952
	2021 жыл	14.169	300.929	14.100
Алынған қарыздар	2022 жыл	7.002	13.262	1.017.795
	2021 жыл	22.438	4	964.744
Өзге де активтер	2022 жыл	19.023	19.218	326.227
Жалдау бойынша міндеттемелер және басқа да міндеттемелер	2021 жыл	17.204	28.912	160.638
	2022 жыл	26.483	189.399	59.078
Байланысты тараптарға есептелген сыйақы	2021 жыл	41.258	59.415	54.610
	2022 жыл	1.549	20.234	15.508
	2021 жыл	2.547	32.796	12.753
	2022 жыл	2.752	18.636	78.658
Байланысты тараптар есептеген сыйақы	2021 жыл	4.529	5.258	79.655

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 16.026 миллион теңге сомасында (2021 жылғы 31 желтоқсан: 42.907 миллион теңге) Топтың бірқатар қарыздарына Қазақстан Республикасының Үкіметі кепілдік берді.

Негізгі басқарушы персоналға (Директорлар кеңесінің және Қор Басқармасы мен оның еншілес ұйымдарының мүшелері) төленген, қоса беріліп отырған жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте жалпы және әкімшілік шығыстарға қосылған сыйақының жалпы сомасын 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін 6.637 миллион теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 6.406 миллион теңге) құрайды. Негізгі басқарушы персоналға төленген сыйақы негізінен келісімшарттарда белгіленген жалақы бойынша шығыстардан және операциялық нәтижелерге қол жеткізуге негізделген өзге де төлемдерден тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ**

Топтың негізгі қаржы құралдары қарыздарды, ҚР Үкіметінен қарыздарды, жалдау бойынша міндеттемелерді, клиенттердің қаражатын, туынды құралдарды, ақша қаражатын және оның баламаларын, берілген қарыздарды, кредиттік мекемелердегі қаражатты, басқа да қаржы активтерін, сондай-ақ дебиторлық және кредиторлық берешектерді қамтиды. Топтың қаржы құралдары бойынша туындайтын негізі тәуекелдер – бұлар пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі, валюталық тәуекел және кредиттік тәуекел. Топ барлық қаржы құралдары бойынша туындайтын өтімділікке байланысты тәуекелдерді де қадағалайды.

Пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі

Пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі нарықтағы сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі нәтижесінде қаржы құралы құнының ауытқу тәуекелін білдіреді. Топ оларда өзінің жеке және қарыз қаражаты, сондай-ақ оның инвестициялары көрсетілген валюталар бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің өзгерістеріне бақылауды жүзеге асыру арқылы пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелін шектейді.

Топтың пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекеліне бейімділігі, негізінен, өзгермелі пайыздық мөлшерлемелермен Топтың ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді қарыздарына қатысты болады (19-ескертпе).

Келесі кестеде Топтың табыс салығын (өзгермелі сыйақы мөлшерлемелерімен қарыздарының болуы салдарынан) есепке алғанға дейін пайдасының LIBOR өзгермелі пайыздық мөлшерлемелерінде болатын ықтимал өзгерістерге барлық қалған параметрлер тұрақты шама ретінде қабылданатын талаппен сезімталдығы көрсетілген.

<i>Миллион теңгемен</i>	Базистік тармақтардағы ұлғаю/ (азаяу)*	Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайдаға және шығынға әсері
2022 жыл		
АҚШ доллары	245/(245)	(17.871)/17.871
2021 жыл		
АҚШ доллары	125/(25)	(12.148)/2.369

* 1 базистік пункт = 0,01%

Валюталық тәуекел

АҚШ долларында көрсетілген қарыздардың, жалдау бойынша міндеттемелердің және сауда кредиторлық берешектің, банктердегі салымдардың, ақша қаражаты мен оның баламаларының, кредиттік мекемелердегі қаражаттың және дебиторлық берешектің елеулі сомасының болуы нәтижесінде Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайына теңгеге АҚШ долларының айырбас бағамының өзгеруі біршама әсер етуі мүмкін.

Мына кестеде Топ пайдасының табыс салығын есептегенде дейін АҚШ доллары және евро айырбас бағамындағы ықтимал өзгерістерге, барлық қалған параметрлеріне тұрақты шама ретінде қабылданған жағдай талабымен сезімталдығы көрсетілген.

<i>Миллион теңгемен</i>	Айырбастау бағамдарындағы ұлғаю / (кему)	Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайдаға және шығынға әсері
2022 жыл		
АҚШ доллары	21,00%/(21,00%)	(584.346)/584.346
Рубль	22,05%/(22,05%)	(86.858)/86.858
Еуро	17,99%/(17,99%)	(11.277)/11.277
2021 жыл		
АҚШ доллары	13,00%/(10,00%)	(353.754)/270.863
Рубль	13,00%/(13,00%)	(50.478)/50.478
Еуро	13,00%/(10,00%)	(9.977)/7.675

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Кредиттік тәуекел**

Контрагенттердің Топтың қаржы құралдарымен жасалған шарттардың талаптарын орындамауы нәтижесінде туындаған кредиттік тәуекел, әдетте, контрагенттер міндеттемелерінің шамасы Топтың осы контрагенттердің алдындағы міндеттемелерінен асатын осындай жағдайлар болған кезде, сомамен шектеледі. Топ саясаты кредитті төлеуге қабілетті контрагенттермен бірге қаржы құралдарымен операциялар жасауды көздейді. Кредиттік тәуекелге бейімділіктің ең жоғарғы шамасы әрбір қаржы активінің баланс құнына тең.

Топ өз тәуекелінің ең жоғары шамасы есепті күні көрсетілген күтілетін кредиттік шығын резервтерін шегергенде, берілген қарыздарының сомасында (*11-ескертпе*), кредиттік мекемелердегі қаражат сомасында (*12-ескертпе*), сауда-дебиторлық берешек пен өзге де ағымдағы активтерде (*16-ескертпе*), басқа да қаржы активтерінде (*13-ескертпе*) және ақша қаражаты мен оның баламаларында (*17-ескертпе*) көрінеді деп санайды.

Кредиттік тәуекелдің жинақталуы оларға қатысты экономикалық жағдайлардың немесе өзге де жағдайлардың өзгеруі олардың өз міндеттемелерін орындау қабілетіне бірдей әсер етеді деп күтуге негіз бар бір қарыз алушының немесе бірдей қызмет шарттарымен қарыз алушылар тобы берешегінің бірнеше сомасы болған кезде туындауы мүмкін.

Топта баламалы кредиттік тарихы бар контрагенттермен мәмілелер жасасуға және белгіленген кредит беру лимиттерінен асырмауға тұрақты бақылауды көздейтін саясат қолданылады. Топ өзінің контрагенттерінің көпшілігімен алдын ала төлем негізінде жұмыс істеу фактісінің арқасында кредиттік тәуекел азаяды.

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі Топ өзінің қаржылық міндеттемелерін орындау үшін қаражат тартқан кезде қиындықтарға кездесуі мүмкіндігіне байланысты. Өтімділік тәуекелі қаржы активін оның әділ құнына жақын болатын күн бойынша шұғыл түрде өткізе алмауының нәтижесінде туындауы мүмкін.

Өтімділікке қойылатын талаптар ұдайы бақыланады және басшылық міндеттемелерді олардың туындауына қарай орындау үшін жеткілікті көлемде қаражаттың болуын қадағалайды.

Мына кестеде осы міндеттемелерді өтеудің мерзімі бөлінісінде Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақпарат берілген.

<i>Миллион теңгемен</i>	Талап етілгенге дейін	1 айдан артық, бірақ 3 айдан астам емес	3 айдан артық, бірақ 1 жылдан астам емес	1 жылдан астам, бірақ 5 жылдан артық емес	5 жылдан астам	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға						
Қазақстан Республикасы						
Үкіметінің қарыздары	–	24	27.735	204.440	2.028.887	2.261.086
Қарыздар	71.945	147.115	1.316.513	4.039.538	6.342.580	11.917.691
Жалдау бойынша						
міндеттемелер	6.498	35.426	136.844	487.375	162.639	828.782
Клиенттердің қаражаты	12.427	–	33.781	12	–	46.220
Қаржылық кепілдіктер	27.785	2.109	12.652	78.467	117.092	238.105
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	332.850	612.897	252.995	10.509	–	1.209.251
	451.505	797.571	1.780.520	4.820.341	8.651.198	16.501.135
2021 жылғы 31 желтоқсанға						
Қазақстан Республикасы						
Үкіметінің қарыздары	13	24	21.298	173.638	1.851.202	2.046.175
Қарыздар	299.900	101.620	928.299	3.572.501	7.752.556	12.654.876
Жалдау бойынша						
міндеттемелер	8.147	31.208	110.723	375.346	135.925	661.349
Клиенттердің қаражаты	39.975	–	4	16	–	39.995
Қаржылық кепілдіктер	29.408	16.785	59.393	191.499	106.300	403.385
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	461.775	587.349	72.589	11.679	353	1.133.745
	839.218	736.986	1.192.306	4.324.679	9.846.336	16.939.525

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару**

Топ ең бастысы өзінің еншілес ұйымдарының капиталын басқару арқылы және өзінің бақылау функцияларын іске асыра отырып, өзінің капиталын басқарады. Капиталды басқарудың басты мақсаты Топтың еншілес ұйымдары берешек пен капиталға қатысты оңтайландыру арқылы Акционерге кірістерді көбейтумен қатар қызметтің үздіксіз болуы қағидатын ұстануды жалғастыру жағдайында болуын қамтамасыз ету болып табылады. Топ әрбір еншілес ұйымның бизнесінің мұқтаждығын және қызметінің ерекшелігін ескере отырып әзірленген қызметтің белгілі бір көрсеткіштерін белгілей отырып, өзінің еншілес ұйымдарының капиталын басқарады.

Топ әрбір еншілес ұйымның бизнесінің мұқтаждығын және қызметінің ерекшелігін ескере отырып әзірленген қызметтің белгілі бір көрсеткіштерін белгілей отырып, өзінің еншілес ұйымдарының капиталын басқарады. Топ өзінің еншілес ұйымдарының капиталын басқару үшін пайдаланатын қызметтің негізгі көрсеткіштері - бұл мына коэффициенттер: Пайызды, Салық салуды, Тозуды және Амортизацияны Есепке алғанға дейін Кіріске Борыш («D/EBITDA»); және Капиталға борыш («D/E»). Борыш ақша қаражаты мен оның баламалары құнына кемітілген тиісті еншілес ұйымдардың қарыздары, борыш қағаздары, кепілдіктері және қаржылық жалдауы бойынша міндеттемелеріне теңестіріледі. Капитал бас компанияның Акционерінің үлесіне жатқызылатын еншілес ұйымның бүкіл капиталына теңестіріледі.

Рұқсат етілген ең жоғарғы көрсеткіштер әрбір еншілес ұйымға оның бизнесінің мұқтаждығы және ерекшелікті артықшылығы негізінде мақұлданды және мынадай диапазондар шегінде өзгереді (Топ үшін қызметтің шоғырландырылған негізгі көрсеткіштері анықтамалық түрде берілді, өйткені Топ шоғырландырылған деңгейде қызметтің негізгі көрсеткіштерін бақыламайды):

Қызметтің негізгі көрсеткіштері	2022 жыл	2021 жыл
D/EBITDA	1,73	2,32
D/E	0,41	0,54
<i>Миллиард теңгемен</i>		
	2022 жыл	2021 жыл
Қарыздар (19-ескертпе)	6.668	7.863
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары (20-ескертпе)	684	579
Жалдау бойынша міндеттемелер (22-ескертпе)	621	510
Туынды қаржы құралдары	2	2
Қор Тобына кірмейтін компаниялардың міндеттемелері бойынша кепілдік берілетін негізгі борыштың номинал сомасы	154	341
Борыш жиыны	8.129	9.295
Минусы: ақша қаражаты мен оның баламалары	(2.940)	(2.811)
Таза борыш жиыны	5.189	6.484
EBITDA	4.690	3.998
Капитал жиыны	19.744	17.173

Қаржы құралдарының әділ құны

Топ қаржы құралдарының әділ құнын анықтау және бағалау моделінің бөлінісінде ол туралы ақпаратты ашып көрсету үшін мынадай сатылылықты пайдаланады:

- 1-деңгей: бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарыққа арналған бағалар (ешқандай да түзетулерсіз);
- 2-деңгей: барлық шығыс деректері көрсетілетін әділ құнына айтарлықтай әсер ететін басқа да әдістер нарықта тікелей немесе жанама байқалады;
- 3-деңгей: бақыланатын нарықтық ақпаратқа негізделмейтін әділ құнды көрсетуге біршама әсер ететін бастапқы деректерде қолданылатын әдістер.

Есепті кезең ішінде 1-деңгей мен 2-деңгей арасында ешқандай аударымдар болған жоқ, сондай-ақ 3-деңгей санатына немесе 3-деңгей санатынан аударымдар жасалған жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару (жалғасы)****Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)**

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың қаржы құралдарының баланстық құны келесі қаржы құралдары үшін әділ құнына негіздемелі түрде жақындау болып табылады:

<i>Миллион теңгемен</i>	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қаржы құралдарының санаттары				
Активтер				
ПШАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	–	–	117.511	117.511
БЖКАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	1.121	27.127	74	28.322
ПШАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	81.709	32.342	27.279	141.330
Туынды қаржы активтері	–	1.477	1.099	2.576

<i>Миллион теңгемен</i>	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	2021 жылғы 31 желтоқсан
Қаржы құралдарының санаттары				
Активтер				
ПШАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	–	–	123.161	123.161
БЖКАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	1.134	20.741	60	21.935
ПШАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	74.356	14.486	32.913	121.755
Туынды қаржы активтері	–	14.153	–	14.153

2022 жылғы 31 желтоқсанға

<i>Миллион теңгемен</i>	Баланс (ағымдағы) құны	Әділ құны	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Елеулі бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Елеулі бақыланбайт ын бастапқы деректер (3-деңгей)
Қаржы активтері					
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	101.104	83.451	–	10.392	73.059
Кредиттік мекемелердегі қаражат	1.703.873	1.694.238	1.206.833	487.386	19
Қаржылық міндеттемелер					
Қарыздар	7.609.261	6.917.679	3.546.266	2.192.828	1.178.585
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	683.604	500.904	–	500.904	–
Кепілдіктер бойынша міндеттемелер	35.532	38.873	–	37.565	1.308

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару (жалғасы)***Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)*

<i>Миллион теңгемен</i>	2021 жылғы 31 желтоқсанға				
	Баланстық (ағымдағы) құны	Әділ құны	Пайдалана отырып әділ құнды бағалау		
			Белсенді нарықтағы баға белгілеулері (1-деңгей)	Елеулі бақыланатын бастапқы деректер (2-деңгей)	Елеулі бақыланбайт ын бастапқы деректер (3-деңгей)
Қаржы активтері					
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	280.955	273.189	–	14.800	258.389
Кредиттік мекемелердегі қаражат	776.662	770.714	546.900	215.651	8.163
Қаржылық міндеттемелер					
Қарыздар	7.862.692	8.575.232	5.039.417	2.484.584	1.051.231
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздары	579.369	374.861	–	374.861	–
Кепілдіктер бойынша міндеттемелер	40.456	38.655	–	33.330	5.325

Жоғарыда көрсетілген қаржы құралдарының әділ құны иеленетін пайыздық мөлшерлемелер бойынша ақшалай қаражаттың күтілетін болашақтағы ағындарын дисконттау арқылы есептелген.

Әділ құнды бағалауды салыстыру:

	ПШАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	ПШАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері
2021 жылғы 1 қаңтарға	138.024	22.127
Қайта бағалау	–	–
Пайда/(шығын)	11.597	8.921
Сату және сатып алу	–	1.865
Алу және өтеу	(22.818)	–
Басқасы	(3.642)	–
2021 жылғы 31 желтоқсанға	123.161	32.913
Қайта бағалау	–	–
Пайда/(шығын)	16.254	(6.567)
Сату және сатып алу	–	–
Алу және өтеу	(27.119)	–
Басқасы	5.215	933
2022 жылғы 31 желтоқсанға	117.511	27.279

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару (жалғасы)****Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)**

Төменде әділ құн иерархиясының 3-ші деңгейіне жатқызылған әділ құнды бағалау үшін пайдаланылатын елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер көрсетілген:

	Үлестік бағалау әдісі	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер	31 желтоқсанға диапазон	
			2022 жыл	2021 жыл
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін берілген қарыздар және қаржылық жалдауға таза инвестициялар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	8,05%-32%	3,1-30%
ПШАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	WACC	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	16,21%	12,72%
ПШАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі және АҚШ доллары бағамының өзгеруіне индекстелген пайыздық мөлшерлеме	3,5%+12M LIBOR+forex adjustment	3,5%+12M Libor+forex adjustment
Кредиттік мекемелердегі қаражат	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	14,1%	6,94%
Қарыздар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	5,7%-17%	3,5-17%
Кепілдіктер бойынша міндеттемелер	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	12,31%-16,68%	4,5-5,25%

Жоғарыда көрсетілген қаржы құралдарын қоспағанда, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басшылық Топтың қаржы құралдарының әділ құнын бағалады, мысалы, сауда және басқа дебиторлық және кредиторлық берешек, ақша қаражаты мен оның баламалары, қысқа мерзімді банктік депозиттер және басқа қысқа мерзімді міндеттемелер олардың баланстық құнына шамамен сәйкес келеді негізінен осы құралдардың қысқа мерзімді сипаты үшін.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ, ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару (жалғасы)***Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)*

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған әділ құн бағалауларының сезімталдығының сандық талдауы төменде келтірілген:

	Үлестік бағалау әдісі	Әділ құны	Әділ құнның бастапқы деректерге сезімталдығы
ПШАӘҚ бойынша ескерілетін қаржы активтері	WACC	2022: 27.279 2021: 32.913	1% (2021: 1%) пайыздық мөлшерлеменің өсуі (төмендеуі) әділ құнның 565-ке өсуіне (280 төмендеуіне) әкеледі (2021: 3.347/(2.151))
ПШАӘҚ бойынша ескерілетін берілген қарыздар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	2022: 117.511 2021: 123.161	1% (2021: 1%) пайыздық мөлшерлеменің өсуі (төмендеуі) әділ құнның 2.614-ке өсуіне (2.474 төмендеуіне) әкеледі (2021: (2.334)/2.492)

37. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Операциялық орта**

Қазақстанда экономикалық реформа және құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылым жалғасуда, ол нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін еді. Болашақтағы Қазақстан экономикасының тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ экономика, қаржы және ақша-кредит саясатының саласында Үкімет қабылдайтын шаралардың тиімділігіне байланысты болады.

Шикі тауарларға бағалардың өзгеруі

Топ кірісінің көп бөлігі шикізат тауарларын, негізінен, шикі мұнай мен мұнай өнімдерін сатудан пайда болады. Ертеден осы өнімдерге баға тұрақты болмаған және ұсынысқа және сұранысқа өзгерістерге, нарықтық тұрлаусыздыққа, әлемдік және өңірлік экономика қызметіне және индустриялардағы циклдікке қатысты біршама өзгерді.

Баға тарифтер және импорттық баждар салу, биржалық алыпсатарлық, мүмкіндікті арттыруды немесе Топтың өнімдерін негізгі нарықтарға артық жабдықтауды қоса алғанда, Үкімет әрекетінің әсеріне де бейімделген. Осындай сыртқы факторлар мен нарықтардағы өзгерістер келешек бағалардың бағалануын айтарлықтай қиындатады.

Шикі тауарларға бағалардағы біршама немесе ұзаққа созылған төмендету Топтың қызметіне, қаржылық нәтижелеріне және операциялардан болатын ақша ағындарына біршама немесе жағымсыз әсер етуі мүмкін. Топ шикі тауарларға бағалардың өзгеру тәуекелін біршама өзінің бейімдігін хеджирлемейді.

Трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау кең спектрге ие және байланысты мәмілелер тарапы болып табыла ма немесе жоқ па екеніне қарамастан, халықаралық мәмілелермен тікелей немесе жанама байланысты көптеген операцияларда қолданылады. Трансферттік баға белгілеу туралы заң операцияларға қолданылатын барлық салықтар қол ұшын беру қағидаты бойынша айқындалған нарықтық бағалар негізінде есептелуін талап етеді. Қазақстанда трансферттік баға белгілеу туралы жаңа заң 2009 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді. Жаңа заң анық көрсетілмеген болып табылмайды және оның ережелерінің кейбіреуі қолданудың шағын тәжірибесіне ие. Оның үстіне, заңда әзірлеу кезеңінде тұрған егжей-тегжей нұсқаулықтар жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау (жалғасы)**

Трансферттік баға белгілеу туралы заңды операциялардың кейбір түрлеріне қолданудың нәтижесінде трансферттік баға белгілеу туралы Қазақстандық заңмен байланысты белгісіздіктен салық органдарының ұстанымы Топтың ұстанымынан ерекшеленуі мүмкін деген тәуекел бар деп анық белгіленбеген, бұл 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша салықтар, айыппұлдар мен өсімақылардың қосымша сомаларына әкелуі мүмкін.

Басшылық 2022 жылғы 31 желтоқсанда трансферттік баға белгілеу бойынша қолданылатын заңнамада оны түсіндіру сәйкестендірілген болып табылады және Топтың трансферттік баға белгілеу жөніндегі ұстанымы расталады деген ықтималдық бар деп санайды.

Экология, әлеуметтік және корпоративтік басқару (ESG) мәселелерінің әсері - климаттың өзгеруін және онымен байланысты тәуекелдерді есепке алу

Топ климаттың өзгеруі бойынша әлемдік қауымдастықтың алаңдаушылығымен ортақ және парниктік газдар шығарындыларын азайту, энергия тиімділігін арттыру, жаңартылатын энергия көздеріне көшу және көміртегі отынынан бас тарту бойынша жаһандық күш-жігерді қолдайды. Топтың бас компаниясы «Самұрық-Қазына» АҚ-ның стратегиялық мақсаты 2021 жылмен салыстырғанда 2032 жылға қарай көміртегі ізін 10%-ға қысқарту болып табылады және 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізуге ұмтылады. Жалпы, көміртегі бейтараптығы парниктік газдар шығарындыларын жоққа шығармайды - азайту мүмкін емес шығарындылар көлемін өтеу қажет.

Климаттың өзгеруіне байланысты анықталған тәуекелдерге қатысты Топ олардың активтер мен міндеттемелерді тануға/тоқтатуға, осындай активтер мен міндеттемелерді бағалауға, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпаратты ашуға әсерін бағалады. Төменде келтірілген аймақтар негізінен климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдерге ұшырайды:

А) Топ қолданыстағы шаң-көмір жабдықтарын заманауи экологиялық таза бу-газ энергоблоктарымен ауыстыру мақсатында Алматы ЖЭО-2 және ЖЭО-3-те жаңа бу-газ қондырғыларын салу жөніндегі жобаларға бастамашылық жасады; және

Б) Топ Экологиялық кодекске сәйкес жаңадан енгізілген нормативтік талаптарға байланысты пайдалану объектілерін жоюға және экологиялық шығынды қалпына келтіруге арналған резервтерді бағалады және мойындады (21-ескерпне).

Салық салу

Қазақстандық салық заңнамасы мен нормативтік-құқықтық актілері үздіксіз өзгерістер мен түрлі түсіндірмелердің нысаны болып табылады. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдарының арасындағы пікірлерде болатын келіспеушіліктер сирек емес, оған қоса ҚЕХС бойынша қаржылық есептілікте кірістерді, шығыстарды және басқа да баптарды мойындау тәсілдері. Қазіргі кезде қолданып отырған, Қазақстанда қолданылатын заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін қарастырылған айыппұлдар мен өсімақылар жүйесі аса қатаң болып отыр. Қазақстандық салық салу жүйесінің екіұштылығына орай салықтардың, айыппұл санкциялары мен өсімпұлдардың нақты сомасы, егер олар болса, қазіргі уақытқа дейін шығыстарға жатқызылған және 2022 жылғы 31 желтоқсанға есептелген сомадан асып кетуі мүмкін. Басшылық 2022 жылғы 31 желтоқсанда қолданылатын заңнаманы түсіндіру сәйкес болады және резервтер осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте есептелген немесе ашылып көрсетілген жағдайлардан басқа, Топтың салықтар жөніндегі ұстанымы расталатын ықтималдық бар деп санайды.

Топтың мұнай өңдеу зауыттарында кешенді салықтық тексерулер

Топтың барлық үш ірі мұнай өңдеу зауыты, Атырау мұнай өңдеу зауыты (АМӨЗ), Павлодар мұнай-химия зауыты (ПМХЗ) және ПетроҚазақстан Ойл Продактс (ПКОП) 2020-2022 жылдары бірнеше жыл ішінде (2020 жылға дейін) кешенді салықтық тексеруден өтті. Тексеру нәтижелері бойынша ҚҚС бойынша қосымша есептеулердің жалпы сомасы 37.728 миллион теңгені, КТС бойынша 17.830 миллион теңгені, өзге салықтар бойынша 476 миллион теңгені, барлық қосымша есептеулер бойынша өсімпұлдарды қоса алғанда 8.959 миллион теңгені, сондай-ақ өтелетін шығындарды азайту сомасы 119.871 миллион теңгені құрады. АМӨЗ, ПМХЗ және ПКОП тексеру нәтижелерімен келіспеді және оларға ҚР Қаржы министрлігіне шағымданды. ҚР Қаржы министрлігінің апелляциялық шағымдарды қарауы мән-жайлар анықталғанға дейін тоқтатыла тұрады. Топ салықтарды қосымша есептеу тәуекелі төмен болып табылады деп есептейді және, тиісінше, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервті мойындамады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Салық салу (жалғасы)**

ЕМАЭС-1-ге 2016-2020 жылдары кешенді салықтық тексеру

2022 жылғы қыркүйекте ЕМАЭС-1 2016-2020 жылдарға арналған кешенді тексеру нәтижелерін алды, оған сәйкес КТС және мүлік салығы бойынша қосымша есептеу сомасы, өсімақылар мен айыппұлдарды қоса алғанда, 51.066 миллион теңгені құрады. ЕМАЭС-1 салықтық тексерудің нәтижелеріне Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігі жанындағы Апелляциялық комиссияға шағым түсірілді, ол ағымдағы жылдың 13 қарашасында компанияға ЕМАЭС-1-ге қатысты тақырыптық тексеруді тағайындауға байланысты шағымды қарау мерзімін тоқтата тұру туралы хабарлады. Тексеру нәтижелері туралы хабарламаға шағымды қарау мерзімі 2022 жылғы 19 желтоқсанға дейін ұзартылды.

2023 жылғы 13 қаңтарда ЕМАЭС-1 Қаржы министрлігінің шешімін және 13.01.2023 жылғы №9/1 шағымды қарау қорытындылары туралы хабарламаны алды, оған сәйкес салық органдары Негізгі қорлардың сыныптауышына сәйкес активтер топтарына тиесілігі бойынша негізгі құралдардың сәйкессіздігін тану бөлігінде құжаттық салықтық тексеру актісінің күшін жойды.

«КАТКО» БК» ЖШС кешенді салықтық тексерулер

2021 жылы аяқталған 2014-2018 жылдардағы резидент еместердің кірісінен төлем көзінен ұсталатын табыс салығын тақырыптық тексеру, ҚАО ҰАК қауымдасқан компаниясы «КАТКО» БК» ЖШС қосымша есептеу нәтижелері бойынша 10,482 миллион теңге сомасында дивидендтер мен роялти және 9,441 миллион теңге өсімпұл төлеу бойынша КТС құрады. Қаржы министрлігінің Апелляциялық комиссиясының шешімімен өсімақы сомасы 5,358 миллион теңгеге дейін төмендетілді. 2022 жылы «КАТКО» БК» ЖШС сот органдарына шағымдануды жалғастырды және бірінші сатыдағы сот пен апелляциялық соттың шешімдерімен қосымша есептеу сомасы 15,761 миллион теңгеге төмендетілді. 2022 жылдың қарашасында Мемлекеттік кірістер департаменті Апелляциялық сот шешімінің күшін жою үшін Жоғарғы сотқа шағым жіберді және мәселе қазіргі уақытта қаралуда. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кәсіпорын мен Топ бұл даулы бағалауларға қатысты ешқандай міндеттемелерді көрсетпеді.

ҚР Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің (бұдан әрі - ҚРБҚДА) Павлодар облысы бойынша департаменті қозғаған ПМХЗ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс

2022 жылдың ақпан-шілде айларында Павлодар облысының прокуратурасы ҚРБҚДА-мен бірлесіп ПМХЗ қызметіне 2020-2021 жылдардағы мұнай және мұнай өнімдері айналымы, еңбек, салық және монополияға қарсы заңнама саласындағы ҚР заңнамасының сақталуына тексеру жүргізді. 2022 жылғы 16 наурызда ҚРБҚДА ПМХЗ мұнай өңдеу қызметтеріне монополиялық жоғары тариф белгілеу туралы қорытынды ұсынды. 2022 жылғы 25 шілдеде Павлодар облысы бойынша ҚРБҚДА ПМХЗ-ға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғады және Павлодар қаласының әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған сотына 2021 жылы мұнай өңдеу жөніндегі қызметтерге ПМХЗ монополиялық жоғары тариф белгілеу, 21,961 миллион теңге мөлшерінде кірісті тәркілеу және 6,226 миллион теңге мөлшерінде әкімшілік айыппұл салу туралы хаттама жолдады теңге. 2022 жылдың тамыз-қыркүйек айларында ПМХЗ хаттама мен қорытындыға бірнеше рет шағымданды. Алайда ПМХЗ-ның барлық әкімшілік талаптары мен шағымдары қабылданбады. ПМХЗ жоғары тұрған инстанцияларда шағымдануды жалғастыруды жоспарлап отыр. 2022 жылдың қыркүйегінде алғашқы апелляциялар қабылданбағаннан кейін Топ 28,187 миллион теңге мөлшерінде резервті таныды.

АМӨЗ-ге ҚРБҚДА-ны тарта отырып, Атырау облысының прокуратурасының тексеруі

2022 жылдың ақпан-қыркүйек айларында Атырау облысының прокуратурасы ҚРБҚДА-ны тарта отырып, АМӨЗ қызметіне тексеру жүргізді. 2022 жылғы 22 қыркүйекте Атырау облысының прокуратурасы 2020-2021 жылдары мұнай өңдеу қызметтеріне монополиялық жоғары тарифті АМӨЗ-дің белгілеуі туралы анықтама берді. АМӨЗ 2020-2021 жылдары мұнай өңдеу жөніндегі қызметтерге бекітілген тарифті негіздей отырып, ресми хат жолдады. Топ табысты тәркілеу және айыппұлды салу тәуекелі төмен болып табылады деп есептейді және тиісінше, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтерді мойындамады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****АМӨЗ-ге ҚРБҚДА-ны тарта отырып, Атырау облысының прокуратурасының тексеруі (жалғасы)**

Қорға тиесілі Kashagan B.V. акцияларының қамауға алынуына орай Стати мырзаға және онымен байланысты тараптарға қарсы басталған сот ісі

2017 жылғы 14 қыркүйекте Амстердам қ. соты шешімінің негізінде Қордың оған тиесілі құны 5,2 миллиард АҚШ доллары болатын ҚМГ Қашаған Б.В. акцияларының 50% қатысты құқықтарына бұл акцияларға билік ету бөлігінде шектеу (бұдан әрі – «шектеу») салынды.

Аталған шектеу 2013 жылы Стокгольм Сауда палатасының Төрелік институты жанындағы Төрелік трибунал шығарған Анатолий Стати, Габриэль Стати, Ascot SA тобы емес және Терра РАФ Транс Трейдинг Лтд Қазақстан Республикасына қарсы іс бойынша төрелік шешімді Нидерландыда тану және орындау жөніндегі талапты қамтамасыз ету шеңберінде салынды.

2020 жылғы 14 шілдеде Амстердам қаласының Апелляциялық соты Нидерландының аумағында Қазақстан Республикасына қарсы 2013 жылы шыққан төрелік шешімді мойындау туралы шешімді қабылдады, сот Қорға қатысты төрелік шешімнің орындалуы туралы баптың талабын қабылдамады.

2020 жылғы 18 желтоқсанда Жоғарғы сот Амстердам қ. Апелляциялық сотының 2019 жылғы 7 мамырдағы қамауда ұстау туралы шешімінің күшін жойды және істі Гаага қ. Апелляциялық сотының қарауына жолдады.

Қорға тиесілі Kashagan B.V. акцияларының қамауға алынуына орай Стати мырзаға және онымен байланысты тараптарға қарсы басталған сот ісі (жалғасы)

2022 жылғы 14 маусымда Гаага қаласының Апелляциялық соты 2017 жылдың қыркүйегінде салынған Қашағанның Қорға тиесілі акцияларына тыйымды алып тастау жөнінде шешім шығарды. 8 тамызда Стати Гаага Апелляциялық сотының 2022 жылғы 14 маусымдағы шешіміне кассациялық шағым түсірді. Қазіргі уақытта процесс жалғасуда.

Статидің 2017 жылғы 7 желтоқсанда берген шағымның Негізгі процесі, онда Стати сотты Қорды Қазақстан Республикасының бір бөлігі деп тануды және Қорды Төрелік шешімді орындауын міндеттеуді сұрады.

2021 жылғы 17 наурызда Негізгі процесс бойынша тыңдаулар өтті.

2021 жылғы 28 сәуірде Амстердамның Округтік соты Қордың Негізгі процесі ҚМГ ҰК Қашаған Б.В. акцияларын шектеуді шағымдану бойынша Гаагадағы Апелляциялық сотының шешіміне дейін кейінге қалдыра тұру өтінішін қанағаттандырды.

2022 жылғы 2 қарашада Қор Гаага қ. Апелляциялық сотының 2022 жылғы 14 маусымдағы шешіміне байланысты сот талқылауын тоқтату туралы өтініш берді, оған сәйкес 2017 жылғы қыркүйекте салынған Қашағанның Қорға тиесілі акцияларына тыйым алып тасталды.

2023 жылғы 8 ақпанда Амстердам Округтік соты Анатолий мен Габриэль Статидің және олардың компанияларының («Стати») Қорға қарсы талаптарына жол берілмейді және нәтижесінде сот ісі тоқтатылады деп ұйғарды. Бұл ретте Статидің осы шешімге шағымдануға құқығы бар.

ҚМГИ-де азаматтық қараушылық

Faber Invest & Trade Inc. (бұдан әрі – Faber) ҚМГИ еншілес компанияларында бақыланбайтын қатысу үлестерінің иесі, 2020 жылы бірнеше алдыңғы азаматтық істер бойынша істердің қаралуын жаңғыртты, солардың бірі ҚМГИ еншілес компаниясы Rompetrol Rafinare Constanta-ның жарғылық капиталының 2003-2005 жылдары ұлғаюын даулады. Істің тыңдалуы мерзімді негізді болды, бірақ түпкі шешім шығарылмады. 2021 жылғы 13 шілдеде сот Faber-дің шағымын қараудан бас тартты. Алайда Faber бұл шешімге шағымданды. 2021 жылғы желтоқсанда өткен тыңдаудың нәтижелері бойынша сот шағымды қанағаттандырып, істі қайта қарауға қайтарып берді.

Faber талаптарының көпшілігін Жоғарғы сот 2022 жылдың мамыры мен қыркүйегінде қабылдамады, соның ішінде Faber корпоративті құжаттарына қарсы Faber корпоративті құжаттарына шағымданып, облигациялар шығаруды және ескіру мерзімінен кейін берілген тарихи бюджеттік қарыздарды өтеуді мақұлдады, сондықтан Rompetrol Rafinare Constanta пайдасына алғашқы сот шешімі түпкілікті болды. Faber дәл осындай шағым-талапты үшінші рет берді, бірақ қазір Констанца сотына. 2023 жылғы қаңтарда Faber берген шағымдар бойынша тыңдаулар өтті. Екі іс бойынша Faber өзінің талаптарын қайтарып алды, үшіншісі бойынша сот шешім қабылдауды кейінге қалдырды. Faber ісі бойынша келесі тыңдау 2023 жылдың сәуіріне жоспарланған.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****ҚМГИ-де азаматтық қараушылық (жалғасы)**

Топ оның Faber жаңа өтінішіне қатысты позициясы Топ пайдасына шешілген басқа да ұқсас сот істері сияқты шешіледі деп есептейді. Сәйкесінше Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанға бұл іс бойынша резервті мойындамады.

Ұлттық минералды ресурстар агенттігінің (NAMR) және Focsani кен орны бойынша ҚМГИ еншілес ұйымы Oilfield Exploration Business Solutions S.A (OEBS) азаматтық құқықтық дауы

2019 жылғы 17 желтоқсанда NAMR OEBS-ке Focsani кен орнына қатысты OEBS-тің Концессиялық келісімді болжамды бұзуына байланысты ICQ Paris-ке төрелік сұрау туралы хабарлады. Осы сәттен бастап OEBS NAMR-мен дауласады. 2022 жылғы 29 шілдеде сот OEBS-ке NAMR-дің 20 миллион АҚШ доллары көлеміндегі жалпы шағымынан 10,1 миллион АҚШ долларын төлеуге міндеттеу туралы шешім қабылдады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 10,1 миллион АҚШ доллары (баламасы 4.673 миллион теңге) мөлшерінде резервті таныды.

Молдовадағы бәсекелестікті тергеу

2021 жылдың басынан бастап Молдовадағы ҚМГИ еншілес ұйымы Rompetrol Moldova (бұдан әрі - RPM) Молдова бәсекелестік кеңесі (бұдан әрі - МБК) бастамашылық еткен тергеуге және соған байланысты сот ісін жүргізуге тартылды. МБК RPM басқа сала мүшелерімен мұнай өнімдерінің бөлшек сауда бағасы туралы келіссөздер жүргізді деп санайды. RPM қолданыстағы ережелерге сәйкес бекіту үшін негіз болып табылатын МБК тергеу бөлімі дайындаған бәсекелестік туралы есепті даулайды. Аталған есепті қабылдамаудың бірнеше әрекеті сәтсіз аяқталды және есепті қабылдамау туралы RPM өтінішін қабылдамау туралы соңғы шешімді жергілікті сот 2022 жылдың 26 мамырында шығарды. RPM апелляциялық шағым берді. Істің алғашқы тыңдалуы 2023 жылғы 21 наурызға тағайындалды. Алқабилерді ауыстыруға байланысты тыңдаулар 2023 жылдың қазан айына ауыстырылды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 12 миллион АҚШ доллары (баламасы 5.552 миллион теңге) мөлшерінде резервті таныды.

«ҚазРосГаз» ЖШС (КРГ), Компанияның бірлескен кәсіпорны, (бұдан әрі - КРГ) мен Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б.В. (бұдан әрі - КПО) арасындағы төрелік талқылау

2022 жылғы 23 тамызда Париждегі Халықаралық сауда палатасының Хатшылығы КРГ атына КПО тарапынан төрелік талқылаудың басталғаны туралы хабарлама ұсынды. КПО қолданыстағы Қарашығанақ газын сатып алу-сату шарты бойынша газ сату бағасын ұлғайтуға ниетті. Егер газдың бағасы 2022 жылғы 1 қазаннан кешірек келісілсе, КРГ және КПО газ бағасын 2022 жылғы 1 қазаннан бастап бағаны келісу күніне дейінгі кезеңге қайта есептеуді жүргізеді. 2022 жылдың қазан айында ҚР энергетика бірінші вице-министрінің төрағалығымен КРГ мен КПО арасындағы төрелік процесс бойынша дауды бейбіт жолмен реттеу бойынша қазақстандық тараптың келіссөздік ұстанымын әзірлеу бойынша жұмыс тобы құрылды. Жұмыс тобының құрамына ҚР Энергетика министрлігінің, «QazaqGaz» ҰК» АҚ, ҚМГ ҰК және КРГ өкілдері кірді.

ҚР ішкі нарығын газбен тұрақты қамтамасыз ету мақсатында КРГ және ҚР Энергетика министрлігі КПО мердігер компанияларына төрелік талқылауды 2024-2025 жылдарға дейін тоқтата тұру туралы ұсыныс хат жолдады. 2022 жылғы желтоқсанда КПО бағаларды қайта қарау процесін әлеуетті реттеуге қол жеткізу үшін одан әрі талқылаулар жүргізуге дайын екендігі туралы хабардар етті. 2023 жылғы қаңтарда КРГ КПО-ға төрелік талқылауды 3 ай мерзімге тоқтата тұру туралы келісім жасасу туралы ұсыныс жіберді, оның барысында тараптар дауды шешу үшін 2 айға созылатын «келіссөздер кезеңін» тағайындайды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және есептілікті шығару күніне тараптар дауды өзара тиімді шарттармен шешу жөнінде келіссөздер жүргізеді. Топ 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы істе жеңіліп қалу қаупі екіталай деп санайды.

Өтелетін шығындарды тексеру

Өнімді бөлу туралы келісімінің (бұдан әрі - «ӨБК») негізгі қағидағтарына сәйкес мемлекет жер қойнауын пайдалану ауданында қызметті өткізуге эксклюзивтік құқықтарды мердігерлерге берді, бірақ жеке меншікке де, жалға да осы жер қойнауын пайдалану ауданына құқықты бермеді. Мұның салдарынан, шығарылған және қайта өңделген көмірсутектердің барлық көлемдері (яғни дайын өнім) мемлекеттің меншігі болып табылады. Жұмыстар өтемақы негізінде жүзеге асырылды. Бұл ретте Үкімет мердігерлерге төлемдерді ақшалай емес түрде, дайын өнімнің бір бөлігі түрінде жасайды, осылайша мердігерлерге өз шығындарын өтеуге және пайда табуға мүмкіндік береді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Өтелетін шығындарды тексеру (жалғасы)**

ӨБК-ге сәйкес мердігерлер көтерген шығындардың барлығы өтеле бермейді. Өтеуге арналған белгілі бір шығындарды Уәкілетті орган бекітуі қажет. Уәкілетті органдар өтелетін шығындарды тексеруде. 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейін жүргізілген өтелетін шығындарды тексеру нәтижесінде белгілі бір шығындар өтелмейтін ретінде жіктелген. ӨБК тараптары бұл шығындарды өтеуге қатысты келіссөздер жүргізуде.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың дауланатын шығындардағы үлесі есепті күнге 1.200.386 миллион теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 979.556 миллион теңге) болды.

Қазақстанның ішкі нарығына арналған жеткізілімдер бойынша міндеттемелер

Үкімет ҚР-да шикі мұнайды өндірумен және мұнай өнімдерін сатумен айналысатын компаниялардан жыл сайынғы негізде ішкі нарықтың энергетикалық қажеттілікті қанағаттандыру үшін, негізінен, ішкі нарықта мұнай өнімдерін жеткізу теңгерімін қолдау үшін, көктемгі және күзгі егіс науқаны барысында ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілерді қолдау үшін өнімнің бір бөлігін жеткізуді талап етеді.

Ішкі нарықтағы мұнайдың бағасы экспорттық бағалардан, тіпті тәуелсіз тараптар арасындағы мәмілелерде белгіленетін ішкі нарықтағы қарапайым бағадан да айтарлықтай төмен.

Егер Үкімет қазіргі уақытта Топ жеткізетін көлемнен асатын шикі мұнайдың қосымша көлемін жеткізуге міндеттеген жағдайда, мұндай жеткізілімдер нарықтық бағалар бойынша жеткізілімдерден басым болады және шикі мұнайды сатудан түсетін түсімнен әлде қайда аз түсімді өндіретін болады, бұл өз кезегінде Топ қызметіне, перспективасына, қаржылық жағдайына және қызмет нәтижелеріне елеулі және теріс әсерін тигізуі мүмкін.

2022 жылы Топ өз міндеттемелеріне сәйкес 7.951 мың тонна (2021 жылы: 7.114 мың тонна) шикі мұнайды ішкі нарыққа жеткізді.

Шикі мұнайды жеткізу міндеттемелері

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың мұнайды жеткізу шарты бойынша міндеттемелері 6,6 миллион тонна болды (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 8,6 миллион тонна).

Жер қойнауын пайдалануға лицензиялар мен келісімшарттар бойынша міндеттемелер

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың Үкіметпен жасалған өнімді бөлу туралы лицензиялары, келісімдерінің және жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарының талаптарына сәйкес ең аз жұмыстар бағдарламасын орындауға қатысты мынадай міндеттемелері (миллион теңгемен) бар:

Жыл	Күрделі шығындар	Операциялық шығыстар
2023 жыл	492.142	209.018
2024 жыл	415.624	108.241
2025 жыл	521.594	111.407
2026 жыл	571.355	116.473
2027-2059 жылдар	3.175.007	1.710.300
Жиыны	5.175.722	2.255.439

Бірлескен кәсіпорын алдында газды тасымалдау қызметтерін шартсыз сатып алу міндеттемелері

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың «Азиялық газ құбыры» және «Бейнеу-Шымкент газ құбыры» ЖШС алдында газ тасымалдау қызметтерін сатып алу бойынша тиісінше ҚҚС-сыз 95.558 миллион теңге және 216.131 миллион теңге мөлшерінде шартсыз міндеттемесі бар (2021 жылғы 31 желтоқсан: 126.292 миллион теңге және 201.629 миллион теңге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

37. ШАРТТЫ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**Инвестициялық сипаттағы міндеттемелер**

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың, бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды қоса алғанда, жалпы сомасы 1.418.761 миллион теңге, ҚҚС-ты қоспағанда, (2021 жылғы 31 желтоқсан: 2.252.306 миллион теңге, ҚҚС-ты қоспағанда) болатын негізгі құралдарды сатып алу және салу бойынша шарттық міндеттемелері болды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ҚР Энергетика министрлігі мен ТМРК бекіткен және өндірістік объектілерді кеңейтуге бағытталған инвестициялық бағдарламалардың шеңберінде 1.387.680 миллион теңге (2021 жыл: 592.889 миллион теңге) жалпы сомада міндеттемелері болды.

38. СЕГМЕНТТІ ЕСЕПТІЛІК

Басқарушылық мақсаттар үшін Топтың қызметі өндірілетін өнімнің түріне және көрсетілетін қызметтің түріне сәйкес 8 (сегіз) операциялық сегментке бөлінеді (*1-ескертуге*).

Есептік сегменттердің кейбіреулері Топтың ұйымдық құрылымына сәйкес неғұрлым шағын операциялық сегменттерді біріктіру арқылы қалыптастырылды. Әрбір есептік сегмент ҚЕХС-ке сәйкес бухгалтерлік есепті жүзеге асырады. ҚЕХС-ке сәйкес дайындалған әрбір сегмент қызметінің қаржылық нәтижелері сегментке ресурстарды бөлу және оның қызмет нәтижелерін бағалау туралы шешімдерді қабылдау мақсаты үшін Басқарма төрағасына және шешімдер қабылдауға жауапты адамға беріледі.

Элиминациялау топ ішіндегі айналымдарды алып тастауды білдіреді. Сегментаралық операциялар сегменттер арасында келісілген талаптарда жасалды, әрі олар, байланысты және үшінші тараптарға қолжетімді болатын белгілі бір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарықтық мөлшерлемелер бойынша міндетті түрде сәйкес келе бермейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК (жалғасы)**

Төменде 2022 жыл ішіндегі Топтың операциялық сегменттерінің пайдасы мен шығыны, активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Мұнай-газ	Таукен өндіруші	Тасымалдау	Коммуникациялар	Энергетика	Өнеркәсіптік	Корпоративтік орталық	Басқалары	Элиминациялау	Барлығы
Сыртқы сатып алушыларға сатудан түсім	9.576.916	1.945.888	1.926.051	666.830	580.429	28.120	40.935	20.115	–	14.785.284
<i>Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім</i>	9.565.441	1.945.530	1.904.011	666.830	580.420	28.120	–	7.562	–	14.697.914
<i>Пайыздық кіріс</i>	–	–	–	–	–	–	40.935	6.910	–	47.845
<i>Жалға беруден түскен кіріс</i>	11.475	358	22.040	–	9	–	–	5.643	–	39.525
Басқа сегменттерге сатудан түсім	61.751	41	11.806	4.856	85.941	9.366	825.085	13.667	(1.012.513)	–
Түсім жиыны	9.638.667	1.945.929	1.937.857	671.686	666.370	37.486	866.020	33.782	(1.012.513)	14.785.284
Географиялық нарық										
Қазақстан	1.633.769	1.054.350	1.591.421	649.049	631.695	32.391	866.020	33.782	(1.012.513)	5.479.959
Басқа да елдер	8.004.898	891.579	346.436	22.637	34.675	5.100	–	–	–	9.305.325
Жалпы пайда	2.221.350	531.637	373.025	225.338	216.388	8.909	802.293	15.413	(837.202)	3.557.151
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(223.284)	(45.354)	(115.410)	(50.461)	(29.732)	(3.659)	(20.873)	(4.426)	10.717	(482.482)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	(853.650)	(25.683)	(10.772)	(16.979)	(13.265)	(745)	–	(16)	14.241	(906.869)
Қаржылық кіріс	156.368	22.955	70.256	23.880	10.834	2.027	53.761	46.863	(66.844)	320.100
Қаржылық шығындар	(372.488)	(9.176)	(168.296)	(43.783)	(54.723)	(6.017)	(60.628)	(61.250)	122.372	(653.989)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы/(шығынындағы) үлес	1.337.127	82.460	8.546	–	14.304	(216)	7.018	21	–	1.449.260
Бағамдық айырмадан болған (шығын) / кіріс, нетто	(6.551)	15.404	22.680	8.949	6.437	(790)	(48.050)	(9.528)	1.551	(9.898)
Тозу, тауысылу және амортизация	(571.203)	(82.469)	(210.591)	(122.960)	(81.771)	(7.172)	(728)	(3.251)	3.533	(1.076.612)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы	(19.642)	(13.297)	(170)	(2.751)	(2.700)	(16.973)	–	–	–	(55.533)
Басқа активтерді қалпына келтіру/(құнсыздану), нетто	1.373	1.304	644	(493)	(7.706)	(14.361)	(228.919)	(455)	232.464	(16.149)
Табыс салығы бойынша (шығыстар)/үнемдеу	(518.783)	(111.977)	(47.028)	(35.696)	(37.232)	422	(17.445)	3.044	(6.423)	(771.118)
Таза пайда/(шығын) жиыны	1.653.779	456.132	131.062	115.919	103.782	(33.685)	815.069	(9.309)	(863.865)	2.368.884
Сегменттер жөнінде басқа да ақпарат										
Сегмент активтерінің жиыны	19.835.479	2.969.563	4.632.180	1.593.990	1.702.435	179.461	9.603.793	337.055	(7.278.961)	33.574.995
Сегмент міндеттемелерінің жиыны	7.774.919	610.219	3.077.764	835.531	795.445	73.385	2.527.357	201.901	(2.065.187)	13.831.334
Сауда дебиторлық берешек, қарыздар мен басқа да қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік шығын, нетто	(4.412)	331	(5.560)	(8.373)	167	(102)	31.789	908	(34.134)	(19.386)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	5.896.273	689.774	28.799	–	103.247	3.788	45.006	35	(32.341)	6.734.581
Күрделі шығындар	(1.006.194)	(89.710)	(472.722)	(134.616)	(149.945)	(20.786)	(382)	(6.447)	468	(1.880.334)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК (жалғасы)**

Төменде 2021 жыл ішіндегі Топтың операциялық сегменттерінің пайдасы мен шығыны, активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Мұнай-газ	Тау-кен өндіруші	Тасымалдау	Коммуникациялар	Энергетика	Өнеркәсіптік	Корпоративтік орталық	Басқалары	Элиминациялау	Барлығы
Сыртқы сатып алушыларға сатудан түсім	7.314.716	1.415.150	1.619.200	624.383	649.753	30.567	41.144	14.745	–	11.709.658
<i>Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім</i>	<i>7.304.770</i>	<i>1.414.821</i>	<i>1.611.571</i>	<i>624.383</i>	<i>649.748</i>	<i>30.567</i>	<i>–</i>	<i>861</i>	<i>–</i>	<i>11.636.721</i>
<i>Пайыздық кіріс</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>41.144</i>	<i>6.249</i>	<i>–</i>	<i>47.393</i>
<i>Жалға беруден түскен кіріс</i>	<i>9.946</i>	<i>329</i>	<i>7.629</i>	<i>–</i>	<i>5</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>7.635</i>	<i>–</i>	<i>25.544</i>
Басқа сегменттерге сатудан түсім	47.846	79	4.026	4.184	87.462	5.529	297.783	22.320	(469.229)	–
Түсім жиыны	7.362.562	1.415.229	1.623.226	628.567	737.215	36.096	338.927	37.065	(469.229)	11.709.658
Географиялық нарық										
Қазақстан	1.343.883	749.320	1.399.420	607.216	712.787	27.983	338.927	37.065	(469.229)	4.747.372
Басқа да елдер	6.018.679	665.909	223.806	21.351	24.428	8.113	–	–	–	6.962.286
Жалпы пайда	1.896.249	288.594	407.454	222.481	190.305	6.959	275.203	18.122	(335.152)	2.970.215
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(212.200)	(37.415)	(109.818)	(54.687)	(25.178)	(6.720)	(24.419)	(4.018)	30.906	(443.619)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	(692.357)	(15.784)	(6.950)	(13.769)	(12.249)	(1.151)	–	(5)	13.934	(728.331)
Қаржылық кіріс	117.541	11.108	22.062	9.004	11.290	1.863	28.152	34.919	(61.041)	174.898
Қаржылық шығындар	(304.745)	(7.425)	(151.194)	(49.417)	(54.315)	(6.173)	(37.786)	(34.576)	90.094	(555.537)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы/(шығынындағы) үлес	999.424	118.554	10.826	–	11.509	(219)	1.986	2	–	1.142.082
Бағамдық айырмадан түсетін кіріс/(шығын), нетто	110.922	3.131	3.727	2.349	2.390	(28.979)	(93.264)	(363)	(690)	(777)
Тозу, тауысылу және амортизация	(595.203)	(69.949)	(195.162)	(121.822)	(76.816)	(6.240)	(2.147)	(2.658)	3.800	(1.066.197)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы	(95.961)	4.885	(1.860)	(5.961)	(20.849)	(2.542)	–	(90)	–	(122.378)
Басқа активтердің (құнсыздануы)/қалпына келтірілуі, нетто	(162)	(2.862)	(7)	(396)	577	(500)	(18.326)	624	13.647	(7.405)
Пайда салығы бойынша шығыстар	(388.631)	(61.510)	(36.617)	(30.196)	(30.806)	(468)	(2.942)	(4.370)	(5.496)	(561.036)
Таза пайда/(шығын) жиыны	1.456.260	291.732	150.356	89.760	76.273	(38.795)	130.893	10.467	(258.589)	1.908.357
Сегменттер жөнінде басқа да ақпарат										
Сегмент активтерінің жиыны	18.592.151	2.739.861	4.133.241	1.341.590	1.616.981	1.128.970	8.309.598	373.645	(7.926.279)	30.309.758
Сегмент міндеттемелерінің жиыны	6.790.420	469.838	2.820.223	667.222	788.374	884.803	1.790.290	217.503	(1.292.007)	13.136.666
Күмәнді берешек бойынша күтілетін кредиттік шығын резервтері	(4.202)	(487)	957	(3.193)	(696)	207	(270)	904	1.047	(4.341)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	4.851.977	703.195	27.688	–	90.472	5.215	35.013	15	(32.341)	5.681.234
Күрделі шығындар	(535.515)	(71.066)	(412.021)	(123.986)	(97.574)	(336.848)	(307)	(4.883)	9.758	(1.572.442)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**39. УКРАИНАДАҒЫ СОҒЫСТЫҢ САЛДАРЫ**

2022 жылғы ақпаннан бастап Ресей Федерациясы мен Украина арасындағы шиеленістің салдарынан батыс елдерінің көпшілігі Ресей Федерациясына қарсы көптеген санкцияларды жариялады. Бұл санкциялар Ресей Федерациясына теріс экономикалық әсер етуге бағытталған.

2022 жылғы ақпаннан бастап геосаяси шиеленістің өсуіне орай бағалы қағаздар мен валюта нарықтары құбылмалылықтың едәуір өсімі, сондай-ақ АҚШ доллары мен еуроға қатысты теңге бағамының айтарлықтай төмендеуі байқалады. Сондай-ақ жыл ішінде ҚР ҰБ негізгі мөлшерлемесі 9,75%-дан 16,75%-ға дейін айтарлықтай өсті.

Топ санкциялар мен пайыздық мөлшерлемелердің Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін бағалады және осы жоғары тәуекел аяларын маңызды өзгерістер мәніне бақылауды жалғастыруда.

Қарыздар

Топтың Банк ВТБ (Ресей банкі) ЖАҚ-қа 2023 жылы өтеу мерзімі бар 10,4 миллиард рубль (68,1 миллиард теңгеге тең) және 2027 жылы өтеу мерзімі бар 37,5 миллиард рубль (225 миллиард теңгеге тең) мөлшерінде қарыздары бар. Қарыздар бойынша пайыздық мөлшерлемелер 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жылдық «Ресей Федерациясының Орталық банкінің негізгі мөлшерлемесі (негізгі мөлшерлеме) + 1,75% және 2,25%» құрайды. Бір жыл ішінде негізгі мөлшерлеменің 8,00%-дан 20,00%-ға дейін, содан кейін 7,50%-ға дейін айтарлықтай ауытқуы байқалды. Осы қарыз бойынша пайыздар мен негізгі соманы жоспарлы төлемдері 2022 жылы ресей рублінде эмиссиясыз жасалды.

Маңызды әсерді бағалау

«Қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар» 28 ҚЕХС-ке (IAS) сәйкес Топ Ресей мен Украинаның құқықтық және операциялық ортасындағы өзгерістер Ресейдегі ҚМГ ҰК қауымдасқан компаниясы Каспий мұнай құбыры консорциумына (КҚК) айтарлықтай әсер ету мүмкіндігіне әсер етпегенін бағалады және растады.

ҚМГ ҰК қауымдасқан кәсіпорнының КҚК операциялық ортасы

2022 жылғы 23 наурызда КҚК қара теңіз терминалында мұнайды жөнелтуді тоқтатты, бұл дауылдың салдарынан үш бір нүктелі айлақтың (АЖҮҚ) екеуінің зақымдалуына байланысты болды. 2022 жылғы 24 сәуірде Новороссийск қаласындағы КҚК желісіндегі АЖҮҚ үш жүйесінің екіншісіне мұнай жөнелту қайта басталды.

2022 жылғы 27 сәуірде Ресей Федерациясының соты (Краснодар өлкесінің Төрелік соты) КҚК теңіз терминалында (2021 жылдың тамызында болған) мұнайдың төгілуінен КҚК-дан 5,2 миллиард Ресей рублі мөлшерінде (баламасы 30 миллиард теңге) шығынды өндіріп алу туралы Росприроднадзордың талабын толығымен қанағаттандырды. КҚК барлық сомаға резервті таныды. Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде резерв қауымдасқан компанияның 2022 жылғы пайдасындағы үлесінің құрамында көрсетілді.

2022 жылғы 6 шілдеде Ресей соты (Приморск аудандық соты) КҚК қызметін 30 күнге тоқтата тұруға міндеттеді. Кейінірек бір айлық дисквалификация 200.000 рубль айыппұлмен ауыстырылды (баламасы 3.300 доллар). КҚК бұл айыппұлды 2022 жылғы шілдеде бухгалтерлік есепте көрсетті. КҚК қызметі көрсетілген кезеңде тоқтаған жоқ.

2022 жылғы 22 тамызда АЖҮҚ-1 және АЖҮҚ-2-де жоспарланған жұмыстарды орындау кезінде сүнгуірлер су асты шлангтарының қалқымалы бактарға бекітпелерінде жарықтар тапты. 2022 жылғы 12 және 29 қарашада Новороссийскідегі КҚК АЖҮҚ-1 және АЖҮҚ-2 желілері жұмысын қайта бастады.

2022 жыл ішінде болған барлық мәселелер бір жыл ішінде шешіледі, одан әрі даму жоқ.

Санкциялардың әсері

2022 жылғы 4 наурызда Еуропа Одағы жеті ресейлік банкті SWIFT-тен ажыратты. Топтың ресейлік компаниялармен мұнай тасымалдауға келісімшарттары бар. Есептеулер бойынша тәуекелдерді болдырмау үшін Топ контрагент-банктерді санкциялар салынбаған банктерге ауыстырды. Сонымен қатар, кейбір келісімшарттардың валютасы АҚШ долларынан Ресей рубліне өзгертілді. Валюталық есептеулер 2022 жылы эмиссиясыз жүргізілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**39. УКРАИНАДАҒЫ СОҒЫСТЫҢ САЛДАРЫ (жалғасы)*****Санкциялардың әсері (жалғасы)***

2023 жылғы 5 ақпаннан бастап Еуропа Одағы ресейлік дизель отынын, авиакеросинді және теңіз арқылы тасымалданатын басқа да мұнай өнімдерін импорттауға тыйым салды. Бұл шара Топтың Қазақстандағы немесе халықаралық деңгейдегі қызметіне қолданылмайды.

40. ЕСЕПТІ КҮННЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР**Заңнамадағы өзгерістер**

2023 жылғы қаңтарда «Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 20 шілдедегі № 463-IV Заңына түзетулер күшіне енді. Осы түзетулерге сәйкес мұнай өңдеу зауыттары мұнай өнімдерін сатуға құқылы. Мұнай өңдеу зауыттарының мұнай өнімдерін өткізуі жұмыстың маркетингтік схемасына толық немесе ішінара көшкеннен кейін дербес жүзеге асырылатын болады, бұл мұнайды өз бетінше сатып алуды және осы мұнайдан өндірілген мұнай өнімдерін өткізуді білдіреді. Топ заңнамадағы осы өзгерістердің өзінің операциялық қызметіне елеулі әсерін күтпейді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 25 қаңтардағы № 45 қаулысына сәйкес Ұлттық әл-ауқат қоры туралы Заңға өзгерістер енгізілді. Өзгерістерге сәйкес Қор жалғыз акционердің шешімі бойынша және ол айқындайтын тәртіппен жыл сайын «Қазақстан халқына» қоғамдық қоры атынан коммерциялық емес ұйымға Қордың таза табысының кемінде жеті пайызы мөлшерінде қаражат бөледі.

Еншілес ұйымның шығуы

2023 жылдың қаңтарында Топ ҚТЖ ҰК-ның еншілес ұйымы – «Қазтеміртранс» АҚ атынан «Жолаушылар вагондарын жасау зауыты» ЖШС-ның жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 100%-ын үшінші тарапқа 12.000 миллион теңгеге сату бойынша мәмілені аяқтады және нәтижесінде осы еншілес ұйымға бақылауды жоғалтты.

Көмірсутектерді өндіруге арналған келісімшарт

2023 жылғы 27 ақпанда Топ ҚР Энергетика министрлігімен Каспий теңізінің қазақстандық секторында орналасқан Қаламқас-теңіз, Хазар және Әуезов жер қойнауы учаскелерінде көмірсутектерді өндіруге келісімшарт жасасты.

«Жайлы мектеп» ұлттық жобасын қаржыландыру

2023 жылғы наурызда топ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 30 қарашадағы № 963 қаулысына сәйкес 245.290 миллион теңге мөлшерінде «Жайлы мектеп» білім беру саласындағы пилоттық ұлттық жобаны іске асыруға ақшалай қаражаттың бір бөлігін алды.

Бірлескен кәсіпорыннан алынған дивидендтер

2023 жылдың сәуір айында Топ «Petrosun» ЖШС бірлескен кәсіпорнынан 19.600 миллион теңге көлемінде дивиденд алды.

Жарғылық капитал

2023 жылғы 14 және 19 сәуірде Акционер әділ құны тиісінше 16.915 миллион теңге және 59.628 миллион теңге болатын Қордың жарғылық капиталына мүлктік жарналарды салды.